

K A J O R A U T I O

JÄLKIKUVA

Jälkikuva

Kajo Rautio

Julkaisutiedot

© Kajo Rautio 2026

Kirjailija: Kajo Rautio

Verkkosivusto: kajorautio.fi

ISBN 978-952-19633-2-2 (PDF)

ISBN 978-952-19633-3-9 (EPUB)

Sisällysluettelo

Luku 1	1
Luku 2	11
Luku 3	21
Luku 4	33
Luku 5	42
Luku 6	55
Luku 7	66
Luku 8	78
Luku 9	87
Luku 10	98
Luku 11	109
Luku 12	120
Luku 13	130
Luku 14	138
Luku 15	150
Luku 16	171
Luku 17	183
Luku 18	200
Luku 19	214
Luku 20	231
Luku 21	251
Luku 22	264
Luku 23	281
Luku 24	303
Luku 25	311
Luku 26	317
Luku 27	344
Jälkikuva verkossa	364

Luku 1

Kun hissin ovet avautuivat, vastapäisen asunnon ovella seissyt nainen veti pienen pojan nopeasti sisään. Johanna ehti nähdä lapsen paljaat jalat ja kädessä roikkuvan muovisen avaruusaluksen ennen kuin ovi sulkeutui. Lukon kieli napsahti paikoilleen.

Käytävän toisessa päässä sinivalkoinen eristysnauha oli vedetty avoimen oven eteen. Kaksi univormupoliisia seisoi sen tuntumassa, toinen puhumassa hiljaa radiopuhelimeen. Hissi lähti Johannan selän takana takaisin alas, pysähtyi yhtä kerrosta alemmaksi ja jatkoi sitten matkaansa. Lauantai liikkui talossa tavalliseen tapaansa. Jossakin porattiin seinää. Kadulta nousi bussin jarrujen suhahdus ja sen jälkeen liikennevalojen merkkiääni.

Ilmassa oli porraskäytävän pesuaineen haju ja alakerrasta kantautuva paistetun sipulin käry. Ovenpieliin oli jätetty kenkiä, lastenvaunut ja pahvilaatikko, jonka kylkeen oli kirjoitettu *ilmaiseksi*. Mikään talossa ei ollut valmistautunut siihen, että yhden oven eteen tarvittaisiin vartija ja kaikkien muiden asukkaiden nimet kirjattaisiin muistiin.

Antti odotti asunnon oven vieressä suojapussi kädessään. Hän oli riisunut takkinsa ja kääntänyt paidanhihat kerran kyynärvarsille, niin kuin teki aina, kun ei tiennyt, kuinka pitkäksi päivä venyisi.

– Vainaja on alustavasti Jenni Haapala, kaksikymmentäseitsemän, hän sanoi. – Löytäjä on Salla Nurmi. Tuli vara-avaimella vähän ennen kahtatoista, näki Haapalan lattialla ja perääntyi. Ensihoito ei aloittanut elvytystä. Lääkäri on todennut kuoleman.

– Ovi?

– Ehjä, samoin lukko. Asuntoakaan ei näytä pengotun.

– Missä Nurmi on?

– Partioautossa. Ei halunnut jäädä taloon. Otin vasta yhteystiedot ja sen, mitä tapahtui ennen hätäpuhelua.

Johanna katsoi avointa ovea. Vaalean puun pintaan oli liimattu vanha nimilappu, jonka muste oli haalistunut reunoilta. Karmissa ei ollut painaumia eikä maalissa tuoreita lohkeamia.

– Ovi lukkiutuu vetämällä?

– Niin. Nurmen mukaan se oli kiinni ja lukossa.

Johanna nyökkäsi. Käytävän päässä porraskäytävän ovi raottui ja sulkeutui heti, kun univormupoliisi kääntyi sitä kohti.

– Pyytäkää naapureita pysymään omissa asunnoissaan, kunnes heidät on puhutettu. Jokainen tässä käytävässä liikkunut kirjataan, eikä ovia tai hissin painikkeita pyyhitä ennen teknisiä.

– Partio hoitaa.

Johanna sitoi hiuksensa, veti suojahaalarin päälle ja painoi kengät sinisiin suojuksiin. Hän tarkisti maskin asennon ja astui eristysnauhan ali asuntoon.

Eteisessä tuoksui ensin kahvi, vanha mutta yhä tunnistettava. Sen alta tuli lämmenneen huoneilman ja ensihoidon mukanaan tuoma terävä, kliininen haju. Lattialla oven tuntumassa ei ollut postia eikä pudonneita tavaroita. Kapea kenkäteline oli täynnä siististi aseteltuja kenkiä; sen päällä lojui yksittäinen villasukka. Naulakossa riippui ohuita takkeja ja läpinäkyvä sadetakki, jonka hupussa oli kuivuneita vesipisaroita.

Tekninen tutkija kuvasi olohuoneen suuntaan avautuvaa kulkuväylää. Hän nosti katseensa kameran takaa ja odotti, kunnes Johanna oli pysähtynyt kynnykselle.

Jenni Haapala makasi sohvan ja sohvapöydän välissä vasemmalla kyljellään. Toinen käsi oli jäänyt rinnan alle, toinen ojentunut pöydän jalkaa kohti. Hänellä oli harmaat collegehousut ja musta pitkähihainen paita. Vasen sukka oli kiertynyt kantapään alle. Ruskeat hiukset peittivät osan kasvoista.

Johanna painoi mieleensä sen, miltä Jenni näytti ennen kuin ruumista siirrettäisiin: kotivaatteet, kiertynyt sukka, hiukset kasvoilla.

Mikään ruumiin ympärillä ei näyttänyt asetellulta. Sovhapöytä oli kuitenkin vinossa suhteessa mattoon. Maton yksi kulma oli rullautunut kaksinkerroin, ja lattialle pudonnut kevyt metallinen kynttiläläyhty oli vierinyt televisiotason lähelle. Sen lasit olivat ehjät.

Johanna antoi katseensa kulkea ensin huoneen reunoja pitkin. Hän seurasi kynnyksiä, avoimia ovia ja vapaita kulkuväyliä. Vasta sitten hän palasi vainajaan.

Parvekkeen ovi oli kiinni. Ikkunoiden sälekaihtimet oli käännetty puoliksi auki, ja syyskuun vaalea valo juovitti lattiaa. Televisio oli pimeänä. Kauko-ohjain lepäsi sohvan käsinojalla. Pöydällä oli vesilasi, tyhjä jogurttipurkki ja lusikka. Huoneesta ei näyttänyt etsityn mitään.

Johanna siirtyi teknisen tutkijan osoittamaa reittiä lähemmäksi. Jennin kaulalla, hiusrajan alapuolella, kulki kapea painauma. Se ei ollut tasainen ihon värimuutos vaan selvä jälki, joka katosi niskan puolella hiusten alle. Johanna kumartui koskematta ruumiiseen.

- Onko asunnosta löytynyt mitään tähän sopivaa?
- Ei. Köysiä, johtoja ja vaatteiden vöitä tietysti on, mutta mikään ei ole irrallaan tai näytä käytetyltä. Makuuhuone ja säilytystilat ovat vielä kesken.
- Kaikki paikalleen, kunnes ne on kuvattu.
- Tietysti.

Ensihoidon avaama laukku oli yhä seinän vieressä suljettuna. Ruumiin ulkonäkö ja paikalla tehdyt ensihavainnot viittasivat siihen, ettei kuolema ollut tapahtunut samana aamuna, mutta Johanna ei ryhtynyt arvioimaan kellonaikaa. Myöhemmin arviota verrattaisiin Jennin viesteihin, puheluihin ja varmoihin havaintoihin.

– Näkyykö muita vammoja?

– Ei sellaisia, joista uskaltaisin vielä sanoa mitään. Kaula on selvin. Vaatteisiin ei ole koskettu ensihoidon tarkistusta enempää.

Kuolinaika, muut vammat ja mahdolliset seksuaalisen väkivallan merkit selvitetäisiin oikeuslääketieteellisessä tutkimuksessa. Täällä riittivät havainnot.

Antti oli tullut olohuoneen kynnykselle. Hän seurasi Johannan katsetta maton rypystä lyhtyyn ja siitä pöydän asentoon.

– Lyhyt kamppailu, hän sanoi.

– Siltä näyttää. Rajattu tähän tilaan.

Johanna suoristautui.

– Onko mitään viety?

– Lompakko on keittiön tasolla, kortit ja käteinen tallella. Puhelin on makuuhuoneessa latauksessa, tietokone keittiön pöydällä. Korurasia on avoinna lipaston päällä, eikä se näytä tyhjennetyltä.

– Ryöstö ei nouse ensimmäisenä.

– Eikä näkyvä lavastus.

Ensihavainnot viittasivat siihen, että Jenni oli surmattu tässä huoneessa ja tekoväline viety mukana.

– Hän on voinut avata oven itse, Johanna sanoi. – Tai tulijalla on ollut avain. Kumpikaan ei mene vielä toisen edelle.

Hän katsoi olohuoneesta eteiseen. Ulko-ovi näkyi suoraan sohvalle, eikä niiden väliin mahtunut montakaan askelta.

Jos Jenni oli tuntenut tulijan tai hyväksynyt syyn tämän käynnille, hän oli voinut kääntää tälle selkänsä jo ennen olohuonetta. Jos tulija oli tullut avaimella, asunnossa ei ollut merkkiä siitä, että Jenni olisi ehtinyt reagoida ovelta.

– Aloita vara-avaimista, hän sanoi.

– Nurmella oli yksi. Entiset kumppanit, perhe, vuokranantaja ja huolto?

– Kaikki. Myös mahdolliset kopiot, jos niistä saa tiedon. Antti nyökkäsi.

Keittiö oli niin lähellä olohuonetta, että pöydän äärestä olisi nähnyt Jennin lattialla. Johanna kulki sinne merkittyä reittiä. Kannettava tietokone oli suljettu laskupinon viereen. Päällimmäisessä laskussa eräpäivä oli seuraavalla viikolla. Seinää vasten nojaavassa paperikalenterissa oli erivärisillä kynillä kirjoitettuja aikoja, paikkoja ja yhteyshenkilöiden etunimiä. Lauantain kohdalla luki *kampanjakuvaus* ja kellonaika. Sen alle oli vedetty viiva ja piirretty huutomerkki.

Tulostetut kuvausaikataulut, sopimusluonnokset ja kampanjamateriaalit muodostivat pinon, joka näytti ensin huolimattomalta. Lähemmin Johanna huomasi läpinäkyvät välilehdet ja pienet lyijykynämerkinnät. Työt olivat hajallaan eri toimijoilla, mutta Jenni oli pitänyt niistä järjestystä.

Kalenterin etunimet eivät vielä kertoneet, kuka oli ystävä, asiakas tai työkaveri. Samakin ihminen saattoi olla useampaa niistä. Paperit oli käytävä läpi ihmisiltä kysyen, ei pelkkiä merkintöjä tulkiten.

Yhdessä nipussa oli KASVOT-tapahtuman ohjelma ja muovinen kulkulupa. Niiden vieressä oli yökerhon kampanjakortteja, verkkokuvauksen vedoksia ja taitettu kirjekuori, jonka kylkeen oli kirjoitettu *laskutus*.

Kirjahyllyn alatasolla oli paksu musta portfolio. Se oli jäänyt raolleen, ja päällimmäisistä kuvista näkyi kaksi erilaista Jenniä: toisessa voimakkaasti meikattu, kameraan suoraan katsova nainen, toisessa lähes paljaat kasvot ja taakse vedetyt hiukset. Kuvat kertoivat ennen kaikkea siitä, millaiseksi häntä oli eri töissä pyydetty.

Johanna ei jäänyt selaamaan niitä. Portfolio dokumentoitaisiin siinä missä muukin asunto, ja sen kuvien yhteydet selvitetäisiin myöhemmin. Tässä vaiheessa kuvat olivat työtä, eivät selitys lattialla makaavalle naiselle.

Keittiön vieressä olevaan makuuhuoneeseen näkyi avoimesta ovesta vaaterekki, jonka vaatteet oli suojattu läpinäkyvillä pusseilla. Sängyn päällä oli meikkilaukku ja avoin vaatekassi. Kassin pohjalle oli pakattu kengät kangaspussiin, niiden päälle viikattu vaaleita vaatteita. Yhden vetoketjun väliin oli jäänyt hintalapun naru.

Johanna katsoi kalenterin lauantain merkintää uudelleen. Jenni ei ollut jättänyt jälkeensä päivää, jonka olisi voinut tunnistaa viimeiseksi. Hän oli pakannut tavarat työtä varten, merkinnyt huutomerkkin aikaisen lähdön muistutukseksi ja jättänyt laskun odottamaan eräpäiväänsä. Sen maksamiseen oli ollut aikaa.

Kuivaustelineellä riippui kaksi pyyhettä ja joukko alusvaatteita. Jääkaapin ovesta oli kauppalista, kuvausstudion magneetti ja postikortti, jossa joku lupasi soittaa palattuaan. Avaamaton posti oli työnnetty leipälaatikon viereen. Julkisissa kuvissa Jenni oli näyttänyt siltä, mitä tilaaja oli kulloinkin tarvinnut. Täällä hän oli ihminen, joka osti kahvia ja pyykinpesuainetta, jätti kirjeitä avaamatta ja oli lähdössä töihin.

Johanna palasi olohuoneen kynnykselle.

– Kun tekninen on valmis, puhelin ja tietokone talteen. Kalenterit ja työpaperit samoin. Sisältöjä ei selata tässä.

– Selvä.

Käytävässä nuorempi konstaapeli oli saanut uteliaat ovet pysymään kiinni, mutta asukkaiden läsnäolon kuuli. Äänet vaimenivat aina, kun joku poliiseista puhui, ja alkoivat uudelleen heidän vaiettuaan. Johanna riisui suojavarusteet asunnon ulkopuolelle varatulla alueella.

– Käyn Nurmen luona, hän sanoi Antille. – Tule mukaan.

He menivät hissillä alas. Aulassa seisoj mies kauppakassi kädessään ja kysyi, pääsisikö kotiinsa. Univormupoliisi otti hänen nimensä ja lähti saattamaan häntä portaita pitkin. Ulko-oven takana Kivisuon lauantaipäivä oli jatkunut keskeytymättä. Bussipysäkillä seisoj ostoskassuja kantavia ihmisiä. Palvelukeskuksen suunnasta tuli kaksi nuorta pizzalaatikkojen kanssa. Talon edustalle vedetty nauha pakotti jalankulkijat kiertämään nurmikon kautta, ja lähes jokainen vilkaisi ikkunoihin.

Salla istui poliisiauton takaistuimella ovi avoinna. Hän oli kietonut harteilleen huovan, vaikka päivä ei ollut kylmä. Molemmat kädet puristivat puhelinta, jonka näyttö oli pimeä.

Johanna esitteli itsensä ja kysyi, jaksaisiko Salla vastata muutama kysymykseen. Varsinainen kuulustelu tehtäisiin myöhemmin rauhallisessa paikassa. Salla nyökkäsi katsomatta ylös.

– Ovi oli lukossa, kun tulit?

– Oli. Soitin ensin ovikelloa. Ja puhelimeen varmaan kuusi kertaa.

– Mistä sinulla oli avain?

Salla hieraisi peukalolla puhelimen kuoren reunaa.

– Meillä oli molemmilla toistemme avaimet. Kuvausten takia. Jos toinen oli myöhässä tai piti hakea tavaroita. Ja muutenkin. Me oltiin... me ollaan läheisiä.

Hän korjasi aikamuodon liian myöhään ja veti henkeä suun kautta.

– Menitkö olohuonetta pidemmälle?

– En. Näin Jennin lattialla ja lähdin takaisin käytävään. En koskenut mihinkään.

Johanna nyökkäsi.

– Milloin olit viimeksi yhteydessä Jenniin?

Salla avasi puhelimen. Viestiketju oli valmiiksi näytöllä, mutta Johanna pyysi häntä olemaan selaamatta tai lähettämättä mitään. Viestit otettaisiin talteen niin, että niiden ajat ja kokonaisuus säilyisivät.

– Eilen iltpäivällä. Jenni vastasi, että kuvaus sopii ja että mä haen hänet vähän ennen kahtatoista. Se lähetti vielä kuvan yhdestä asusta ja kysyi, otetaanko se mukaan.

– Keitä kuvaukseen oli tulossa?

– Minä meikkaamaan, Jenni malliksi, kuvaaja ja asiakkaalta joku. Studio oli varattu yhdeksi. Ne odottaa varmaan vieläkin tietoa.

Sallan ääni murtui viimeisten sanojen kohdalla. Lauantain kuvaus oli jatkanut olemassaolnaan senkin jälkeen, kun sen tärkein ihminen oli lakannut vastaamasta. Jossakin oli avattu studion ovi, laitettu valot valmiiksi ja katsottu kelloa.

– Sanoiko Jenni, mitä teki illalla tai tapasiko jonkun?

– Ei. Me puhuttiin vain tästä päivästä.

Salla katsoi puhelimen pimeää näyttöä kuin viestiketju olisi voinut muuttua, jos hän avaisi sen vielä kerran. Eilen asua koskenut kysymys oli ollut vain pieni käytännön asia. Nyt se oli viimeinen keskustelu, jonka tarkka kellonaika kirjattaisiin tutkintaan. Johanna ei pyytänyt Sallaa lukemaan viestejä ääneen.

– Oliko hän pelännyt jotakuta? Riidellyt vakavasti, saanut uhkauksia tai sanonut, ettei halua olla yksin?

Salla nosti katseensa ensimmäisen kerran.

– Ei. Tai ihmiset kirjoittaa kaikenlaista, kun kuvia on netissä, mutta ei mitään sellaista. Ei mitään, mistä se olisi ollut oikeasti peloissaan.

– Käymme nekin yhteydenotot läpi. Tiedätkö, keillä muilla oli avain?

– En. Ehkä vuokranantajalla tai huollolla. Minulla oli se yksi.

Salla puristi silmänsä hetkeksi kiinni.

– Se ei olisi avannut ovea kenelle tahansa.

– Kenelle olisi?

– Kavereille. Työihmisille, jos oli sovittu jotain. Jennillä oli koko ajan eri kuvauksia, meikkaajia, tuottajia, klubien tyyppejä. Nyt se oli ollut KASVOT-tapahtumassakin töissä. En mä tunne niistä puoliakaan.

– Palataan nimiin kuulustelussa. Nyt kerro vain se, minkä tiedät varmasti. Älä täytä aukkoja arvauksilla.

Salla nyökkäsi. Johanna pyysi konstaapelia järjestämään hänelle rauhallisen paikan ja jonkun seuraksi. Sitten hän siirtyi Antin kanssa muutaman metrin päähän, kuitenkin niin että näki auton avoimen oven.

– Aloita avaimista ja viimeisestä varmasta yhteydestä, Johanna sanoi.

– Naapurit käydään läpi ovi ovelta. Kuka tuli, kuka lähti ja kuuluiko mitään. Samalla selviää, onko talossa kameroita.

– Tarkista myös muut sisäänkäynnit, kellari ja piha. Lähialueen tallentavat kamerat heti, ennen kuin mitään ehtii pyyhkiytyä.

– Puhelin, kalenteri ja kuvausaikataulut. Perjantain tapaamiset ja viime päivien yhteydenotot.

– Työ ja yksityiselämä rinnakkain.

– Niin minäkin ajattelin.

Johanna vilkaisi taloa. Yhdessä ikkunassa verho liikahti.

– Kaulasta ja puuttuvasta välineestä ei sanaakaan tutkintaryhmän ulkopuolelle, Johanna sanoi. – Tekotapaan ei oteta kantaa ennen oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia. Julkisuuteen kerrotaan vain, että Kivisuon yksityisasunnosta on löydetty kuollut aikuinen nainen ja kuolemaa tutkitaan henkirikoksena. Nimeä ei vahvisteta ennen kuin omaiset on tavoitettu.

Antti ei vastannut heti. Hän katsoi puhelintaan, joka oli värähtänyt hänen kädessään.

– Nimen osalta se voi olla myöhäistä.

– Mitä tarkoitat?

– Lystikkälän Sanomista soitettiin päivystykseen. He kysyivät suoraan, onko vainaja Jenni Haapala ja työskentelikö hän mallina.

Kysymyksessä oli jo valmiina järjestys, jota toimitus aikoi käyttää: ensin nimi, sitten ammatti ja niiden perään kuolema. Poliisi ei ollut ehtinyt ilmoittaa omaisille eikä oikeuslääkäri ollut ehtinyt sanoa, mihin Jenni oli kuollut, mutta jossakin kirjoitettiin jo ensimmäistä lausetta.

Johanna katsoi avointa poliisiauton ovea ja sen sisällä istuvaa Sallaa. Yläpuolella tavallisen vuokratalon ikkunat heijastivat vaaleaa taivasta niin, ettei asuntoihin nähnyt.

Sisällä heillä oli vielä ihminen, hänen lauantaille pakkaamansa laukku ja avoimeksi jäänyt elämä. Talon ulkopuolella Jenni oli jo muuttumassa malliksi, joka oli löydetty murhattuna.

Luku 2

Lauantaipäivystyksen puhelin ehti soida kahdesti ennen kuin Jarkko nosti luurin. Hän oli tarkistamassa liikennesivulle tietoa perutusta bussivuorosta ja antoi ensimmäisen soiton odottaa.

– Lystikkälän Sanomat, Jarkko Salonen.

Miesääni kysyi ensin, tallennettiinko puhelu. Jarkko sanoi, ettei tallennettu. Hän ei luvannut lähdesuojaa ennen kuin tiesi, mitä mies aikoi kertoa.

– Vallinkatu kahdeksassatoista on poliiseja, mies sanoi. – Ja ambulanssi kävi. Ne ovat Jenni Haapalan asunnolla.

Nimi asettui Jarkon mieleen ennen kasvoja. Sitten tulivat kuvat: kiiltävä juliste Kaarisillan yökerhon eteisessä, verkkokampanja, jossa sama nainen oli katsonut kameraan mustan pitsinaamion takaa, ja erään juomabrändin ilta, jonka kutsuvieraslistasta Jarkko oli kirjoittanut viihdesivuille neljä vuotta aikaisemmin. Jenni oli seissyt kuvausseinän edessä muiden mallien kanssa. Jarkko ei ollut puhunut hänelle.

– Mistä tiedätte, että asunto on hänen?

– Olen nähnyt sen. Siis Jennin siinä ovella. Ja nimilappu on ollut siinä.

– Näittekö Jennin tänään?

– En. Ambulanssi tuli ja lähti.

– Kuljettivatko ensihoitajat jonkun pois?

Linjalle tuli tauko.

– En nähnyt. Olin pihan toisella puolella.

Jarkko kirjoitti muistiin vain sen, minkä mies sanoi varmasti: poliisi, ambulanssi, Jenni Haapalan asunto. Hän pyysi soittajan nimen ja sai sen sillä ehdolla, ettei nimeä julkaistaisi. Mies asui talossa, mutta ei samassa käytävässä.

Hän suostui tapaamaan ulkona, jos Jarkko ei tulisi ovikelloa soittamaan.

– Älkää menkö kysymään naapureilta minun nimeäni.

– En mene. Soitan ennen kuin olen siellä.

Päivi Koskela oli kuullut keskustelun viimeiset lauseet.

Hän seiso i uutispöydän toisella puolella lukulasit hiuksille työnnettyinä ja odotti, kunnes Jarkko laski luurin.

– Mitä meillä on?

– Ambulanssi ja poliisi Jenni Haapalan asunnolla Vallinkatu kahdeksassatoista. Asukasvihje. Ei varmistusta kuolemasta eikä siitä, ketä poliisin toiminta koskee.

– Haapala?

– Glamouria, verkkokuvia, klubikampanjoita. Nimi on tuttu. En tunne häntä.

Päivi vilkaisi seinäkelloa. Se oli kaksitoista neljäkymmentäseitsemän.

– Soita poliisille ja käy sitten paikalla. Nimeä ei julkaista siksi, että se kuulostaa oikealta.

Jarkko valitsi poliisin päivystysnumeron ja joutui odottamaan siirtoa. Hän kysyi, oliko Vallinkatu kahdeksastatoista löytynyt nainen Jenni Haapala ja työskentelikö vainaja mallina. Päivystäjä ei vahvistanut edes sitä, että asunnosta oli löytynyt vainaja. Poliisi tiedotta isi, jos tiedotettavaa oli.

– He tietävät, että meillä on nimi, Jarkko sanoi lopetettuaan puhelun.

– Se ei vielä tarkoita, että nimi on oikea.

Jarkko haki takkinsa. Juuri kun hän veti vetoketjua kiinni, poliisin tiedote ilmestyi toimituksen seurantaan. Kivisuon Suovallissa, Vallinkatu 18:ssa, oli löydetty hieman ennen puoltapäivää kuollut aikuinen nainen. Kuolemaa tutkittiin epäilyinä henkirikoksena. Poliisi pyysi havaintoja talosta ja

sen ympäristöstä perjantai-illan ja lauantai-aamun väliltä, mutta ei kertonut vainajan henkilöllisyyttä.

Päivi avasi tiedotteen omalle näytölleen.

– Minä teen tästä lyhyen uutisen. Pelkkä poliisin tieto, ei nimeä. Selvitä sinä loput.

Jarkko lähti ennen kuin ensimmäinen otsikko oli valmis.

M6 Workline oli puolillaan. Vastapäätä istuva nainen nukkui kauppakassi sylissään, työkenkien kärjet toisiaan vasten. Ovien luona kaksi poikaa söi samasta rasiasta paistettuja nuudeleita. Jarkko jäi pois Kivitorilla ihmisvirtaan, joka jakautui bussiterminaalin, Torihallin ja palvelukeskuksen suuntiin.

Kivisuossa lauantai ei näyttänyt pysähtyneen uutisen takia. Torihallin ovista tuli ulos perheitä ja yövuorosta palanneita, eikä Jarkko osannut erottaa heitä toisistaan muuten kuin siitä, kuka kantoi ostoksia ja kuka haukotteli. Bussit lähtivät Suovalliin muutaman minuutin välein. Hän käveli.

Kivitorin tiiviit liiketalot jäivät taakse ja korttelit avartuivat väljiksi pihoiksi. Suovallin kuusi-, kahdeksan- ja kymmenkerroksiset talot seisoivat erikuntoisina samojen korkeiden puiden lomassa. Yksi julkisivu oli vastikään rapattu vaaleaksi, seuraavan parvekekaiteissa maali hilseili. Koulun kentällä pelattiin jalkapalloa. Vallinaukion ruokakaupan edessä joku yritti saada lastenvaunuja bussiin samalla kun kuljettaja odotti ovi auki.

Vallinkatu 18 erottui vasta, kun Jarkko näki poliisiauton. Kahdeksankerroksisen talon edustalle oli vedetty nauha, joka ohjasi jalankulkijat nurmikon kautta. Ihmiset hidastivat sen kohdalla ja jatkoivat sitten matkaa, useimmat vilkaistuaan ikkunoihin.

Vihjeenantaja odotti läheisen sähkökopin vieressä tuulitakki ylös asti suljettuna. Hän ei tarjonnut kättään.

– Ambulanssi lähti jo, mies sanoi. – Poliisit jäivät. Niitä tuli lisää.

– Näittekö, mistä asunnosta ensihoitajat tulivat?

Mies osoitti taloa mutta piti kätensä alhaalla, kuin pelkäisi jonkun seuraavan elettä ikkunasta.

– Samasta kerroksesta kuin Jennin asunto. Olen nähnyt hänet parvekkeella ja hississä. Se on hänen ovensa.

– Näittekö, kuljetettiinko ketään pois?

– En. Ensihoitajat työnsivät paareja, mutta en mene vannomaan, oliko niillä ketään.

Jarkko nyökkäsi.

– Mainitsitte puhelimessa jonkun naisen.

– Nuori nainen istui poliisiautossa. Se itki. Ehkä se löysi Jennin, mutta sitä minä vain arvaan.

Jarkko näki auton talon toisella puolella. Takaovi oli auki, ja huopaan kietoutunut nainen istui sivuttain penkillä puhelin käsissään. Hänen luonaan oli univormupoliisi. Jarkko ei tuntenut naista. Hän ei ottanut kameraa esiin eikä lähtenyt ylittämään pihaa.

Hän kirjasi talon numeron, poliisiautojen määrän ja sen, minkä pystyi näkemään yleiseltä kulkuväylältä. Sitten hän kiersi korttelin. Talon toinen sisäänkäynti oli poliisin valvonnassa, eikä pihassa näkynyt muita toimittajia. Hän soitti Päiville.

– Osoite ja poliisitoiminta täsmäävät. Lähde tunnistaa asunnon Haapalan asunnoksi, mutta ei nähnyt vainajaa.

– Näkyykö muita medioita?

– Ei ainakaan vielä.

– Tule takaisin. Nimen kanssa emme ole edenneet tarpeeksi.

Kun Jarkko palasi toimitukseen, lyhyt uutinen Kivisuon henkirikosepäilystä oli jo sivustolla. Siinä ei ollut nimeä eikä ammattia, vain poliisin tiedot ja havaintopyynnön

kellonajat. Kilpailevat sivustot olivat julkaisseet saman tiedotteen eri otsikoilla. Yksi oli lisännyt kuvituskuvaksi öisen poliisiauton, vaikka Suovallissa oli ollut vaalea syyispäivä.

Jarkko haki Jennin nimellä kuvapankeista, vanhoista jutuista ja kampanjasivuilta. Hakutuloksissa kasvot vaihtuivat työn mukaan. Yhdessä kuvassa Jenni nauroi yökerhon avajaisissa hopeanvärinen mekko yllään. Toisessa hän seisoj verkkokaupan valkoista taustaa vasten niin voimakkaasti meikattuna, että Jarkko tunnisti hänet lähinnä suun muodosta. Vanhemmassa lehtikuvassa tukka oli tumma ja katse suoraan kameraan. Kuvatekstit luettelivat kuvaajat ja tilaajat. Jenni itse oli useimmiten vain nimi.

Viihdetoimittajana Jarkko oli oppinut, ettei tapahtumakuvien keskellä näkyvä ihminen välttämättä kuulunut tapahtuman sisäpiiriin. Sama malli saattoi olla yhtenä iltana juomamerkin palkkaama emäntä, seuraavana verkkokaupan kuvauksessa ja viikon päästä omalla kustannuksellaan rakennetussa portfoliossa. Kuviissa kaikki näyttivät tuntevan toisensa. Todellisuudessa jäljelle jäi joukko erillisiä työpäiviä.

Jarkko etsi toistuvia krediittejä, päiväyksiä ja ihmisiä, jotka olivat olleet Jennin kanssa samassa tilassa eivätkä vain samassa kuvagalleriassa. Päivi oli joskus kutsunut hänen vanhoja yöelämäkontaktejaan sekavaksi osoitekirjaksi.

Hän soitti kahdelle vanhalle viihdealan kontaktille. Toinen muisti Jennin kampanjoista, toinen oli nähnyt tämän KASVOT-tapahtuman avajaisviikonlopun näytöskuvauksissa. Kumpikaan ei ollut puhunut hänelle viime päivinä. He vahvistivat työuran päälinjat, eivät kuolemaa.

Useiden kuvausten krediiteissä toistui Salla Nurmi, stylisti ja meikkaaja. Nimi löytyi myös lauantaille merkityn

kampanjan julkisesta ennakkokuvasta. Jarkko etsi numeron mutta ei soittanut. Hän lähetti viestin, jossa kertoi tekevänsä vain varmistettuun tietoon perustuvaa uutista Jenni Haapalasta. Jos Salla halusi puhua, tämä voisi soittaa milloin tahansa. Vastaamatta jättäminen riittäisi vastaukseksi.

KASVOT oli pitkässä työluettelossa tuorein merkintä. Avajaisviikonlopun ohjelma kertoi näytöskuvauksista ja portfolio-ohjelmasta. Mallien aineistoa oli otettu tapahtuman arkistoon, ja Jennillä oli ollut usean päivän kulkulupa esiintyjien, kuvaajien ja teknisen henkilöstön käyttämiin työtiloihin. Sivuilla oli kymmeniä nimiä, toimistoja ja yhteistyökumppaneita.

Ilta pimeni toimituksen ikkunoiden takana. Salla ei vastannut. Seitsemän jälkeen Jarkko soitti Johannan suoraan numeroon.

Johanna vastasi neljännellä soitolla.

– Salonen.

– Korpela. Tarvitsen nimen varmistuksen.

– Poliisin tiedotteessa on kaikki julkaistava.

– Minulla on Vallinkatu kahdeksantoista ja asukas, joka tunnistaa Haapalan asunnon. Yksi kontakti on nähnyt hänet KASVOT-tapahtumassa, ja nimi löytyy tapahtuman omasta aineistosta, mutta kukaan lähteistäni ei tiedä, onko vainaja hän. En julkaise nimeä arvauksena.

Johanna vaikenä. Taustalta kuului oven sulkeutuminen ja sen jälkeen hiljaisuus.

– Jos vahvistan jotain, julkaisu aikaisintaan huomenna yhdeksältä, hän sanoi. – Kaikkia lähiomaisia ei ole vielä tavoitettu.

Jarkko katsoi tyhjää otsikkokenttää näytöllään.

– Huomenna kello yhdeksän. Ei sekuntiakaan aikaisemmin.

– Vainaja on Jenni Haapala, kaksikymmentäseitsemän.
Muuta en vahvista.

– Kuolinsyy?

– Ei.

– Onko epäiltyä?

– Ei kommentoitavaa.

– Oliko kyseessä hänen kotinsa?

– Tiedät, mitä sovimme.

– Tiedän.

Puhelu katkesi ilman hyvästelyä. Johanna oli antanut hänelle nimen, iän ja lähes neljätoista tuntia aikaa olla käyttämättä niitä.

Jarkko kirjoitti kellonajan muistiin puhelun viereen. Luottamuksellinen vahvistus ei ollut lainattava kommentti, mutta se poisti nimen perästä kysymysmerkin. Juuri se teki odottamisesta vaikeampaa.

Toisella sivustolla Suovallin henkirikos nousi luetuimpien joukkoon. Kommentteihin ilmestyi ensimmäinen arvattu nimi, väärä, ja muutamassa minuutissa kaksi muuta. Jarkko ei pitänyt niitä kilpailuna. Hän sulki seurannan, siirsi Jennin nimen jutun leipätekstiin ja asetti julkaisun eston sunnuntaiaamuun.

Päivi kuunteli selostuksen ja nyökkäsi.

– Sovitusta pidetään. Käytä aika siihen, ettei meillä ole aamulla pelkkää ammattinimikettä ja poliisin tiedotetta.

Jarkko kirjoitti jutun rungon valmiiksi. Työotsikoksi jäi *Lystikkäläinen malli löytyi kuolleena*. Hän tarkisti krediittejä ja täydensi juttua pitkälle yöhön. Lopulta hän jätti puhelimensa äänelliselle ja nukkui toimituksen lepohuoneessa vaatteet päällä muutaman tunnin.

Puhelin herätti hänet sunnuntaiaamuna seitsemän kaksitoista.

- Salla Nurmi, nainen sanoi. Ääni oli käheä ja varovainen.
- Lähetit viestin Jennistä.

Jarkko nousi istumaan.

- Lähetin. Olen pahoillani. Sinun ei tarvitse puhua, jos et halua.

– Haluan minä. Siksi soitin. Mitä sinä aiot kirjoittaa?

– Että poliisi tutkii hänen kuolemaansa henkirikoksena.

Että hän oli kaksikymmentäseitsemän ja työskenteli mallina. Haluaisin kertoa tarkemmin, millaista hänen työnsä oli ja millainen hän oli ihmisenä. En julkaise mitään, mitä et sano julkaistavaksi.

Salla hengitti hetken puhelimeen.

- Netissä sitä sanotaan jo joksikin glamourtytöksi. Ihan kuin se olisi koko ihminen.

– Mitä siitä jää silloin puuttumaan?

– Se, että Jenni teki töitä. Oikeasti teki. Se tiesi jokaisen laskun eräpäivän ja sen, kuka oli taas kolme viikkoa myöhässä maksusta. Se merkitsi varaukset kolmella värillä, ettei vahingossa luvannut samaa päivää kahdelle.

– Millä väreillä?

Kysymys sai Sallan päästämään lyhyen äänen, joka oli melkein naurahdus.

– Vihreällä varmat, keltaisella ne, joista puuttui sopimus, punaisella ne, joista puuttui maksu. Punaista oli aina liikaa. Sillä oli sunnuntaisin oma toimistopäivä. Kahvia, laskut ja sähköpostit, vaikka se vihasi koko sanaa toimistopäivä.

Jarkko kirjoitti värit muistiin.

Hän antoi Sallan puhua ja kirjoitti vasta, kun kuuli tämän löytäneen rytmin.

– Halusiko hän julkisuuteen?

– Ei sillä tavalla kuin ihmiset ajattelee. Se halusi tarpeeksi töitä, että voisi sanoa huonoille ei. Ettei tarvitsisi lähteä

puolella palkalla kuvaukseen, jossa neljä tuntia muuttui kahdeksaksi ja sovittuja kuvia alettiin neuvotella uudestaan.

– Häpesikö hän glamour- tai verkkokuvia?

– Ei. Miksi olisi? Ne oli työtä. Jotkut olivat hyviä töitä ja jotkut huonoja, niin kuin kaikilla. Jenniä ärsytti se, että muut päättivät hänen puolestaan, kumpia niiden piti olla.

Sallan ääni särkyi viimeisen sanan jälkeen. Hän pyysi hetken, ja Jarkko odotti. Toimituksessa ilmastointi puhalsi tyhjien työpisteiden yli. Yhdellä näytöllä Jennin kasvot olivat jääneet auki neljän eri kampanjan kuvissa.

– Meidän piti lähteä eilen kuvaukseen, Salla jatkoi. – Se lähetti perjantaina kuvan valmiiksi pakatusta laukusta ja yhdestä asusta ja kysyi, otetaanko sekin mukaan. Minä vastasin, että otetaan.

Hän sanoi viimeisen lauseen kuin se olisi päätös, jonka voisi vielä toteuttaa.

– Oliko Jenni viime päivinä peloissaan? Oliko joku uhannut häntä?

– Kuvista tuli aina jotain viestejä. Törkyä ja miehiä, jotka luulivat, että heille vastataan. Mutta ei mitään sellaista, mitä Jenni olisi pelännyt. Ei se käyttäytynyt eri tavalla. Se suunnitteli töitä ensi viikolle.

Jarkko varmisti, mitkä kohdat olivat julkaistavissa, ja luki Sallalle muistiinpanojensa olennaiset lauseet. Hän ei luvannut jutun otsikkoa tai sitä, miten muut mediat käyttäisivät tietoja.

– Kirjoita edes, että se oli hyvä työssään, hän sanoi lopuksi.

– Kirjoitan.

Päivi saapui puoli kahdeksalta ja kävi jutun läpi Jarkon vieressä. Hän tarkisti lähteet, poisti yhden lauseen, joka antoi KASVOT-tapahtumalle liian suuren painon, ja vaihtoi *glamourmallin* muotoon *glamour- ja eroottisena mallina*

työskennellyt nainen. Jennin ikä ja henkilöllisyys perustuivat Johannan luottamukselliseen vahvistukseen, työtausta julkisiin krediitteihin ja useisiin lähteisiin.

Kahdeksan viisikymmentäkahdeksan juttu odotti julkaisujärjestelmässä. Etusivun paikalla näkyi harmaa laatikko ja sen alla otsikko, jota lukijat eivät vielä nähneet.

Jarkko piti sormen irti hiirestä. Kello vaihtui kahdeksan viisikymmentäyhdeksästä yhdeksään.

Päivi nyökkäsi.

Jarkko painoi julkaise.

Harmaaseen laatikkoon latautui Jennin kasvokuva vanhasta yökerhokampanjasta. Sen alla luki: *Lystikkäläinen malli löytyi kuolleena.* Ingressissä olivat nimi, ikä ja sana henkirikos. Alempana tulivat laskut, aikataulut, lauantailla pakattu laukku ja ystävän pyyntö muistaa, että Jenni oli ollut hyvä työssään.

Kaikki se oli jutussa. Etusivulla näkyivät kasvot ja kolme sanaa, joihin lukija saattoi pysähtyä: malli, kuollut, henkirikos.

Jarkko ei katunut julkaisemista. Silti hän näki, kuinka paljon ihmisestä jäi kuvan ulkopuolelle, vaikka toimittaja teki parhaansa saadakseen hänet mukaan.

Luku 3

Oikeuslääkärin työhuoneessa oli kaksi tuolia vieraita varten, mutta toinen niistä oli siirretty seinän viereen paperilaatikoiden tieltä. Antti jäi seisomaan oven tuntumaan. Johanna istui työpöydän eteen ja asetti muistikirjansa polvelle.

Huoneen ikkunasta näkyi huoltopiha, märkä asfaltti ja roskakatoksen viereen pysäköity pakettiauto. Maanantaiaamu oli harmaa. Sade oli lakannut, mutta vesi valui yhä katon reunasta tasaisin välein.

Oikeuslääkäri käänsi näyttönsä niin, että Johanna näki kaavion ja sen vieressä kaksi rajattua valokuvaa. Hän ei näyttänyt ruumista kokonaisena. Kuvissa oli kaulan iho ja sen poikki kulkeva kapea jälki, joka oli rikospaikalla näyttänyt lähes yhtenäiseltä painaumalta. Suurennoksessa sen sisällä erottui rinnakkaisia säikeitä ja lyhyin välein toistuva poikittainen rakenne.

– Kuolinsyö on kuristaminen, oikeuslääkäri sanoi. – Väline on ollut kapea ja litteä. Ei johto eikä tavallinen naru. Jäljessä näkyy kudottu tai punottu pinta poikkeuksellisen selvästi.

– Pystytkö sanomaan, mikä se on?

– En. Pystyn kuvaamaan leveyden ja rakenteen sekä vertaamaan jälkeä välineeseen, jos sellainen löytyy. Käyttötarkoitusta en lähtisi arvaamaan.

Johanna kumartui lähemmäksi näyttöä. Jäljen kuvio toistui niin säännöllisenä, että se näytti melkein painetulta. Rikospaikalla sitä vastaavaa esinettä oli etsitty vaatteista, laukuista, kodin tekstiileistä ja sähköjohdoista. Mikään asunnosta talteen otettu ei ollut sopinut sen leveyteen tai pintaan.

– Voiko se olla syntynyt vaatteen läpi?

– Ei tällaisena. Väline on ollut suoraan ihoa vasten.

Painetta on ollut riittävästi siihen, että sen pintakuvio on jäänyt näkyviin.

Oikeuslääkäri siirsi kuvat sivuun ja katsoi muistiinpanojaan.

– Pitkäkestoiseen pahoinpitelyyn viittaavia vammoja ei ole. Ei myöskään löydöksiä, jotka viittaisivat seksuaaliseen väkivaltaan. Osa pinnallisista vammoista sopii lyhyeen kamppailuun, mutta en tekisi niistä tämän tarkempaa tapahtumankulkua.

– Kuolinaika?

– Perjantai-ilta. Tutkimus tukee sitä, mutta tarkkaa kellonaikaa en pysty antamaan. Ei sellaista, jonka varaan kannattaisi rakentaa minuuttiaikataulua.

Antti siirsi painonsa jalalta toiselle.

– Puhutaanko kahdesta tunnista vai kuudesta?

– Tässä vaiheessa puhutaan illasta. Puhelimet ja varmat havainnot rajaavat paremmin kuin minä.

Jennin puhelimesta ei ollut illan aikana enää lähtenyt viestejä tai puheluita. Siinä ei näkynyt muutakaan käyttöä, joka olisi kaventanut tutkittavaa ajanjaksoa.

– Näytteet lähtevät laboratorioon tänään, oikeuslääkäri jatkoi. – Jäljen rakenne on dokumentoitu eri valaistuksilla ja mittakaavassa. Jos väline myöhemmin löytyy, vertailu on mahdollinen. Se ei tarkoita, että yksittäinen nauha pystyttäisiin varmasti nimeämään tämän perusteella.

– Mutta vääränlainen voidaan sulkea pois?

– Hyvin todennäköisesti.

Johanna sulki muistikirjansa. Heillä oli ensimmäinen täsmällisesti mitattava yksityiskohta tekotavasta, vaikka sen merkitystä ei tunnettu. Välinettä ei ollut löytynyt asunnosta, joten tekijä oli todennäköisesti vienyt sen mukanaan.

Johanna ei voinut tietää, oliko se tuotu asuntoon vai otettu sieltä. Jos tekijällä oli ollut se mukanaan jo tullessaan, valinta saattoi kertoa suunnitelmallisuudesta.

Käytävässä Antti kysyi, mitä ruumiinavauksesta jaettaisiin ryhmälle.

– Kuolinsyy, arvioitu ajankohta ja se, ettei löydöksiä seksuaalisesta väkivallasta ole. Kaikkien pitää pystyä tekemään työnsä oikeilla tiedoilla.

– Entä jälki?

– Tarkka rakenne, kuvat ja se, ettei välinettä löytynyt, jäävät ydintutkintaan ja laboratorioon. Muut tietävät kapeasta kuristusvälineestä sen verran kuin omat tehtävät vaativat.

– Julkisuuteen?

– Ei vielä edes kuristamista.

Antti nyökkäsi. Jos joku myöhemmin kertoisi nähneensä välineen tai kuulleensa tunnustuksen, kertomusta voitaisiin verrata yksityiskohtaan, jonka vain tekijä ja tutkijat tiesivät.

Tiistaina tutkintahuoneen seinälle oli koottu Jennin perjantai. Varmat tapahtumat oli kirjoitettu valkoisille lapuille, vahvistamattomat keltaisille. Alkuillasta Jenni oli noussut bussista Vallinaukiolla, ostanut ruokakaupasta maitoa ja kahvia ja tullut naapurin näkemänä yksin kotiin. Sen jälkeen seinällä oli tyhjä alue, joka jatkui lauantaiaamun vastaamattomiin puheluihin asti.

Puhelimessa ei ollut sovittua tapaamista. Viimeisissä viesteissä puhuttiin lauantain kuvauksesta, ensi viikon töistä ja yhdestä maksamattomasta laskusta. Sähköposteissa oli tarjouksia, vedoksia, käyttöoikeuskysymyksiä ja tavanomainen määrä viestejä, joihin Jenni ei ollut vastannut. Yhdessäkään niistä ei sovittu kotikäyntiä.

Talon ovella ei ollut kameraa. Palvelukeskuksen ja kahden liiketilan tallenteet näyttivät osia Vallinkadusta,

mutta eivät sisäänkäyntiä. Perjantai-illan kuvissa kulki kymmeniä ihmisiä, joiden määränpäästä ei voinut päätellä mitään.

Naapureiden havainnot olivat yhtä epätarkkoja. Yksi oli kuullut hissien pysähtyvän kerrokseen illalla, toinen keskustelua käytävästä, mutta kumpikaan ei osannut sanoa aikaa eikä sitä, mihin asuntoon äänet liittyivät. Talossa kulki asukkaiden lisäksi vieraita, ruokalähetettä ja huoltoyhtiön viikonloppupäivystäjä. Kukaan ei muistanut nähneensä Jennin ovella ihmistä, joka olisi erottunut tarpeeksi jäädäkseen mieleen.

Sallan varsinainen kuulustelu oli vahvistanut ensitiedot. Hänen avaimensa oli tallella, eikä lukosta löytynyt merkkiä väkisin avaamisesta. Huoltoyhtiön yleisavainten käyttö oli tarkistettu. Jennin entiset kumppanit, lähimmät ystävät ja perheenjäsenet tiesivät asunnon, mutta kukaan heistä ei ollut käynyt siellä perjantaina. Ensimmäiset alibit kestivät, loput olivat yhä tarkistettavina.

– Nurmi sanoi uudelleen, ettei Jenni pelännyt ketään, Antti sanoi. Hän seisoj seinän ääressä ja seurasi sormellaan tyhjää kohtaa viimeisen varman havainnon jälkeen. – Verkkoviesteissä on törkyä ja muutama sinnikkäämpi lähettäjä, mutta ei tapaamiseen viittaavaa. Entiset suhteet eivät ainakaan toistaiseksi tuota mitään.

– Työihmiselle hän olisi voinut avata.

– Jos käynnille oli uskottava syy.

Työkalenterin nimet oli jaettu kolmelle listalle: kuvaajiin ja meikkaajiin, asiakkaisiin ja tapahtumajärjestäjiin sekä ihmisiin, joiden asemaa ei vielä tunnettu. Sama nimi esiintyi välillä kahdessa ryhmässä. Jenni oli tehnyt töitä vaihtelevissa kokoonpanoissa, eikä hänen työpiirinsä muodostanut rajattua joukkoa.

Antti nosti pöydältä tulosteen.

– Tässä on selvin riita. Mikko Vainio, freelancekuvaaja. Käyttänyt Jennin kuvia asiakkaidensa kampanjoissa laajemmin kuin sopimus salli. Jenni lähetti lisäkäytöstä kaksi laskua, jotka Vainio kiisti ja jätti maksamatta. Jenni vaati kuvia pois ja uhkasi ottaa yhteyttä asiakkaisiin sekä alan muihin tilaajiin.

Viestiketju alkoi asiallisena ja muuttui viesti viestiltä lyhyemmäksi. Mikko kiisti rikkoneensa sopimusta. Jenni oli liittänyt mukaan kuvakaappauksia ja päivämäärät. Viimeisessä vastauksessaan Mikko oli kirjoittanut, että jos Jenni veisi asian eteenpäin, tämä saisi katua sitä ja huomaisi samalla, kuinka pienet alan piirit Lystikkälässä olivat.

– Hän tuntee osoitteen, Antti sanoi. – On käynyt asunnolla kahdesti työasioissa. Perjantai-illalle hän ilmoittaa maksullisen kuvauskeikan.

– Ilmoittaa itse?

– Sähköposti vahvistaa, että tilaisuus oli. Läsnäolo tarkistetaan erikseen.

Keskiviikkona Mikko Vainio istui kuulusteluhuoneessa oma kameralauskuksensa tuolin jalan vieressä. Hän oli tullut suoraan työstä ja pyytänyt saada pitää laukun näkyvissään. Hän ei vaikuttanut pelokkaalta vaan loukkaantuneelta siitä, että hänen ammattitaitoaan ja omaisuuttaan käsiteltiin samassa yhteydessä Jennin kuoleman kanssa.

– Minä otin ne kuvat, hän sanoi. – Suunnittelin valon, hankin paikan ja tein jälkikäsitteilyn. Jenni sai palkkionsa kuvauksesta.

– Alkuperäisestä kuvauksesta, Johanna sanoi. – Myöhemmät laskut koskivat sitä, että kuvia käytettiin myös painetussa mainonnassa toiselle asiakkaalle.

– Sama konserni.

– Jenni oli eri mieltä.

– Jenni oli eri mieltä heti, kun joku kertoi, että tästä voisi laskuttaa lisää.

Mikko sanoi sen nopeasti mutta hiljensi ääntään viimeisten sanojen kohdalla. Hän katsoi pöydän pintaa, ei Johanna.

– Miksi kirjoititte hänen saavan katua asian viemistä eteenpäin?

– Koska olisin kertonut tilaajille, miten hän toimii. Jos jokaisesta kuvasta alkaa jälkikäteen riita, ihmiset ottavat jonkun toisen.

– Halusitte vahingoittaa hänen työtään.

– Halusin puolustaa omaani.

– Käytitte hänen kuviaan vastoin hänen käsitystään sopimuksesta ja uhkasitte hänen toimeentuloaan, kun hän puuttui siihen.

– Te luette nyt kaiken niin kuin Jenni olisi ollut oikeassa, koska hän on kuollut.

Johanna työnsi tulostetun sopimuksen pöydän poikki. Mikko vilkaisi sitä mutta ei ottanut paperia käteensä.

– Tässä ei ratkaista käyttöoikeusriitaa, Johanna sanoi. – Tässä selvitetään, oliko teillä syy hakeutua hänen luokseen sen takia.

– Minulla oli syy olla vihainen. Ei syytä mennä hänen kotiinsa.

– Soititte hänelle viime viikolla kolme kertaa.

– Koska sähköpostilla jokaisesta lauseesta tuli uusi vaatimus. Hän ei vastannut.

– Jätittekö viestin?

– Yhden. Sanoin, että haluan hoitaa laskut ja käyttöoikeudet erikseen. Hän lähetti sen jälkeen vain saman vaatimuksen uudestaan.

Mikko ei kiistänyt sanojaan eikä yrittänyt tehdä riidasta merkityksetöntä. Hän oli yhä kiinni asiassa, jota toinen

osapuoli ei enää voinut jatkaa. Johanna antoi hiljaisuuden kestää.

– Milloin näitte hänet viimeksi?

– Elokuun lopussa.

– Milloin kävitte viimeksi hänen asunnollaan?

– Keväällä. Vein vedoksia ja yhden kovalevyn. Sitä ennen olin hakenut sieltä kuvausvaatteita. Kumpikaan käynti ei ollut mikään salaisuus.

– Olisiko hän päästänyt teidät sisään perjantaina?

Mikko nojasi taaksepäin. Ensimmäistä kertaa hän näytti miettivän, mitä kysymyksen kumpikin vastaus merkitsisi.

– Jos olisin tullut työn takia, ehkä. Riidan jälkeen en tiedä.

Perjantaina hän oli kuvannut vakuutusyhtiön vuosijuhlaa hotellin juhlasalissa. Hän kertoi saapuneensa ennen kuutta ja lähteneensä puolen yön jälkeen. Tapahtumajärjestäjän yhteyshenkilö, hotellin henkilökunta ja kaksi muuta kuvausryhmään kuulunutta vahvistivat ajat.

Huoltokäytävän kamera näytti hänen tuovan välineensä sisään ja lähtevän niiden kanssa. Juhlasalista tallennettu ohjelma ja Mikon lähes keskeytyksetön kuva-aineisto sijoittivat hänet paikalle koko Jennin kuoleman kannalta olennaisen ajan.

Antti laski tarkistusmuistion Johannan pöydälle vielä samana iltapäivänä.

– Alibi kestää. Aineistossa on taukoja, mutta ei sellaisia, joiden aikana hän olisi ehtinyt Suovalliin ja takaisin. Todistajat ovat toisistaan riippumattomia.

Johanna luki ajat kahdesti. Viesti pysyi uhkaavana ja Mikon suhtautuminen Jennin oikeuksiin vastenmielisenä, mutta kumpikaan ei siirtänyt häntä hotellin juhlasalista Vallinkadulle.

– Suljetaan hänet pois tekijänä tällä aikajanalla, Johanna sanoi. – Sopimusriita jää aineistoon, mutta sen varaan ei rakenneta enempää.

Torstiaamuna KASVOT-tapahtuman yleisötiloissa oli jonoa, vaikka ovet oli avattu vasta hetkeä aikaisemmin. Korkean aulan seinille ja pylväisiin oli sijoitettu valkoisia opasteita, jotka ohjasivat muotinäytöksiin, mallihakuihin, valokuvanäyttelyihin ja kuvauspisteille. Yhden seinän kokoisella näytöllä vaihtuivat valmiit kampanjakuvat. Lattiaan teipatut jonotuslinjat, säädetty valo ja henkilökunnan samanväriset kulkuluvat saivat kokonaisuuden näyttämään tarkasti hallitulta.

Tuottaja Helena Vartiainen tuli heitä vastaan infopisteen viereltä. Hän kantoi paksua kansiota ja puhui matkalla radiopuhelimeen puuttuvasta opasteesta. Saatuaan asian hoidettua hän vei Johannan ja Antin yleisövirran ohi henkilökunnan käytävälle.

Näyttelyseinien takana tapahtuma hajosi työksi. Avoimesta ovesta näkyi vaateripustimia ja puoliksi purettuja laatikoita. Toisessa huoneessa tarkistettiin kuvatiedostojen nimiä kolmella rinnakkaisella työasemalla. Pöydillä oli muistikorttikoteloita, käyttöoikeuslomakkeita, johtoja ja paperilappuja, joihin oli kirjoitettu tiedostonimiä. Seinään teipatussa ohjeessa pyydettiin olemaan siirtämättä keskeneräisiä kansioita.

– Tässä käsitellään tämän vuoden aineistoa, Helena sanoi.
– Varsinainen arkistotyö on useassa huoneessa. Osa vanhasta materiaalista tuli meille toimistoilta ja asiakkailta, osa malleilta itseltään. Kaikkea ei edes säilytetä samoilla palvelimilla.

Hän osoitti pientä neuvotteluhuonetta. Pöydällä odotti Jennin nimellä merkitty kansio.

Helena vahvisti, että Jenni oli osallistunut avajaisviikonlopun ohjelmaan ja toimittanut portfolioaineistoa tapahtuman käyttöön. Tiedostot oli vastaanotettu, tarkistettu, nimetty ja liitetty tapahtuman sisäiseen hakemistoon. Useampi ihminen oli voinut käsitellä niitä eri vaiheissa.

– Kuka lähetti hänelle käyttöoikeuksia koskevat viestit? Johanna kysyi.

– Arkiston yhteisestä osoitteesta vastataan sen mukaan, kuka on työvuurossa ja kuka asian tuntee. Osa viesteistä on vakiopohjia. Jennin ketjussa ei näytä olevan mitään poikkeavaa.

– Näettekö lähettäjän?

– Emme henkilöä. Viestit on lähetetty yhteiseltä tunnukelta.

– Kirjautuuko työasemalle tekijän oma tunnus?

Helena pudisti päätään.

– Ei näille. Tapahtumaa varten rakennetut pisteet ovat yhteiskäytössä. Meillä on vuorolistat omasta väestä, mutta koneelta ei näe, kuka näppäimistön ääressä on ollut.

Hän teki merkinnän kansionsa reunaan.

– Te saatte kaiken, mitä meillä on: viestit, vuorot, sopimukset ja alihankkijoiden yhteystiedot. Voin pyytää palveluntarjoajalta myös tekniset lokit, jos niitä on, mutta en lupaa, että niissä näkyy muuta kuin työasema ja kellonaika.

Antti avasi Helenan tuoman organisaatiokaavion. Ensimmäisellä sivulla olivat tapahtumajärjestäjä, tuotannon vastuualueet ja pääalihankkijat. Arkistointi haarautui laitteistoon, digitointiin, tiedostojen käsittelyyn ja käyttöoikeuksiin. Seuraavilla sivuilla yritykset vaihtuivat yhteyshenkilöiksi ja yhteyshenkilöt uusiksi sopimuksiksi.

Siitä näki, kuka vastasi palvelimista ja kuka kuvien vastaanotosta, mutta ei sitä, kuka oli siirtänyt tietyn

tiedoston työasemalta toiseen. Laskuissa työn määrä oli kirjattu tunteina ja aineistoerinä. Tilapäisten tekijöiden nimet jäivät yritysten omiin työvuorolistoihin, jos olivat niissäkään samassa muodossa.

– Tunnetteko kaikki, jotka pääsevät aineistoon? Antti kysyi.

– Vastuuhenkilöt tunnen. En jokaista teknistä työntekijää, tilapäistä tiedostojen tarkistajaa tai sitä, kuka alihankkijan puolesta on tullut millekin vuorolle. Pääsyä on rajattu tehtävittäin, mutta tässä tapahtumassa tehtäviä on paljon.

– Kuinka monen ihmisen aineistoa arkistossa on?

– Jos mukaan lasketaan vanhat kampanjat ja toimistojen kuvastot, tuhansien. Kaikki eivät ole täällä eivätkä edes tiedä aineistonsa olevan mukana historiallisessa kokonaisuudessa. Käyttöoikeudet selvitetään erikseen.

Huoneen toisella puolella työntekijä yritti avata väärään kansioon tallennettua kuvasarjaa ja kysyi toiselta, oliko tiedoston nimeen merkitty vuosi kuvausvuosi vai vastaanottovuosi. Kysymys siirtyi kolmannelle ihmiselle.

Johanna pyysi Jennin aineiston käsittelyvaiheet, käytettyjen työasemien tiedot ja niitä koskevat vuorolistat. Helena lupasi koota ne seuraavaan aamuun mennessä ja antoi suorat yhteystiedot järjestäjän sekä arkistoinnin pääalihakijan vastuuhenkilöille.

Paluumatkalla aulan näyttöön vaihtui nuoren miehen kasvokuva, sitten kosmetiikkamainos ja sen jälkeen ryhmäkuva vuosia vanhasta mallinäytöksestä. Yleisö näki valmiit kuvat muutaman sekunnin kerrallaan.

Perjantaina tutkintahuoneen pöydälle oli levitetty KASVOT-aineiston ensimmäinen erä. Antti oli merkinnyt organisaatiokaavioon yritykset, joiden henkilöstöluettelot puuttuivat, ja yhdistänyt yhteisen sähköpostiosoitteen viestit

työasemien kellonaikoihin. Yksikään niistä ei kertonut käyttäjän nimeä.

Sama kuvio toistui muualla. Avainten haltijoiden liikkeet oli tarkistettu. Entisillä kumppaneilla oli alibit. Mikon jo tutkittua käyttöoikeusriitaa lukuun ottamatta heidän ja muiden tarkistettujen kontaktien viimeaikaisista yhteydenotoista ei noussut esiin vakavia riitoja. Verkkohäiriköiden joukosta oli löytynyt kaksi miestä, jotka olivat yrittäneet saada Jennin tapaamaan, mutta kumpikaan ei tiennyt hänen osoitettaan ja molempien perjantai-iltä oli voitu vahvistaa. Asiakkaat, kuvaajat ja tapahtumakontaktit tuottivat lisää nimiä, mutta eivät yhteistä kohtaa.

Johanna seisoi seinän ääressä ja katsoi aikajanan tyhjää aluetta. Sen ympärille oli kertynyt tarkistettuja tapahtumia, puhelutietoja, kuulusteluja ja alibeja. Keskellä säilyi sama aukko: joku oli tullut asuntoon syystä, jota Jenni ei ollut kirjoittanut kalenteriinsa eikä viesteihinsä.

Maanantaina Johanna oli ajatellut, että tarkka kuolinsyy ja rajattu ilta pakottaisivat nimet järjestykseen. Nyt jokainen tarkistettu nimi teki näkyväksi seuraavat kymmenen.

– Vainio ulkona, Antti sanoi. – Avainten kautta ei tullut ketään. Lähipiirissä ei nyt ole ketään, jota näyttö nostaisi muiden edelle. KASVOT antaa meille enemmän mahdollisia kontakteja kuin kaikki muut listat yhteensä.

– Ja vähemmän tietoa siitä, kuka heistä on tavannut Jennin.

Johanna palasi pöydän ääreen. Kansioden päällä oli oikeuslääkäriltä saatu kuva kaulan jäljestä. Viivaimen vieressä kulkeva kudoserakenne oli terävämpi kuin yksikään heidän kokoamansa henkilötieto.

– Pidetään jäljen yksityiskohdat edelleen tässä piirissä, Johanna sanoi.

Antti katsoi kuvaa ja sitten organisaatiokaavion haaroja.

– Jälki auttaa vasta, kun jotain vertailtavaa löytyy.

– Niin.

Johanna sulki kuvan kansioon. Jäljelle jäivät listat: ihmiset, yritykset, viestit ja tapahtuman tuhannet kuvat. He tiesivät nyt täsmällisesti, miten Jenni oli tapettu. Jälki ei kertonut, miksi juuri hänet oli valittu eikä ketä heidän piti etsiä.

Luku 4

Viikko Jennin kuoleman jälkeen Jarkon näytöllä oli avoinna seitsemän juttua, ja kuudessa niistä käytettiin samoja kolmea kuvaa.

Yhdessä Jenni seiso i yökerhon kuvausseinän edessä mustassa mekossa, käsi lantiolla ja katse hieman kameran ohi. Toisessa hän nojasi punaiseksi valaistuun seinään alusvaatekampanjassa. Kolmas oli rajattu niin tiukasti, että jäljelle jäivät kasvot, paljaat hartiat ja huulille rakennettu ilme.

Otsikoissa toistuivat *eroottinen malli* ja *glamourmalli*. Tekstit kierrättivät poliisin tiedotetta, Jennin ikää ja muutamaa julkisista krediiteistä poimittua työtehtävää. Yksi julkaisu oli lainannut Sallan kuvausta Jennin sunnuntaisista toimistopäivistä, mutta nostonut sen viereen rohkeimman löytämänsä kampanjakuvan. Toisessa kerrottiin, että Jenni oli ollut KASVOT-tapahtumassa, kuin tapahtuman nimi olisi itsessään selittänyt hänen kuolemansa.

Mikään jutuista ei yksin ollut erityisen törkeä. Yhdessä ne tekivät Jennistä ihmisen, joka oli elänyt samassa asennossa kuin yhdessä vanhassa kuvassa.

Jarkko avasi oman ensimmäisen uutisensa. Sen alaosassa olivat Sallan kertomat laskut, värikoodatut varaukset ja lauantaiksi pakattu laukku. Etusivulta juttu oli jo pudonnut. Hakutuloksessa näkyivät otsikko, kasvokuva ja kaksi ensimmäistä lausetta.

Hän vaihtoi kuvahaun aikajärjestykseen. Varhaisimmissa töissä Jenni oli kuvattu tavallisen vaateliikkeen neuleissa, hiukset kiinni ja kädet taskuissa. Myöhemmin tulivat klubien julisteet, alusvaatekuvat ja omat verkkosisällöt. Jutut olivat poimineet loppupään kuvat, koska ne näyttivät

vastaavan valmiiksi kysymykseen siitä, millainen ihminen oli kuollut. Tavallista katalogikuvaa ei ollut käyttänyt kukaan.

Jarkko huomasi itsekin muistaneensa Jennin ensin mustasta pitsinaamiosta. Vasta Sallan kanssa puhuttuaan hän oli osannut ajatella laskuja, kuvauspäivien venymistä ja sitä, kuinka monen erilaisen tilaajan varassa freelancerin toimeentulo pysyi. Ensimmäinen mielikuva ei ollut väärä. Se oli vain tilaajan rakentama.

– Haluaisin tehdä jatkon Jennin työstä, hän sanoi.

Päivi nosti katseensa viikonlopun työlistasta.

– Mitä uutta siinä on?

– Se, ettei kukaan näytä tietävän, mitä hänen työnsä oikeastaan tarkoitti. Muut mediat ovat päättäneet, että hän kuului yhteen glamourpiiriin. Hänen krediittinsä eivät näytä siltä.

– Jos teet jutun siitä, että muut tekevät huonoja juttuja, saat kolme kappaletta ja paljon omahyväisyyttä.

– En ehdottanut sitä.

– Hyvä. Mitä selvität?

Jarkko käänsi näytön Päiviä kohti. Samat kasvot näkyivät eri välilehdillä eri rajauksina.

– Ketkä todella tunsivat hänet työn kautta. Oliko kyse yhdestä piiristä vai joukosta erillisiä keikkoja. KASVOT on viimeistä viikonloppua auki. Siellä ovat rinnakkain ainakin muoti, mainonta, glamour ja vanhat kampanjat.

Päivi katsoi kuvia hetken.

– Selvitä. Mutta jutussa pitää olla varmennettua tietoa Jennistä, ei luentoa median synneistä. Ja jos KASVOT ei rajaa mitään, kirjoitat myös sen.

– Todennäköisesti juuri sen.

KASVOT-tapahtuman pääaulassa kävijät liikkuvat valkoisten opasteiden välissä ohjelmalehtiset käsissään.

Yhdeltä suunnalta kuului muotinäytöksen äänentoisto, toiselta kuvauspisteen ohjaajan tasainen kehoitus siirtyä puoli askelta vasemmalle. Seinillä oli suuria kampanjakuvia, joiden vieressä pienet tekstit kertoivat vuodesta, tilaajasta ja kuvaajasta. Mallin nimi puuttui yllättävän usein.

Päälavan lähellä jonotettiin mallihakujen ilmoittautumiseen ja kerättiin merkkien kangaskasseja. Sivukäytävällä puhuttiin kuvien käyttöajoista, toimistojen sopimuksista ja siitä, mitkä vanhat kampanjat voitiin ottaa retrospektiiviin. Glamour- ja verkkosisältöjen alueella tekijät jakoivat omia korttejaan ilman toimistojen pöytiä. Valokuvauksen historiaa esittelevässä päässä ihmiset seisoivat vitriinien ääressä hiljaa. Sama kulkulippu vei kaikkialle, mutta ihmiset eivät kulkeneet samoja reittejä.

Helena Vartiainen tapasi Jarkon infopisteellä. Hänellä oli kaulassaan tuottajan kulkulupa ja käsivarrellaan ohjelmia, joita hän jakoi puhuessaan.

– Voit kiertää yleisötiloissa vapaasti, Helena sanoi. – Työtiloihin en voi päästää ilman erillistä sopimista. Jos haluat ymmärtää kokonaisuutta, älä aloita päälavalta. Siellä kaikki näyttää yhdeltä tapahtumalta.

Muotitoimistojen alueella pienen toimiston edustaja suostui puhumaan taustaksi varmistettuaan ensin, ettei hänen nimeään liitettäisi murhaa koskevaan otsikkoon. Hän muisti Jennin kahdesta katalogikuvauksesta ja yhdestä vaatemerkin sovituksista: Jenni oli tullut ajoissa, kysynyt kuvien käyttöajasta ja pitänyt huolen siitä, että sovitut tunnit kirjattiin oikein. Yökerhotoista nainen ei tiennyt juuri mitään eikä ollut tavannut Jennin ystäviä.

– Olin nähnyt joitakin hänen eroottisista kuvistaan, hän sanoi. – Ne eivät liittyneet meidän töihimme. Meille hän oli yksi luotettava freelanceri muiden joukossa.

– Tunsivatko muut toimistonne mallit hänet?

– Joku varmasti. Mutta kahden päivän yhteinen kuvaus ei tee ihmisistä piiriä.

Mainostuottaja Marika Laakso seisoi kaupunkimainoksia esittelevän seinän luona. Hän irrotti puhelimensa laturista ja tuli Jarkkoa vastaan. Marika oli tuottanut kampanjan, jossa Jenni oli ollut yksi neljästä mallista. Kuvauspäivä oli alkanut ennen seitsemää ja jatkunut iltaan, koska asiakkaan edustaja oli muuttanut suunnitelmaa kesken kaiken.

– Jenni ei ollut vaikea, vaikka hänellä olisi ollut siihen aihetta, Marika sanoi. – Hän kysyi, maksetaanko lisätunnit, ja pyysi vastauksen sähköpostiin. Sitten hän teki työn loppuun.

Jarkko kysyi, oliko Jenni kuulunut vakiintuneeseen työryhmään.

– Ei mainospuolella sellaisia ryhmiä aina ole. Tuottaja kokoaa ihmiset kampanjaan, seuraavassa työssä puolet vaihtuu. Olen käyttänyt samoja malleja uudelleen, jos asiakas ja ilme sopivat, mutta se ei tarkoita, että tuntisin heidän muun elämänsä.

Marika antoi käyntikorttinsa ja käski soittaa, jos Jarkko tarvitsisi myöhemmin apua vanhojen kampanjoiden tai krediittien selvittämisessä. Kortin taakse hän kirjoitti toisen numeron, josta hänet tavoitti viikonloppuisin.

Glamourkuvaaja ei halunnut nimeään juttuun. Hän puhui Jennin kanssa tekemistään kuvauksista, itse hankituista asiakkuuksista ja verkkonäkyvyydestä. Hänen mukaansa Jenni oli rakentanut työnsä niin, ettei ollut riippuvainen yhdestä kuvaajasta tai julkaisusta.

– Kaikki puhuvat nyt glamourpiireistä, Jarkko sanoi. – Keitä niihin kuuluu?

Kuvaaja hymähti.

– Riippuu siitä, kuka myy sinulle tarinaa. Malli voi kuvata minun kanssani maanantaina, verkkokaupalle

keskiviikkona ja klubille perjantaina. Me emme silti istu missään samassa salaisessa kerhossa.

Iltapäivään mennessä Jarkko oli kuullut kolme eri kuvausta Jennistä. Jokainen perustui yhteisiin työpäiviin, mutta yksikään ei ollutunut hänen koko työhönsä eikä viimeiseen viikkonsa.

Helena vei hänet retrospektiivin läpi. Aulan takaosassa vaihtuva näyttö esitti mainoskuvia eri vuosikymmeniltä. Sen vieressä lasivitriineihin oli asetettu painettuja kuvastoja, filmiliuskoja ja pinnakkaisarkkeja. Kauempana vieraat selasivat digitaalisia portfolioita kosketusnäytöiltä.

– Kuinka monen mallin aineistoa täällä on? Jarkko kysyi.

– Jos lasketaan historialliset kampanjat ja toimistojen kuvastot, tuhansien. Tarkkaa henkilömäärää on vaikea antaa, koska sama ihminen voi olla eri nimillä ja eri aineistoissa.

– Ovatko kaikki osallistuneet tapahtumaan?

– Eivät lähellekään. Aineistoa on tullut asiakkailta, toimistoilta, kuvaajilta ja malleilta. Joku voi olla mukana kahdenkymmenen vuoden takaisessa kampanjassa tietämättä koko tapahtumasta muuta kuin sen, mitä alkuperäiset käyttöoikeudet edellyttävät.

Näytölle vaihtui naisen kasvokuva vanhasta mainoksesta. Jarkko tunsu sen samalla epämääräisellä tavalla kuin lapsuudenkodin tapetin: hän oli nähnyt kuvan monta kertaa osaamatta sanoa missä. Vaaleaa taustaa vasten kääntyneet kasvot kuuluivat johonkin vuosien takaiseen kampanjaan, ehkä kosmetiikkaan tai vaatteisiin. Nimeä hän ei muistanut.

Kuva vaihtui ryhmäotokseen, ja Helena johdatti hänet yleisölle avatulle hakupisteelle. Kampanjoita saattoi selata vuosikymmenen ja tuoteryhmän mukaan. Yhden hakutuloksen takaa tuli lehtimainos, toisen takaa kaksikymmentä lähes samanlaista katalogiruutua ja

kolmannen takaa vain merkintä aineistosta, jota ei voinut näyttää käyttöoikeuksien vuoksi. Mallien nimet olivat välillä täydellisiä, välillä pelkkiä etunimiä tai toimistojen vanhoja tunnuksia. Osa käyttöoikeustiedoista löytyi muualta kuin itse kuvat.

– Meillä on ihmisiä, joiden kasvot tunnistaa koko kaupunki mutta joiden nimeä kukaan tässä rakennuksessa ei osaa sanoa, Helena sanoi. – Ja toisin päin: nimi löytyy sopimuksesta, mutta alkuperäinen kuvatiedosto puuttuu.

– Arkisto ei siis oikeastaan kokoa ihmisiä yhteen.

– Se kokoaa aineistoja. Tapahtuma tuo osan ihmisistä samaan paikkaan muutamaksi päiväksi, mutta arkisto on paljon suurempi kuin täällä näkyvä joukko.

Jarkko kirjoitti lauseen muistiin.

Ulkona Jarkko soitti Johannalle. Tapahtumahallin ovet avautuivat hänen takanaan tasaiseen tahtiin, ja jokaisen kävijäjoukon mukana kadulle pääsi katkelma musiikkia.

– Kävin KASVOT-tapahtumassa, hän sanoi. – Jennin työpiiri ei ole piiri. Muotitoimisto tunsu hänet katalogeista, mainostuottaja yhdestä kampanjasta ja glamourkuvaaja aivan muista töistä. Kukaan ei tuntenut muita puolia kunnolla.

– Mitä he kertoivat Jennin viimeisistä päivistä?

– Ei mitään. Yksikään ei ollut tavannut häntä hänen viimeisinä elinpäivinä. Helena sanoi, että arkistossa on tuhansien ihmisten kuvia, myös sellaisten, jotka eivät ole koskaan osallistuneet tapahtumaan.

Johanna vaikenä niin pitkäksi aikaa, että Jarkko kuuli kadun toiselta puolelta bussin ovien varoitusäänen.

– Silloin sinulla ei ole perustetta tehdä tapahtumasta Jennin kuoleman selitystä, hän sanoi.

– Ei ole. Onko poliisilla?

– Tutkintalinjoja en kommentoi.

– Onko hänen työstään löytynyt jotain, mikä liittyy kuolinsyyhyn?

– Kuolinsyytä ei ole julkistettu.

– Sen tiedän.

– Hyvä.

Ääni ei ollut tyly.

– Kirjoitan, ettei ammattinimike tee ihmisistä yhtä verkostoa, Jarkko sanoi. – En yhdistä KASVOT-tapahtumaa motiiviin.

– Pidä se niin.

Toimituksessa Jarkko rakensi jutun kolmen työpäivän varaan. Hän kirjoitti ensimmäiseen versioon kappaleen siitä, kuinka muut mediat olivat valinneet kuvansa. Päivi luki sen, piirsi kappaleen reunaan viivan ja työnsi paperin takaisin.

– Tämä on totta, mutta nyt sinä olet jutussa enemmän kuin Jenni.

Jarkko poisti kappaleen.

Taustajuttu julkaistiin sunnuntaina. KASVOT mainittiin paikkana, johon oli koottu laajasti mallien ja kampanjoiden aineistoa.

Se luettiin, mutta ei lähellekään yhtä laajasti kuin ensimmäinen uutinen. Lukijat viipyivät sivulla pitkään, mutta heitä tuli vähemmän. Päivi sanoi sen olevan taustajutulle tavallista. Jarkko tiesi, ettei tavallisuus tehnyt eroa merkityksetöntä.

KASVOT päättyi sunnuntai-iltana. Rakenteita purettiin ja ohjelasivut siirtyivät tapahtuman verkkosivuilla arkistoon. Seuraavalla viikolla poliisi ei tiedottanut läpimurrosta. Jennin nimi pysyi toimituksen seurannassa, mutta uusia varmistettuja tietoja ei tullut. Ensin hän katosi etusivuilta kotimaan uutisvirtaan, sitten hakusivujen alle.

Jarkko piti hänen nimeään omalla seurantalistallaan. Samalla hän kirjoitti ravintolapalosta, kaupungin talousarviosta ja pahoinpitelystä, joka oli alkanut taksijonossa ja päättynyt kahden korttelin päässä.

Lauantaina neljäs lokakuuta Marika Laakson nimi syttyi Jarkon puhelimen näytölle.

– Muistatko, kun kyselit siitä, ovatko samat ihmiset aina mainoskuvauksissa? Marika sanoi ilman johdantoa.

– Muistan.

– Minulle soitti äsken yksi nykyisen kampanjan kuvausryhmästä. Kaisa Lehtola ei tullut aamun kuvaukseen eikä vastannut puhelimeen. Hänet on kuulemma löydetty kotoaan kuolleena.

Jarkko veti muistikirjan lähemmäksi.

– Kuka löysi?

– En tiedä. Ryhmässä sanottiin vain, että poliisi oli paikalla. Tämä kiertää nyt niiden kesken, jotka odottivat häntä studioon.

– Tunnetteko Kaisan itse?

– Olen ollut hänen kanssaan kolmessa kampanjassa. Hän ei jättänyt tulematta ilmoittamatta. Siksi tämä kuulosti pahalta jo ennen kuin kuulin loput.

– Onko poliisi sanonut, että kuolemaan liittyy rikos?

– Ei minulle. En tiedä, liittyykö tämä Jenniin millään tavalla. Soitin, koska sinä kysyit silloin kuolleesta mallista ja eri työpiireistä.

Jarkko pyysi kuvausryhmän yhteyshenkilön nimen ja varmisti, saiko kertoa tiedon tulleen Marikalta taustaksi. Sitten hän avasi hakunäkymän.

Kaisa Lehtola löytyi tavaratalokuvastoista, kahden vaatemerkin kampanjoista ja pysäkkimainoksesta, jonka Jarkko muisti nähneensä eri puolilla kaupunkia. Kuvissa ei ollut yökerhoja, pitsinaamioita eikä Jennin verkkokuvista

tuttuja nimiä. Kaisa kuului siihen mainonnan osaan, jossa malli saattoi olla kaikkialla kaupungissa ilman, että useimmat tiesivät hänen nimeään.

Hän tarkisti kuvat ja krediitit kahdesta toisistaan riippumattomasta lähteestä. Vanhan toimistosivun henkilötiedoissa oli Kaisan syntymäaika, jonka perusteella tämä oli kolmekymmentäkaksi. Tuore vaatemerkin tiedote vahvisti, että Kaisa työskenteli yhä mainosmallina. Marikan antaman kuvausryhmän yhteyshenkilön puhelin soi vastaajaan. Jarkko jätti nimensä ja pyysi soittamaan kiireellisesti takaisin.

Sen jälkeen hän soitti poliisin päivystykseen. Päivystäjä ei vahvistanut kuolemaa eikä rikosepäilyä ja sanoi poliisin tiedottavan asiasta myöhemmin, jos aihetta oli.

Jarkko nousi ja käveli Päivin työpisteelle muistikirja kädessään.

– Meillä on vihje kuolleesta naisesta nimeltä Kaisa Lehtola. Mainosmalli, kolmekymmentäkaksi. Jäi tulematta aamun kuvaukseen ja löydettiin lähteen mukaan kotoaan. Poliisi ei vielä vahvista mitään.

Päivi käänsi tuolinsa häntä kohti.

– Kuinka hyvä lähde?

– Tunsi Kaisan töistä ja sai tiedon tämän nykyiseltä kuvausryhmältä. Kuoleman olosuhteista ei ole varmistusta.

– Hanki kuvausryhmä ja osoite. Minä seuraan poliisia.

Jarkko palasi paikalleen. Yhteinen ammatti oli liian ilmeinen sivuutettavaksi ja liian väljä todistamaan mitään.

Toimituksella saattoi silti olla käsissään tieto toisesta mahdollisesti tapetusta mallista. Ennen kuin siitä sai kirjoittaa yhdenkin lauseen, Jarkon oli selvitettävä, oliko kuolema rikos vai ainoastaan uutinen, jonka läheisyys Jennin tapaukseen sai näyttämään siltä.

Luku 5

Vanharannassa meri näkyi talojen välistä kapeina harmaina kaistaleina. Tuuli työnsi kosteaa ilmaa pihalle ja käänsi istutuslaatikkoon jätetyn sanomalehden sivuja. Johanna pysäköi tunnuksettoman auton poliisiauton taakse ja näki naisen nousevan penkiltä heti, kun hän astui ulos.

– Oletteko te menossa Kaisan asuntoon?

Nainen oli puristanut puhelinta niin kauan, että sen reunat olivat painuneet sormiin. Vierellä seisova konstaapeli kertoi naisen olevan Laura Lehtola, vainajan sisar.

Johanna esitteli itsensä ja pyysi Lauraa istumaan takaisin. Tämä ei totellut, mutta ei myöskään yrittänyt lähteä kohti rappua.

– Ette ole käynyt asunnossa?

– En. Minulla ei ole avainta. Soitin ovikelloa ja hakkasin oveen. Sitten soitin hätäkeskukseen. Huoltoyhtiö tuli poliisien kanssa.

– Milloin kuulitte Kaisasta viimeksi?

– Eilen. Vain viestillä. Hän sanoi olevansa kotona illan ja menevänsä aikaisin nukkumaan, koska tänään oli kuvaus.

Laura vilkaisi talon ovea.

– Ne soittivat studiosta vähän yhdeksän jälkeen. Kaisa ei ollut tullut eikä vastannut. Se ei tee sellaista. Ei jätä ihmisiä odottamaan eikä vain katoa puhelimesta.

Johanna ei kysynyt vielä viestin tarkkaa kellonaikaa eikä sitä, kuka studiosta oli soittanut. Nyt hänen piti tietää, oliko joku ehtinyt asuntoon ennen poliisia ja oliko Laura nähnyt sisarensa.

– Partio löysi hänet sisältä, Johanna sanoi. – Emme pysty vielä kertomaan, mitä on tapahtunut. Järjestämme teille

paikan, jossa voitte odottaa, ja puhumme kanssanne pian tarkemmin.

Laura katsoi häntä pitkään.

– Onko tämä niin kuin se toinen nainen?

Kysymys tuli liian nopeasti ollakseen vasta nyt syntynyt.

– Emme tee sellaista päätelmää ennen kuin asunto on tutkittu ja olemme saaneet oikeuslääketieteelliset tiedot.

Se oli totta. Johanna ei silti pitänyt siitä, kuinka valmiilta lause kuulosti.

Antti odotti talon aulassa huoltoyhtiön päivystäjän kanssa. Ulko-oven lasissa oli talon pesulan varauslista ja ilmoitus seuraavan viikon vesikatkosta. Kivilattia oli märkä kengistä, mutta portaikon puolella jäljet erottuivat huonommin kuluneesta pinnasta.

– Partio meni sisään yleisavaimella kymmenen neljäkymmentäkaksi, Antti sanoi heidän noustessaan portaita. – Ensihoito totesi kuoleman. Sen jälkeen tila eristettiin. Ulko-ovi ja asunnon lukko näyttävät ehjiltä.

– Lukkiutuuko ovi vetämällä?

– Lukkiutuu.

Kaisan asunto oli kolmannessa kerroksessa pihan ja meren puolella. Oven vieressä ei ollut koristeita, eikä nimikyltissä lukenut muuta kuin sukunimi. Tekninen tutkija oli rajannut eteiseen kulkureitin, jonka ulkopuolella hiekanjyvien ja kuivuneiden pisaroiden sekamelska odotti kuvaamista.

Johanna vaihtoi suojavaarusteet ja astui sisään.

Asunto oli vanhempi ja suurempi kuin Jennin kaksio. Eteisestä avautui pitkä näkymä olohuoneen ikkunoihin, joiden takana koivujen oksat liikkuiivat tuulella. Seinällä oli kehystetty merikartta ja sen alla matala lipasto. Avaimet lepäsivät pienessä keraamisessa kulhossa. Käsilaukku oli

ripustettu naulakkoon, eikä takkien taskuja tai lipaston laatikoita näyttänyt pengotun.

Kaisa makasi ruokapöydän vieressä selällään, toinen olkapää kääntyneenä tuolin jalkaa vasten. Pöydän päädystä yksi tuoli oli siirtynyt niin kauas, että sen takajalat olivat olohuoneen matolla. Lattialla oli auennut pahvikansio. Sen sisällä ja ympärillä lojui painettuja mainosvedoksia, osa kuvapuoli alaspäin. Yksi oli liukunut pöydän alle.

Pöydällä oli avoin kannettava tietokone, mutta sen näyttö oli pimeä. Vieressä olivat muistilehtiö, kaksi kynää ja vesikannu, jonka alle jäänyt kostea rengas ei ollut vielä kokonaan kuivunut. Pöydälle oli nostettu kaksi lasia. Toinen oli tyhjä ja puhdas, toisessa oli vettä pohjalla.

Johanna pysähtyi kynnykselle. Pöytä ei näyttänyt yksin työskennelleen ihmisen jäljeltä eikä sattumalta auki jääneeltä työpisteeltä. Kaisa oli ottanut esiin vanhoja aineistoja ja varautunut näyttämään niitä jollekulle. Toinen lasi ei kertonut, oliko vieras ehtinyt juoda tai edes koskea siihen.

– Lasit, kannu ja kone erikseen, hän sanoi. – Kansion paperit dokumentoidaan siinä järjestyksessä kuin ne löytyivät.

Tekninen tutkija nyökkäsi kameransa takaa.

Kaisalla oli yllään tummat housut, valkoinen puuvillapaita ja ohuet sukat. Vaatteissa ei ollut mitään, mikä olisi viitannut siihen, että hän oli ollut lähdössä ulos. Kaulalla kulki kapea jälki. Se jäi osittain paidankauluksen alle, mutta näkyvässä osassa oli sama litteä painauma ja samanlainen terävä reuna, jonka Johanna oli nähnyt oikeuslääkärin suurentamassa kuvassa.

Ensimmäinen tunnistaminen tapahtui ennen harkintaa. Sen jälkeen Johanna pakotti itsensä katsomaan uudelleen.

Hän saattoi nähdä samanlaisuutta siksi, että etsi sitä. Valaistus oli eri, ruumiin asento toinen eikä kudoksen rakennetta voinut erottaa paljaalla silmällä riittävän tarkasti.

– Kaula kuvataan mittakaavassa ja eri valaistuksilla, kuten Haapalan tapauksessa, hän sanoi. – Pyytäkää sama oikeuslääkäri, jos se on järjestettävissä. Tästä yhtäläisyydestä ei puhuta ydintutkinnan ulkopuolella.

Antti katsoi jälkeä vain hetken.

– Asunnosta ei ole löytynyt mitään siihen sopivaa. Etsintä on vielä kesken.

– Etsitään, mutta mitään ei siirretä sen takia, että haluamme löytää saman välineen.

Olohuoneen hyllyissä oli romaaneja, matkaoppaita ja levyjä. Valokuvia oli vähän: Kaisa ja Laura lapsina laiturilla, kolme naista ravintolapöydässä, vanhempi pariskunta puutarhassa. Kaisan mainoskuvia ei ollut seinillä. Ne oli säilytetty pöydälle nostetussa kansiossa yhdessä sopimusjäljennösten ja kuvatekstien kanssa.

Keittiön jääkaapin ovesa oli uimahallin aukioloajat, ostoslista ja vanha postikortti. Altaassa oli huuhdeltu kahvikuppi ja aamiaislautanen. Ostokset oli purettu kaappeihin ja pöytä valmisteltu tapaamista varten.

Johanna katsoi kahta lasia uudelleen. Jennin asunnossa tuntemattoman käynti oli jäänyt tyhjäksi kohdaksi aikajanassa. Täällä Kaisa oli tehnyt tulijalle paikan. Vieraan saapuminen oli helpompi selittää, mutta tämän poistumisesta ei ollut sen enempää jälkiä.

Yhdessä vedoksessa Kaisa seisoi tavaratalon syystakki yllään kaupungin kaduksi rakennetussa studiossa. Toisessa hän hymyili keittiössä, joka oli valaistu aamuksi. Kuvien paikat ja hetket oli valmistettu myymään jotakin. Tässä asunnossa hänen omat tavaransa olivat suljetuissa

kaapeissa, kirjat kahdessa rivissä ja seuraavan viikon menot merkitty paperikalenteriin keittiön seinällä.

Lauantain kohdalla luki kampanjan nimi, studion osoite ja kellonaika. Perjantai-illan kohdalle oli kirjoitettu vain *arkisto 19.00*.

– Tässä on tapaaminen, Johanna sanoi.

Antti tuli katsomaan koskematta kalenteriin.

– Nimeä ei ole.

– Käydään läpi puhelin, sähköposti ja paperit. Selvitetään myös, kuka tapaamisesta tiesi.

Makuuhuoneessa oli valmiiksi pakattu vaatekassi ja vaatetangolla suojapussiin nostettuja asuja. Kaisa oli valmistautunut lauantaiaamuun samalla täsmällisyydellä, josta Laura oli puhunut pihalla. Kuolema ei ollut keskeyttänyt tyhjää viikonloppua vaan työpäivän, johon muut ihmiset olivat heränneet odottamaan häntä.

Lauraa kuultiin iltapäivällä poliisitalon pienessä neuvotteluhuoneessa. Hän oli saanut kahvia, johon ei ollut koskenut. Kun Johanna kysyi Kaisan työstä, Laura vastasi ensin päivien ja aikojen kautta: maanantain sovitus, keskiviikon koekuvaus, lauantaiaamun kampanja. Sitten vasta tulivat ihmiset.

– Kaisa sanoi olevansa malli vain silloin, kun joku kysyi ammatista, Laura kertoi. – Se ei halunnut julkkikseksi. Kadulla ihmiset saattoivat tunnistaa kasvot pysäkkimainoksesta, mutta eivät ne tienneet, kuka se oli. Kaisa piti siitä. Työ oli työ.

Laura kertoi, että heidän äitinsä oli leikannut Kaisan ensimmäisen tavaratalomainoksen talteen ja kehystänyt sen keittiöön. Kaisa itse oli säilyttänyt vedokset kansioissa, koska käyttöaikoja ja sopimusten kattamia kampanjoita saattoi joutua myöhemmin tarkistamaan. Mainoskauden

päätyttyä kuva oli hänelle loppuun hoidettu toimeksianto, ei saavutus, jota olisi pitänyt esitellä kotona.

– Se saattoi soittaa ja sanoa olevansa joka pysäkillä, Laura sanoi. – Sitten se valitti, että kuvassa takin väri oli muutettu eikä kukaan ollut kertonut. Se huomasi sellaiset asiat. Minä näin vain Kaisan kasvot.

Johanna ajatteli ruokapöydälle levitettyjä vedoksia.

– Oliko hänellä nykyistä kumppania?

– Ei. Edellinen suhde loppui yli vuosi sitten. Asiallisesti, ainakin Kaisan mukaan.

– Riitoja, uhkauksia tai ihmistä, jota hän olisi pelännyt?

Laura pudisti päätään.

– Hän ei päästänyt työtä kotiin, jos ei ollut pakko. Siksi minä en tunne puoliakaan niistä ihmisistä. Mutta jos joku tuli sopimuksen tai kuvien takia, Kaisa olisi sopinut ajan. Ei se olisi päästänyt ketään vain ovelta sisään.

– Kuinka moni työhminen tiesi osoitteen?

– Toimisto ainakin. Tuottajat, jos sopimuksessa tarvittiin laskutusosoite. Joskus tavaraa lähetettiin kotiin sovituksia varten. Mutta kuvaajat eivät tavallisesti käyneet siellä. Kaisa sanoi aina, että koti ei ole studio.

Osoitteen saattoi siis tietää moni. Perjantain käyntiin oli silti tarvittu perustelu, joka ohitti Kaisan tavallisen rajan. Arkisto ja hänen omat vedoksensa tekivät juuri sen.

Johanna käänsi Kaisan kalenterista otetun kuvan pöydällä Lauraa kohti.

– Tiesittekö tästä arkistotapaamisesta?

Laura luki merkinnän kahdesti.

– En. Onko se joku toimisto?

– Selvitämme sitä.

Kaisan läheiset, entinen kumppani ja viime viikkojen työryhmät oli käytävä läpi riippumatta siitä, kuinka vahvasti kaulajälki veti tutkintaa toiseen suuntaan.

Ensimmäisistä puheluista ja asiakirjoista ei löytynyt yhteyttä Sallaan, Mikko Vainioon eikä Jennin viime viikkojen asiakkaisiin. Myöskään siitä, että Kaisa olisi osallistunut KASVOT-tapahtumaan tai käynyt sen avajaisissa, ei löytynyt viitteitä.

Entinen kumppani oli ollut työmatkalla Ryhtilässä, ja hänen läsnäolonsa siellä perjantai-illan olennaisina tunteina oli voitu todentaa. Lauantain kuvausryhmä oli ollut perjantai-iltana studion rakennuspäivässä; heidän liikkeensä näkyivät kulunvalvonnassa ja tavaralähetyksissä. Kaisan toimiston yhteyshenkilö tunsi Jennin nimen vain uutisista. Naiset olivat voineet seistä vuosien aikana samoissa sovitusauloissa tai lähettää laskuja samoille yrityksille, mutta asiakirjoista ei noussut yhteistä ihmistä, joka olisi kuulunut molempien arkeen.

Johanna käski jatkaa vertailua myös toiseen suuntaan: Jennin kontaktien yhteydet Kaisan vanhoihin kampanjoihin oli tarkistettava. Jos sama henkilö oli käyttänyt eri ammattinimikkeitä tai siirtynyt yrityksestä toiseen, pelkkä nimilista ei näyttäisi sitä. Työ veisi aikaa.

Talossa tehdyissä puhutteluissa yksi naapuri muisti miehen. Naapuri oli lähestynyt taloa roskakatokselta perjantaina vähän ennen kahdeksaa ja pitänyt ovea auki aulasta ulos tulleele miehelle.

– Tavallinen keski-ikäinen mies, Antti luki muistiinpanoista. – Tumma takki, tummat housut ja ohut laukku. Ehkä tietokonelaukku tai asiakirjasalkku. Pituudesta hän osaa sanoa vain, ettei mies ollut huomattavan pitkä tai lyhyt. Kasvoja ei nähnyt kunnolla.

– Kumpi avasi oven?

– Mies oli jo aulassa ja tuli ulos, kun naapuri lähestyi. Ei tiedetä, mistä asunnosta. Talossa ei ole kameraa.

Rantakadun liiketilan kamera näyttää jalkakäytävän, mutta ei tätä ovea.

Havainto sopi ajallisesti Kaisan kuolemaan. Se sopi myös suureen osaan talossa vierailleista miehistä eikä yksin osoittanut, että naapuri oli nähnyt tekijän. Johanna määräsi tarkistamaan lähialueen tallenteet ja talon asukkaiden vieraat.

Sunnuntaina oikeuslääkäri asetti Jennin ja Kaisan kaulasta otetut kuvat rinnakkain samalle näytölle. Mittakaavat oli sovitettu toisiinsa. Jälkien leveys oli lähes sama, ja molemmissa näkyi pitkittäisten säikeiden välissä säännöllisesti toistuva poikittainen rakenne.

– En sano, että nämä on tehty samalla yksittäisellä välineellä, oikeuslääkäri sanoi. – Jäljestä ei voi yksilöidä nauhaa sillä tarkkuudella. Mutta välinetyyppi, leveys ja pintakudos vastaavat toisiaan hyvin läheisesti. Kaisankaan asunnosta ei löytynyt sopivaa esinettä.

– Muut löydökset? Johanna kysyi.

– Kuolinsyvyys on kuristaminen. Kuolema sijoittuu perjantaille, todennäköisimmin noin seitsemän ja yhdeksän välille. Ei viitteitä pitkäkestoisesta pahoinpitelystä tai seksuaalisesta väkivallasta. Pinnalliset vammat sopivat lyhyeen kamppailuun. Ryöstöön en tietenkään ota kantaa, mutta lääketieteelliset löydökset ovat kokonaisuutena hyvin samankaltaiset.

Antti katsoi suurennoksia.

– Kuinka varma olet samasta välinetyypistä?

– Niin varma kuin jälkien perusteella voi olla ennen laboratorion lopullista vertailua. Jos kaksi toisistaan riippumatonta tekijää on käyttänyt näihin kahteen naiseen kapeaa, litteää ja samalla tavalla kudottua välinettä, se olisi huomattava yhteensattuma.

Molemmat naiset oli surmattu kotonaan, ilmeisesti heidän päästettyään tulijan sisään. Omaisuus oli tallella, väline puuttui ja kaulajälkien poikkeukselliset rakenteet vastasivat toisiaan läheisesti.

– Yhdistetään tapaukset samaan tutkintakokonaisuuteen, Johanna sanoi käytävässä. – Tutkinnan lähtökohtana on sama tekijä. Laboratorio jatkaa vertailua, mutta julkisuudessa siitä ei puhuta varmana ennen lausuntoa.

– KASVOT? Antti kysyi.

– Selvitetään se yhteisenä ympäristönä. Ei ainoana. Kaisan yksityiselämä ja muu työ tutkitaan samalla tavalla kuin tutkisimme ilman Jenniä.

Maanantaiaamuna Johannan pöydällä odotti tuloste sähköpostiketjusta, joka oli löytynyt Kaisan tietokoneen rikosteknisessä läpikäynnissä. Lähettäjänä näkyi KASVOT-arkiston yleinen osoite. Allekirjoituksessa ei ollut henkilön nimeä, vain arkiston yhteystiedot ja tapahtuman tunnus.

Ensimmäisessä viestissä kerrottiin, että Kaisan vanhoista kampanjoista digitoitavaksi saatu aineisto oli puutteellinen. Arkisto tarjoutui vertaamaan puuttuvia tiedostoja hänen hallussaan mahdollisesti oleviin painettuihin vedoksiin ja tarkistamaan samalla kuvien käyttöoikeustiedot. Kaisa oli vastannut säilyttäneensä joitakin vedoksia ja sopimuspapereita. Seuraavissa viesteissä oli sovittu kotikäynti perjantaille kello yhdeksäntoista.

Kaisa oli kysynyt, voisiko aineiston tuoda arkistolle seuraavalla viikolla. Vastauksessa kotikäyntiä perusteltiin sillä, ettei painettuja vedoksia tarvitsisi kuljettaa ja vertailu voitaisiin tehdä hänen luonaan kannettavalta työasemalta. Ehdotus ei ollut tullut Kaisalta. Hän oli silti hyväksynyt sen ja antanut rappukoodin sekä varmistanut, että tunti riittäisi, koska hänen piti herätä lauantaiaamuna aikaisin.

Ketjun aikana yleinen käyttöoikeuskysymys oli muuttunut Kaisan kotona tehtäväksi tapaamiseksi. Muutos oli tapahtunut saman nimettömän arkisto-osoitteen kautta. Koska lähettäjä ei voitu yksilöidä, tältä ei voitu kysyä kotikäynnin todellista perustetta.

Sanamuodot olivat asiallisia. Viesti ei hoputtanut, uhannut tai pyytänyt Kaisaa salaamaan tapaamista. Se tarjosi uskottavan syyn ottaa kansio esiin, nostaa toinen lasi pöydälle ja avata ovi ihmiselle, joka sanoi tulleen arkistosta.

– Viesti on lähetetty keskiviikkona tapahtuman arkistotyössä käytetyltä työasemalta, Antti sanoi. – Samalta koneelta on lähtenyt muitakin aineisto- ja käyttöoikeusviestejä. Henkilökohtaista käyttäjätunnusta ei ole käytetty.

Helena Vartiainen saapui poliisitalolle ennen puoltapäivää kaksi kansiota ja muistitikku mukanaan.

– Kotikäynti olisi pitänyt kirjata tehtävälistaan, jos se olisi sovittu virallisesti, hän sanoi. – Tällaista merkintää ei ole. Arkisto on voinut sopia aineistojen noudosta, mutta kenenkään ei olisi pitänyt lähteä yksin ilman, että vastuuhenkilö tietää.

Hän näytti työaseman lokit ja keskiviikon vuorolistat. Lokeista näkyivät käynnistyneet ohjelmat, yhteys palvelimeen ja yhteisen sähköpostin lähetysaika. Näppäimistön ääressä istunutta ihmistä ne eivät nimenneet.

Pääurakoitsijan aineistossa olivat vastuuhenkilöt ja vakituiset työntekijät. Teknistä työtä oli kuitenkin ostettu yrityksiltä, jotka olivat tuoneet paikalle omia työntekijöitään tai välittäneet tehtäviä edelleen. Kaikista vuoroista ei löytynyt samassa muodossa päivää, tehtävää ja tekijän nimeä.

Antti oli koonnut erilliselle sivulle ihmiset, joiden oli voitu osoittaa olleen arkistotiloissa viestin lähetysaikaan. Paikalla olleiden luettelo ei kertonut, ketkä heistä olivat käyttäneet työasemaa. Joku oli voinut kulkea sisään omalla kulkuluvullaan ja toinen hänen mukanaan. Osa laitehuollosta oli merkitty vain yrityksen suorittamaksi työksi, ja kahden vuoron kohdalla laskutetuista tunneista oli tarkemmat tiedot kuin paikalla olleista ihmisistä.

– Vaikka saisimme jokaisen sinä päivänä sisällä olleen nimen, emme vielä tietäisi, kuka sopi käynnin tai kuka meni perjantaina Kaisalle, Antti sanoi.

– Emme. Mutta ilman kaikkia nimiä emme voi tarkistaa kumpakaan.

– Pyydetään tiedot suoraan jokaiselta yritykseltä, Johanna sanoi. – Myös tilapäiset työntekijät, kulkuluvat, laskutetut tunnit ja vuorojen muutokset.

– Saatte yhteystiedot, Helena sanoi. – Toimitan myös muut tältä työasemalta lähetetyt viestit ja kaikki Kaisan aineistoon liittyvät merkinnät.

Iltapäivään mennessä lokit vahvistivat, että viesti oli todella kulkenut KASVOT-järjestelmän kautta. Kirjoittajaa ne eivät nimenneet, joten mahdollisten käyttäjien joukko jäi laajaksi.

Tutkintahuoneen seinällä Jennin ja Kaisan kuvat olivat aluksi olleet eri tauluilla. Johanna siirsi ne saman otsikon alle. Niiden väliin Antti kiinnitti kaulajalkien vertailun, arkistosähköpostin ja kaavion tapahtuman alihankintaketjusta.

Muu ei asettunut yhtä siististi. Jennin työt kulkivat yökerhoista verkkosisältöihin ja glamourkuvauksiin. Kaisan nimi löytyi tavarataloista, vaatemerkeistä ja kaupunkimainoksista. Heillä ei ollut yhteistä toimistoa, kuvaajaa, kumppania tai ystäväpiiriä. Kaisan nimeä ei ollut

löytynyt tapahtuman osallistujista. Hänen kuvansa olivat silti kulkeneet saman arkiston kautta kuin Jennin portfolio.

Johanna avasi koneeltaan lauantaina hyväksymänsä poliisitiedotteen. Siinä kerrottiin, että kolmekymmentäkaksivuotiaan naisen kuolemaa tutkittiin henkirikoksena ja pyydettiin havaintoja Vanharannan alueelta perjantai-illalta. Jenniä ei mainittu. Tekotapaa ei kerrottu.

Nyt tiedote oli puutteellinen eri tavalla kuin julkaisuhetkellä. Tutkinnan vahvana lähtökohtana oli, että sama tekijä oli murhannut molemmat naiset. Kaupungissa saattoi siis olla ihminen, joka oli saanut kaksi naista avaamaan kotiovensa. Julkisuus voisi tuoda havainnon, jota poliisi ei osannut pyytää. Samalla sanat *sama tekijä* täyttäisivät vihjelinjat ihmisillä, jotka muistaisivat jälkikäteen jokaisen epämiellyttävän kuvaajan, asiakkaan ja tapahtumatyöntekijän. Jos kuristaminen tai jäljen rakenne kerrottaisiin, ainoa tekijän tietoon rajautuva yksityiskohta lakkaisi olemasta sellainen.

Antti jäi seisomaan hänen pöytänsä viereen.

– Täydennetäänkö tiedotetta?

Johanna katsoi seinällä rinnakkain olevia kasvoja. Kummassakin kuvassa oli työn rakentama ilme, toinen tummassa yökerhovalossa ja toinen vaaleassa tavaratalostudiossa. Ne eivät näyttäneet kuuluvan samaan tarinaan. Kaulajäljet niiden välissä sanoivat muuta.

– Ei yhteydestä eikä tekotavasta, hän sanoi. – Ei vielä. Pyydetään konkreettisia havaintoja Kaisan talosta ja tarkistetaan jokainen arkistoketjun nimi. Tunnistuskeino pidetään meillä.

Hän sulki tiedotteen muuttamatta sitä.

Julkisuudessa puhuttiin kahden mallina työskennelleen naisen henkirikoksista, mutta tapausten mahdollista

yhteyttä poliisi ei ollut vahvistanut. Tutkintahuoneessa oli yksi tekijä, kaksi uhria ja yhteinen järjestelmä, joka oli pystynyt lähettämään viestin mutta ei kertomaan, kuka sen oli kirjoittanut.

Luku 6

Kaisa Lehtolan kasvot olivat olleet kaupungissa paljon ennen kuin hänen nimensä tuli uutiseksi.

Kaisan kuolemaa seuranneena sunnuntaiaamuna Jarkon näytöllä oli tavaratalokuvaston aukeama, jossa Kaisa seisoi vaaleassa syystakissa studion keskelle rakennetulla keinotekoisella kadulla. Sama kampanja oli ollut pysäkeillä ja kauppakeskusten valotauluissa. Kuvapankin tiedoissa olivat vaatemerkin nimi, tuotantoyhtiö ja kuvaaja. Mallin nimi löytyi vasta erillisestä luettelosta.

Marika Laakso vastasi puhelimeen kuvauspaikalta. Taustalla siirrettiin jotain raskasta lattiaa pitkin, ja joku kysyi häneltä aikataulusta. Marika käski odottaa hetken ja siirtyi hiljaisempaan paikkaan.

– Tunsin Kaisan kolmesta kampanjasta, hän sanoi. – En hänen yksityiselämäänsä. Työssä hän oli täsmällinen ja valmistautunut, sellainen, jonka saattoi varata uudelleen tarvitsematta pelätä, että päivä kaatuu hänen takiaan.

– Milloin puhuitte viimeksi?

– Keväällä yhden vaatemerkin jatkokäytöstä. Eilen minun piti vain varmistaa kuvausryhmältä, ettei hän ollut tullut studioon. Se on eri asia kuin tuntea ihminen.

Jarkko kirjoitti eron muistiin. Ensimmäisen vihjeen saatuaan hän oli ajatellut Marikaa Kaisan työtoverina.

– Oliko hän julkisuushenkilö?

– Ei. Hän oli julkisuudessa kuvina, ei ihmisenä. Koko kaupunki on voinut nähdä hänen kasvonsa tietämättä nimeä. Kaisa piti sen eron selvänä.

Marika varmisti kampanjat ja antoi kahden muun tuottajan yhteystiedot. Hän ei halunnut arvioida, miksi Kaisa oli surmattu, eikä Jarkko pyytänyt. Kun puhelu

päätyi, Jarkko lisäsi uutiseen kuvauksen mainosmallista, jonka työn suuri yleisö tunsi paremmin kuin tämän nimen.

Päivi luki jutun seisten Jarkon selän takana. Poliisi oli vahvistanut Kaisan henkilöllisyyden, iän ja sen, että tämä oli löydetty kuolleena kodistaan. Kuolemaa tutkittiin henkirikoksena. Tekotavasta, epäillyistä tai yhteydestä Jenni Haapalan tapaukseen ei kerrottu.

– Olet kysynyt yhteydestä? Päivi sanoi.

– Päivystykseltä ja Korpelalta. Kumpikaan ei vahvista eikä kiistä.

– Se ei ole sama kuin yhteys.

– Ei.

Päivi osoitti kappaletta, jossa kerrottiin Jennin kuolemasta kolme viikkoa aikaisemmin.

– Tämä riittää nyt. Kaksi murhattua mallia samassa kaupungissa on fakta. Älä tee niiden väliin nuolta ennen kuin tiedät, kuka sen on piirtänyt.

Jarkko siirsi kappaleen alemmas ja tarkisti ilmaukset vielä kerran. Uutinen julkaistiin ennen puoltapäivää otsikolla *Mainosmalli Kaisa Lehtola surmattiin kotonaan*. Pääkuvassa Kaisa katsoi hieman kameran ohi, sama vaalea takki yllään kuin pysäkkimainoksissa. Kuvatekstin ansiosta kasvoilla oli nyt nimi.

Julkaisemisen jälkeen Jarkko avasi tyhjän asiakirjan ja kirjoitti sen yläreunaan kaksi nimeä.

Jenni Haapalan alle kertyi yökerhoja, verkkosisältöjä, glamourkuvaajia ja yksittäisiä mainostoita. Kaisa Lehtolan puolelle tulivat tavaratalot, vaatemerkit, toimistovälitykset ja kaupunkimainokset. Jarkko yhdisti töihin toimistot, kuvaajat, tuottajat ja asiakkaat sekä julkisista lähteistä löytyneet läheiset ihmiset. Samat yritykset saattoivat esiintyä molempien urien laidoilla, mutta Lystikkälässä se ei vielä tarkoittanut paljon. Suuri tavaratalo oli käyttänyt

vuosien aikana satoja malleja. Tuotantoyhtiö saattoi ostaa kuvaajan, mallin ja studion eri suunnista yhtä päivää varten.

Hän soitti Marikan antamille tuottajille, Jennin töistä tuntemilleen ihmisille ja kahteen toimistoon. Yksi kuvaaja oli ollut eri vuosina tekemisissä molempien aineistojen kanssa, mutta ei ollut kuvannut kumpaakaan: hänen studiosa oli vuokrattu toisen tuotannon käyttöön. Yksi toimisto oli välittänyt Jennin yksittäiseen katalogityöhön ennen kuin Kaisa oli tullut sen listoille. Naiset eivät lähteiden mukaan olleet tavanneet siellä.

Samat nimet menettivät merkityksensä heti, kun Jarkko tarkisti päivämäärät ja tehtävät. Sunnuntai-iltaan mennessä hän oli löytänyt yksittäisiä yhteisiä työkontakteja, mutta ei yhteistä työpiiriä eikä näkyvää yksityiselämän yhteyttä.

Yhden toimiston vanha varaustietokanta sijoitti Jennin ja Kaisan samalle asiakkaalle eri vuosina. Jarkko soitti tiedon varmistamiseksi toimiston entiselle bookerille, joka muisti Kaisan mutta ei Jenniä. Arkistoiduissa työmääräyksissä tuottajat, kuvaajat ja studiot olivat eri. Asiakkaan nimi toistui vain siksi, että suuri vaateliike teetti jatkuvasti uusia kuvastoja.

– He ovat saattaneet tavata jossain, booker sanoi. – Mallit odottavat sovituksissa, koekuvissa ja toimistojen käytävillä. Kaikesta ei jää nimeä samaan paperiin. Mutta jos kysyt, kuuluivatko he meidän kauttamme samaan työryhmään, vastaus on ei.

Jarkko merkitsi osuman tarkistetuksi mutta merkityksettömäksi. Yhden vaihtoehdon poissulkeminen ei vähentänyt työtä: jokainen suuri asiakas, studio ja tapahtuma avasi kymmeniä uusia työpäiviä, joilla naiset olivat voineet kulkea eri aikaan. Jos tekijä löytyisi heidän julkisista krediiteistään, nimi saattoi olla molemmissa. Yhtä

hyvin ratkaiseva saattoi olla juuri se osa työstä, joka ei näkynyt niissä.

Maanantaiaamuna Jarkko palasi KASVOT-tapahtuman verkkosivuille. Yleisöohjelma oli siirretty arkistoon, mutta kampanjoiden julkinen luettelo oli yhä haettavissa. Jennin portfolio-ohjelma löytyi nimellä. Kaisa ei esiintynyt osallistujissa, esiintyjissä eikä tapahtuman työryhmissä.

Jarkko haki tuotantoyhtiöillä ja kampanjoiden nimillä. Kolmas hakutapa toi esiin yhden Kaisan vanhan tavaratalokampanjan tietueen. Sen kohdalla ei ollut näytettäviä kuvia, vain vuosi, tilaaja ja merkintä arkistoaineistosta. Käyttöoikeustiedot olivat tarkistettavina.

Hän avasi uudelleen muistiinpanonsa Helenan haastattelusta. Kaisa saattoi kuulua arkistoon käymättä koskaan tapahtumassa.

Yhteys oli varmennettavissa ja samalla liian laaja selittämään mitään. Jarkko ei tiennyt, oliko poliisi edes huomannut samaa merkintää. Nyt hänellä oli kuitenkin parempi kysymys kuin kaksi kuollutta mallia.

Vanha poliisilähde suostui tapaamaan lounaan jälkeen kahvilassa, joka sijaitsi kahden virastotalon välissä mutta ei kummankaan lähellä. Jarkko tuli ensin, valitsi pöydän ikkunan vierestä ja jätti nauhurin laukkuunsa. Lähde toi oman kahvinsa, istui vastapäätä eikä riisunut takkiaaan.

Jarkko kertoi löytämästään: uhrien erilaisista työympäristöistä, yksittäisistä yhteisistä työkontakteista ja siitä, että kummankin kuva-aineistoa oli päätynyt KASVOT-arkistoon.

– En kysy, onko tapahtumayhteys uhrien valintaperuste, hän sanoi. – Kysyn, vertaako poliisi tapauksia jonkin sellaisen vuoksi, mitä julkisuudessa ei tiedetä.

Lähde pyöritti kahvikuppia alustallaan.

– Niitä ei vain verrata, hän sanoi lopulta. – Niitä käsitellään yhtenä tutkintakokonaisuutena.

Jarkko ei kirjoittanut heti. Hän varmisti ensin kuulemansa.

– Poliisi tutkii mahdollisuutta, että tekijä on sama?

– Se on tutkinnan lähtökohta. En sano, että asia on todistettu.

– Perustuuko se uhrien työhön mallina?

– Ei vain siihen. Yhdistämiselle on muutakin perustetta.

– Mitä?

– Sitä en kerro.

– Onko yhteinen kokonaisuus vain tapa käyttää samoja tutkijoita kahteen samantapaiseen rikokseen?

– Ei. Sisällöllinen yhteys on arvioitu niin vahvaksi, että niitä tutkitaan yhdessä. Muotoile se mahdollisuudeksi, älä ratkaisuksi.

– Onko poliisilla syytä odottaa uusia tekoja?

– Siihen en vastaa.

– Onko joitakin ihmisiä varoitettu?

– Siihenkään en vastaa.

Jarkko tunnisti hetken, jolloin lisäkysymys olisi vain yrittänyt kiertää lähteen vetämää rajaa. Hän lopetti.

Vasta nyt Jarkko avasi muistikirjan. Hän kirjoitti lähteen sanamuodot, näytti ne tälle ja veti viivan niiden kysymysten yli, joihin ei ollut saanut vastausta. Lähde ei suostunut suoraan lainattavaksi eikä halunnut, että tämän asemaa kuvailtaisiin tavalla, josta henkilöllisyys voisi rajautua.

– Miksi kerrot tämän?

Lähde katsoi ulos. Kadun toisella puolella mies yritti taitella sateenvarjoa virastotalon oven alla.

– Jos sama ihminen on tappanut kaksi kertaa, voi olla joku, jonka pitäisi osata varoa tai kertoa näkemästään.

Poliisi joutuu suojaamaan tutkintaa. Se ei tarkoita, että

kaikki suojattava tieto palvelee yleisöä olemalla poissa yleisöltä.

– Oletko eri mieltä tutkinnan johdon kanssa?

– Älä tee tästä henkilöriitaa. Minä kerroin, mitä tapauksille on tehty ja miksi tiedolla voi olla merkitystä. En sitä, mikä tutkinnan sisällä pidettävä peruste on.

Kahvilan ovi avautui, ja kylmä ilmavirta pyyhkäisi lattian yli. Lähde joi kahvinsa loppuun ja lähti eri suuntaan kuin oli tullut. Jarkko jäi pöytään kahden vahvistetun lauseen kanssa. Jutun julkaisemiseen ne eivät vielä riittäneet.

Hän soitti Johannalle palattuaan toimitukseen.

– Minulla on poliisin sisältä tieto, että Haapalan ja Lehtolan murhia käsitellään yhtenä tutkintakokonaisuutena, Jarkko sanoi. – Yhdistämiselle on muutakin perustetta kuin ammatti. En tiedä, mikä se on, enkä aio väittää tietäväni.

Puhelimessa oli hetken täysin hiljaista.

– En vahvista tuota, Johanna sanoi.

– En kysynyt enää, onko tieto minulla. Kysyn, kommentoitko sitä.

– Kommentoin. Poliisi ei vahvista tapausten yhteyttä.

– Kiistätkö, että niitä tutkitaan yhdessä?

– En lähde avaamaan tutkinnan organisointia nimettömän lähteesi kautta.

Jarkko nojasi tuolissaan taaksepäin. Johannan vastaus oli virallinen, mutta äänessä ei ollut viraston etäisyyttä.

– Jos poliisi pitää samaa tekijää mahdollisena, ihmisillä on oikeus tietää se.

– Ihmisillä on oikeus paikkansapitävään tietoon. Me emme tiedä, että mallina työskenteleminen oli uhrien valintaperuste.

– En minäkään väitä niin.

– Otsikoissa siitä tulee mallisarjamurhaaja ennen kuin ehdit julkaista toista kappaletta. Sen jälkeen jokainen kuvaaja, asiakas, tapahtumatyöntekijä ja entinen kumppani on jonkun mielestä epäilty. Vihjeet alkavat sopia teoriaan jo ennen kuin kukaan kertoo, mitä todella näki.

– Sama tekijä ja ammatti valintaperusteena ovat eri väitteitä. Minä voin kirjoittaa ensimmäisestä väittämättä toista.

– Sinä voit. Et voi päättää, mitä muut tekevät sillä.

Jarkko katsoi työpöydälle levittämiään nimilistoja. Hän oli käyttänyt vuorokauden osoittaakseen itselleen, ettei sana *malli* rajannut yhtä piiriä.

– Juuri siksi tieto pitää rajata oikein ensimmäisessä jutussa, hän sanoi.

– Tai jättää julkaisematta, kunnes tiedämme, mistä yhteys kertoo.

– Silloin poliisi päättää yksin, milloin mahdollisesta vaarasta saa puhua.

– Ja jos julkaiset nyt, toimitus päättää, millaisen vaaran ihmiset alkavat nähdä.

Johanna toisti virallisen kantansa ja lopetti puhelun.

Päivi luki Jarkon muistiinpanot. Hän kysyi tiedonantajan asemasta, mahdollisista omista tarkoituksista ja siitä, oliko tämä voinut kuulla vain Jarkon kysymyksen toistettuna poliisin käytävillä. Jarkko vastasi sen, minkä pystyi paljastamatta nimeä.

– Uskotko häntä? Päivi kysyi.

– Uskon. Hän on ollut oikeassa ennenkin, eikä hän yrittänyt väittää ammattia valintaperusteeksi. Hän rajasi tiedon tarkemmin kuin olisi tarvinnut, jos haluaisi vain otsikon.

– Minäkin uskon, että sinä uskot häntä. Yhdellä nimettömällä lähteellä emme silti julkaise tätä.

Päivi veti muistilehtiön eteensä.

– Tarvitsen riippumattoman vahvistuksen sille, että tapauksia todella käsitellään yhdessä. Ja jutun jokaisesta väitteestä pitää näkyä, perustuuko se lähteeseen, julkiseen aineistoon vai meidän omaan vertailuumme.

Jarkko avasi luonnoksen, jonka oli ehtinyt nimetä vain päivämäärällä. Ensimmäisessä kappaleessa luki, että poliisi epäili saman tekijän voineen surmata molemmat naiset. Päivi veti lauseen yli.

– Tämän lähteesi voi vahvistaa. Juttu ei vielä voi sanoa sitä omalla äänellään.

– Jos kirjoitan, että tapauksia käsitellään yhdessä, lukija ymmärtää saman.

– Ymmärtäköön. Me kerromme, mitä tiedämme ja mistä tiedämme sen. Emme nosta lähteen päätelmää toimituksen varmuudeksi vain siksi, että se tekee alusta suoremman.

Jarkko muutti lauseen ja teki tekstin reunaan kolme merkintää: ensimmäinen lähde, toinen vahvistus, julkinen aineisto. Tyhjäksi jäi kohta, johon poliisin salattu peruste olisi tullut.

Toinen vahvistus tuli vasta illalla. Jarkko tavoitti poliisihallintoa tuntevan lähteen, jolla ei ollut pääsyä tutkinnan sisältöön mutta joka pystyi tarkistamaan, miten tapaukset oli järjestetty. Puhelun aluksi tämä kieltäytyi puhumasta tutkinnan sisällöstä tai rikosten mahdollisesta yhteydestä. Jarkko ei kertonut ensimmäisen lähteen henkilöllisyyttä eikä tämän paljastamaa lisäperustetta.

– Ovatko Haapalan ja Lehtolan tapaukset eri ryhmillä vai samalla? hän kysyi.

– Samat tutkijat käsittelevät molempia, lähde sanoi tarkistuksen jälkeen. – Ne on koottu yhteiseksi kokonaisuudeksi. En tiedä, mihin sisällölliseen arvioon ratkaisu perustuu.

Se ei vahvistanut salaista perustetta vaan tuki riippumattomasti väitettä, jonka varaan jutun saattoi rakentaa.

Tiistaiaamuna Jarkko ja Päivi kävivät tekstin läpi lause lauseelta. Otsikoksi tuli *Lähteet: mallien murhilla mahdollinen yhteys*. Ingressissä kerrottiin kahden toisistaan riippumattoman poliisilähteen vahvistaneen, että murhia tutkittiin yhteisenä kokonaisuutena. Sana *mallisarjamurhaaja* jäi leipätekstiin ehdolliseksi: julkisuudessa saatettaisiin puhua sellaisesta, vaikka poliisi ei ollut vahvistanut uhrien ammattia valintaperusteeksi eikä tapausten yhteyttä virallisesti.

KASVOT sai yhden kappaleen jutun keskeltä. Molempien naisten aineistoa oli tapahtuman arkistossa, mutta arkisto sisälsi tuhansien ihmisten kuvia eikä Kaisa ollut osallistunut itse tapahtumaan. Yhteys kuvattiin varmennettuna mutta niin laajana, ettei se yksin osoittanut rikosten syytä tai rajannut epäiltyjä.

Päivi pysähtyi otsikon sanaan *mallien*.

– Tässä on sama riski, josta Korpela puhuu.

– Ilman sitä otsikko voisi tarkoittaa mitä tahansa kahta murhaa. Molemmat uhrit työskentelivät malleina, ja juuri sillä perusteella yleisö tunnistaa tapaukset.

– Se myös tarjoaa motiivin ennen kuin teksti ehtii kiistää sen.

Jarkko katsoi vaihtoehtoja, joita he olivat kokeilleet. Uhrien nimet tekivät otsikosta vaikean ihmiselle, joka oli nähnyt Kaisan kasvot mutta oppinut nimen vasta sunnuntaina. *Kahdella henkirikoksella mahdollinen yhteys* oli täsmällinen ja tyhjä. Mallin työn jättäminen pois ei poistaisi julkista tulkintaa; se siirtäisi sen muiden medioiden sanoitettavaksi.

– Pidetään se, Päivi sanoi lopulta. – Mutta ingressissä on heti poliisin tutkintalinja, ei meidän teoriaamme. Ja leipätekstissä sanotaan suoraan, ettei ammattia ole vahvistettu valintaperusteeksi.

Pääkuvaksi valittiin kaksi kampanjakaasvokuvaa rinnakkain. Jennin yökerhokuva ei ollut lehden käyttämistä rohkein eikä Kaisan mainoskuva tunnetuin. Molemmissa kasvot näkyivät selvästi, ja kuvatekstit kertoivat, mistä työstä kuvat olivat peräisin.

Kuvapari teki silti sen, mihin yksikään varaus ei pystynyt. Erillisinä kuvat olivat olleet työtä kahdessa eri maailmassa. Rinnakkain ne näyttivät sarjalta jo ennen otsikkoa. Jarkko tiesi sen eikä yrittänyt nimetä valintaa neutraaliksi. Jutun aihe oli juuri mahdollinen yhteys; kahden uhrin näyttäminen kuului siihen.

Jarkko tiesi myös, mitä juttu merkitsisi hänelle. Jos lähteet kestivät, hän olisi ensimmäinen toimittaja, joka kertoi poliisin tutkivan tapauksia yhdessä. Hän halusi olla se toimittaja.

Ennen julkaisua Jarkko soitti Johannalle vielä kerran.

– Jutun pääväite on, että poliisi tutkii kahden murhan mahdollista yhteyttä, hän sanoi. – Meillä on kaksi toisistaan riippumatonta vahvistusta yhteiselle tutkintakokonaisuudelle. Emme väitä uhrien ammatin olevan valintaperuste emmekä spekuloi tekotavalla. Juttu julkaistaan tänään kello kaksitoista. Jos haluat poliisin virallisen kannan mukaan, tarvitsen sen ennen sitä.

Johanna ei kysynyt lähteistä.

– Poliisi ei vahvista tapausten yhteyttä, hän sanoi. – Todistamattomasta motiivista ei pidä rakentaa julkista teoriaa.

– Kirjaan molemmat.

– Kirjaa myös, että pyydämme konkreettisia havaintoja, emme perusteettomia epäilyjä kokonaisiammattiryhmiä kohtaan.

– Kirjaan.

Jarkko odotti hetken, mutta Johanna ei sanonut muuta. Puhelu päättyi yhtä muodollisesti kuin tiedotetta olisi luettu ääneen.

Päivi lisäsi poliisin vastauksen juttuun sellaisenaan. Kello yksitoista viisikymmentäkahdeksan teksti, kuvat ja kuvatekstit olivat valmiit. Julkaisujärjestelmän esikatselussa Jennin ja Kaisan kasvot olivat ensimmäistä kertaa vierekkäin. Niiden alla otsikko yhdisti heidät tavalla, jota poliisi ei ollut suostunut tekemään julkisesti.

Jarkko luki vielä kerran jokaisen varauksen: *lähteiden mukaan, mahdollinen, ei vahvista, ammattia ei ole vahvistettu valintaperusteeksi.*

Kello vaihtui kahteentoista.

Päivi nyökkäsi, ja Jarkko painoi julkaise.

Juttu nousi etusivulle. Otsikko, ingressi ja rinnakkain asetetut kasvot ilmestyivät näkyviin täsmälleen siinä muodossa kuin he olivat ne hyväksyneet. Jarkko tiesi väitteiden kestävän. Hän uskoi edelleen, että kaupungin piti saada tietää mahdollisesta yhteisestä tekijästä.

Ensimmäisen Jenni-uutisen kohdalla julkaiseminen oli tuntunut siltä, että hän oli pitänyt sovitun rajan. Nyt hän oli varmistanut tiedon yhtä huolellisesti ja ylittänyt rajan tietoisesti.

Hän ei enää voinut päättää, mikä jutun varauksista katoaisi ensimmäisenä.

Luku 7

Jarkon juttu oli ollut verkossa kolme minuuttia, kun Johanna avasi sen.

Jennin ja Kaisan kasvot olivat vierekkäin samalla tavalla kuin tutkintahuoneen seinällä. Lehden kuvissa ei näkynyt kaulajälkiä, arkistosähköpostia eikä alihankintakaaviota. Niiden alla oli otsikko, joka teki naisista julkisesti saman tapauksen: *Lähteet: mallien murhilla mahdollinen yhteys.*

Johanna luki ensin ingressin, sitten jutun loppuun ja uudelleen alusta. Hän pysähtyi jokaiseen varaukseen. Kahden toisistaan riippumattoman poliisilähteen mukaan murhia tutkittiin yhteisenä kokonaisuutena. Poliisi ei vahvistanut tapausten yhteyttä. Uhrien ammattia ei ollut vahvistettu valintaperusteeksi. Sana *mallisarjamurhaaja* esiintyi vain kuvauksessa siitä, millaista puhetta julkisuudessa saattoi syntyä.

KASVOT-yhteys oli kerrottu oikein. Molempien naisten kuva-aineistoa oli tapahtuman arkistossa, mutta aineisto käsitti tuhansia malleja ja Kaisa oli mukana vanhojen kampanjoiden kautta osallistumatta tapahtumaan. Arkistoa ei väitetty rikosten syyksi.

Tekotavasta jutussa ei ollut mitään. Ei kuristamista, puuttuvaa välinettä eikä jäljen kudottua pintaa.

Juttu oli huolellinen. Juuri siksi siitä ei voinut etsiä helppoa virhettä, johon poliisin vastauksen olisi saanut kiinnitettyä.

Johanna palasi ingressiin. *Yhteinen tutkintakokonaisuus* ei ollut Jarkon päätelmä kahdesta samankaltaisesta rikoksesta. Se oli heidän sisäisessä työssään käytetty ilmaus päätökselle, jonka Johanna oli tehnyt sunnuntaina oikeuslääkärin

vertailun jälkeen. KASVOT-merkinnän saattoi löytää julkisista aineistoista. Tutkinnan organisointia ei.

Ainakin toinen lähteistä oli saanut tiedon poliisin sisältä. Toinen oli voinut vain vahvistaa hallinnollisen järjestelyn näkemättä aineiston sisältöä.

Johanna sulki jutun ja kirjoitti itselleen kaksi sanaa: *jakelu* ja *myöhemmin*. Jos hän alkaisi nyt kysellä ryhmältä, kuka oli puhunut Jarkolle, hän siirtäisi huomion väärään asiaan ja ilmoittaisi samalla kaikille, ettei luottanut heihin. Ensimmäisen heidän oli vastattava siihen, minkä kaupunki jo tiesi.

Viestinnän päivystäjä oli lähettänyt luonnoksen, jossa poliisi kiisti, että tapauksia tutkittaisiin sarjamurhina. Johanna poisti lauseen.

Hän kirjoitti tilalle, ettei poliisi vahvistanut henkirikosten yhteyttä ja että tutkinnassa selvitettiin useita mahdollisia yhteisiä tekijöitä. Sen jälkeen hän rajasi havaintopyynnöt Jennin ja Kaisan kotien ympäristöihin olennaisina iltoina. Omakohtaiset havainnot ihmisistä, ajoneuvoista ja poikkeavasta liikkumisesta olivat hyödyllisiä.

– KASVOT pois, hän sanoi Antille, joka luki luonnosta hänen vieressään. – Lehti on kertonut arkistosta. Me emme vahvista sen asemaa tutkintalinjana.

– Entä varoitus työntekijöihin kohdistuvista epäilyistä?

– Laajemmaksi. Ketään ihmistä tai ammattiryhmää ei pidä nimetä pelkkien kuvien, työyhteyksien tai verkossa esitettyjen väitteiden perusteella.

Antti luki tekstin loppuun.

– Tekotavasta ei sanaakaan.

– Ei edes kuolinsyystä. Jos joku tietää jäljestä, haluan edelleen tietää, mistä hän sen tietää.

Tiedote julkaistiin samana iltapäivänä. Se ei kiistänyt Jarkon jutun ydintä eikä vahvistanut sitä.

Viestinnän puhelimet alkoivat soida heti. Toimittajat kysivät, miksi yhteyttä ei kiistetty, jos sitä ei voitu vahvistaa. Yksi halusi tietää, oliko Lystikkälässä liikkeellä naismalleja valitseva murhaaja. Toinen kysyi, pitäisikö mallien perua kotona sovitut tapaamiset. Poliisin vastaus pysyi samana: yksittäisten ihmisten turvallisuudesta ei annettu yleisohjeita todistamattoman motiivin perusteella, ja konkreettiset havainnot pyydettiin ilmoittamaan poliisille.

Iltapäivän verkkoseurannassa Jarkon jutun varaukset alkoivat lyhentyä. Yhdessä otsikossa kaksi poliisilähdettä muuttui poliisiksi. Toisessa mahdollinen yhteys muuttui sarjaksi. Kolmas julkaisu teki KASVOT-tapahtuman henkilöstöstä joukon, jonka yhteyksiä uhreihin poliisi selvitti, vaikka tiedotteessa ei mainittu tapahtumaa sanallakaan.

Johanna ei voinut vastata jokaiseen väärään painotukseen avaamatta juuri sitä tutkintalinjaa, jonka hän yritti suojata.

Ensimmäiset vihjeet tulivat ennen tiedotetta. Iltaan mennessä niitä oli enemmän kuin Jennin kuoleman jälkeisenä ensimmäisenä viikonloppuna yhteensä.

Suurin osa soittajista ei kertonut nähneensä mitään. He kertoivat lukeneensa keskustelupalstalta nimen, tunnustaneensa tapahtumakuvasta miehen tai muistaneensa jälkikäteen jonkun puhuneen malleista epämiellyttävällä tavalla. Jokainen yhteydenotto kirjattiin, ja jokaisesta oli erotettava havainto, päätelmä ja muualta omaksuttu tieto.

Mikko Vainion nimi toistui jo ensimmäisen vuorokauden aikana. Verkossa kiersi rajattu kuva Jennin ja Mikon vanhasta käyttöoikeusriidasta. Jenni oli jakanut sen riidan aikana alan suljettuun keskusteluryhmään, ja nyt vanha kuva oli nostettu sieltä uudelleen julkiseen kiertoon. Siinä

näkyi Mikon lause siitä, että Jenni saisi katua asian viemistä eteenpäin, mutta ei sitä edeltäviä sopimuksia, laskuja eikä mitään hänen olinpaikastaan murhailtana.

Yksi vihjeenantaja sanoi nähneensä Mikon Vallinkadulla perjantaina. Kun Antti soitti uudelleen ja pyysi tätä kuvaamaan havainnon ilman nimeä, jäljelle jäi tummaan pukeutunut mies bussipysäkillä. Vihjeenantaja oli tunnistanut Mikon vasta nähtyään tämän kuvan keskusteluketjussa.

Toinen väitti Mikon seuranneen Jenniä pitkään. Väite perustui siihen, että sama kuvaaja oli merkitty useisiin julkisiin kuviin. Kolmannessa yhteydenotossa Mikon uhkaava viesti oli jo muuttunut tappouhkaukseksi.

– Hotellin aineisto kestää edelleen, Antti sanoi laskettuaan uuden tarkistusmuistion Johannan pöydälle. – Juhlasalin tallenne, huoltokäytävän kamera, kuva-aineisto ja neljä todistajaa. Mikään uusista vihjeistä ei sijoita häntä pois sieltä.

– Merkitään jokainen tarkistetuksi sitä mukaa, kun se on tarkistettu. Ei niputeta niitä sillä perusteella, että nimi on meille vanha.

He joutuivat silti palaamaan samoihin aikoihin, samoihin kuviin ja samoihin todistajiin. Mikon asema ei muuttunut. Työtunnit muuttuivat.

Tutkintahuoneen viereiseen työtilaan koottiin erillinen vihjepiste. Pöydän reunaan teipattiin kolme otsikkoa: omakohtainen havainto, muualta kuultu tieto ja nimetty epäily. Sama yhteydenotto saattoi joutua kaikille kolmelle lapulle ennen kuin soittajan kertomus oli käyty loppuun.

Vallinkadulta ilmoitettiin pakettiauto, jonka kyljessä oli valokuvausliikkeen nimi. Rekisterin selvittyä auto osoittautui huoltokuljetukseksi, joka kävi palvelukeskuksessa joka perjantai. Kaisan talosta ilmoitettu

asiakirjasalkkua kantanut mies oli sama havainto, jonka naapuri oli kertonut jo ensimmäisissä puhutteluissa. Uusi soittaja ei ollut nähnyt miestä itse, vaan kuullut tästä talon pihalla.

Johanna kuunteli nauhoitetun puhelun, jossa nainen nimesi KASVOT-tapahtuman työntekijän. Hän oli tunnistanut tämän avajaiskuvasta ja muisti nyt nähneensä saman ihmisen Kaisan kotikadulla. Kysyttäessä nainen ei osannut sanoa, milloin havainto oli tehty, mitä ihmisellä oli yllään tai kumpaan suuntaan tämä oli kulkenut. Hän oli löytänyt kuvan edellisenä iltana ja valvonut sen jälkeen lähes aamuun selaamassa muita tapahtumakuvia.

– Hän uskoo nähneensä miehen, vihjepuhelun kirjannut tutkija sanoi. – Ei yritä johtaa harhaan.

– Siksi tämä tarkistetaan, Johanna vastasi. – Ja siksi se kirjataan havainnoksi vasta siltä osin kuin hän pystyy sen kuvaamaan ilman verkosta saatua nimeä.

Torstiaamuna mies tuli poliisitalon asiakaspalveluun ja ilmoitti tappaneensa molemmat naiset.

Johanna kuuli hänestä vasta, kun ensimmäinen puhuttelu oli keskeytetty ja Antti tuli hakemaan häntä. Mies istui pienessä kuulusteluhuoneessa kädet pöydällä, märkä takki viereisen tuolin selkänojalla. Hän oli antanut nimensä ja henkilötunnuksensa eikä yrittänyt lähteä.

– Minä tein ne molemmat, hän sanoi Johannalle. – Sen ensimmäisen Vallinkadulla ja sen mainosnaisen meren lähellä.

Hän tunsı lehdistä julkaistun Vallinkadun osoitteen, tiesi Kaisan asuneen Vanharannassa ja osasi toistaa tiedot uhrien ammasteista sekä väitteen murhien mahdollisesta yhteydestä. Hän kuvaili naisia julkisten kasvokuvien perusteella, mutta Jennin kerroksen hän sanoi väärin eikä osannut nimetä Kaisan taloa. Hän kertoi päässeensä

asuntoihin lupaamalla naisille mallikuvauksia. Jennin hän sanoi tukehduksensa sohvatyynillä ja Kaisan kuristaneensa paljain käsin. Asuntojen sisätiloista hän puhui yleisluontoisesti ja eri kerroilla eri tavoin. Ruokapöydän vedoksia, kahta lasia tai kummankaan naisen kaulalle jäänyttä jälkeä hän ei tuntenut.

Johanna ei korjannut häntä. Hän pyysi kertomaan tapahtumat alusta useamman kerran ja vaihtoi kysymysten järjestystä. Kertomus muuttui jokaisella kierroksella. Välillä Jenni oli avannut oven aamulla, välillä yöllä. Kaisa oli yhdessä versiossa tuntenut miehen ennestään ja toisessa huutanut tätä väärällä nimellä.

Miehen olinpaikat tarkistettiin siitä huolimatta. Jennin kuoleman aikaan hän oli yöpynyt valvotussa asumisyksikössä, jossa sisään- ja uloskirjaukset sekä henkilökunnan havainnot kattoivat illan. Kaisan murhailtana hän oli ollut toisella puolella kaupunkia päivystyksessä, ja käynti näkyi sekä potilastiedoissa että odotustilan tallenteessa. Puhelimen sijaintitiedot tukivat molempia.

Tunnustus suljettiin pois vasta, kun kertomus, salaiset rikospaikkatiedot ja miehen liikkeet oli tarkistettu. Silloin Johannalla oli asiasta enemmän paperia kuin useasta aidosta vihjeestä yhteensä.

– Jos olisimme kertoneet kuristamisesta, Antti sanoi käytävässä, – hän olisi voinut käyttää sitä seuraavassa versiossa.

– Jos olisimme kertoneet jäljestä, hän olisi voinut kuvata välineenkin lehdestä. Nyt tiedämme, ettei hän ollut kummassakaan asunnossa.

Mies ohjattiin takaisin hoidon piiriin. Hänen tunnustuksestaan ei tiedotettu. Samana päivänä vihjelinjalle tuli kuusitoista uutta nimeä.

Perjantaina Helena Vartiainen toi poliisitalolle kolme laatikkoa, muistitikun ja taulukon, jonka hän oli koonnut pääalihankkijoiden tiedoista. Tapahtuma oli päättynyt, mutta arkiston purku ja aineistojen palautukset jatkuivat edelleen. Helena näytti nukkuneen vähän. Hän oli silti merkinnyt jokaiseen kansioon sopimusketjun, vastuuhenkilön ja sen, mitä aineistosta vielä puuttui.

– Digitointipaketti on tässä, hän sanoi ja avasi ensimmäisen laatikon. – Vanhat kampanja-aineistot, kuvien tarkistus, tiedostonimien yhtenäistäminen ja käyttöoikeusmerkintöjen siirto. Työ tilattiin osana arkistokokonaisuutta pääalihankkijalta, joka jakoi sen kahdelle yritykselle. Toinen niistä välitti osan tarkistuksesta eteenpäin.

Sopimukset kertoivat, mikä yritys vastasi mistäkin aineistoerästä. Laskuissa olivat tehdyt tunnit, työvaiheet ja päivät. Päävastuullisten sekä vakituisten työntekijöiden nimet saatiin esiin. Myös useimpien tilapäisten työntekijöiden työsuhteet pystyttiin varmistamaan.

Yksittäisten vuorojen kohdalla aineisto muuttui epätarkemmaksi. Alimman työpaketin tunteja oli laskutettu suoritteina ja kahden tai kolmen työntekijän vuoroina. Yrityksen oma luettelo kertoi, ketkä olivat tehneet KASVOT-työtä tapahtuman aikana, mutta ei sitä, kuka oli ollut minäkin päivänä yhteisellä työasemalla. Vuorojen vaihdot oli sovittu puhelimitse eikä kaikkia muutoksia ollut siirretty jälkikäteen listaan.

– Yritykset eivät kiistä työtä eivätkä tunteja, Helena sanoi.
– Puuttuva osa on se, kuka käytännössä teki minkäkin vuoron.

– Saammeko kaikki henkilöluettelot, jotka yrityksillä on? Johanna kysyi.

– Saamme. Ongelma on, etteivät henkilöluettelot ja palkkatiedot yksilöi työasemaa tai aineistoerää. Yksi ihminen on voinut tarkistaa tiedostonimiä aamulla ja toinen jatkaa samalla tunnuksella iltapäivällä.

Antti siirsi taulukon omalle puolelleen.

– Entä keskiviikko, jolloin Kaisan viesti lähetettiin?

Helena osoitti neljää päällekkäistä riviä. Kahden vastuuhenkilön läsnäolo voitiin vahvistaa. Lisäksi yritykset olivat laskuttaneet kuuden teknisen työntekijän työtä. Nimiluetteloissa oli yhdeksän mahdollista tekijää, koska saman päivän vaihdoista ei ollut yhteistä kirjausta.

Kaikki yhdeksän oli tarkistettava. Sen lisäksi oli selvitettävä, saattoiko työasemaa käyttää joku, jonka varsinainen tehtävä oli ollut toisessa huoneessa.

Helena sulki kansion mutta ei noussut.

– Työntekijöiden nimiä ja kuvia kiertää nyt verkossa, hän sanoi. – Niitä poimitaan tapahtumakuvista. Yksi ihminen nimettiin siksi, että hänellä oli kulkulupa ja hän seisoi Jennin takana avajaiskuvassa. Hän työskenteli valojen kanssa eikä käsitelty arkistoa lainkaan.

– Onko hän saanut uhkauksia?

– Ainakin viestejä. Muutakin kuin kysymyksiä. Ihmiset lähettävät meille kuvakaappauksia ja vaativat kertomaan, kuka kuvissa on. Voiko poliisi sanoa, ettei työntekijöitä epäillä?

Johanna katsoi laatikoita. Niissä oli paljon sellaista tietoa, jota he olivat pyytäneet ja joka oli toimitettu ilman vastarintaa. Samalla juuri työntekijäketju oli edelleen avoin.

– Yhtäkään nimettyä työntekijää vastaan ei tällä hetkellä ole näyttöä, hän sanoi. – Mutta tämä keskustelu ei ole poliisin julkinen lausunto, eikä koko arkiston käyttäjäjoukkoa ole vielä voitu sulkea tutkinnasta. Jos teiltä kysytään, voitte viitata tiedotteeseen: ketään ei pidä nimetä

pelkkien kuvien, työyhteysien tai verkossa esitettyjen väitteiden perusteella. Arkiston käyttöä ja henkilöstöä selvitetään edelleen.

- Eli ne jäävät kuvissa epäillyiksi.

- Julkinen epäily ei ole poliisin epäily. En pysty poistamaan sitä kertomalla tutkintalinjasta enemmän kuin voimme kertoa.

Helena nyökkäsi, mutta ei helpottuneena. Hän keräsi omat paperinsa ja jätti laatikot heille.

Seuraavina päivinä Johanna ja Antti kulkivat ketjua yritys kerrallaan. He pyysivät palkka- ja vuorotiedot, vertasivat kulkulupia työpäiviin ja kävivät läpi nimet molempien uhrien tunnettujen kontaktien kanssa. Suurin osa riveistä avautui. Joku oli ollut paikalla vain kaapelointipäivänä, toinen käsitelty pelkkiä uusia portfolioita, kolmas työskennellyt rakennuksen toisessa osassa. Nimetyt vastuuhenkilöt pystyivät kertomaan tehtävistään ja työtovereistaan, eikä heidän yhteyksistään Jennin tai Kaisan elämään löytynyt muuta kuin tapahtuman laaja arkisto.

Tiistai-iltana pöydälle jäi kaksi eri versiota saman viikon vuorolistasta. Ensimmäinen oli lähetetty pääalihankkijalle ennen tapahtuman avautumista. Toinen oli tulostettu arkistotilan ilmoitustaululle ja täydennetty kuulakärkikynällä. Kolme nimeä oli vaihdettu, mutta muutosten vieressä oli vain etunimet ja nuolet. Laskutus seurasi toteutuneita tunteja, ei tulosteen alkuperäisiä nimiä.

Johanna asetti listojen viereen kulkulupatiedot. Ne kertoivat, millä kortilla rakennukseen oli tultu, mutta eivät sitä, kuka oli istunut missäkin huoneessa. Yksi työntekijä oli käynyt ulkona tupakalla toisen avatessa oven sisältä. Kahdelle tilapäiselle tekijälle oli annettu saman päivän aikana peräkkäiset kulkuluvat, koska ensimmäinen kortti ei ollut toiminut.

Antti toi kuultavaksi alimman työpaketin vuoroja järjestäneen esimiehen. Mies vastasi kysymyksiin ja luovutti puhelimestaan viestiketjut, joilla työntekijät olivat vaihtaneet vuoroja. Viesteissä puhuttiin aamusta, loppupäivästä ja siitä, kuka ehtisi jatkaa toisen jälkeen. Työasemaa tai käsiteltyä aineistoerää niissä ei nimetty.

– Meillä oli tehtävälista huoneessa, mies sanoi. – Kun yksi lopetti, seuraava jatkoi siitä, mihin kansioon työ oli jäänyt. En minä käynyt katsomassa jokaista vaihtoa.

– Oliko työssä ihmisiä, joita näissä nimilistoissa ei ole?

Mies vertasi papereita pitkään ennen kuin vastasi.

– Yrityksistä tuli joskus joku toisen tilalle. Minulle ilmoitettiin, että vuoro hoidetaan. Jos vastuuhenkilö pysyi samana ja tunnit täsmäsivät, en aina pyytänyt uuden tekijän nimeä erikseen.

Hän ei yrittänyt salata puutetta eikä pystynyt korjaamaan sitä jälkikäteen. Yritystasolla jokaiselle tunnille löytyi laskuttaja ja sovittu työ. Henkilötasolla osa vuoroista päättyi lauseeseen, että joku oli tullut toisen tilalle.

Johanna merkitsi aukot. Kaikki asiakirjoissa nimetyt ihmiset tarkistettiin, mutta nimet eivät muodostaneet täydellistä rajaa sille, kuka oli voinut olla arkistotilassa. He olivat päässeet ketjua pitkin työpöydän ääreen saakka. Viimeinen tuoli jäi ilman varmaa käyttäjää.

Keskiviikkona viidestoista lokakuuta Johanna palasi sanoihin, jotka olivat käynnistäneet edellisen viikon.

Tieto yhteisestä tutkintakokonaisuudesta oli merkitty ryhmän tilannekatsaukseen ja välitetty oikeuslääketieteelliselle yksikölle, tekniselle tutkinnalle, päivystävälle johdolle sekä viestinnälle, jotta erilliset tiedustelut osattiin ohjata samaan tutkintaan. Sen olivat saaneet myös ne poliisit, joiden tehtävänä oli käydä läpi kahden tapauksen vihjeitä ja vanhoja yhteystietoja. Kaikki

eivät tienneet salaisesta jäljestä. Riittävän moni tiesi kuitenkin, että tapaukset oli yhdistetty.

Jakelun tarkistaminen ei tuottanut yhtä pientä piiriä, jonka keskeltä lähde olisi voitu löytää. Johanna ei alkanut kutsua ihmisiä yksitellen huoneeseensa tai vaatia selvityksiä koko ryhmältä. Hän merkitsi tiedon jakelun vastaisuudessa suppeammaksi ja sulki listan.

Puhelin soi hänen pöydällään. Jarkon nimi näkyi näytössä ensimmäisen kerran jutun julkaisemisen jälkeen.

– Salonen.

– Korpela. KASVOT-työntekijöitä nimetään verkossa. Onko poliisi kuulustellut tapahtuman henkilöstöä epäiltyinä vai taustatietojen vuoksi?

Kysymys oli sellainen, johon Johanna olisi vielä viikko sitten vastannut rajaamalla: henkilöstöaineistoa käytiin läpi, mutta nimettyjä epäiltyjä ei ollut. Hän olisi samalla voinut oikaista pahimman tulkinnan paljastamatta tutkinnan sisältöä.

Nyt sama vastaus olisi jatkanut yhteyttä, jossa Jarkko sai häneltä enemmän kuin muut toimittajat mutta vei silti lähteiltään saamansa oikeansuuntaisen tiedon julkisuuteen, vaikka Johanna oli varoittanut seurauksista.

– Tästä lähtien kaikki kysymyksesi kulkevat poliisin virallisen viestinnän kautta, Johanna sanoi.

Linjalla oli lyhyt hiljaisuus.

– Koskeeko se myös taustatietojen tarkistamista?

– Kaikkia kysymyksiäsi.

Jarkko veti henkeä.

– Selvä. Teen niin.

Hän ei pyytänyt anteeksi eikä puolustanut juttuaan. Puhelu päättyi siihen.

Johanna laski puhelimen näytölleen ja avasi uudelleen digitointipaketin taulukon. Yhden vuoron kohdalla oli päivä,

kahdeksan laskutettua tuntia ja kaksi työntekijää. Nimikenttä oli tyhjä. Seuraavalla rivillä aineistoerä oli siirtynyt tarkistuksesta yhteiselle työasemalle ilman käyttäjän tunnusta.

Jarkko oli joskus tuonut hänelle nimen, jota poliisin omat listat eivät olleet vielä yhdistäneet oikeaan paikkaan. Nyt sellainen tieto ei enää kulkisi heidän välillään. Jarkko oli tehnyt ratkaisunsa toimittajana, eikä Johanna voinut vaatia häntä peruuttamaan sitä. Johanna hyväksyi hinnan, koska ei enää luottanut tiedon ajoitukseen.

Johanna siirsi tyhjän nimikentän erilliseen tarkistuslistaan ja palasi sopimusketjun ensimmäiselle sivulle. Hän jatkoi siitä, mihin asiakirjat vielä vastasivat.

Luku 8

Maanantaiaamuna 15. joulukuuta laboratorion lausunto tuli tutkinta-aineistoon hieman kahdeksan jälkeen. Johanna avasi sen omalla koneellaan ja luki ensin johtopäätökset, sitten koko tekstin liitteineen.

Jennin ja Kaisan kauloille jääneiden jälkien leveys, reunojen muoto ja pinnassa toistuva kudusrakenne vastasivat toisiaan erittäin läheisesti. Molemmat olivat syntyneet kapeasta, litteästä ja tiheään kudotusta synteettisestä nauhasta. Jälkien perusteella ei voitu osoittaa, että teoissa olisi käytetty samaa yksittäistä nauhaa, mutta samanlainen välinetyyppi oli laboratoriotutkimuksen mukaan selvästi todennäköisin selitys.

Sen jälkeen tulivat rajat. Vastaavia kuituja ja kudontatapoja käytettiin monenlaisissa nauhoissa, hihnoissa ja kiinnitystarvikkeissa. Jälki ei kertonut, mihin väline oli valmistettu.

Johanna suurensi liitteen kuvat rinnakkain. Mittakaava kulki niiden alareunassa. Jennin jälki oli dokumentoitu syyskuussa, Kaisan kolme viikkoa myöhemmin.

Sama ihminen oli murhannut molemmat naiset. Siitä Johanna oli ollut käytännössä varma jo lokakuussa. Nyt epävarmuutta oli vähemmän ja tekijä yhtä kaukana kuin ennenkin.

Hän tallensi lausunnon käyttöoikeuksiltaan rajattuun tutkinta-aineistoon, tulosti siitä kappaleen tutkintaryhmää varten ja soitti Antille.

Tutkintahuoneessa oli joulukuun puolivälissä enemmän tyhjiä pöytiä kuin käytössä olevia. Vihjepiste oli purettu viikkoja aikaisemmin, ja sitä hoitaneet tutkijat olivat palanneet muihin tehtäviin. Ylimääräiset näytöt oli viety

pois ja työpisteiden väliin kertyneet kansiot nostettu laatikoihin. Päivittäinen puhe, soivat puhelimet ja jatkuvasti avautuva ovi olivat poissa.

Seinällä Jenni ja Kaisa olivat yhä vierekkäin. Heidän välissään olivat kaulajälkien vertailu, Kaisan arkistosähköposti ja KASVOT-tapahtuman alihankintakaavio. Kaavion alimmat haarat oli täydennetty niin pitkälle kuin asiakirjat antoivat myöten. Muutamassa ruudussa oli yrityksen nimi, työmäärä ja laskutetut tunnit, mutta ei ihmistä.

Antti tuli huoneeseen kaksi kahvikuppia mukanaan. Hän laski toisen Johannan pöydälle ja otti lausunnon vastaan seisaaltaan.

– Jäljet vastaavat erittäin läheisesti, hän luki. – Mutta laboratorio ei voi sanoa, että ne ovat samasta nauhasta.

– Ei ilman välinettä.

Antti käänsi sivua ja katsoi kuiturakenteen kuvausta.

– Sisäinen työoletus siis vahvistuu.

– Julkinen linja ei muutu.

Kaulajäljen tarkka rakenne oli säilynyt poliisin tietona myös lokakuun vihjetulvan ja väärän tunnustuksen läpi.

Antti levitti pöydälle tilannearviota varten kokoamansa yhteenvedot. Uhrien läheiset, entiset kumppanit, viimeaikaiset asiakkaat, kuvaajat ja työryhmät oli tarkistettu. Mikko Vainion alibi oli käyty julkisuuskohun jälkeen vielä kerran läpi, ja se piti edelleen. Väärän tunnustuksen tehnyt mies oli suljettu pois sekä liikkeidensä että salaisten rikospaikkatietojen perusteella. Muut nimetyt epäilyt olivat kaatuneet aikatauluihin tai siihen, ettei väitetyllä yhteydellä ollut todellista sisältöä.

– Tunnetuissa piireissä ei ole enää nimeä, jota emme olisi vieneet niin pitkälle kuin tiedot kantavat, Antti sanoi.

– Silloin katve on muualla. Tai yhteys ei näy ihmisten välisenä suhteena.

Kahden kuukauden aikana tutkijat olivat rakentaneet naisista erilliset verkostot ja asettaneet ne päällekkäin. Jokainen alustava osuma – suuri asiakas, eri vuosina käytetty studio tai sama toimisto – oli tarkistettaessa hajonnut eri työpäiviksi, eri ihmisiksi tai niin suureksi joukoksi, ettei yhteys kertonut yksittäisestä henkilöstä mitään.

Yksityiselämässä päällekkäisyyksiä oli vielä vähemmän. Naiset eivät olleet tunteneet toisiaan sillä perusteella, jonka poliisi pystyi osoittamaan. Heillä ei ollut yhteistä ystäväpiiriä tai kumppania. Molempien elämästä löytyi ihmisiä, joilla oli ollut syy suuttua, mutta kun ajat ja liikkeet tarkistettiin, jäljelle ei jäänyt yhteistä henkilöä.

Johanna ei pitänyt sitä todisteena siitä, ettei sellaista henkilöä ollut. Se osoitti vain, ettei tekijä kuulunut niihin suhteisiin, jotka uhrit itse olisivat ensimmäisinä nimenneet.

Hän siirsi KASVOT-kaavion pöydälle. Tapahtuman arkisto oli edelleen ainoa ympäristö, johon molempien naisten kuva-aineisto voitiin varmasti sijoittaa. Jennin portfolio oli käsitelty tapahtumaa varten. Kaisan vanhat kampanjakuvat olivat kulkeneet saman arkiston kautta, ja hänen kotonaan pidetty tapaaminen oli sovittu arkiston yhteisestä sähköpostista.

Poliisi tiesi, miltä työasemalta viesti oli lähetetty. Se ei tiennyt, kuka oli kirjoittanut sen tai lähtenyt Kaisan asuntoon.

– Kaikki asiakirjoissa nimetyt työntekijät on nyt tarkistettu, Antti sanoi. – Myös ne yhdeksän, jotka saattoivat olla viestin lähetyksaikaan arkistotilassa. Kenelläkään ei ole sellaista yhteyttä molempiin naisiin, joka nostaisi hänet epäillyksi.

– Entä asiakirjojen ulkopuolelle jääneet?

– Listat eivät kata kaikkia toteutuneita vuoroja. Yhdessä kahdeksan tunnin vuorossa nimetty työntekijä oli ollut toisella työmaalla, eikä sijaisesta jäänyt varmaa tietoa. Yhteisiä työasemia on voinut käyttää myös joku, jonka varsinainen tehtävä oli merkitty toiseen huoneeseen.

Yritykset olivat toimittaneet palkkatiedot, vuorolistat, laskut ja viestiketjut, ja tapahtuman järjestäjä oli auttanut yhdistämään aineistoa työpaketteihin. Asiakirjat eivät silti muodostaneet täydellistä luetteloa toteutuneista työntekijöistä.

Kaikille asiakirjoista löytyneille ihmisille oli tehty samat perustarkistukset. Heidän yhteyksiään uhreihin, liikkeitään murhailtoina ja pääsyään aineistoihin oli verrattu. Jos puuttuva käyttäjä oli joku jo tarkistetuista, poliisi ei tiennyt, mille riville hänet olisi pitänyt sijoittaa. Jos hän puuttui nimiluettelosta kokonaan, poliisi ei tiennyt, mitä nimeä etsiä.

– Tiedämme paremmin, mitä siellä tehtiin kuin kuka teki, Johanna sanoi.

Antti nyökkäsi.

Myös nauhan mahdollista yhteyttä tapahtumaan oli tutkittu. Jäljen rakennetta oli verrattu teknisissä tiloissa, pakkaamisessa ja tapahtuman rakenteissa käytettyihin hihnoihin, nauhoihin ja kiinnitystarvikkeisiin. Poliisi oli saanut näytteitä jäljellä olleista materiaaleista ja hankintatietoja tuotteista, jotka voitiin vielä yksilöidä. Osa tarvikkeista oli palautettu vuokraajille, osa hävitetty tapahtuman purkamisen yhteydessä. Yksikään löydetty näyte ei vastannut jälkeä tavalla, joka olisi nimennyt murhavälineen, eikä täydellistä tuoteluetteloa ollut.

Johanna oli toivonut edes yhtä kielteistä rajaa: rakennetta, joka olisi sulkenut tapahtuman tarvikkeet pois

tai nostanut yhden ryhmän muiden edelle. Lausunto kuvasi välineen täsmällisesti ja jätti sen käyttötarkoituksen avoimeksi.

– Jos nauha joskus löytyy, meillä on mihin verrata, Antti sanoi.

– Jos se löytyy.

Huone hiljeni. Ilmanvaihto puhalsi katon rajassa, ja käytävältä kuului arkistokärryn pyörien kolina. Kahdessa kuukaudessa poliisin tietoon ei ollut tullut uutta henkirikosta, jossa rikospaikka tai tekotapa olisi vastannut Jennin ja Kaisan tapauksia.

– Ehkä hän lopetti, Antti sanoi.

– Ehkä. Tai lähti muualle. Tai odottaa.

Johanna ei pitänyt hiljaisuutta turvallisuuden merkinä. He eivät tienneet, mikä oli käynnistänyt kaksi tekoa tai mikä oli päättänyt ne. Siksi he eivät voineet päätellä, oliko päättymisen pysyvää.

Täyttä tutkintaryhmää ei silti voinut pitää huoneessa odottamassa ihmistä, joka ei jättänyt uutta jälkeä. Kaikki tunnetut nimet, liikkeet ja aineistot oli viety niin pitkälle kuin nykyiset tiedot sallivat.

Päätös oli käytännöllinen, mutta ulospäin se näyttäisi toiselta. Tutkijat palaisivat ryhmiinsä ja huone annettaisiin seuraavalle tapaukselle. Jennin ja Kaisan läheisille se voisi näyttää siltä, että poliisi oli siirtynyt eteenpäin. Heille oli kerrottava, ettei tutkintaa lopetettu, vaikka sen aktiivinen vaihe päättyi. Johannalla ei ollut luvata ajankohtaa, jolloin seuraava puhelu tulisi.

– Tutkinta jää avoimeksi, hän sanoi. – Uudet vihjeet tarkistetaan normaalisti. Jos tulee vertailukelpoinen rikos, uusi epäilty tai arkistoa avaava tieto, ryhmä kootaan uudelleen.

– Minä pidän uudet vihjeet seurannassa, Antti sanoi. – Ainakin siihen asti, että vastuu siirtyy nimetylle tutkijalle.

– Siirtyminen kirjataan. Kansio ei jää vain yhteiseen jonoon.

Johanna merkitsi päätöksen tilannearvioon ja kirjasi vielä tehtävät työt: laboratorion lausunto oli toimitettava oikeuslääketieteelliselle yksikölle ja tekniselle tutkinnalle, avoimet aineistopyynnöt vietävä loppuun ja uhrien läheisiin otettava yhteyttä ennen julkista tilannepäivitystä. Päätös ei poistanut viimeisiä töitä. Se esti niitä katoamasta huoneen purkamisen mukana.

He kokosivat erillisen vertailupaketin. Siihen tulivat mittakaavalliset kuvat molemmista kaulajäljistä, laboratorion kuvaus välinetyypistä ja kuiturakenteesta sekä tieto siitä, ettei välinettä ollut löytynyt kummaltakaan rikospaikalta. Johanna lisäsi rikospaikkojen yhteiset piirteet: ei murtojälkiä, ei ryöstöä, ei seksuaalista väkivaltaa. Molemmat uhrit olivat todennäköisesti päästäneet tekijän sisään vapaaehtoisesti.

Paketti merkittiin nostettavaksi heti esiin, jos vastaava henkirikos tulisi tutkittavaksi. Käyttöoikeus rajattiin, eivätkä kaulajäljen kuvat ja kudusrakenne siirtyneet yleiseen tapausyhteenvedoon.

Antti ehdotti hakusanoja, joilla samanlaiset rikospaikat voisivat nousta esiin silloinkin, jos kuolinsyy oli kirjattu ensin epäselväksi. Johanna karsi liian yleiset ilmaukset. Uhri kotonaan, omaisuus tallella ja ehjä ovi tuottaisivat liikaa osumia. Kaulajäljen mitat, puuttuva väline ja arvio siitä, että tekijä oli päästetty sisään vapaaehtoisesti, kuuluivat samaan kokonaisuuteen. Yksikään niistä ei yksin riittänyt.

Vertailupaketin piti varmistaa, ettei sama tarkka jälki jäisi toisen tutkintaryhmän kansioon siksi, ettei kukaan muistaisi kahta Lystikkälän mallia vuosien takaa.

Puolenpäivän jälkeen poliisin viestintä välitti Johannalle Jarkon kommenttipyyynnön. Neljä kysymystä oli kirjoitettu lyhyesti, ilman viittausta heidän aiempaan yhteyteensä. Jarkko halusi tietää, olivatko murhat yhä aktiivisessa tutkinnassa, oliko joku epäiltynä tai pidätettynä, pitikö poliisi tapauksia toisiinsa liittyvinä ja selvitettiinkö KASVOT-yhteyttä edelleen.

Vielä syyskuussa Johanna olisi vastannut virallisten lauseiden lisäksi muutamalla taustaksi tarkoitettulla rajauksella. Hän olisi voinut kertoa, ettei tutkinta ollut pysähtynyt ja ettei tapahtumaa pidetty valmiina selityksenä. Nyt hän luki kysymykset samoin kuin minkä tahansa toimituksen pyynnön.

Jarkon lokakuinen juttu oli pitänyt paikkansa, mutta Johanna ei sen jälkeen enää luottanut epävirallisen tiedon ajoitukseen.

Johanna ei vastannut Jarkolle erikseen. Ennen tiedotteen hyväksymistä hän soitti erikseen Jennin ja Kaisan läheisille. Puhelut oli sovittu heidän yhteyshenkilönsä kautta. Hän kertoi laboratoriotutkimusten valmistuneen ja tutkinnan jatkuvan, mutta ei avannut salaista vertailutulosta. Kummassakin puhelussa häneltä kysyttiin, tarkoittiko henkilöstön vähentäminen käytännössä luovuttamista.

– Ei tarkoita, Johanna vastasi molemmilla kerroilla. – Tutkinta on avoin, ja kaikki uusi tieto käsitellään. Tällä hetkellä meillä ei vain ole toimenpidettä, jota täysi ryhmä voisi viedä eteenpäin.

Hän ei luvannut läpimurtoa. Sen sijaan hän antoi kummallekin suoran yhteystietonsa. Se oli vähemmän kuin he toivoivat ja enemmän kuin pelkkä järjestelmän tilamerkintä.

Johanna hyväksyi yleisen tilannepäivityksen, jossa kerrottiin molempien henkirikosten tutkinnan jatkuvan ja

ettei ketään ollut pidätetty. Poliisi selvitti mahdollisia yhteisiä tekijöitä mutta ei vahvistanut tapausten liittyvän toisiinsa. Yksittäisiä tutkintalinjoja, epäiltyjä tai tekotapaa ei kommentoitu. Konkreettisia havaintoja ja uusia tietoja otettiin edelleen vastaan.

Tilannepäivitys julkaistiin iltapäivällä otsikolla *Kahden henkirikoksen tutkinta jatkuu.*

Jarkon seurantajuttu ilmestyi myöhemmin samana päivänä. Johanna avasi sen ennen kuin alkoi tyhjentää omaa pöytänsä. Jutussa kerrottiin tapausten olevan avoinna ja ettei ketään ollut pidätetty. Poliisin selvittämät mahdolliset yhteiset tekijät eivät muuttuneet siinä varmaksi yhteiseksi murhaajaksi. KASVOT mainittiin laajana kuva-aineistoja yhdistävänä ympäristönä, ei murhien syynä tai poliisin vahvistamana päälinjana.

Jarkko oli käyttänyt tilannepäivitystä täsmällisesti. Johanna luki jutun loppuun etsimättä lausetta, jonka olisi voinut tulkita heidän välisekseen viestiksi.

Lopussa kerrattiin havaintopyynnöt ja pyydettiin erottamaan omat havainnot verkossa kiertävistä epäilyistä. Rajaus oli Jarkon oma. Hän ei myöskään väittänyt tutkinnan hiljaisuuden tarkoittavan, ettei uusia tekoja voisi tulla.

Juttu oli vastuullinen, mutta se ei palauttanut luottamusta. Jarkko pystyi jatkamaan tapauksen seuraamista ilman häntä.

Antti irrotti seinältä alihankintakaavion. Teipin alta jäi maaliin neljä vaaleampaa suorakulmiota. Johanna kokosi aikajanan laput päivämääräjärjestykseen ja sujautti ne kansioon. Kaulajälkien vertailu meni suoraan suljettuun aineistoon.

Viimeiseksi seinälle jäivät Jennin ja Kaisan kuvat.

Johanna irrotti ne itse. Jenni katsoi kameraan yökerhokampanjan tummassa valossa, Kaisa hieman sen

ohi vaaleassa studiossa. Kuvat olivat tulleet tutkintahuoneen seinälle eri maailmoista ja viettäneet siellä kaksi kuukautta rinnakkain. Ne eivät olleet menettäneet merkitystään siksi, että huone tarvittiin seuraavaan tutkintaan.

Hän asetti kuvat samaan kansioon laboratorion lausunnon ja vertailupaketin kanssa.

Antti sulki viimeisen laatikon. Tyhjät pöydät, paljas seinä ja lattiaan jääneet pyörien painaumat saivat huoneen näyttämään suuremmalta kuin se oli ollut tutkinnan aikana.

Johanna avasi tapaustiedot vielä kerran. Hän tarkisti, että uudet vihjeet ohjautuisivat edelleen samaan kokonaisuuteen ja että vertailupaketin käyttöohje näkyi vain niille, joille se kuului.

Hän valitsi tutkinnan tilaksi sanan avoin ja tallensi.

Sitten hän sammutti huoneen näytöt, otti oman laatikkonsa ja jätti oven auki seuraavaa käyttäjää varten.

Luku 9

Johanna oli ehtinyt Aleksi Mäkisen asuntoon kolme askelta, kun neljän vuoden takainen kuva palasi hänen mieleensä.

Ei kokonainen rikospaikka eikä Jennin tai Kaisan kasvot. Vain kapea jälki kaulalla.

Aleksi makasi olohuoneessa sohvan ja matalan pöydän välissä, toinen jalka koukussa ja oikea käsivarsi vartalon alla. Hänellä oli tummat collegehousut ja vaalea T-paita. Pöydän kulma oli siirtynyt pois maton reunalta, ja yksi sohvatyynyistä oli lattialla. Muuten huone oli järjestyksessä.

Johanna jäi merkitylle kulkureitille ja antoi katseensa käydä tilan reunoissa ennen kuin palasi vainajaan. Hän oli paikalla uuden henkirikoksen tutkinnanjohtajana. Ensipartion ilmoituksessa ei ollut ollut sanaakaan Jennistä, Kaisasta tai vanhasta tutkinnasta.

Neljä vuotta oli kulunut siitä, kun Jennin ja Kaisan tutkintahuone oli tyhjennetty ja aktiivinen tutkintaryhmä purettu. Tapaus oli jäänyt avoimeksi. Sinä aikana oli tullut muita asuntoja, muita vainajia ja muita jälkiä, joilla ei ollut ollut mitään tekemistä heidän kanssaan.

Tämä jälki saattoi olla yksi niistä.

Aleksin kaulalla kulki silti liian tuttu kapea painauma. Se erottui paidankauluksen yläpuolella ja jatkui niskan suuntaan. Rikospaikkavalaistuksessa sen reunat näyttivät teräviltä, mutta pinnan rakennetta ei voinut tästä erottaa niin tarkasti, että silmä olisi saanut ratkaista mitään.

– Kuvaa se mittakaavassa ja eri valaistuksilla, Johanna sanoi tekniselle tutkijalle. – Ennen kuin vainajaa siirretään.

Tutkija nyökkäsi.

– Näyttää kapean ja litteän välineen aiheuttamalta. En sano materiaalista enempää tässä vaiheessa.

– Onko asunnosta löytynyt mitään siihen sopivaa?
– Ei toistaiseksi. Johdot, hihnat ja muut sellaiset käydään läpi, mutta mitään irrallista ei ole ollut vainajan vieressä eikä olohuoneessa.

Johanna katsoi jälkeä vielä kerran ja suoristautui.

Välinettä ei ollut löytynyt kummaltakaan vuoden 2014 rikospaikalta. Vertailupakettiin oli siksi kirjattu jäljen mittojen ja rakenteen lisäksi puuttuva väline. Paketti oli koottu sen varalta, että joskus tulisi vastaan rikospaikka, jossa yksi tuttu yksityiskohta voisi muuten hukkaa uuden tapauksen sisään.

Johanna ei ollut kuvitellut seisovansa itse sen äärellä neljä vuotta myöhemmin.

– Ulko-ovi? hän kysyi.

Ensiartion vanhempi konstaapeli seisoj eteisen puolella suojavarusteissa.

– Ei näkyviä murtojälkiä. Löytäjä tuli omalla avaimellaan. Huolto ei ole käynyt täällä ennen poliisia, eikä lukossa näy vaurioita.

– Omaisuus?

– Lompakko oli makuuhuoneen lipastolla. Käteinen, kortit ja henkilöllisyystodistus tallella. Kello on tuossa hyllyllä. Tietokone keittiön pöydällä, puhelin sohvalla. Niihin ei ole kosketettu.

Johannan katse kiersi olohuonetta. Televisio oli pimeänä. Kirjahyllyssä oli kirjojen välissä kaksi palkintopystyä, ja avohyllyn kameratarvikkeet sekä pieni kaiutin olivat paikoillaan. Mikään näkyvä ei viitannut ryöstöön.

Sohvapöydällä oli kaksi mukia. Toisen pohjalla oli kuivunut tumma rengas, toisessa vähän vaaleampaa juomaa. Niiden vieressä olivat sokeriastia ja avattu kaurajuomatölkki, joka oli ehtinyt lämmetä huoneenlämpöiseksi. Kaksi ihmistä oli juonut kahvia.

Keittiön tasolla oli huuhdeltu aamiaislautanen, ja tiskikoneen ovi oli jäänyt muutaman sentin raolleen. Sohvan vieressä olivat sisätossut. Pyykkikorin kannen välistä pilkkotti treenipaita, työpöydällä odotti avaamaton kirjekuori ja tuolin selkänojalla oli huppari. Parvekkeen ovi oli lukossa. Asunto oli järjestyksessä, mutta eletty.

Tekninen tutkija oli jo merkinnyt mikit erikseen sormenjälki- ja DNA-tutkimuksia varten.

Siirtynyt pöytä, lattialle pudonnut tyyny ja Aleksin asento viittasivat nopeaan fyysiseen tilanteeseen. Muu asunto ei kantanut väkivallan jälkiä.

Aleksi oli todennäköisesti päästänyt tulijan sisään.

Kaksi mukia kertoi, ettei tulija ollut vain käväissyt ovella. Se ei kuitenkaan kertonut, tunsiko Aleksi hänet; uskottava syy käynnille saattoi riittää.

Hän otti puhelimen esiin ja soitti Antti Peltoselle.

– Oletko asemalla?

– Olen. Mitä tuli?

– Hae Haapalan ja Lehtolan aineistot esiin. Koko tutkinta, ei vain yhteenvetoa. Ja vuoden 2014 vertailupaketti.

Linjalle tuli lyhyt hiljaisuus.

– Onko meillä vertailukelpoinen tapaus?

Johanna katsoi Aleksi Mäkisen kaulaa.

– Meillä on tapaus, joka pitää ottaa vertailuun. Ei muuta vielä.

– Selvä.

– Ota paketti esiin. Käydään ensin rikospaikkojen peruspiirteet. Jälkikuvat jätetään siihen asti, että saadaan Aleksin tutkimukset.

– Odotan täällä.

Johanna lopetti puhelun.

Paikalla käynyt lääkäri oli antanut vasta alustavan arvion. Kuolema sijoittui todennäköisimmin

keskiviikkoiltaan, mutta tarkka kuolinaika vaati ruumiinavauksen ja muun aineiston. Kaulajäljen perusteella kuristaminen oli vahva mahdollisuus, ei vielä kirjattu lopullinen kuolinsyy.

Keittiön pöydällä kannettava tietokone oli suljettuna postipinon ja vesipullon vieressä. Sen ympärillä ei ollut levitettyjä papereita tai muuta, mikä olisi kertonut, mitä Aleksi oli tehnyt viimeisenä iltanaan. Puhelin ja tietokone otettaisiin rikostekniseen talteenottoon.

Eteisen sivupöydällä oli avaimia, aurinkolasit ja musta kaulanauha. Sen päässä roikkui muovinen kortti.

Johanna pysähtyi.

Kortin yläreunassa luki KASVOT 2018. Aleksi Mäkisen nimi oli painettu kuvan alle, ja alakulmassa oli osallistujan tunniste. Tapahtuma oli päättynyt neljä päivää aikaisemmin.

– Tämä paikalleen, kunnes se on kuvattu, Johanna sanoi. Tekninen tutkija tuli katsomaan.

– Kulkulupa?

– Osallistajakortti. Otetaan sekin talteen.

Kaulajälki oli ollut yksi yhtäläisyys. KASVOT oli toinen, kaulajäljestä riippumaton.

Jenni oli osallistunut vuoden 2014 tapahtumaan. Kaisan vanhat kampanjakuvat olivat kulkeneet saman tapahtuman arkiston kautta, vaikka Kaisa ei ollut itse käynyt siellä. Vuoden 2014 tutkinta ei ollut paljastanut, miksi juuri nämä kaksi naista olivat päätyneet saman tekijän uhreiksi. KASVOT oli jäänyt yhteiseksi ympäristöksi, joka oli liian suuri selittämään valintaa ja liian selvä unohtaa.

Nyt olohuoneessa makasi mies.

Aleksin sukupuoli rikkoi jo ennen mitään muuta yhden vanhan oletuksen. Vuonna 2014 julkisuus oli rakentanut kahdesta naisesta nopeasti tarinan mallinaisia

metsästävästä murhaajasta. Poliisi oli yrittänyt pitää erillään sen, mitä uhreista tiedettiin, ja sen, mitä heidän sukupuolestaan tai työstään haluttiin päätellä. Silti kaksi naisuhria oli vaikuttanut myös tutkijoiden kysymyksiin.

Aleksi ei sopinut siihen kuvaan.

Hän ei myöskään näyttänyt ihmiseltä, joka olisi valittu siksi, että vastarinta olisi helppo ohittaa. Mainos- ja fitnessmallin työ näkyi asunnossa harjoitusohjelmina ja kuvausaikatauluina. Fyysinen vahvuus ei kertonut, mitä ennen nopeaa kamppailua oli tapahtunut, mutta vanha ajatus helposta kohteesta ei auttanut tässä.

Johanna palasi eteiseen.

– Löytjä on edelleen ulkona?

– Poliisiautossa. Emilia Ranta. Kumppani. Hänellä on oma avain.

– Onko häntä puhutettu muuta kuin hätäpuhelun verran?

– Ei. Odotettiin sinua.

Emilia istui poliisiauton takaistuimella, molemmat kädet paperisen vesimukin ympärillä. Hän oli vetänyt vaalean takin kiinni kaulaan asti. Kun Johanna esitteli itsensä, Emilia nyökkäsi ja katsoi heti talon ovea.

– Meidän piti mennä aamulla kahville, hän sanoi. – Ennen mun ensimmäistä asiakasta. Aleksi ei tullut.

– Mihin aikaan olitte sopineet?

– Kahdeksaksi. Soitin puoli kahdeksasta eteenpäin.

Laitoin viestejä. Kun se ei vastannut, siirsin ensimmäistä aikaa ja tulin tänne.

– Miksi teillä oli avain?

Emilia katsoi häntä kuin kysymys olisi ollut hetken liian yksinkertainen.

– Me seurusteltiin. Vakavasti. Ei asuttu yhdessä, mutta meillä oli avaimet toistemme asuntoihin. Jos toinen oli reissussa tai piti hakea jotain.

Hän veti henkeä.

– Mä avasin oven. Huusin Aleksia. Menin olohuoneeseen ja näin sen lattialla. Sitten soitin hätäkeskukseen. En koskenut siihen.

Johanna kävi tapahtumakulun vielä kerran läpi kellonaikoiheen ja pyysi Emiliaa olemaan avaamatta omaa viestiketjuaan enempää. Puhelin dokumentoitaisiin tarvittavilta osin. Emilian avain, liikkeet ja kertomus tarkistettaisiin normaalisti osana henkirikostutkintaa.

– Milloin puhuitte viimeksi?

– Eilen iltapäivällä puhelimessa. Vähän ennen neljää. Aleks oli kotona tai ainakin menossa kotiin.

– Sanoiko hän illasta mitään?

Emilia mietti.

– Että sillä oli vielä yksi KASVOT-juttu hoidettavana.

– Millainen juttu?

– Jotain kuviin liittyvää. Jälkityötä tai tiedostoja, en tiedä. Se sanoi vain, että tapahtuma oli loppu, mutta kaikki ei loppunut sunnuntaihin. Että yksi kuva-asia piti vielä saada kuntoon.

– Sanoiko hän tapaavansa jonkun?

– Ei. Tai en minä ainakaan ymmärtänyt niin. Se olisi voinut tarkoittaa sähköposteja, puhelua tai vaikka sitä, että piti lähettää jotain.

– Mainitsiko nimeä?

– Ei.

Vuonna 2014 nimettömästä arkisto-osoitteesta oli sovittu Kaisan kotikäynti. Aleksin keskiviikkoillan kuva-asia saattoi tämän hetken tiedoilla olla mitä tahansa.

– Oliko hänellä ollut riitoja? Ketään, jota hän pelkäsi tai jonka tapaamista vältteli?

- Ei sellaista. Työstä tuli välillä kinaa rahasta tai kuvien käytöstä, mutta ei mitään... Emilia pysähtyi ja puristi mukia.
- Ei mitään, mistä minä olisin ajatellut tätä.

Hän sanoi viimeisen sanan hiljaa.

Seuraavaksi Johanna kysyi Aleksin lähipäivistä, työstä ja ihmisistä, joihin tämä oli ollut yhteydessä. Emilia kertoi kahdesta lokakuun kampanjasta, joista toiseen Aleksi oli odottanut lopullista aikataulua. Hän oli ilmoittautunut talveksi valmennuskoulutukseen, koska halusi vähitellen enemmän töitä kuvauspäivien ulkopuolelta. Lauantaina heidän oli tarkoitus mennä Emilian vanhempien luo syömään ja sunnuntaina Aleksi oli luvannut auttaa ystävää muuttamaan.

- Se suunnitteli koko syksyn valmiiksi, Emilia sanoi. – Sitten siirsi aina jotain, jos tuli hyvä työ. Mutta se suunnitteli.

Emilia kertoi Aleksin puhuneen viime kuukausina siitä, ettei mallityötä voinut rakentaa loputtomasti sen varaan, että joku muu päätti, millaiset kasvot tai millainen vartalo seuraavaan kampanjaan tarvittiin. Valmennuskoulutus oli ollut yksi tapa tehdä osaamisesta omaa. Aleksi oli jo laskenut, kuinka monta kuvauspäivää voisi vähentää, jos saisi kevääksi muutaman vakituisen valmennusasiakkaan.

- Se ei ollut lopettamassa mallintöitä, Emilia sanoi nopeasti, aivan kuin poliisi olisi voinut kirjata väärän version hänen tulevaisuudestaan. – Se halusi vain muutakin.

Johanna merkitsi sen ylös samalla tarkkuudella kuin kampanjat ja sovitut menot. Tutkinnan kannalta suunnitelma saattoi osoittautua merkityksettömäksi. Aleksille se oli ollut syy järjestää tulevia kuukausia.

Aleksin elämä ei ollut päättynyt tyhjään kohtaan. Kalenterissa ja muiden ihmisten päivissä oli jo viikonloppu, johon hänen olisi pitänyt tulla.

Lopuksi Johanna kysyi, tiesikö Emilia muista avaimista. Tämä tiesi huoltoyhtiön ja arveli Aleksin sisarella olleen vanha vara-avain, mutta ei ollut varma. Tieto tarkistettaisiin erikseen.

Kun alustava puhuttelu oli ohi, Johanna pyysi konstaapelia järjestämään Emilialle rauhallisen paikan ja yhteyshenkilön. Varsinainen kuulustelu tehtäisiin myöhemmin, kun akuutti tilanne olisi ohi ja ensimmäiset digitaaliset tiedot saataisiin talteen.

Ennen lähtöä Johanna palasi vielä asunnon ovelle.

Hän ei mennyt enää sisään. Katsoi vain eteisen kautta olohuoneeseen ja kävi järjestyksen mielessään.

Ehjä sisäänkäynti. Kaksi käytettyä mukia. Vähäinen kamppailu. Kapea kaulajälki. Väline puuttui. KASVOT-osallistajakortti.

Asemalle päästyään Johanna varmisti ensin, että uuden henkirikoksen ensitoimet olivat käynnissä. Aleksin asunto pysyi eristettynä ja vainaja siirrettiin oikeuslääketieteellisiin tutkimuksiin. Puhelin ja tietokone olivat menossa rikostekniseen talteenottoon, ja lähipiirin puhuttelut ja omaisyhteydet oli jaettu. Vasta sen jälkeen hän meni huoneeseen, jossa Antti odotti.

Pöydällä oli kolme kokonaisuutta.

Päällimmäisenä vuoden 2014 vertailupaketti. Sen vieressä Jenni Haapalan tutkinta-aineisto ja Kaisa Lehtolan aineisto. Paperikansioiden lisäksi Antti oli avannut sähköiseen järjestelmään vanhan tutkintakokonaisuuden hakunäkymän.

Vertailupaketin kannessa oli Johannan oma allekirjoitus ja päivämäärä joulukuulta 2014. Muovikansi oli saanut säilytyksessä samean naarmun, jota hän ei muistanut. Sisällä ensimmäisen sivun reunaan oli jäänyt Antin lyijykynämerkintä yhdestä hakusanasta.

- En tehnyt vertailua, Antti sanoi. – Niin kuin pyysit.
- Hyvä.

Vertailupaketin ensimmäisellä sivulla olivat ne peruspiirteet, jotka he olivat joulukuussa 2014 päättäneet säilyttää uuden tapauksen varalta. Ei murtojälkiä. Omaisuus tallella. Laajaa kamppailua ei ollut. Uhrit olivat todennäköisesti päästäneet tekijän asuntoon vapaaehtoisesti. Kaulalla kapea ligatuurijälki. Välinettä ei ollut löytynyt.

Antti luki Aleksin rikospaikkamuistiinpanoja omalta näytöltään.

- Tähän asti samat.
- Niin.
- Kaula?
- Kapea ja litteä jälki. Rikostekninen arvio rikospaikalla. Antti nojasi kyynärpäät pöytään.
- Ja KASVOT?
- Aleksi osallistui tapahtumaan. Kortti oli asunnossa.

Emilia sanoo, että hänellä oli eilen vielä jokin tapahtuman kuviin tai jälkityöhön liittyvä asia hoidettavana. Ei nimeä, ei tietoa tapaamisesta.

- Jenni osallistui. Kaisan aineisto tuli arkistoon.
- Niin.

Sana jäi heidän väliinsä ilman päätelmää.

Vuonna 2014 he olivat yrittäneet löytää ihmisverkostoa, joka yhdistäisi kaksi naista. Eivät olleet löytäneet. Arkisto oli yhdistänyt kuvat, mutta sen sisällä työskentelevät ihmiset olivat hajonneet yrityksiin, vuoroihin ja puuttuviin nimiin. Nyt heidän edessään oli kolmas ihminen, jonka tie kulki samaan tapahtumaan, mutta tämän yhteyden merkityksestä he tiesivät vielä vähemmän kuin neljä vuotta sitten.

Kaulajälkien mittakaavakuvat olivat paketin seuraavassa osiossa. Antti oli jättänyt ne avaamatta. Hän napautti välilehteä sormellaan.

– Jälkikuvat ovat tässä.

– Hyvä. Ne jäävät siihen asti, että Aleksin jälki on dokumentoitu ruumiinavauksessa.

– Luulitko rikospaikalla, että se on sama?

Johannan katse jäi vertailupakettiin.

– Ajattelin, että se voi olla.

– Entä nyt?

– En vielä tiedä.

Antti nyökkäsi.

Johanna työnsi vertailupaketin sivuun ja avasi Jenni Haapalan tutkinta-aineiston. Sen jälkeen hän avasi Kaisa Lehtolan aineiston.

Kansioissa ei ollut mitään odottamassa häntä. Neljä vuotta ei ollut muuttanut vanhoja johtolankoja paremmiksi, eikä uusi vainaja tehnyt yhdestäkään vanhasta nimestä syyllisempää. Silti aineistot olivat taas pöydällä samasta syystä kuin ne oli aikoinaan jätetty avoimiksi: joku yksityiskohta saattoi saada merkityksen vasta myöhemmin.

Jos tekijä todella oli sama, heidän vanha käsityksensä uhrien rajasta oli ollut väärä tai vähintään liian kapea. Kaksi naista oli ohjannut kysymään, mikä naisissa, mallityössä tai näiden piireissä yhdisti uhreja. Aleksin pakotti kysymään uudelleen, oliko mikään niistä ollut varsinainen yhdistävä asia.

Johanna ei tuntenut helpotusta siitä, että heillä oli uusi mahdollisuus verrata. Uuden mahdollisuuden nimi oli Aleksin Mäkinen.

Pahin mahdollisuus ei ollut se, että vanha tutkinta jouduttiin avaamaan uudelleen. Se oli se, että sama ihminen

oli ollut jossakin neljä vuotta, ilman että poliisi tiesi, miksi teot olivat loppuneet tai mikä saisi ne alkamaan uudestaan.

Hän katsoi ensin Jennin kuvaa, sitten Kaisan ja lopuksi Aleksin rikospaikkatietoja näytöllä.

Jos oikeuslääketieteellinen vertailu vahvistaisi sen, mitä rikospaikka nyt ehdotti, vuoden 2014 hiljaisuus ei ollut tarkoittanut loppua.

Se oli voinut olla vain tauko.

Luku 10

Poliisin tiedote tuli toimituksen uutisseurantaan torstaina vähän ennen kahta.

Miehen kuolemaa tutkitaan henkirikoksena.

Jarkko avasi tiedotteen, luki sen kahdesti ja vilkaisi kelloa. Poliisi kertoi vainajan löytyneen yksityisasunnosta Lystikkälässä ja tutkivansa kuolemaa henkirikoksena. Tapahtumista pyydettiin havaintoja. Uhrin nimeä ei kerrottu eikä tekotapaa kommentoitu.

Hän kopioi perustiedot toimituksen seurantaan ja jätti asian siihen.

Toimituksessa joku kysyi, oliko tapauksessa mitään erikoista.

– Ei vielä, Jarkko sanoi.

Hän palasi kaupungin talousarviojuttuun, jonka piti olla verkossa ennen kolmea.

Sellaisia työpäivät tavallisesti olivat. Uutisseuranta työnsi pöydälle poliisin tiedotteita, oikeuden päätöksiä, kaupungin kokouksia ja joskus jotain, joka näytti ensin pieneltä mutta alkoi kasvaa vasta toisen puhelun jälkeen. Jarkko oli oppinut olemaan rakastumatta ensimmäiseen versioon tapahtumista.

Vuonna 2014 onnistuminen oli usein tuntunut siltä, että ehti nähdä kuvion ennen muita ja sai sen verkkoon ennen kuin joku sulki oven.

Myöhemmin iltapäivällä puhelin värähti pöydällä. Näytöllä oli nimi, jonka Jarkko tunsii vuosien takaa mallitoimistojen, yökerhojen kampanjailtojen ja kuvaajien verkostoista. Lähde ei ollut poliisi eikä ihminen, jonka sanaa olisi voinut painaa lehteen sellaisenaan. Hän tiesi yleensä

nopeasti, mitä mallimaailmassa liikkui, ja joskus yhtä nopeasti myös sen, mitä siellä vasta luultiin tapahtuneen.

Jarkko vastasi.

– Salonen.

– Sä varmaan seuraat sitä kuollutta miestä.

– Jos tarkoitat poliisin tämänpäiväistä tiedotetta, seuraan.

– Se on Aleksi Mäkinen.

Nimi ei sanonut Jarkolle heti mitään.

– Mistä tiedät?

– Täällä se tiedetään jo. Aleksi oli KASVOISSA nyt syyskuussa.

Jarkko otti kynän.

– Kuka sen on vahvistanut?

– En mä sulle sitä voi antaa. Mutta nimi on oikea.

– Oliko mukana tapahtumassa mallina?

– Oli. Mainosta ja fitnessiä. Katso niiden sivuilta.

Puhelu ei kestänyt kahta minuuttia. Jarkko kirjoitti nimen muistivihkonsa reunaan eikä vienyt sitä toimitusjärjestelmään.

KASVOT 2018:n sivut olivat yhä verkossa, vaikka tapahtuma oli päättynyt sunnuntaina. Jarkko löysi osallistujahaun ja syötti nimeksi Mäkinen. Aleksi tuli vastaan ensimmäisellä sivulla: tapahtuman virallinen osallistuja, mainos- ja fitnessmalli. Kuvan alla oli lyhyt esittely ja linkki ammatilliseen profiliin.

Jarkko avasi sen uuteen välilehteen. Kampanjoita, urheilullisia mainoskuvia, muutama yritysysteistyö. Ei mitään, mikä olisi yksin tehnyt miehestä rikosuutista kiinnostavamman. Julkinen profiili kertoi, miltä Aleksin ura näytti ulospäin: kuvauksia, asiakkuuksia, tapahtumaesiintymisiä, huolellisesti valittuja kuvia. Ei sitä, kuka oli odottanut häntä kotiin tai mitä hän oli aikonut tehdä seuraavaksi.

Jarkko tallensi osallistujasivun linkin ja otti siitä kuvakaappauksen toimituksen arkistoon. Sen jälkeen hän etsi edustajan numeron ja soitti.

Ensimmäiseen puheluun ei vastattu. Toisella kerralla linjalle tuli nainen, joka esitteli itsensä Aleksin ammatilliseksi edustajaksi.

Jarkko kertoi nimensä ja lehtensä.

– Minulla on tieto, että poliisin tämänpäiväinen henkirikostutkinta koskee Aleksi Mäkistä. En julkaise nimeä ilman varmistusta.

Toisessa päässä tuli hiljaista.

– En voi kommentoida poliisin tutkintaa.

– En pyydä kommentoimaan sitä. Aleksin KASVOT-osallistuminen on julkinen. Hänen profiilinsa on edelleen tapahtuman sivuilla. Tarvitsen vahvistuksen siihen, että kuollut henkilö on hän.

Nainen vaikenä uudelleen, tällä kertaa lyhyemmäksi aikaa.

– Kyllä, kyse on Aleksista.

Jarkko kirjoitti nimen viereen: vahvistettu.

– Oliko hän edelleen teidän edustettavanne?

– Oli.

– Mainos- ja fitnessmalli?

– Kyllä.

– Haluatteko kommentoida hänen kuolemaansa tai viime päiviään?

– En. Enkä hänen yksityiselämäänsä.

– Selvä.

Ennen puhelun loppua nainen mainitsi Aleksin kumppanin, Emilia Rannan, ja sanoi voivansa tarvittaessa välittää tälle Jarkon yhteystiedot.

Jarkko oli jo lopettamassa, kun katse osui KASVOT-välilehteen.

Aleksi Mäkinen. KASVOT 2018.

Ajatus oli siinä heti, kun kaksi varmistettua tietoa asettuivat rinnakkain.

Vuonna 2014 Jenni Haapala oli osallistunut KASVOT-tapahtumaan. Kaisa Lehtola ei ollut, mutta hänen vanhoja kampanjakuviaan oli kulkenut saman tapahtumakokonaisuuden aineistoissa. Jarkko oli rakentanut niiden ja poliisilähteeltä saamansa tiedon varaan jutun mahdollisesta samasta tekijästä. Sen jälkeen Johanna Korpela oli lakannut puhumasta hänelle muuten kuin virallisesti.

Neljä vuotta ilman yhtäkään epävirallista taustapuhelua.

Vuoden 2014 juttu ei ollut ollut kokonaan väärä, ja juuri siksi välirikko oli hankala. Jarkko oli saanut vahvan tiedon siitä, että poliisi piti murhien yhteyttä mahdollisena, ja vienyt päätelmän julkisuuteen ennen kuin tutkinta halusi sen sinne. Sitä seurasivat vihjetulva, sarjamurhaajapuhe ja Johannan täydellinen sulkeutuminen. Jarkko oli saanut uutisensa ja menettänyt samalla lähteen, joka oli vuosia auttanut häntä hahmottamaan, missä virallinen tiedote loppui ja todellinen tutkinta alkoi.

Hän ei vielääkään pitänyt vanhaa julkaisua yksiselitteisesti virheenä. Mutta hän tiesi nyt paremmin, että otsikon jälkeen seuraukset jäivät muidenkin kannettaviksi.

Nyt poliisi tutki murhattua mallia, joka oli juuri osallistunut uuteen KASVOT-tapahtumaan.

Ja tällä kertaa uhri oli mies.

Jos Aleksi kuului samaan sarjaan, neljän vuoden takainen kuva nuoria naismalleja valitsevista tekijästä hajosi yhdellä nimellä. Yhdistävä asia ei silloin voinut olla sukupuoli eikä sellainen mallimaailman alalaji, johon julkinen keskustelu oli vuonna 2014 nopeasti tarttunut.

Jokin muu voisi yhdistää heitä.

Tai Aleksin murhalla ei ollut mitään tekemistä Jennin ja Kaisan kanssa.

Jarkko sulki ammatillisen profiilin, mutta jätti KASVOT-sivun auki.

Päivi oli uutispäällikön pöydän ääressä käymässä läpi seuraavan päivän printtisivua. Jarkko odotti, että tämä lopetti puhelunsa.

– Sillä henkirikoksella on nimi, hän sanoi.

Päivi nosti katseensa.

– Kenellä?

– Aleksi Mäkinen. Kaksikymmentäyhdeksän. Mainos- ja fitnessmalli. Oli KASVOT 2018:ssa.

– Miten vahva?

– Ensimmäinen tieto vanhalta mallipuolen lähteeltä.

Löysin julkisen osallistujaprofiilin. Ammatillinen edustaja vahvisti henkilöllisyyden ja työn.

Päivi nyökkäsi.

– Mitä poliisi vahvistaa?

– Henkirikostutkinnan. Ei nimeä ainakaan vielä.

Jarkko laski vihkonsa pöydälle.

– Ja ennen kuin kysyt: KASVOT tekee tästä mahdollisen jatkon vuoden 2014 jutulle. Jenni oli mukana. Kaisan kuvat kulkivat sen kautta.

Päivin katse pysyi Jarkossa.

– Mahdollisen.

– Niin. Ei julkaistavan. Ei vielä.

Aikaisemmin Päivin olisi pitänyt sanoa se hänelle.

Nyt tämä veti vihkoon lähemmäs ja katsoi merkintöjä.

– Ensimmäiseen juttuun nimi, jos varmennus kestää. Työ. KASVOT-osallistuminen neutraalisti. Poliisin tiedot. Ja joku, joka tuntee hänet muuten kuin kuvista.

– Edustaja ei puhu yksityisestä.

– Läheiset?

– En ala soitella numeroita läpi tänään sen perusteella, mitä mallipiireissä kiertää.

– Hyvä.

Jarkko otti vihkon takaisin.

Hän soitti Aleksin edustajalle vielä kerran ja pyysi tätä välittämään yhteydenottopyynnön Emilia Rannalle. Hän ei pyytänyt numeroa. Hän antoi omansa ja jätti Emilialle päätöksen siitä, ottaisiko tämä yhteyttä.

Torstai-iltana mitään ei kuulunut.

Jarkko käytti viimeisen tunnin Aleksin julkiseen taustaan. Hän ei lähtenyt vuoden 2014 kansioihin eikä avannut vanhoja vihkojaan, vaikka tiesi tarkalleen, missä ne toimituksen arkistokaapissa olivat. Hän kävi läpi Aleksin ammatilliset sivut, viimeisimmät julkiset kampanjamerkinnot ja KASVOT-osallistumisen. Samat tiedot alkoivat toistua eri lähteissä ilman että niistä syntyi mitään rikokseen viittaavaa.

Jos Jarkko kirjoittaisi yhteydestä liian aikaisin, lukijat tekisivät loput itse. Vuoden 2014 jälkeen hänen ei tarvinnut arvailla, miten nopeasti se tapahtuisi.

Perjantai-iltana Jarkko oli toimituksessa vähän kahdeksan jälkeen. Hän avasi luonnoksen, jossa oli toistaiseksi enemmän aukkoja kuin tekstiä, tarkisti poliisin tiedotteen uudelleen ja palasi KASVOT-profiiliin. Sivulla Aleksi hymyili kameraan kuvassa, jonka tehtävä oli tehdä hänen ammatillisesta profiilistaan mahdollisimman nopeasti ymmärrettävä: nimi, kasvot, vartalo, työn laji.

Rikosuutiseen hänestä oli vaarassa jäädä vielä vähemmän. Ammatti, ikä ja tapahtumaosallistuminen olivat helppoja faktoja, mutta juuri ne myös litistivät ihmisen nopeasti tunnistettavaksi tyyppiä. Jarkko tarvitsi ensimmäiseen uutiseen jotakin, joka kertoi Aleksin elämästä

ilman että suru muuttui koristeeksi tai yksityisyys jutun raaka-aineeksi.

Puhelin soi vähän kymmenen jälkeen.

– Jarkko Salonen.

– Emilia Ranta tässä. Aleksin edustaja antoi numerosi.

– Kiitos kun soitit. Olen pahoillani Aleksin kuolemasta.

Emilia ei vastannut siihen heti.

– Mitä sä haluat tietää?

Jarkko kertoi tekevänsä Lystikkälän Sanomille ensimmäistä varmennettua uutista Aleksista. Hän ei kysynyt rikospaikasta eikä pyytänyt Emiliaa arvioimaan poliisin tutkintaa.

– Haluan kertoa, kuka Aleks oli ja mitä hän teki. Ja jos sopii, että olitte yhdessä.

– Sopii. Kumppani on oikea sana.

Jarkko kirjoitti sen ylös.

Aleks oli tehnyt mainos- ja fitnessmallin töitä useita vuosia, mutta suunnitteli niiden rinnalle valmennusta. Hän oli ilmoittautunut talveksi koulutukseen ja puhunut siitä, että voisi keväällä ottaa ensimmäisiä vakiasiakkaita.

– Mallityöt olisivat jatkuneet, Emilia sanoi. –

Valmennuksesta piti kasvaa niiden rinnalle toinen työ.

Siinä oli Jarkolle uutiseen riittävä yksityiskohta: tulevaisuus, jota Aleks oli ehtinyt järjestää konkreettisesti. Jarkko kysyi vielä tulevista töistä, mutta ei lähtenyt keräämään yksityisiä suunnitelmia vain siksi, että ne tekisivät jutusta tunteellisemman.

Kun keskustelu oli loppumassa, Jarkko kysyi keskiviikosta.

– Puhuitteko keskiviikkona?

– Iltapäivällä. Vähän ennen neljää.

– Sanoiko Aleks, mitä aikoi tehdä illalla?

– Sillä oli joku KASVOTiin liittyvä kuva-asia vielä hoidettavana. Tapahtuma oli jo loppu, mutta jotain jälkityötä oli kesken.

Jarkko kirjoitti KASVOT-sanan erilleen muista merkinnöistä.

– Tiedätkö, kenen kanssa?

– En. Enkä tiedä, oliko se tapaaminen vai sähköposti vai mitä. Aleksi ei tehnyt siitä mitään numeroa.

– Mainitsiko hän ongelmia sen kanssa?

– Ei. Se oli työasia.

Jarkko jätti kysymykset siihen. Emilia ei tiennyt, miten asia oli tarkoitus hoitaa.

Puhelun jälkeen hän lisäsi luonnokseen valmennussuunnitelman ja Emilian luvalla tiedon kumppanista. KASVOT-osallistuminen sai oman neutraalin taustakappaleensa. Keskiviikkoillan keskeneräinen kuva-asia jäi muistiinpanoihin.

Jarkko avasi tyhjän tiedoston ja kirjoitti otsikoksi vain: 2014.

Sen alle hän kirjoitti kolme nimeä.

Jenni Haapala.

Kaisa Lehtola.

Aleksi Mäkinen.

Kolme uhria. Kaksi KASVOT-tapahtumaa. Neljä vuotta hiljaisuutta välissä.

Sitten hän sulki tiedoston tallentamatta.

Vanhojen muistiinpanojen penkominen ehtisi myöhemmin. Ennen ensimmäisen jutun julkaisemista hän tarvitsi vastauksen yhteen kysymykseen.

Johanna Korpelan numero oli edelleen hänen puhelimessaan.

Jarkko ei ollut soittanut siihen neljään vuoteen.

Perjantai-iltapäivällä, kun jutun muut varmennukset olivat koossa, hän painoi nimeä.

Hän olisi voinut soittaa poliisin viestintään ja pyytää saman virallisen vastauksen päivystäjältä. Mutta kysymys koski nimenomaan vuoden 2014 murhia, ja niiden tutkinnan kasvot olivat olleet Johanna. Jarkko halusi vastauksen ihmiseltä, joka tiesi täsmälleen, mitä hän kysyi.

Johanna vastasi kolmannen hälytysäänien jälkeen.

– Korpela.

– Jarkko Salonen, Lystikkälän Sanomat.

Lyhyt tauko.

– Niin.

Ei tervehdystä, ei kysymystä kuulumisista. Jarkko ei ollut odottanut kumpaakaan.

– Kysyn Aleksi Mäkisen henkirikostutkinnasta. Tutkiiko poliisi mahdollista yhteyttä hänen murhansa sekä Jenni Haapalan ja Kaisa Lehtolan vuoden 2014 murhien välillä?

Johannan vastaus tuli ilman kiertelyä.

– Poliisi tutkii Aleksi Mäkisen kuolemaa henkirikoksena. Tässä vaiheessa emme vahvista yhteyttä vuoden 2014 tapauksiin.

– Selvä. Saanko käyttää vastausta nimelläsi?

– Saat.

– Kiitos.

– Hei.

Puhelu loppui siihen.

Jarkko ei kysynyt, tarkoittiko tässä vaiheessa sitä, että yhteyttä jo tutkittiin. Hän ei yrittänyt saada Johannaa muotoilemaan vastausta toisin eikä kuunnellut jälkikäteen taukoja tai äänensävyä salakielenä.

Neljä vuotta aiemmin Jarkko olisi pitänyt juuri tuollaista vastausta syynä kaivaa kovempaa ennen julkaisua. Nytkin vaisto sanoi samaa: KASVOT, kolme nimeä, uusi murha heti

tapahtuman jälkeen. Emilia oli vielä lisännyt keskiviikkoiltaan keskeneräisen kuva-asian.

Jarkko palasi uutisluonnokseen ja tarkisti jokaisen väitteen lähteen. Henkirikostutkinta: poliisi. Henkilöllisyys: vanha lähde ja ammatillinen edustaja. Ammatti ja KASVOT-osallistuminen: julkinen tapahtuma-aineisto ja edustaja. Emilia kumppanina ja valmennussuunnitelma: Emilia itse.

Vuoden 2014 yhteyden kohdalla sarake jäi tyhjäksi.

Päivi tuli hänen pöytänsä viereen vähän ennen julkaisua.

– Otsikko?

Jarkko käänsi näytön hieman tätä kohti.

KASVOT-tapahtumaan osallistunut malli löydettiin kuolleena

Päivi luki jutun alun, vieritti alemmas ja pysähtyi KASVOT-kappaleeseen. Sitten hän katsoi Jarkkoa.

– Aiotko ottaa vuoden 2014 mukaan?

Kysymys oli rauhallinen. Ei varoitus.

Jarkko vilkaisi selaimen välilehteä, jossa vuoden 2018 osallistujasivu oli edelleen auki.

– En tähän.

– Vaikka epäilet yhteyttä?

– Epäilen.

Päivi odotti.

Jarkko tiesi, millaisen jutun hän voisi tehdä, jos antaisi epäilylle yhden askeleen enemmän kuin sillä oli oikeus ottaa. Vuoden 2014 murhat. KASVOT. Uusi uhri. Mies, joka rikkoi vanhan tekijäkuvan. Otsikko olisi syntynyt helposti, ja sen jälkeen koko kaupunki olisi alkanut etsiä yhteyttä hänen puolestaan.

Mutta tällä kertaa hänellä ei ollut poliisilähdettä sanomassa, että tutkinnassa pidettiin tekoja saman ihmisen tekeminä. Hänellä oli oma muistinsa, julkiset tiedot ja

yhteys, joka saattoi osoittautua myöhemmin joksikin muuksi kuin miltä se nyt näytti.

– En tiedä sitä vielä, Jarkko sanoi. – Siksi se ei mene tähän. Päivi nyökkäsi ja työnsi näytön takaisin häntä kohti.

– Julkaise.

Jarkko teki viimeisen tarkistuksen ja painoi julkaisupainiketta.

Hetkeä myöhemmin uutinen ilmestyi Lystikkälän Sanomien verkkoon.

KASVOT-tapahtumaan osallistunut malli löydettiin kuolleena

Luku 11

Oikeuslääkäri soitti Johannalle perjantaina vähän neljän jälkeen.

– Vertailu on tehty.

Johanna sulki näytöltä viestin, jota oli ollut lukemassa, ja otti esiin vuoden 2014 vertailupaketin. Jennin ja Kaisan kaulajäljistä otetut mittakaavakuvat olivat jo hänen pöydällään. Aleksin kuvat olivat olleet oikeuslääkärillä aamusta asti yhdessä alkuperäisten mittausten ja säilytettyjen näytteiden kanssa.

– Mitä pystyt sanomaan?

– Kuolinsyö on kuristaminen. Kaulan jälki on kapea ja litteä, kuten rikospaikalla arvioitiin. Leveys, painauman rakenne ja kudoksen pinnasta jäänyt kuvio vastaavat olennaisilta osiltaan Haapalan ja Lehtolan löydöksiä.

Johanna katsoi vuoden 2014 kuvia, vaikka ei tarvinnut niitä tulkitakseen vastausta.

– Sama väline?

– Sitä en voi sanoa. Yksittäistä nauhaa ei voi näistä yksilöidä. Mutta jäljet sopivat samaan välinetyyppiin erittäin hyvin. Aleksin kaulassa näkyy sama säännöllinen kudoserakenne, eikä kyse ole ominaisuudesta, jonka odottaisin tulevan sattumalta mistä tahansa narusta tai vaatekappaleesta.

– Muut löydökset?

– Ei viitteitä pitkäkestoisesta pahoinpitelystä tai seksuaalisesta väkivallasta. Pinnalliset vammat sopivat lyhyeen fyysiseen tilanteeseen. Kuolema sijoittuu keskiviikkoiltaan. Tarkennan ajan kirjalliseen lausuntoon.

Johanna teki merkinnän.

– Ja asunnosta ei löytynyt jälkeen sopivaa välinettä.

– Se ei ole lääketieteellinen johtopäätös, mutta jos rikospaikkatieto pitää, se tukee teidän kokonaisuuttanne.
– Pitää.

Puhelu päättyi muutamaa minuuttia myöhemmin.
Johanna avasi vertailupaketin ensimmäisen sivun.

Vuonna 2014 he olivat koonneet siihen asiat, joiden piti nostaa tapaus esiin, jos samanlainen henkirikos tulisi joskus vastaan: uhri kotonaan, ehjä sisäänkäynti, omaisuus tallella, vähäinen kamppailu, kapea ligatuurijälki, väline puuttui. Nyt niiden rinnalla oli kolmas uhri ja olennaisilta osiltaan sama kaulajälki.

Johanna oli ollut oikeassa siinä, etteivät Jenni ja Kaisa olleet kaksi toisistaan riippumatonta murhaa. Vahvistus ei tuntunut voitolta. Tekijä oli jäänyt löytymättä, ja nyt Aleksi Mäkinen oli kuollut samalla tavalla.

Vanha tutkinta ei ollut enää vanha.

Antti tuli huoneeseen ennen kuin Johanna ehti soittaa hänelle. Hän näki avoimen vertailupaketin ja pysähtyi pöydän toiselle puolelle.

– Tulos tuli?

– Tuli. Oikeuslääketiede pitää jälkeä olennaisilta ominaisuuksiltaan samana kuin Jennillä ja Kaisalla. Sama välinetyyppi, mutta ei yksilöintiä yhteen nauhaan.

Antti veti tuolin lähemmäs.

– Kuolinsyy?

– Kuristaminen. Ja rikospaikalta puuttuu siihen sopiva väline.

Antti katsoi kolmea aineistokokonaisuutta.

– Eli meillä on sama tekijä.

Johanna antoi lauseen olla hetken. Vuonna 2014 he olivat käyttäneet samoja sanoja kahdesta uhrista ennen lopullista laboratorionlausuntoa. Nyt vertailu oli vahvempi, ja Aleksin

sukupuoli rikkoi samalla vanhan julkisen oletuksen naisia valitsevasta tekijästä.

– Se on tutkinnan lähtökohta. Yhdistetään Mäkinen Haapalan ja Lehtolan kokonaisuuteen. Kaikki kolme käsitellään tästä eteenpäin saman tekijän tekoina, ellei näyttö pakota muuhun.

– Julkisuus?

– Ei vielä tekotavasta mitään. Viestinnästä päätetään erikseen.

Johanna kutsui ryhmän koolle. Hän kertoi oikeuslääketieteellisen johtopäätöksen siinä laajuudessa, joka muutti tutkinnan suunnan: Aleksin kuolema yhdistettiin vuoden 2014 henkirikoksiin, vanha aineisto avattiin aktiiviseen käyttöön ja uudet toimet kirjattiin saman tutkintakokonaisuuden alle.

Kysymys oli siitä, kuka oli päässyt Jennin, Kaisan ja Aleksin lähelle.

Aleksin lähipiiriä ja viime viikkojen liikkeitä tutkittiin kuten missä tahansa henkirikoksessa, eikä niistä tässä vaiheessa löytynyt ratkaisevaa. Antti avasi vuoden 2014 aineiston uutta vertailua varten, ja digitaalinen tutkinta nosti Aleksin puhelimen, tietokoneen ja pilvipalvelut kiireellisesti läpikäytäviksi.

– Vanhoja poissuljettuja ihmisiä ei nosteta takaisin ilman uutta yhteyttä tähän tapaukseen, Johanna sanoi. – Muuten tuhlaamme aikaa ihmisiin, joista tiedämme jo enemmän kuin tästä tekijästä.

Antti nyökkäsi ja kirjoitti taululle yhden sanan: *risteämä*.

He tarvitsivat kohdan, jossa kolme aineistoa osui samaan ihmiseen, tehtävään tai pääsyyn. Vuonna 2014 sitä oli etsitty mallitoimistoista, kuvaajista, asiakkaista, tapahtumatyöntekijöistä ja uhrien yksityisistä suhteista. Nyt

Aleksi avasi uuden aineiston, mutta vanha työ kertoi yhä, mistä yhteistä henkilöä ei ollut löytynyt.

Johanna katsoi taululle kirjoitettuja kolmea nimeä. Tutkinta oli saanut takaisin liikkeen, jota hän oli neljä vuotta odottanut ja jota hän ei olisi halunnut tällä hinnalla.

Ensimmäinen uusi vastaus tuli Aleksin tietokoneesta samana iltana.

Rikostekninen tutkija toi Johannalle viestiketjun, joka oli palautettu koneen sähköpostista. Lähettäjänä oli KASVOT 2018 -tapahtuman teknisen tuotannon yhteinen osoite. Allekirjoituksessa ei ollut henkilön nimeä, vain tapahtuman tunnus ja teknisen tuen yhteystiedot.

Ensimmäisessä viestissä kysyttiin Aleksilta tapahtumassa käytetyn kuva-aineiston alkuperäistiedoista ja niiden teknisistä tiedoista. Aleksi oli vastannut, että osa tiedoista oli hänen omalla koneellaan. Seuraavissa viesteissä tavallinen tiedostokysymys oli muuttunut tapaamiseksi.

Viimeisessä vastauksessaan Aleksi vahvasti olevansa keskiviikkoiltana kotona.

Johanna luki ketjun uudelleen.

Yhteydenotto näytti tavalliselta jälkityöltä. Viesteissä puhuttiin kuvista, tiedostoversioista ja tapahtuman jälkitöistä ilman mitään poikkeavaa. Aleksi oli asioinut tapahtuman teknisen henkilöstön kanssa jo KASVOTissa, joten hänen ei ollut tarvinnut uskoa tuntemattoman selitystä. Viestin lähettäjää ketju ei kuitenkaan yksilöinyt.

Neljä vuotta aikaisemmin Kaisan kotiin oli sovittu käynti nimettömän arkisto-osoitteen kautta.

Nyt heidän edessään oli sama toimintamalli uudessa järjestelmässä: yhteinen osoite, uskottava työsyys ja kotikäynti.

– Pystyttekö osoittamaan lähettäjän työasemalle? Johanna kysyi.

– Osoitteella on ollut useita käyttäjiä, tutkija sanoi. –
Palvelintiedoista saadaan kirjautumisia ja lähetysajat, mutta
henkilökohtaista lähettäjätunnusta ei näy tässä ketjussa.
Tarvitaan tapahtuman omat työasema- ja käyttäjätiedot.

– Pyydetään ne heti.

Johanna soitti Emilialle ennen kuin ilta ehti pidemmälle.
Hän kysyi vain uudesta löydöstä.

– Olemme löytäneet viestinnästä tarkennuksen siihen
KASVOTiin liittyneeseen kuva-asiaan, josta kerroitte eilen.
Muistatteko, mainitsiko Aleksi jonkun nimen sen
yhteydessä?

– Ei, Emilia sanoi. – Mä olen miettinyt sitä koko päivän. Ei
nimeä.

– Puhuiko hän siitä niin, että joku olisi ollut tulossa
käymään?

Emilia oli hetken hiljaa.

– Ei suoraan. Se sanoi, että hoitaa sen illalla. Mä ajattelin
kai jotain sähköpostia tai tiedostojen lähettämistä. Jos se
olisi sanonut, että joku tulee kotiin, olisin ehkä muistanut
sen. Mutta en voi luvata.

– Entä sanoiko hän, että asiassa oli ongelma tai että
yhteydenotto tuntui oudolta?

– Ei. Päinvastoin. Se oli sille ihan tavallinen työasia.

Johanna kiitti ja lopetti puhelun siihen.

Johanna avasi Aleksin viestiketjun viereen Kaisan vuoden
2014 sähköpostiketjun. Osoitteet eivät olleet samoja eivätkä
viestit puhuneet samoista asioista: Kaisalle arkistoaineiston
puutteista ja käyttöoikeuksista, Aleksille
alkuperäistiedoista ja teknisistä tiedoista. Yhteistä oli
toimintamalli.

Hän kirjoitti vertailun reunaan: *yhteinen osoite, tekninen
työsyö, kotikäynti*. Oikeuslääketiede yhdisti teot. Viestit
osoittivat nyt lisäksi, että ainakin kahdessa tapauksessa

pääsy uhrin kotiin oli rakennettu tapahtumaan liittyvän uskottavan työasian kautta.

Maanantaiaamuna Ville Kanto istui poliisitalon neuvotteluhuoneessa kannettava tietokone ja kaksi mapillista tulosteita edessään. Hän oli selvittänyt viikonlopun aikana, mitä poliisi tarvitsi, ja koonnut aineiston valmiiksi.

– Tämä osoite on teknisen tuotannon yhteinen, hän sanoi, kun Johanna näytti Aleksin viestiketjun lähettäjätiedon. – Sitä käytettiin kuvasiirtoihin, metatietoihin, versioihin ja jälkiselvittelyyn. Ei pelkkään käyttäjätukeen.

– Ketkä pääsivät siihen?

Ville käänsi näytölle organisaatiokaavion.

– Päävastuulliset, osa kuvapuolen teknisistä ihmisistä ja tarpeen mukaan alihankkijoiden työntekijöitä. Käyttöoikeudet vaihtelivat työvaiheen mukaan, ja osa kirjautui yhteisiltä työasemilta.

Tekninen tuotanto oli hajautunut usealle yritykselle. Sama yritys saattoi vastata laitteista ja käyttää asennuksissa toisen yrityksen työntekijöitä; tapahtuman lopussa väkeä oli siirretty tehtävästä toiseen tarpeen mukaan.

– Jos tässä lukee, että joku oli kuvajärjestelmissä, tarkoittaako se automaattisesti pääsyä tähän osoitteeseen? Johanna kysyi.

– Ei. Eikä osoitteen käyttöoikeus tarkoita, että ihminen teki kuvankäsittelyä. Siksi pelkkä tehtävänimike ei riitä.

– Eli yhdistetään käyttöoikeus, työasema ja läsnäolo.

– Niin pitkälle kuin lokit antavat.

– Tunnetteko kaikki käyttäjät?

– En henkilökohtaisesti. Päävastuulliset kyllä. Alempana on ihmisiä, jotka olivat paikalla vain muutaman päivän tai yhdessä työvaiheessa. Tänä vuonna kulunvalvonta on onneksi aika tarkka.

Ville avasi aineistot: tapahtuma-alueen kulkuluvat, teknisten työasemien tunnisteet ja kirjautumisajat sekä alihankintasopimukset yritysten ilmoittamine työntekijöineen.

– Tarvitsemme kaiken alkuperäisessä muodossa, Johanna sanoi. – Myös ne ihmiset, joita ette tunne.

– Saatte. Järjestelmätoimittajalta voidaan tehdä vielä varmistettu vienti.

– Onko tässä joku, jonka tiedätte olleen tekemisissä Aleksin kanssa nimenomaan tämän viestin asiassa?

Ville pudisti päätään.

– Ei. Jos asia olisi tullut minulle tai päävastaavalle asti, siitä olisi todennäköisesti tehtävämerkintä. Yhteisestä osoitteesta hoidettiin niin paljon pieniä jälkitöitä, ettei jokainen keskustelu noussut tuotannon seurantaan.

Ville vastasi siihen, mitä tiesi, eikä yrittänyt täyttää aukkoja arvauksilla. Johanna ei lähtenyt käymään aineiston nimiä Villen kanssa läpi; niiden arviointi kuului poliisille, kun koko joukko oli koossa.

Kun hän oli lähtenyt, Johanna ja Antti siirsivät vuoden 2018 aineiston suurelle näytölle ja avasivat viereen vuoden 2014 KASVOT-kokonaisuuden.

Ensimmäinen vertailu oli helppo.

Tapahtumajärjestäjät olivat vaihtuneet. Pääalihakkiija oli eri. Teknisen tuotannon nimetyt vastuuhenkilöt eivät olleet samoja, eikä arkistosta, kuvansiirroista tai kulunhallinnasta vastaavissa päärooleissa ollut ilmeistä yhteistä henkilöä.

– Jos sama ihminen on molemmissa, hän ei tule meille tätä kautta, Antti sanoi.

– Ei päärooleista.

He siirtyivät alemmas.

Vuoden 2018 aineisto avautui nimi nimeltä: tilapäisiä kulkulupia, työvuoroja, työasemakirjautumisia ja

alihankkijoiden henkilöstöilmoituksia. Aineisto ei kertonut suoraan, kuka oli kirjoittanut Aleksille, mutta sen avulla käyttäjäjoukkoa voitiin rajata ajan, tehtävän ja käyttöoikeuden mukaan.

Vuoden 2014 aineistoa ei voinut rajata yhtä tarkasti.

Vakituiset ja useimmat tilapäiset työntekijät oli nimetty jo vuonna 2014, myös alemmissa alihankintaportaitaissa.

Henkilöluetteloita ei kuitenkaan pystytty yhdistämään kaikkiin toteutuneisiin vuoroihin, työasemiin ja aineistoihin. Joistakin sijaisista oli jäänyt varmistamatta nimi. Heidän vuorojensa kohdalla aineistossa oli yritys, tehtävän kuvaus ja laskutetut tunnit.

Antti rakensi rinnalle neljä saraketta: järjestäjä, pääalihankkija, nimetty vastuuhenkilö, alempi tekninen henkilöstö. Kolme ensimmäistä voitiin verrata. Neljännessäkin oli työntekijänimiä molemmilta vuosilta, mutta vuoden 2014 luettelo ei kattanut kaikkia toteutuneita vuoroja.

– Tämä on juuri se porras, jota me tarvitsemme, Antti sanoi.

Johanna nyökkäsi. Tekijä ei ollut tarvinnut asemaa tuotannon johdossa, vain riittävän uskottavan yhteyden tapahtumaan ja pääsyn sen tekniseen ympäristöön.

Antti avasi yhden vanhan aineistopyynnön vastauksen.

– Tätä yritettiin silloin täydentää.

Johanna muisti. Kaikista tilapäisistä tekijöistä ei ollut ollut yhtä koottua luetteloa.

– Tehdään se niin pitkälle kuin voidaan, Johanna sanoi. – Kaikki vanhasta aineistosta löytyvät työntekijänimet vertailuun. Aukkoihin haetaan täydennykset yrityksiltä ja vastuuhenkilöiltä, laskujen liitteitä myöten. Vuoden 2018 puolelta erikseen ihmiset, joilla oli pääsy yhteiseen osoitteeseen tai kuvajärjestelmiin.

– Vanhoilta yrityksiltä henkilöstö- ja työvuorotiedot uudelleen?

– Kaikki, mitä niillä vielä on. Myös alihankinnan seuraava porras. Ja jokaisen tiedon lähde näkyviin. Neljän vuoden takainen muistikuva ei ole sama asia kuin tämän viikon kulunvalvontatieto.

– Siitä tulee pitkä lista.

– Pitkä lista on parempi kuin keksitty yhteinen nimi.

Iltapäivän aikana he saivat muutamia vanhoja yrityksiä kiinni. Yhdellä oli edelleen laskuihin liittyneitä työmääräyksiä, toisella ei enää tapahtumakohtaista jakoa. Entinen työnjohtaja pystyi nimeämään kaksi ihmistä varmasti ja kolmannen vain etunimellä. Kaikki kirjattiin lähteineen.

Tiistaihin mennessä näkyvistä ylemmistä organisaatiokerroksista ei ollut löytynyt vuosia yhdistävää henkilöä. Myöskään tunnettujen työntekijänimien vertailu ei ollut tuottanut henkilöä, jonka yhteys kaikkiin kolmeen uuhriin olisi voitu osoittaa. Vuoden 2018 alemmasta teknisestä portaasta heillä oli rajattava henkilötason joukko. Vuoden 2014 puolella osa työvuoroista ja aineistoeristä jäi yhä ilman varmistettua tekijää.

Johanna katsoi kahta taulukkoa rinnakkain. Molemmissa oli nimiä. Vuoden 2014 puolella niiden väliin jäi rivejä, joilla oli vain yritys ja tehty työ.

Viestintä oli valmistellut tiedoteluonnoksen jo maanantaina, mutta Johanna oli pitänyt sen pöydällään vertailun ensimmäisiin tuloksiin asti. Tiistaina iltapäivällä hän kävi sen läpi Antin ja viestinnän päivystäjän kanssa.

Luonnoksessa kerrottiin, että poliisi selvitti Aleksi Mäkisen henkirikoksen mahdollista yhteyttä vuoden 2014 kahteen henkirikokseen. Sisäisesti tutkinnat oli jo yhdistetty.

Tekotapaa ei kuvattu, eikä KASVOT-yhteyttä avattu teknisen organisaation tasolle.

– Jos kerromme yhteydestä, kysymys on heti siitä, mikä yhdistää, päiväystäjä sanoi.

– Siihen vastataan, ettemme kommentoi tutkinnan yksityiskohtia.

– Kuolinsyy?

– Ei.

– Nauhan puuttuminen?

– Ei.

Antti selasi luonnosta.

– KASVOT mainitaan Aleksin julkisena taustana joka tapauksessa. Lehti on jo tehnyt sen.

– Se ei tarkoita, että kerromme yhteisen teknisen osoitteen tai tapaamisen, Johanna sanoi. – Emme anna tekijälle listaa siitä, mitä olemme saaneet selville.

Vuonna 2014 Jarkon juttu oli vienyt keskustelun poliisin edelle ja pakottanut Johannaa vastaamaan ennen kuin hän olisi itse valinnut hetken. Nyt tilanne oli toinen. Aleksin KASVOT-osallistuminen oli jo julkinen, Jarkko oli kysynyt vanhojen murhien yhteydestä, ja poliisilla oli peruste yhdistää tutkinnat ilman että sen salaista näyttöä tarvitsi avata.

Täydellinen vaikeneminen ei enää suojellut samaa asiaa kuin neljä vuotta sitten. Jos yhteys tulisi seuraavaksi julki vuodosta tai ulkopuolisesta päätelmästä, keskustelu karkaisi taas poliisin edelle. Yleisellä tiedolla saattoi myös olla tutkinnallista arvoa: joku vuoden 2014 tapahtumien lähellä ollut saattoi vasta nyt ymmärtää vanhan havaintonsa merkityksen.

Johanna luki luonnoksen vielä kerran alusta loppuun.

Sanamuoto *mahdollinen yhteys* oli ulospäin varovaisempi kuin heidän sisäinen tietonsa.

Johanna sulki vertailutaulukon ja palautti katseensa tiedoteluonnokseen.

– Tämä raja pitää, hän sanoi. – Julkaiskaa.

Luku 12

Poliisin tiedote ilmestyi uutisseurantaan tiistaina vähän ennen kolmea.

Poliisi selvittää yhteyttä vuoden 2014 henkirikoksiin.

Jarkko avasi sen ennen kuin järjestelmä ehti nostaa ilmoituksen toimituksen yhteiseen kanavaan. Teksti oli lyhyt. Aleksi Mäkisen murhan mahdollista yhteyttä Jenni Haapalan ja Kaisa Lehtolan vuoden 2014 henkirikoksiin selvitettiin. Poliisi ei kommentoinut tutkinnan yksityiskohtia eikä kertonut, mihin epäily yhteydestä perustui.

Neljä vuotta aikaisemmin sama viranomainen oli kieltäytynyt vahvistamasta yhteyttä, jonka Jarkko oli nostanut otsikkoon lähteidensä perusteella.

Nyt poliisi sanoi sen itse.

Jarkko ei tuntenut voitonriemua. Ensimmäinen ajatus oli käytännöllisempi: hänen piti tarkistaa, mitä hän oli vuonna 2014 todella tiennyt ja mitä oli rakentanut sen ympärille itse.

Hän haki toimituksen arkistosta vanhan jutun, avasi sen rinnalle omat muistiinpanonsa ja levitti pöydälle kaksi vihkoa, jotka olivat säilyneet laatikossa muiden ratkaisemattomien juttujen alla. Ensimmäisen sivuilla oli nimiä, puhelinnumeroita ja nuolia. Myöhemmin käsiala pieneni ja kysymykset muuttuivat luetteloiksi.

Yhteinen kuvaaja? Sama toimisto? Yökerhot? Asiakkaat? Naiset, 20–35? Glamour / mainos? Kuka tuntee molemmat?

Jarkko pysähtyi viimeiseen riviin.

Hän oli jo silloin kirjoittanut, ettei uhrien ammattia ollut vahvistettu valintaperusteeksi, ja nähnyt omin silmin, ettei Lystikkälän mallimaailma ollut yksi piiri. Jennin ja Kaisan

näkyvät työverkostot hajosivat eri yrityksiin, kuvaajiin ja asiakkaisiin heti kun niitä tarkasteli kunnolla.

Silti kysymykset olivat pysyneet saman kehyksen sisällä. Kaksi naista oli saanut hänet etsimään ihmistä naismallien, kuvaajien, yöelämän ja mainostöiden ympäriltä. Kehys oli ohjannut sitä, kenelle hän soitti ja mitkä osumat näyttivät kiinnostavilta.

Alexi Mäkinen ei mahtunut siihen.

Päivi tuli hänen pöytänsä viereen tiedote tulostettuna kädessään.

– Tästä tarvitaan huomiseen tausta, hän sanoi. – Mitä neljä vuotta sitten tapahtui ja miksi Mäkinen muuttaa kuvaa.

Jarkko nyökkäsi. Ensimmäinen teksti syntyi saman iltapäivän aikana julkisista tiedoista, vanhojen murhien aikajanasta ja poliisin uudesta lausunnosta. Hän kirjoitti, että Alexi oli kolmas KASVOTiin yhdistyvä uhri ja ensimmäinen mies. Hän ei kirjoittanut poliisin viimein vahvistaneen hänen vanhaa teoriaansa.

Kun seuraavan aamun taustajuttu oli valmis, Jarkko ei sulkenut vanhoja aineistoja. Häntä kiinnosti, mitä yhteydestä voisi itse näyttää ilman poliisin apua.

Jarkko avasi uuden taulukon ja kirjoitti ensimmäiselle riville kaksi vuosilukua.

2014.

2018.

Tällä kertaa hän ei aloittanut uhreista vaan tapahtumasta.

Ensimmäinen vertailu valmistui nopeasti. KASVOT-nimi oli sama, mutta tapahtuman näkyvä rakenne ei ollut. Järjestäjä oli vaihtunut. Päävastuulliset olivat eri ihmisiä. Suurimmat yhteistyökumppanit ja tuotannosta julkisesti nimetyt yritykset eivät muodostaneet suoraa jatkumoa neljän vuoden yli.

Jarkko kaivoi vuoden 2014 ohjelmisivut toimituksen tallenteista ja verkkoarkistoista; vuoden 2018 sivut olivat yhä avoinna sellaisina kuin tapahtuma oli ne julkaissut. Hän vertasi kumppaniluetteloita, lehtijuttuja, tiedotteita ja tapahtumakuvien krediittejä. Taulukkoon syntyi neljä ryhmää: järjestäjät ja vastuuhenkilöt, toimistot ja näkyvät yhteistyökumppanit, kuvaajat ja kuvatuotannot sekä tekninen tuotanto.

Sama mallitoimisto oli ollut mukana molempina vuosina, mutta eri ohjelmassa ja eri vastuuhenkilöllä. Yksi kuvausyritys näkyi kummankin vuoden aineistossa, mutta vuonna 2014 se oli vuokrannut kalustoa yhdelle näytteilleasettajalle ja vuonna 2018 kuvannut yleisöohjelmaa. Kahden kuvaajan nimet toistuivat tapahtuman ympärillä julkaistuissa jutuissa, mutta kumpikaan ei ollut työskennellyt molempien vuosien varsinaisessa tuotannossa.

Jarkko merkitsi osumat harmaiksi. Julkisista aineistoista ei tullut vastaan henkilöä, jonka läsnäolo selittäisi vuosien välisen jatkuvuuden.

Torstaihin mennessä vertailu oli edennyt tekniseen tuotantoon.

Vuoden 2018 sarake alkoi täyttyä nimistä. Tapahtumakuvien taustoilta löytyi kulkulappuja ja tehtävänimikkeitä, yritysten sivuilta projektiesittelyjä ja työntekijöiden ammatillisista profiileista mainintoja KASVOT-työstä. Jarkko soitti kahteen tuotannossa mukana olleeseen yritykseen ja varmisti tehtäviä, ei rikosepäilyjä. Yksi yhteyshenkilö korjasi hänen käsityksensä siitä, mikä yritys oli vastannut kuvajärjestelmien pystytyksestä ja mikä vain toimittanut laitteita.

Neljä vuotta vanhassa aineistossa sama työ katkesi.

Jarkon vanhoissa muistiinpanoissa olivat järjestäjän nimet, pääalihakkeijoita, muutamia vastuuhenkilöitä ja joukko yrityksiä, joille arkistotyötä oli ostettu. Hän oli saanut osan tiedoista jo neljä vuotta aikaisemmin Helenalta ja julkisista yrityslähteistä. Alemnana nimet vaihtuivat tehtäväkuvauksiksi ja yrityksiksi.

Vuoden 2018 sarakkeessa oli henkilö.

Vuoden 2014 sarakkeessa samalla korkeudella oli yrityksen nimi.

Jarkko yritti kiertää aukkoa vanhoilla lehtikuvilla, tapahtumakuvastoilla ja yritysten silloisilla verkkosivuilla. Hän löysi yksittäisiä työntekijöitä, mutta ei kattavaa joukkoa. Yhden ihmisen pystyi sijoittamaan rakennukseen avajaispäivänä, toisen teknisen tuotannon ryhmäkuvaan, kolmannen yritykseen, joka oli laskuttanut tapahtumaa. Mikään niistä ei kertonut, kuka oli tehnyt mitään siinä alemmassa tuotantokerroksessa, jota Jarkko yritti verrata vuoteen 2018.

Hän soitti yhdelle vuoden 2014 tuotannossa vastuuroolissa olleelle miehelle. Tämä muisti yritykset paremmin kuin ihmiset. Neljä vuotta vanhoista viikon mittaisista työjaksoista mieleen olivat jääneet ne, joiden kanssa oli syntynyt ongelmia tai joiden kanssa työ oli jatkunut myöhemmin. Tilapäiset vaihtajat ja yhden työvaiheen tekijät sekoittuivat toisiinsa.

– Jos annat nimen, voin ehkä sanoa, kuulostaako tutulta, mies sanoi. – Mutta jos pyydät minua luettelemaan kaikki, jotka olivat siellä, minä keksisin osan muistamatta, että keksin.

Jarkko ei antanut vuoden 2018 nimiä.

Vuoden 2018 puolelle kertyi nimiä, joiden ainoa kiinnostava piirre oli sijoittuminen oikeaan organisaatiokerrokseen. Jarkko siirsi nimet erilliseen

tiedostoon ja kirjoitti alkuun: *ei näyttöä vuoden 2014 yhteydestä.*

Vanha poliisilähde suostui tapaamaan torstai-iltana Asemanpiirin kahvilassa, muutaman korttelin päässä Kaariaukiolta. Jarkko tuli ensin. Nauhuri jäi laukkuun kuten neljä vuotta aikaisemmin.

Lähde saapui muutaman minuutin myöhässä ja laski kahvinsa pöydälle ennen kuin istui.

– Nyt se on tiedotteessa, Jarkko sanoi. – Mahdollinen yhteys vuoteen 2014.

– Sen osaat lukea ilman minua.

– Osaan. Kysyn, onko sana *mahdollinen* vain julkinen varaus vai onko poliisi oikeasti vielä siinä kohdassa.

Lähde katsoi häntä hetken.

– Mitä sinulla on itselläsi?

Jarkko kertoi tapahtumien näkyvän organisaation vaihtumisesta ja siitä, että julkinen henkilötason vertailu hajosi alemmassa teknisessä kerroksessa. Hän ei näyttänyt nimelistaa.

– En löydä julkista henkilöä, joka kulkisi molempien vuosien läpi, hän sanoi. – KASVOT yhdistää uhrit, mutta se ei vielä kerro, mikä tapahtumassa yhdistää heidät.

Lähde pyöritti kuppia kerran alustallaan.

– Poliisin yhteys ei perustu vain KASVOTiin.

– Yleiseen tekotavan samankaltaisuuteen?

– Ei vain siihen.

Jarkko odotti.

– Tutkinnalla on rikostekninen tai oikeuslääketieteellinen peruste käsitellä tekoja yhdessä, lähde sanoi. – Sellainen, jota ei ole kerrottu julkisuuteen ja jota ei kerrota nytkään.

– Väline?

Lähde ei vastannut.

– Vamma?

Hiljaisuus jatkui.

– Rikospaikalta löytynyt asia?

– Älä rakenna kieltäytymisistä listaa, lähde sanoi. – Minä kerroin sinulle rajan. Peruste on olemassa. Sen sisältö ei tule minulta.

Jarkko sulki muistikirjan, jonka oli avannut vasta lähteen viimeisen lauseen kohdalla.

– Saanko käyttää tietoa edes muodossa, että poliisilla on julkisuudelta salattu tekninen peruste?

– Et minuun nojaten. Taustaksi saat tietää, ettei tiedote ole varovainen arvaus kolmen uhrin ja KASVOT-yhteyden perusteella.

Poliisin yhdistämisperuste oli todellinen, mutta sen sisältö ja uhrien valintaperuste jäivät häneltä pimentoon.

Seuraavana aamuna hän vei Päiville vertailutaulukon ja erillisen tiedoston, jossa vuoden 2018 teknisen tuotannon henkilönimet olivat.

– Nämä eivät mene juttuun, Jarkko sanoi ennen kuin Päivi ehti kysyä.

Päivi katsoi häntä ja sitten näyttöä.

– Miksi olet kerännyt ne?

– Koska tekninen tuotanto on se taso, jossa vuoden 2018 julkinen aineisto antaa vielä ihmisiä. Halusin nähdä, jatkuuko joku vuoteen 2014.

– Jatkuuko?

– En pysty osoittamaan yhtäkään.

– Et pysty vai ei jatku?

– En pysty. Vuoden 2014 aineisto ei anna vastaavaa henkilötason joukkoa.

Päivi vieritti nimelistaa hitaasti alaspäin.

– Eli jos julkaisisimme nämä KASVOTin ja kolmen murhan yhteydessä, lukija saisi joukon ihmisiä, joiden yhteydestä vuoteen 2014 emme tiedä mitään.

– Niin.

– Sitten niitä ei julkaista.

Jarkko nyökkäsi.

– Jutun kärki on päinvastainen, hän sanoi. – Se, että näkyvä jatkuvuus puuttuu. Järjestäjät vaihtuvat, vastuuhenkilöt vaihtuvat, yhteistyökumppanit vaihtuvat. Kun mennään riittävän alas, vertailu ei enää onnistu julkisilla tiedoilla.

– Sen pystyt näyttämään?

– Pystyn.

– Sitten kirjoita se. Älä kirjoita aukkoon ihmistä.

Samana iltapäivänä Jarkko lähetti Johannalle viestin.

Olen verrannut vuosien 2014 ja 2018 KASVOT-rakenteita julkisista lähteistä. Näkyvät järjestäjät ja vastuuhenkilöt eivät jatku vuodesta toiseen. Henkilötason vertailu katkeaa alempaan tekniseen tuotantoon, koska vuoden 2014 aineisto on puutteellinen. Työntekijänimiä en käytä ilman todennettavaa yhteyttä vuoteen 2014. Pyydän rajattua taustakeskustelua siitä, mitä tästä voi perustellusti päätellä ja mitä ei.

Johanna vastasi runsaan tunnin kuluttua.

Maanantai 14.00. Poliisitalo. Taustaksi, ei haastattelu.

Jarkko luki viestin kahdesti.

Neljä vuotta aikaisemmin samanlainen sopimus olisi ollut tavallinen työpäivä.

Maanantaina poliisitalon pieni neuvotteluhuone näytti lähes samalta kuin kaikki virastojen huoneet: vaalea pöytä, kuusi tuolia, tyhjä valkotalu ja ikkuna sisäpihalle. Johanna tuli sisään muistilehtiö mukanaan ja sulki oven.

– Tämä ei muuta julkista kommenttilinjaa, hän sanoi istuessaan. – En puhu tekotavasta, tutkinnan todistusaineistosta, epäillyistä, tutkintakeinoista tai yksittäisistä henkilöstövertailuista.

– Selvä.

– Ja jos jokin jää epäselväksi, et tulkitse sitä myöntäväksi vastaukseksi.

– En ole tullut tekemään sitä.

Jarkko avasi oman vihkonsa. Hän kertoi saman, minkä oli kirjoittanut viestiin, mutta nyt lähteineen: julkiset ohjelmat, yritystiedot, vanhat tallenteet, lehtijutut ja vuoden 2018 ammatilliset profiilit. Hän näytti taulukon, josta henkilönimet oli poistettu.

– Minun aineistollani näkyvä organisaatio ei selitä jatkuvuutta, hän sanoi. – Alempana vuoden 2014 puoli loppuu ennen kuin vertailu muuttuu luotettavaksi. Voin kirjoittaa vain, että siellä julkinen vertailu lakkaa toimimasta.

Johanna katsoi taulukkoa pitkään ennen kuin vastasi.

– Poliisi käsittelee kolmea murhaa samana tutkintakokonaisuutena.

Ensimmäistä kertaa Jarkko kuuli sen suoraan häneltä ilman tiedotteen varausta.

– Aleksi muutti myös meidän vanhaa tekijäkuvaamme, Johanna jatkoi. – Kahdesta naisesta syntyi oletuksia, joita kolmas uhri ei tue. KASVOT-yhteyttä selvitetään vakavasti. En sano siitä enempää.

– Riittää.

Johanna nosti katseensa taulukosta.

– Yksi asia voidaan sanoa vielä selvemmin. Olit vuonna 2014 oikeassa siinä, että Haapalan ja Lehtolan murhat kuuluivat samaan kokonaisuuteen.

Jarkko katsoi Johannaa. Neljän vuoden välirikon jälkeen merkitystä oli siinäkin, että Johanna sanoi sen juuri hänelle, suoraan. Vahvistus tuli silti kolmannen kuolleen jälkeen.

– Se ei tarkoita, että olin oikeassa siitä, miksi heidät valittiin.

- Ei tarkoita.
- Ettekä te tiedä sitä vieläkään.
- Emme.

Jarkko ei hakenut vastauksen taakse toista kerrosta. Hän ei kysynyt enempää.

Vuoden 2014 juttu jäi silti heidän väliinsä. Kumpikaan ei avannut sitä uudelleen.

Kun Jarkko nousi, Johanna osoitti vielä hänen taulukkoaan.

– Se, ettei julkisesta aineistosta löydy yhteistä nimeä, ei tarkoita, ettei sellaista ole.

- Tiedän.
- Kirjoita niin.
- Kirjoitan.

Perjantaina 12. lokakuuta juttu oli valmis vähän ennen puoltapäivää.

Otsikko näkyi julkaisujärjestelmän esikatselussa:

KASVOT yhdistää uhreja, mutta järjestäjät ovat vaihtuneet

Jenni Haapalan portfolio oli ollut vuoden 2014 tapahtuma-aineistossa. Kaisa Lehtolan vanhoja kampanjakuvia oli kulkenut saman kokonaisuuden kautta. Aleksi Mäkinen oli osallistunut vuoden 2018 tapahtumaan. Tapahtumien näkyvät järjestäjät, päävastuulliset ja keskeiset yhteistyökumppanit olivat vaihtuneet, eikä julkisista aineistoista löytynyt henkilöä, jonka voisi osoittaa yhdistävän vuodet toisiinsa.

Teknisestä kerroksesta Jarkko oli kirjoittanut vain dokumentoinnin eron: vuoden 2018 tuotannosta löytyi henkilötietoja tarkemmin kuin vuoden 2014 kokonaisuudesta.

Työntekijänimet, keskeneräinen henkilöstövertailu ja poliisin salainen rikostekninen peruste jäivät jutun ulkopuolelle.

Päivi luki tekstin vielä kerran ja pysähtyi kappaleeseen, jossa vuoden 2014 aineiston puutteellisuus kuvattiin. Sitten hän nyökkäsi.

– Julkaise.

Jarkko painoi painiketta.

Hetken kuluttua otsikko ilmestyi lehden etusivulle. Sen alla olivat kolme nimeä ja kaksi vuosilukua, mutta eivät työaineiston nimet.

Hän palasi vertailutaulukkaan. Ylemmillä riveillä vuosien välissä oli selviä eroja: eri järjestäjä, eri vastuuhenkilöt, eri yrityksiä. Alempana vuoden 2018 sarake täyttyi ihmisistä ja vuoden 2014 sarake yrityksistä, tehtävistä ja tyhjiä kohdista.

Vuosi 2014 ei antanut hänelle seuraavaan kysymykseen yhtäkään varmaa nimeä.

Luku 13

Myllyjen suuralueella vanhat tehdasrakennukset ja uudemmat toimistotalot seisoivat saman leveän kadun varressa kuin ne olisi rakennettu eri kaupunkeja varten. Marraskuun viimeisenä aamuna märkä asfaltti heijasti ikkunoiden valoa. Johanna ja Antti nousivat kolmanteen kerrokseen hissillä, jonka seinään oli teipattu ilmoitus joulukuun huoltokatkosta.

KASVOTin vuoden 2018 teknisen palveluntarjoajan neuvotteluhuoneessa odotti kaksi ihmistä: järjestelmäasiantuntija ja yrityksen tietohallinnosta vastaava mies. Pöydällä oli kannettava tietokone, tulostettu lokiyhteenveto ja yksi sivu Aleksin sähköpostiketjusta. Sama ketju oli ollut tutkinnassa syyskuun lopusta asti. Nyt pöydällä ei pitänyt olla enää uutta aineistoa, vaan vastaus siihen, oliko vanhasta saatu kaikki irti.

Järjestelmäasiantuntija käänsi näytön Johannaa kohti.

– Viestin alkuperästä ei jää epäselvyyttä. Se on lähtenyt KASVOTin teknisen tuotannon yhteisestä postilaatikosta meidän palvelumme kautta. Otsaketiedot, palvelimen viestitunniste ja lähetysloki vastaavat toisiaan.

– Eli sitä ei ole lähetetty ulkopuolelta osoite väärennettynä? Johanna kysyi.

– Ei.

Se oli pieni varmistus asiassa, jota he olivat pitäneet todennäköisenä jo kaksi kuukautta. Aleksille oli todella kirjoittanut joku, jolla oli pääsy tapahtuman tekniseen osoitteeseen.

– Entä käyttäjä? Antti kysyi.

Asiantuntija avasi toisen näkymän.

– Siinä raja tulee vastaan. Postilaatikkoa käytti useampi henkilö, sekä henkilökohtaisilla tunnuksilla että yhteisiltä työasemilta käytetyillä tuotantotunnuksilla. Lähetysaika ja teknisen tuotannon ympäristö voidaan osoittaa, mutta juuri tämän viestin kirjoittajaa ei.

– Eikö istuntolokeista saa sitä?

– Niistä saa kirjautumisia. Ei sitä, kuka kirjoitti yksittäisen viestin, jos samalla työasemalla ja postilaatikolla on ollut useita käyttöoikeutettuja käyttäjiä. Säilyneillä palvelin-, työasema- ja käyttöoikeustiedoilla voidaan rajata mahdollisia käyttäjiä, ei todentaa yhtä.

Johanna katsoi tulostetta. Kahden kuukauden aikana käyttäjajoukkoa oli supistettu, työvuoroja tarkistettu ja kulkulupia verrattu työasemiin. Jokaisen tarkennuksen jälkeen oli tullut uusi raja: ihminen oli rakennuksessa mutta ei varmasti koneella, tunnus oli käytössä mutta ei yksin yhdellä ihmisellä, työasema oli oikea mutta viestikohtaista käyttäjälokia ei ollut.

– Onko jotain, mitä voidaan vielä pyytää toiselta järjestelmältä tai alihankkijalta? Johanna kysyi.

Tietohallinnosta vastaava mies pudisti päätään.

– Ei sellaista, jonka tietäisimme olevan olemassa. Palveluntarjoajien säilytysajatkin on käyty läpi. Jos kysymys on siitä, pystytäänkö lähettäjä nimeämään teknisistä tiedoista, vastaus on ei.

Johanna nyökkäsi.

Paluumatkalla Antti ajoi. Myllyjen toimistokorttelit jäivät taakse, ja liikenne tiheni keskustaa kohti. Johanna piti sylissään muistiot, johon oli merkitty viimeisen tarkistuksen tulos.

– Siinä se sitten oli, Antti sanoi liikennevaloissa.

– Sen linjan osalta.

– Yhdeksän viikkoa, eikä yhdestä viestistä saada nimeä.

Johanna ei korjannut sävyä.

Poliisitalolla he avasivat tutkinnan tilannearvion suurelle näytölle.

Aleksin lähipiiri oli käyty läpi. Kumppani, perhe, ystävät, nykyiset ja viimeaikaiset työtoverit, riidat, velat ja muut henkilökohtaiset suhteet oli tarkistettu. Viimeisten viikkojen puhelut, viestit, sähköpostit ja sovitut tapaamiset oli verrattu liikkumistietoihin niin pitkälle kuin niitä oli saatavissa.

KASVOTin puolella tutkinta oli edennyt osallistujista Aleksin tapahtumakontakteihin ja tekniseen henkilöstöön. Järjestäjät, vastuuhenkilöt, alihankintaketjut, kulkuluvat, työasemat, käyttäjätunnukset ja työvuorot oli käyty läpi. Vuoden 2018 nimettyjen ihmisten yhteyksiä Jenni Haapalaan ja Kaisa Lehtolaan oli etsitty suoraan sekä yritysten, työtehtävien ja vanhojen aineistojen kautta.

Yksikään nimi ei yhdistänyt todistettavasti kaikkia kolmea.

Osumia oli ollut, mutta ne hajosivat tarkistettaessa. Sama yritys saattoi näkyä molempina vuosina eri tehtävissä ja eri henkilöstöllä; vanha kampanjayhteys johti samaan toimistoon mutta eri työryhmään. Ihminen, joka tunsu Aleksin tapahtumasta, saattoi tuntea Jennin nimen vain uutisista. Jokainen tällainen osuma oli tarkistettu ennen kuin se siirrettiin sivuun.

Vuoden 2018 teknisessä henkilöstössä oli myös ihmisiä, jotka voitiin sijoittaa oikeaan rakennukseen, työvaiheeseen tai yhteisen osoitteen käyttäjäjoukkoon, mutta vuoden 2014 aineisto ei antanut vastaavaa henkilötason tietoa. He jäivät mahdollisiksi käyttäjiksi, eivät epäilyiksi.

Antti avasi rinnalle vanhan vertailutaulukon.

– Jos tästä yrittää tehdä tekijäkuvaa, jäljelle jää aika vähän.

Johanna katsoi kolmea nimeä näytön yläreunassa.

Jenni Haapala, kaksikymmentäseitsemän. Glamour- ja eroottisia töitä, verkkosisältöjä ja kampanjoita.

Kaisa Lehtola, kolmekymmentäkaksi. Muoti- ja mainosmalli, tavaratalokuvastoja ja kaupunkimainoksia.

Aleksi Mäkinen, kaksikymmentäyhdeksän. Mainos- ja fitnessmalli, mies.

– Sukupuoli ei selitä valintaa, Johanna sanoi. – Eikä yksi malliala.

– Iän merkitystä emme vielä tiedä.

– Emme. Eikä näkyvä työpiiri selitä valintaa. Jennillä ja Kaisalla ei ollut sellaista yhteistä piiriä, jonka kautta tekijä olisi löytynyt. Aleksin myötä se on vielä selvempää.

Antti nojasi tuolin selkänojaan.

– Vuonna neljätoista puhuttiin paljon glamourista ja siitä, onko tekijällä joku suhde siihen maailmaan.

– Aleksi tekee siitä huonon selityksen.

– Tekninen tuotanto sitten?

Johanna pudisti päätään.

– Se kertoo, miten Aleksiin päästiin käsiksi. Ei vielä, miksi hänet valittiin.

Heillä oli oikeuslääketieteellinen peruste sanoa, että sama tekijä oli surmannut kaikki kolme. Jennin portfolio oli ollut vuoden 2014 KASVOT-aineistossa, Kaisan vanhoja kampanjakuvia oli koottu samaan kokonaisuuteen ja Aleksi oli vuoden 2018 virallinen osallistuja.

– Tiedämme ainakin, missä kokonaisuudessa kaikkien aineisto on kulkenut, Antti sanoi.

– Emme tiedä, mikä siinä kokonaisuudessa on tekijälle merkityksellistä.

Johanna avasi yhteenvedon, jossa KASVOT-yhteys oli purettu osiin. Kuva-aineisto, henkilötiedot ja tuotannon työvaiheet olivat kaikki liian laajoja selittämään valintaa.

Merkityksellinen asia saattoi olla jokin niistä tai jotakin niin tavallista, ettei se vielä erottunut tuhansien tiedostojen ja ihmisten joukosta. Jennin, Kaisan ja Aleksin aineistot eivät edes olleet päätyneet kokonaisuuteen samaa reittiä.

Tilannearvion viimeisellä sivulla oli kohta resurssista.

Kahteen kuukauteen ei ollut tullut neljättä uhria, uutta tekijään osoittavaa yhteydenottoa, teknistä läpimurtoa, tunnustusta tai uskottavaa epäilyä. Ensimmäisten viikkojen jälkeen vihjeitä oli tullut yhä harvemmin, ja nekin oli tarkistettu.

Johanna oli käynyt resurssit läpi aamupäivällä rikosyksikön johdon kanssa. Päätös ei lopettanut tutkintaa. Osa tutkijoista vain siirtyisi muihin henkirikoksiin, väkivaltarikoksiin ja määräaikaisiin tehtäviin, joissa oli nyt seuraava toimenpide tehtävissä.

Ratkaisu oli silti vaikea hyväksyä. Vuonna 2014 Johanna oli vielä voinut ajatella, että tekijä ehkä todella oli lopettanut. Nyt neljän vuoden hiljaisuus oli päättynyt kolmanteen ruumiiseen.

– Minä pysyn vastuuhenkilönä, Johanna sanoi. – Sinä jatkat tämän kanssa. Uudet vihjeet tulevat samaan kokonaisuuteen, ja jos tulee uusi merkittävä havainto tai vertailukelpoinen teko, ryhmä kootaan heti uudelleen.

– Ja jos mikään ei tule?

Johanna katsoi tehtävälistaa.

– Silloin se pysyy avoimena. Me emme keksi työtä vain siksi, että huone näyttäisi aktiiviselta.

Antti nyökkäsi. Hän oli ollut mukana samassa keskustelussa neljä vuotta aikaisemmin.

Johanna avasi vuoden 2018 teknisen aineiston säilytysluettelon.

– Yksi asia vielä. En halua tästä pelkkiä työtaulukkoita ja meidän tekemiä rajauksia talteen.

– Alkuperäiset viennit?

– Kaikki. Kulunvalvonta, työasemat, käyttäjätiedot, alihankintaluettelot ja raakaversiot sellaisina kuin ne saatiin. Myös sellaiset rivit, joilla ei nyt ole meille merkitystä.

Antti katsoi häntä hetken ja ymmärsi ennen kuin Johanna jatkoi.

– Vuoden 2014 tapahtumasta me tiedämme nyt paremmin, mitä siellä tehtiin, kuin kuka teki, Johanna sanoi.

– En halua vuoden 2018 muuttuvan neljän vuoden päästä samanlaiseksi muistoksi yrityksistä ja puuttuvista nimistä.

– Säilytetään alkuperäiset aineistot erikseen ja linkitetään ne yhdistettyyn tutkintaan.

– Niin. Ei valikoitua henkilöstölistaa. Koko aineisto.

Iltapäivällä poliisitalon tiedotustilassa oli enemmän kameroita kuin Johanna olisi kahden kuukauden hiljaisuuden jälkeen odottanut. Hän seisoi puhujapöydän takana ilman paperinippua ja luki lyhyen valmistellun alun.

– Aleksi Mäkisen henkirikoksen mahdollista yhteyttä Jenni Haapalan ja Kaisa Lehtolan vuoden 2014 henkirikoksiin tutkitaan edelleen. Tutkinta jatkuu, eikä ketään ole pidätetty. Poliisi ottaa edelleen vastaan tapahtumiin liittyviä havaintoja ja muuta tietoa.

Ensimmäinen kysymys tuli heti.

– Onko poliisilla tällä hetkellä epäiltyä?

– Ei henkilöä, jonka osalta olisi perusteita puhua julkisesti epäilystä.

– Onko tutkinta siis ajautunut umpikujaan?

Johanna katsoi kysyjää.

– Olemme tehneet tähän vaiheeseen kuuluvat selvitykset niistä tutkintalinjoista, jotka aineisto on antanut. Tutkinta on avoin ja jatkuu. En kommentoi ryhmän sisäistä resursointia tämän tarkemmin.

- Onko KASVOT-tapahtuman henkilöstö edelleen tutkinnan kohteena?
- KASVOT-yhteyttä selvitetään osana kokonaisuutta. En kommentoi yksittäisiä työntekijöitä tai tutkintatoimia.
- Pidätekö tekijää vaarallisena yleisölle?
- Kolme henkirikosta tutkitaan mahdollisesti toisiinsa liittyvinä. En lähde tekemään julkista tekijäprofiilia tiedoilla, joita emme voi perustella.

Johanna lopetti tilaisuuden sovitussa kohdassa.

Omalla työpisteellään hän avasi myöhemmin Lystikkälän Sanomien seurantajutun.

Jarkko oli rakentanut sen poliisin julkisen tilannepäivityksen, aiempien KASVOT-tietojen ja sen varaan, ettei kahteen kuukauteen ollut tullut uutta uhria tai muuta julkista käännettä. Teksti ei nimennyt uutta epäiltyä, tehnyt pidätyksen puuttumisesta sensaatiota eikä väittänyt murhaajan kadonneen tai lopettaneen. Uhrien valintaperuste jäi avoimeksi.

Vuonna 2014 Jarkko oli ollut valmis viemään oikeansuuntaisen tiedon julkisuuteen ennen kuin sen seuraukset olivat selvillä. Nyt hän oli käyttänyt sen, minkä pystyi näyttämään, ja jättänyt muun keskeneräiseksi.

Johanna ei kirjoittanut hänelle. Lokakuun rajattu taustakeskustelu ei ollut palauttanut vanhaa tapaa, jossa toinen soitti ja toinen rajasi maailmaa muutamalla epävirallisella lauseella. Neljän vuoden täydellinen hiljaisuus heidän välillään oli silti rikkoutunut, eikä Johanna enää pitänyt sitä automaattisesti virheenä.

Hän sulki jutun ja avasi tutkinnan tehtävälisan.

Siinä ei ollut huomista varten uutta kuulustelua, aineistopyyntöä tai teknistä tarkistusta. Viimeinen avoin palveluntarjoajakysymys oli aamulla saanut vastauksen. Muut keskeneräiset asiat olivat seurantaa: vihjeet, jos niitä

tulisi; uudet tiedot, jos joku toisi niitä; vertailu, jos jossakin tapahtuisi jotain samaan kokonaisuuteen kuuluvaa.

Johanna kävi listan vielä kerran läpi.

Vuonna 2014 tutkinta oli viety niin pitkälle kuin tiedot kantoivat, ja nyt samoin. Ammatillinen tosiasia ei silti keventynyt: sama tekijä oli neljän vuoden kuluttua saanut uuden ihmisen avaamaan kotinsa oven.

Vuonna 2014 Johanna ei ollut pystynyt varmasti osoittamaan, että Jennin ja Kaisan murhat kuuluivat samalle tekijälle. Hiljaisuus oli voinut tarkoittaa myös loppua.

Nyt se epävarmuus oli poissa.

Varmuus ei tehnyt odottamisesta helpompaa. Se poisti vain mahdollisuuden pitää hiljaisuutta turvallisesti loppuna.

Johanna sulki tehtävälistan. Hän ei tiennyt, kestikö seuraava hiljaisuus viikon, vuoden vai taas neljä, missä tekijä palaisi tai mikä seuraavassa ihmisessä tekisi hänestä tekijän seuraavan kohteen.

Sen jälkeen hiljaisuus ei enää ollut vastaus. Se oli odotusta, jonka pituutta Johanna ei tiennyt.

Luku 14

Antti ajoi Rysään, ja Johanna luki puhelimeltaan ensimmäisen tilanneviestin toiseen kertaan.

Ella Saarinen, kaksikymmentäkuusi vuotta. Löydetty kuolleena työhuoneestaan Makasiinirannasta. Ensihoidon mukaan kuolema oli tapahtunut ennen heidän saapumistaan. Paikalla ollut partio piti kuolemaa olosuhteiden vuoksi mahdollisena henkirikoksena.

Siinä kaikki.

Nimi ei sanonut Johannalle mitään.

– Löytäjä on vielä paikalla? hän kysyi.

– On. Henna Korhonen. Tuns vainajan ja oli tulossa tapaamaan tätä työasioissa.

Antti vaihtoi kaistaa ennen rantaan johtavaa liittymää. Syyskuun viimeisen perjantain valo oli samea, ja sataman suunnasta tuleva tuuli työnsi matalia pilviä kaupungin päälle. Rysän vanhojen varasto- ja tuotantorakennusten väliin oli viime vuosina tullut työhuoneita, pieniä yrityksiä ja ravintoloita. Makasiinirannassa uudistetut tiiliseinät seisoivat edelleen niin lähellä vettä, että kosteus tuntui jo auton ilmanvaihdoissa.

Johanna lukitsi puhelimen.

Vuodesta 2018 oli kulunut lähes viisi vuotta. Sinä aikana hän oli saanut kymmeniä ilmoituksia, joissa joku oli nähnyt oikeanlaisen auton, oikeanlaisen ihmisen, epäilyttävän tapaamisen, vääränlaisen kuvan tai liian tarkan yhtäläisyyden vanhoihin murhiin. Jokainen oli tarkistettu siinä laajuudessa kuin aiheutta oli ollut. Yksikään ei ollut tuonut heitä lähemmäksi Jenni Haapalan, Kaisa Lehtolan ja Aleksi Mäkisen surmaajaa.

Tämä oli eri asia vain siksi, että joku oli kuollut.

Makasiinirannan sisäpihalla oli kaksi poliisiautoa ja rikosteknisen yksikön pakettiauto. Vanhan satamamakasiinin maantasokerroksen suuret lastausaukot oli muutettu lasioviksi, mutta tiiliseinän yläosassa näkyivät vielä ruostuneet metallikiinnikkeet, joista jokin vanha kuljetusrakenne oli aikanaan purettu. Rakennuksen kyljessä oli numerot ja lista yrityksistä. Ellan nimen yhteydessä luki kuva- ja sisällöntuotanto.

Johanna ja Antti pukivat suojat ennen kuin menivät sisälle.

Ensimmäinen partio oli rajannut käytävän työhuoneen oven edestä. Henna Korhonen istui vähän kauempana seinänvieruspenkillä hopeinen lämpöpeite harteillaan, vaikka sisällä ei ollut kylmä. Hänen vieressään oli avoin kameralaukku. Toisen käden sormet puristivat puhelinta niin kovaa, että rystyset olivat vaaleat.

Johanna pysähtyi vain sen verran, että esittäytyi.

– Olen rikoskomisario Korpela. Oletteko te Henna Korhonen?

Henna nyökkäsi.

– Minä löysin sen.

Ääni särkyi viimeiseen sanaan.

– Tiedän. Teidän kanssanne puhutaan vielä rauhassa.

Tarvitsen nyt vain pari aikaa. Monelta tulitte tänne?

Henna katsoi puhelimen näyttöä kuin aika olisi pitänyt tarkistaa siitä, vaikka hän oli varmasti käynyt saman asian jo läpi partion kanssa.

– Vähän yli puoli yksitoista. Kymmenen kolmekymmentäneljä minä laitoin viestin, että olen alhaalla. Sitten nousin tänne. Ovi oli kiinni, mutta ei lukossa.

– Milloin teidän piti tavata?

– Puoli yksitoista. Meillä oli kuvausjuttu kesken. Ei mikään iso. Ella sanoi eilen, että sillä on aamulla ensin joku

arkiston tekninen tarkistus. Puoli kymmeneltä, muistaakseni. Sen piti olla ohi ennen kuin minä tulen.

Johanna ei kysynyt vielä, mikä arkisto.

– Tiesittekö, kuka oli tulossa?

– En. Ella puhui vain jostain vanhoista tiedostoista. Se oli ärsyyntynyt siitä, että niitä piti taas tarkistaa.

Henna hengitti kerran liian nopeasti ja katsoi työhuoneen ovea.

– Minä luulin ensin, että se oli kaatunut.

– Me palaamme tähän. Älkää poistuko vielä ilman että joku sopii siitä kanssanne.

Henna nyökkäsi uudestaan.

Antti oli kuullut vierestä kaiken. Hän kirjoitti ajat muistiin ja siirtyi käytävän toiselle puolelle ensimmäisen partion kanssa.

Johanna meni työhuoneeseen.

Tila oli pidempi kuin ulkoa olisi arvannut. Oven läheisyydessä oli naulakko, kapea hylly ja pieni pöytä, jolle oli jätetty avaimet, kangaskassi ja avaamaton kivennäisvesipullo. Syvemmällä oli varsinainen työpiste: kaksi näyttöä, kannettava tietokone telakassa, muistikirjoja, johtoja ja ulkoinen kovalevy. Seinähyllyllä oli kosmetiikkaa, pieniä tuotenäytteitä, kaksi objektiivia ja teippirullia samassa epäjärjestyksessä, joka syntyi käytöstä eikä penkomisesta.

Huoneen toisessa päässä oli yksinkertainen kuvausalue. Harmaa taustapaperi laskeutui telineeltä lattialle. Kaksi valoa seisoj jalustoillaan, toinen hieman vinossa. Sivuun työnnetyn tuolin selkänojalla oli vaalea neuletakki. Pienellä pöydällä oli puolillaan oleva kahvikuppi ja avattu välipalapatukka.

Ella Saarinen makasi työpisteen ja kuvausalueen välissä.

Ruumista ei ollut aseteltu mihinkään tarkoitukselliseen asentoon. Ella oli kyljellään, toinen käsi vartalon edessä, toinen osittain hänen allaan. Lähellä ollut kevyt jakkara oli kaatunut. Lattialla oli yksi rikkoutunut muovinen säilytysrasia, jonka sisältö oli levinnyt puolentoista metrin alueelle: kiinnitysklipsejä, adaptereita, pieni kaukolaukaisin. Työpöydän alalaatikko oli jäänyt auki.

Muuten huone oli ehjä.

Johanna jäi kynnyksen sisäpuolelle ja antoi katseensa kulkea tilan läpi ennen kuin liikkui lähemmäs.

Ei laajaa kamppailua. Ei merkkejä järjestelmällisestä penkomisesta: laatikoita ei ollut tyhjennetty eikä kuvia revitty seiniltä. Tietokone oli paikallaan. Puhelin oli rikosteknisen tutkijan osoittamassa kohdassa lattialla työpöydän vieressä. Käsilaukku näkyi hyllyn alla.

– Ovi? Johanna kysyi.

Lähin tutkija pudisti päätään.

– Ei näkyviä murtojälkiä. Lukko näyttää ehjältä. Se tutkitaan vielä erikseen.

Johanna nyökkäsi.

Ella oli päästänyt jonkun sisään tai ovi oli jäänyt auki.

Hän siirtyi niin lähelle ruumista kuin rikospaikan työjärjestys salli.

Kasvoissa ei ollut sellaista vammaa, joka olisi selittänyt kuoleman. Kaulan etu- ja sivuosassa näkyi kapea, yhtenäinen puristusjälki. Ihoon oli jäänyt paikoin hieno painaumien rakenne, jonka Johanna tunsu ennen kuin ehti muodostaa siitä lausetta.

Neljä vuotta ja kymmenen kuukautta katosivat hetkeksi.

Aleksin ruumiinavauskuvat olivat olleet viimeksi hänen näytöllään vuoden 2018 marraskuussa. Sitä ennen Kaisa. Jenni. Sama kapea jälki, jonka tarkat ominaisuudet oli pidetty pois julkisuudesta.

Johanna kumartui vähän, pysähtyi ja suoristautui.

Muisti ei ollut lausunto.

– Kaula kuvataan ennen kuin mitään puhdistetaan tai siirretään, hän sanoi. – Tarkat lähikuvat ja mittakaava. Ja ruumiinavaukseen erillinen pyyntö kudosjäljen vertailusta.

Tutkija katsoi häntä.

– Mihin aineistoon?

– Vuoden 2014 Haapalan ja Lehtolan tapauksiin sekä vuoden 2018 Mäkiseen. Alkuperäiset kuvat ja lausunnot, ei meidän myöhempää yhteenvetoamme.

Antti oli tullut oven suulle.

Hänen katseensa pysähtyi Johannaan ennen kuin se siirtyi Ellan kaulaan.

– Näitkö saman? hän kysyi hiljaa.

– Näin jotain, jota pitää verrata.

Antti ei kysynyt enempää.

Johanna osoitti ruumiin ympäristöä.

– Tekovälineestä mitään?

– Ei tässä vaiheessa.

– Älkää olettaako sitä tietynlaiseksi. Kaikki kuidut, kosketusjäljet ja vieras materiaali normaalisti talteen.

Antti vilkaisi huonetta.

– Henna vahvistaa oman tapaamisensa puoli yhdeltätoista. Arkistotapaaminen oli hänen mukaansa puoli kymmeneltä.

– Otetaan se toistaiseksi Hennan tietona. Kalenteri ja viestit varmistavat.

– Rakennuksella on kamerat ulko-ovilla ja käytävien risteyksissä. Ainakin hallinnon mukaan. Kulunvalvonta on osassa ovia, ei välttämättä tässä huoneessa.

– Säilytyspyyntö heti. Kaikki aamun tallenteet ennen kuin tiedämme, mitä niissä näkyy. Vierailutiedot, mahdolliset tilapäiset kulkuluvat ja huollon merkinnät samalta ajalta.

– On jo menossa.

Johanna katsoi Ellaa uudelleen.

Kaksikymmentäkuusi vuotta. Nimi, ikä ja ruumis työhuoneen lattialla. Henkilöä hän ei tuntenut vielä lainkaan.

Vuoden 2018 lopussa hän oli tiennyt, ettei hiljaisuus todistanut loppua. Niin kauan kuin uutta nimeä ei ollut tullut, ajatus oli pysynyt abstraktina.

Nyt nimi oli Ella Saarinen.

– Jos tämä on sama, Antti sanoi hiljaa, – se osui taas tapahtuman jälkeen.

Johanna vilkaisi häntä.

KASVOT oli päättynyt viisi päivää aikaisemmin.

– Jos, hän sanoi. – Ennen vertailua se on jos.

Antti nyökkäsi.

– Mutta avataan vanha kokonaisuus valmiiksi?

– Avataan aineisto, ei johtopäätöstä. Hae vuoden 2018 alkuperäiset viennit käyttöön ja pyydä vuoden 2014 ruumiinavaus- ja rikospaikkakuvat vertailua varten. Ei vielä koko henkilöstövertailua uudelleen kierrokseen.

– Selvä.

– Ensimmäinen kysymys on tämä aamu. Kuka tiesi hänen olevan täällä, kuka oli tulossa ja mitä hän teki ennen kuin Henna löysi hänet.

Antti poistui käytävälle.

Johanna jäi vielä huoneeseen.

Työpisteen toinen näyttö oli lepotilassa. Sen reunaan oli liimattu kolme pientä muistilappua. Yhdessä oli toimituspäivä, toisessa kaksi tuotteen nimeä, kolmannessa pelkkä numero ja kysymysmerkki. Kalenterivihko oli auki näppäimistön vieressä. Siihen ei koskettu ennen kuvaamista.

Pöydällä seisoj pienen peilin, jonka kulmassa oli sormenjälkiä ja puuteripölyä. Vieressä oli avaamaton lähetysspuksi, johon oli teipattu palautustarra. Kahvi oli ehtinyt jäähtyä.

Kaikki huoneessa kertoi työpäivästä, jonka piti jatkua.

Mikään ei näyttänyt siltä, että joku olisi halunnut poliisin löytävän täältä viestin.

Se helpotti Johannaa vain tutkinnallisesti.

Hän palasi käytävälle juuri kun Antti lopetti puhelun.

– Puhelin on kuvattu ja kirjattu teknisen tutkinnan haltuun, Antti sanoi. – Ensimmäiset tiedot saadaan siitä nopeasti. Tietokone lähtee mukaan sellaisenaan.

Kalenterista on jo otettu kuvat.

Hän näytti Johannalle rikospaikkakuvan avoimesta kalenterista.

Perjantain kohdalla oli neljä merkintää. Aamun ensimmäinen oli kello 9.30: **Arkisto / tekninen tarkistus – alkuperäiset.**

Kello 10.30 kohdalla luki vain **Henna.**

Iltapäivälle oli merkitty kaksi lyhyttä työtehtävää.

– Hennan muistikuva pitää, Johanna sanoi.

– Näyttää siltä.

– Selvitetään, kuka sopi tuon ensimmäisen.

Kun tekninen tutkinta oli saanut puhelimesta ensimmäiset tiedot, Antti toi Johannalle viestiketjun perustiedot.

– Tässä se on.

Johanna luki näytöltä.

Yhteydenotto oli tullut kaksi päivää aikaisemmin osoitteesta, jonka rakenne oli Johannalle heti tuttu KASVOTin teknisistä työosoitteista. Merkkijono ei ollut sama kuin vuonna 2018, mutta toimintatapa näytti samalta: yhteinen yhteyskanava aineistojen teknisiin kysymyksiin.

Viestissä pyydettiin tarkistamaan Ellan vanhojen alkuperäistiedostojen käyttö- ja formaattitiedot ennen arkistointia. Tarkoitus oli nähdä tiedostot siinä muodossa kuin Ella oli ne säilyttänyt ja verrata niitä luovutukseen tulevaan aineistoon. Käynti oli sovittu perjantaiaamuksi kello puoli kymmeneksi Ellan työhuoneelle.

Se oli juuri sellainen työasia, jonka vuoksi Ella oli voinut avata oven tuntematta tekevänsä mitään vaarallista.

– Osoite varmistetaan suoraan KASVOTilta, Johanna sanoi.

– Pyysin jo. Ensimmäinen vastaus on, että osoite on aito ja käytössä tämän vuoden arkistotyössä. He tarkistavat viestin tunnisteiden palvelimelta.

– Älä anna kenenkään hypätä osoitteesta henkilöön, hän sanoi. – Haluan ensin tiedon siitä, miten tämän vuoden työosoitetta käytetään. Henkilökohtaiset tunnukset, yhteiset työasemat, mahdolliset alihankkijat, kaikki. Mutta viestin kirjoittaja ja ovesta tullut ihminen ovat tässä vaiheessa kaksi eri kysymystä.

– Ja ovesta tullut ja surmaaaja kolmas.

– Niin.

Antti vilkaisi taas ketjua.

– Jos viesti on oikeasta työstä, joku tiesi hänen tiedostonsa.

– Se selvitetään seuraavaksi.

KASVOTin nimi ei yllättänyt Johannaa.

Hän pyysi tarkistamaan heti, löytyikö Ella Saarinen vuoden 2023 osallistujista, esiintyjistä, mallihauista tai muista virallisista tapahtumaluetteloista.

Vastaus tuli ennen kuin rikostekninen työ huoneessa oli valmis.

Ei löytynyt.

Antti toi tuloksen Johannalle käytävään.

– Ei osallistujana, puhujana, finalistina eikä akkreditoituna tekijänä. Ainakaan niissä listoissa, jotka saatiin nopeasti.

– Hyvä.

Antti kohotti kulmiaan.

– Hyvä?

– Hyvä, että tiedämme, mitä se ei tarkoita.

Kaisa Lehtola ei ollut osallistunut vuoden 2014 KASVOTiin. Hänen vanhoja kampanjakuviaan oli silti koottu tapahtuman arkistokokonaisuuteen.

– Tarkistetaan kuva-aineisto, Johanna sanoi. – Ei kysytäkään enää, miksi tapahtumaan kuulumaton ihminen liittyy tapahtumaan. Kysytään, onko hänen aineistonsa siellä ja mitä kautta se on tullut.

– Vanha portfolio?

– Kaikki, mikä on arkistossa hänen nimellään tai tunnisteillaan. Ensin vain olemassaolo ja lähde. Ei avata tuhansia kuvia rikospaikalla.

Antti nyökkäsi.

– Minä hoidan pyynnön.

Johanna katsoi työhuoneen ovea. Sen pintaan oli kiinnitetty pieni valkoinen nimilaatta, jossa luki ELLA SAARINEN. Ei yrityksen nimeä, ei titteliä.

Nimi oli nyt kiinnitetty myös tutkintaan, jonka hän oli melkein viisi vuotta pitänyt avoimena ilman uutta ruumista.

Vasta oikeuslääketieteellinen vertailu kertoisi, kuuluiko Ella siihen todella.

Poliisitalon tilannehuoneeseen saatiin iltapäivällä koolle vanhan tutkintaryhmän jäseniä, jotka voitiin nopeasti irrottaa muista tehtävistä. Johanna ei yrittänyt palauttaa vuoden 2018 ryhmää sellaisenaan. Hän tarvitsi tässä vaiheessa rikospaikan, aikajanan, teknisen aineiston ja vanhan vertailun.

Antti istui hänen vastapäätänsä ja päivitti tehtävälistaa.

– Rikospaikan osalta ei edelleenkään merkkejä laajasta penkomisesta. Ovi ja lukko tutkitaan, mutta ensihavainto ei osoita murtoa. Rakennuksen kameratallenteet on jäädytetty säilytykseen. Kulutiedot tulevat erikseen.

Johanna nyökkäsi.

– Henna?

– Ensimmäinen varsinainen kuuleminen tehty lyhyenä.

Hän oli sopinut Ellan kanssa puoli yhdentoista tapaamisen eilen iltapäivällä. Ella mainitsi silloin aamun teknisen käynnin. Henna ei tiedä nimeä. Hän lähetti tänään ensimmäisen viestin Ellalle kymmenen seitsemäntoista, kun oli lähdössä. Ei vastausta. Toinen viesti kymmenen kolmekymmentäneljä alhaalta. Sitten hän meni ylös ja löysi Ellan.

– Muu aamun yhteydenpito?

– Vientiä käydään läpi. Ei vielä mitään, mistä kannattaa tehdä johtopäätöstä.

Johanna katsoi seinänäyttöä. Siinä oli nyt neljä nimeä omissa laatikoissaan, mutta Ellan laatikon ympärillä oli vain tämän päivän tiedot.

Jenni Haapala. Kaisa Lehtola. Aleksi Mäkinen. Ella Saarinen.

Hän lisäsi Ellan nimen viereen näkyvästi merkinnän

VERTAILU KESKEN.

– Oikeuslääketiede saa vanhat alkuperäiset kuvat tänään, Antti sanoi. – He eivät lupaa lopputulosta viikonlopuksi.

– Ei tarvitse luvata. Tehdään se kunnolla.

– KASVOT vahvisti viestin tunnisteiden. Se on lähtenyt heidän nykyisestä teknisestä arkistoympäristöstään. Työosoite on aito.

Johanna katsoi häntä.

– Käyttäjä?

– Ei vielä. Heidän mukaansa osoitteella on useita käyttöoikeutettuja työntekijöitä ja alihankkijoita. Tarkka käyttömalli saadaan kirjallisesti. Viestin kirjoittaja ei selviä pelkästä näkyvästä lähettäjä tiedosta.

Tällä kertaa työympäristö oli yhä käynnissä. Käyttöoikeudet, työasemat ja raakaviennit voitiin turvata nykytilassa, ennen kuin niistä tuli vuosien takaisia jäänteitä.

– Säilyttäkää myös tämän vuoden käyttöoikeuksien raakaviennit heti, Johanna sanoi. – En halua pelkkää listaa niistä nimistä, jotka joku muu katsoo tässä vaiheessa olennaisiksi.

Antti vilkaisi häntä ja hymyili nopeasti ilman iloa.

– Sama ohje kuin viimeksi.

– Silloin se oli varotoimi. Nyt tiedämme, miksi.

Oveen koputettiin, ja teknisen tutkinnan työntekijä toi heille ensimmäisen vastauksen Ellan aineistosta.

– KASVOTin arkistoprojekti teki nimihakua omasta aineistoluettelostaan. Ella Saarinen löytyy sieltä.

Johanna kääntyi kokonaan häntä kohti.

– Missä asemassa?

– Ei vuoden 2023 osallistujana. Retrospektiivisessä kokonaisuudessa on vanhaa portfolioaineistoa hänen nimellään. Tässä vaiheessa saatiin vain luettelotason vahvistus ja erätunnus. Alkuperää ja käsittelyketjua selvitetään.

– Kuinka vanhaa?

– Sitä ei vielä varmistettu. Merkinnäissä puhutaan aiemmasta portfolioaineistosta, ei tämän vuoden tuotannosta.

Johanna nyökkäsi hitaasti.

– Tarvitsen alkuperäisen luovuttajan, työpaketin ja kaikki käsittelyvaiheet, Johanna sanoi. – Ketkä ovat päässeet juuri tähän erään, millä oikeuksilla ja milloin. Ja se verrataan aamun yhteydenottoon. Ei koko arkiston henkilöstöä yhdeksi epäiltyjen listaksi.

Teknisen tutkinnan työntekijä kirjoitti ohjeen muistiin.

– Entä itse kuvat?

Johanna mietti hetken.

– Turvataan ne alkuperäisessä muodossa. Sisältöä katsotaan, kun tiedämme, mitä aineistoa siinä on ja mistä se tuli. Nyt haluan ensin reitin.

Työntekijä poistui.

Antti nojasi pöytään ja katsoi neljää nimeä seinällä.

– Vuonna 2018 meillä oli viesti, joka johti oikeaan ympäristöön mutta ei ihmiseen. Nyt meillä on taas viesti.

– Nyt meillä on myös tuore rikospaikka ja vielä toimiva työympäristö.

– Ja uhri, jonka kuvat ovat siellä.

Johanna katsoi Ellan nimeä.

Vuoden 2018 jälkeen Johanna oli tiennyt, että seuraava merkittävä havainto saattoi olla uusi ruumis. Tieto ei ollut valmistanut häntä tähän huoneeseen, Ellan kylmään kahviin, Hennan kameralaukkuun käytävällä tai kalenteriin merkittyyn puolen kymmenen tekniseen tarkistukseen.

Johanna veti tehtävälistan lähemmäs.

– Selvitetään, kuka pääsi juuri Ellan kuviin, hän sanoi. – Ja kuka käytti arkiston työyhteyttä päästäkseen hänen luokseen.

Luku 15

Poliisin tiedote tuli toimituksen uutisseurantaan vähän kahden jälkeen.

Naisen kuolemaa Rysässä tutkitaan mahdollisena henkirikoksena.

Jarkko avasi tiedotteen heti. Tällä kertaa poliisi kertoi nimen.

Ella Saarinen, kaksikymmentäkuusi vuotta. Löydetty perjantaiamuna työhuoneestaan Makasiinirannasta. Kuolemaan liittyi seikkoja, joiden vuoksi poliisi selvitti mahdollista henkirikosta. Tekotapaa ei kommentoitu. Poliisi pyysi havaintoja alueelta aamupäivän ajalta.

Ei sanaakaan KASVOTista.

Jarkko luki tekstin uudelleen ja jäi katsomaan nimeä.

Hän tuns Rysän Makasiinirannan työtilat maineelta ja oli joskus käynyt samassa korttelissa kuvaajan haastattelussa. Ella Saarinen ei sanonut hänelle mitään ennen kuin hän syötti nimen hakuun.

Sen jälkeen nimi sai nopeasti kasvot.

Ensimmäisenä tuli vastaan Ellan oma sivu. Etusivulla oli suuri vaalea kuva, jossa hän katsoi suoraan kameraan. Valikossa olivat omat kohtansa kuvauksille, kaupallisille yhteistoille, omille sisällöille ja yhteydenotoille. Toisessa välilehdessä oli TrueFans-profiili. Kolmannessa julkinen kuvapalvelutili, jossa viime kuukausina oli julkaistu studiokuvia, lyhyitä videoleikkeitä ja kaupallisia yhteistöitä.

Jarkko avasi rinnalle yritystietoja ja vanhempia hakutuloksia.

Ella oli työskennellyt itsenäisesti glamourmallina, verkkosisällöntuottajana ja kuvausten tilaajana sekä tuottajana. Hänellä ei näyttänyt olevan yhtä toimistoa tai

työnantajaa. Osa kuvista oli selvästi kaupallisia, osa hänen omaan palveluunsa tehtyjä. Julkisessa profiilissa ei ollut epävarmuutta siitä, mitä hän myi tai millaisen kuvan itsestään halusi antaa. Kuvatestit olivat lyhyitä ja usein kuivan itsevarmoja. Niissä ei selitelty työtä eikä pyydetty anteeksi sitä, että kuvien tarkoitus oli myös olla seksuaalisia.

Jarkko huomasi lukevansa niitä samalla tavalla kuin oli vuosia aikaisemmin lukenut Jennin ja Kaisan krediittejä: ensin työn lajina, sitten verkostona, vasta sen jälkeen ihmisen jälkeenä.

Kymmenessä minuutissa hänellä oli ikä, ammatti, työhuoneen osoite ja joukko kuvia, jotka joku muu ehtisi pian poimia ensimmäisiin uutisiin.

Se oli paljon tietoa.

Se oli myös juuri sen verran kuin Ella oli itse julkiseksi rakentanut.

Päivi pysähtyi Jarkon pöydän viereen ja luki poliisin tiedotteen tämän näytöltä.

– Onko nimi vahvistettu muuten kuin tiedotteessa?

– Poliisi julkaisi sen itse.

– Mitä tiedät hänestä?

Jarkko näytti auki olevia välilehtiä.

– Kaksikymmentäkuusi. Itsenäinen glamour- ja TrueFans-malli, tekee myös omaa kuva- ja sisällöntuotantoa. Työhuone Makasiinirannassa. Julkinen ura ainakin muutaman vuoden mittainen.

Päivi vilkaisi kuvapalvelun ruutua.

– Ja mitä tiedät hänestä?

Jarkko katsoi häntä.

– Tuon verran.

– Sitten se on ensimmäinen tehtävä. Ei sarjamurhaajaa, ei KASVOT-teoriaa eikä kymmentä vanhaa linkkiä ennen kuin tiedetään, kuka tämä ihminen oli.

– En ollut kirjoittamassa teoriaa.

– Hyvä. Säästyy aikaa.

Päivi nojasi kädellään pöydän reunaan.

– Jos löytyy varmennettava KASVOT-yhteys, se kuuluu taustaan. Mutta ensimmäinen juttu ei saa tehdä Ellasta selitystä vanhalle jutulle ennen kuin poliisi on edes sanonut, mistä tässä on kyse.

Jarkko nyökkäsi.

Uhrista löytyi verkosta niin paljon valmista materiaalia, että toimitus voisi tehdä uskottavan näköisen henkilöjutun puhumatta yhdellekään ihmiselle, joka oli tuntenut hänet.

Hän avasi Ellan viimeisten kuukausien yhteistyömerkinnät ja alkoi kirjata toistuvia nimiä.

Valokuvaajia oli useita. Meikkaajia muutama. Yksi nimi toistui selvästi muita useammin.

Henna Korhonen.

Nimi löytyi kuvauskrediiteistä, yhteisistä julkaisuista ja lyhyistä työvideoista, joissa kumpikin näkyi vuorollaan kameran takana. Yhdessä keväisessä kuvassa Henna näkyi peilistä kuvan laidassa, kamera kädessään, ja Ella oli kirjoittanut kuvatekstiin vain: *hän käski taas olla koskematta valoon*.

Jarkko avasi Hennan ammatillisen sivun. Valokuvaaja, oma työtila Kehräämön suuralueella, Vanhan Kehräämön Kutomossa. Muotia, henkilökuvia, pienempiä tuotantoja ja verkkosisältöjä.

Hän löysi numeron yrityssivulta ja soitti.

Henna vastasi neljännellä hälytysäänellä.

– Korhonen.

– Jarkko Salonen, Lystikkälän Sanomista. Soitan Ella Saarisesta.

Hiljaisuus tuli niin nopeasti, että Jarkko tiesi heti nimen osuneen oikeaan ihmiseen.

– Tiedän, kuka olet, Henna sanoi lopulta.

Ääni oli väsynyt ja karhea.

– Poliisi julkaisi Ellan nimen. Teen hänestä ensimmäistä uutista. Nimenne näkyy monessa hänen viime vuosien työssään.

– Minä löysin hänet.

Jarkko siirsi katseensa näytöltä pois.

– En tiennyt sitä.

– Nyt tiedät.

– Olen pahoillani.

Henna ei vastannut siihen. Taustalla kuului oven ääni. Sen jälkeen Hennan äänessä oli vaimea kaiku, kuin hän olisi siirtynyt käytävälle.

– Mitä sinä haluat?

– En rikospaikkaa. Haluan tietää, kuka Ella oli ja mitä hänen työnsä oikeasti tarkoitti. Julkisista lähteistä saan kuvat, ammatin ja alustat. Ne eivät riitä.

Henna hengitti puhelimeen hitaasti.

– Juuri siksi minä ehkä puhun.

Jarkko odotti.

– Mutta minä päätän, mistä, Henna jatkoi. – En puhu hänen ihmissuhteistaan yleisesti, en perheestä enkä ala käydä läpi sitä, ketkä kaikki ovat joskus kuvanneet sitä. Ja jos minä sanon jonkin olevan pois jutusta, se on pois.

– Sovitaan niin.

– Olen työhuoneella Kehräämössä. En halua kahvilaan.

Jarkko katsoi kelloa.

– Pääsen sinne noin puolessa tunnissa.

– Tule.

Puhelu katkesi.

Päivi oli palannut omalle pöydälleen. Jarkko nousi ja veti takin tuolin selkänojasta.

– Henna Korhonen oli löytäjä, hän sanoi. – Suostui puhumaan Ellasta. Menen Kehräämöö.

Päivi nyökkäsi.

– Muista, että hän on ollut poliisin kanssa koko päivän ja löytänyt ystävänsä kuolleena.

– Muistan.

– Ja jos hän haluaa kertoa enemmän kuin ymmärtää kertovansa, sinäkin saat vetää rajan.

Jarkko puki takin.

– Niin saan.

Vanhan Kehräämön Kutomo oli pitkä tehdasrakennus, jonka sisään oli rakennettu erikokoisia työtiloja vanhojen rakenteiden ehdoilla. Käytävällä näkyi ovissa suunnittelijoiden, kuvaajien ja pienten tuotantoyhtiöiden nimiä. Jossakin kauempana surisi kone, mutta muuten iltapäivä oli jo hiljentynyt.

Hennan työtilan ovi oli auki.

Hän seiso i suuren pöydän ääressä musta collegepaita päällään, hiukset kiireesti niskaan sidottuina. Jarkko tunnisti hänet kuvista, mutta niissä hän oli yleensä ollut valmiina työpäivään. Nyt kasvoilla ei ollut meikkiä ja silmien ympärillä oli punoitusta, jota hän ei yrittänyt peittää.

– Sisään, Henna sanoi.

Työtila oli korkeampi kuin leveä. Yhdellä seinällä oli taustapaperirullia ja valokalustoa, toisella pitkä hylly täynnä laatikoita, kuvakirjoja ja kovalevyjä. Ikkunoista tuli harmaata valoa sisäpihan puolelta. Tietokoneen vieressä oli kaksi kahvikuppia, joista toinen oli tyhjä ja toinen koskematon.

Jarkko ei ottanut nauhuria esiin ennen kuin kysyi luvan.

Henna katsoi sitä hetken.

– Saat nauhoittaa. Sitten ainakaan minun ei tarvitse kuulla omia lauseitani väärin muistettuina.

Jarkko käynnisti nauhurin ja laski sen pöydälle.

– Käydään ensin rajat. Voin käyttää nimeäsi kuvaajana ja Ellan ystävänä?

– Läheisenä työystävänä. Se on tarkempi.

– Sopii.

– Ja se, että minä löysin sen, tulee poliisilta, jos tulee. En halua olla jutussa löytäjänä.

– En käytä sitä sinulta.

Henna nyökkäsi ja istui työtuolille. Jarkko jäi vastapäätä toiselle tuolille, jonka päällä oli hetkeä aikaisemmin ollut kasa heijastimia. Henna oli siirtänyt ne lattialle.

– Kuinka kauan tunsitte?

– Nelisen vuotta kunnolla. Nähtiin ennen sitä pari kertaa samoissa töissä, mutta ei tunnettu. Sitten Ella tarvitsi kuvaajan yhteen sarjaan, joku suositteli minua ja siitä se lähti.

– Kuvasitte usein yhdessä?

– Välillä monta kertaa kuussa, välillä meni pari kuukautta, ettei tehty mitään. Riippui siitä, mitä sillä oli menossa. Viimeiset pari vuotta me tehtiin paljon sen omia juttuja ja muutamia asiakastöitä.

Henna nojasi kyynärpäät polviinsa.

– Mutta jos kirjoitat, että minä olin sen hovikuvaaja, minä soitan heti perään.

Jarkko nosti katseensa vihkosta.

– En kirjoita.

– Sillä oli muitakin kuvaajia. Hyviäkin, valitettavasti.

Ensimmäinen kuiva sävy tuli niin luonnollisesti, että Henna itsekin huomasi sen. Suupieli liikahti ja pysähtyi.

– Se olisi nauranut tuolle, hän sanoi.

Jarkko ei täyttänyt taukoa.

Henna katsoi ikkunaa.

– Ella ei ollut mikään jatkuvasti päälle kytketty hahmo. Ei se tullut tänne korkokengissä ja alkanut heti näyttää kameraan siltä kuin kuvissa. Useimmiten se tuli liian aikaisin, avasi läppärin, kysyi, onko kahvia, ja valitti jostain laskutuspalvelusta.

– Julkinen profiili näyttää hyvin hallitulta.

– Se oli hallittu. Tarkoituksella.

Henna kääntyi takaisin Jarkkoon.

– Älä tee tästä sellaista juttua, että netissä rohkea nainen olikin oikeasti hiljainen ja tavallinen. Ella vihasi sitä asetelmaa. Se ei ollut mikään vale-Ella niissä kuvissa. Se tykkäsi niistä. Se tiesi täsmälleen, mitä teki ja miksi.

– Mutta se ei ollut koko ihminen.

– Ei kukaan ole koko ihminen työprofiilissaan.

Henna sanoi sen ilman kärsimättömyyttä, kuin asian, joka oli hänen mielestään niin ilmeinen, ettei sitä olisi pitänyt joutua selittämään.

– Millainen puoli jäi verkosta pois?

Henna mietti.

– Käytännöllinen. Tosi käytännöllinen. Jos kuvauksessa oli joku ongelma, se ei jäänyt pyörittämään sitä tunniksi. Vaihdetaan tämä, siirretään valo, jätetään tekemättä. Ja sillä oli sellainen kuiva tapa kommentoida asioita, että välillä ihmiset eivät tajunneet sen vitsailevan.

– Esimerkki?

– Viime talvena yksi asiakas pyysi viidettä kierrosta lähes samoihin kuviin. Ella vastasi sähköpostiin, että kuudes kierros varmaan viimein paljastaa tuotteen todellisen olemuksen. Sitten se teki korjaukset, koska niistä maksettiin.

Jarkko hymyili ennen kuin ehti estää sitä. Henna huomasi ja nyökkäsi kerran.

– Tuollainen se oli.

Hennan puheessa Ella alkoi irrota selaimen kuvista. Ei vastakuvaksi niille vaan ihmiseksi, joka oli tehnyt ne tietoisesti ja siirtynyt niiden jälkeen kotiin, laskuihin, kahviin ja seuraavaan työpäivään.

– Näittekö työn ulkopuolella?

– Nähtiin. Ei mitenkään joka päivä, mutta kyllä. Syötiin, käytiin joskus keikalla. Ja se käveli paljon.

– Kuntoiluna?

Henna pudisti päätään.

– Ei sillä tavalla. Se lähti vaan kävelemään kaupunkiin. Saattoi kiertää kaksi tuntia ilman mitään järkevää reittiä ja lähettää mulle kuvia matkalta.

Hän otti puhelimen pöydältä, avasi viestit ja selasi hetken.

– Tässä.

Ensimmäisessä kuvassa näkyi kerrostalon päätyyn jätetty vanha maalattu talonnumero, vaikka seinä oli muuten uusittu. Toisessa joku oli jättänyt pienen muovisen dinosauruksen liikennemerkkin jalustalle. Kolmannessa kahden uudisrakennuksen väliin jäi niin kapea kaistale vanhaa tiiliseinää, ettei siitä saanut selvää, oliko se tarkoitus säilyttää vai oliko purkutyö vain jäänyt kesken.

Kuvien alla Ellan viestit olivat lyhyitä.

Arkkitehti luovutti tässä kohtaa.

Paikallinen fauna.

Suojelukohde vai moka, äänestä.

Jarkko katsoi niitä kauemmin kuin oli aikonut.

Ne eivät olleet samalla tavalla viimeisteltyjä kuin Ellan julkisen portfolion kuvat. Ne olivat puhelimella napattuja havaintoja, joihin ei liittynyt julkaisusuunnitelmaa.

– Se ei kuvannut näitä mihinkään? hän kysyi.

– Minulle. Joskus muille kavereille varmaan. Ei tämä ollut mikään salainen taideprojekti. Se vain huomasi asioita.

Henna lukitsi puhelimen.

– Se oli välillä rasittavaa, koska jos olin sen kanssa kävelemässä ja halusin päästä johonkin, se saattoi pysähtyä kuvaamaan jotain täysin turhaa kylttiä.

Ääni särähti viimeisen sanan kohdalla. Henna painoi huulet yhteen ja katsoi pöytää.

Jarkko antoi nauhurin käydä hiljaisuudessa.

Hetken kuluttua Henna nousi.

– Minä näytän sulle jotain. Helpompi selittää kuvilla kuin puhua tästä abstraktisti.

Hän siirtyi tietokoneelle. Jarkko nousi mutta jäi niin kauas, ettei nähnyt ruutua ennen kuin Henna oli itse avannut kansion.

– Tämä on meidän yhteinen työarkisto. Ei Ellan koko elämä. Tässä on niitä kuvia, joita se on joskus antanut mulle vertailua varten tai joita me ollaan käyty yhdessä läpi.

Henna avasi sarjan eri vuosilta. Uudemmissa kuvissa Ella näytti samalta ihmiseltä kuin julkisissa profiileissa, mutta vaihteli ilmettä, valaistusta ja roolia enemmän kuin yhdellä verkkosivulla näkyi. Vanhemmissa oli testikuvia, portfolio-otoksia ja pieniä julkaisemattomia sarjoja.

– Me riideltiin näistä välillä, Henna sanoi.

– Mistä tarkalleen?

– Siitä, mitä vanhaa kannattaa jättää näkyviin. Minun mielestäni osa näistä on edelleen tosi vahvaa työtä. Ellan mielestä osassa näkyi ihminen, joka se oli ollut silloin. Sitä kuvaa se ei enää halunnut myydä.

– Häpesikö se niitä?

Henna kääntyi nopeasti.

– Ei. Juuri tuota se inhosi. Jos nainen ei enää halua jotakin kuvaa julkiseksi, ihmiset alkavat heti selittää häpeällä.

– Mitä Ella itse sanoi?

– Että hyvä kuva voi silti olla väärä kuva nyt. Ja että jos se haluaa nykyisen portfolion kertovan siitä, mitä tekee nyt, sen ei tarvitse pitää siellä viisi vuotta vanhaa versiota itsestään vain koska kuvaaja tykkää siitä.

Henna hymyili vähän vinosti.

– Minä olin tässä se kuvaaja, joka tykkäsi liian monesta. Hän avasi toisen kansion.

– Esimerkiksi tämä sarja. Ei minun ottamani. Joku itsenäinen portfoliokuvaus ennen kuin sen nykyinen työ oikeasti vakiintui. Kaksituhattaseitsemäntoista tai kahdeksantoista, en muista varmasti.

Jarkko katsoi kuvia.

Ensimmäisessä Ella seisoi yksinkertaista tummaa taustaa vasten, kasvot valoon kääntyneinä. Toisessa rajausta oli lähempänä. Kolmannessa lähikuvassa päälaki rajautui pois. Ella lepuutti poskeaan avoimella kämmenellä ja katsoi alas ohi kameran. Kasvojen vieressä kulki kapea pystysuora valokaistale tumman taustan ja ihon välissä.

– Tämä on hyvä, Henna sanoi ja osoitti viimeistä.

– On.

– Ella ei enää halunnut sitä etusivuille tai hakemistoihin. Ei siksi että siinä olisi mitään vikaa. Sen mielestä siinä on sellainen vanhan portfolion tunnelma, joka ei enää sanonut siitä mitään.

– Ja sinä olit eri mieltä.

– Minun mielestäni kuva toimii yhä. Ella sanoi, ettei kuvien tehtävä ollut todistaa minulle, että olin oikeassa.

Henna vaihtoi seuraavaan kansioon. Vanha lähikuva katosi ruudulta muiden joukkoon.

Jarkko kirjoitti muistiin Ellan halun päättää itse, mitkä vanhat kuvat saivat määritellä hänen nykyistä työtään. Hallittu julkinen kuva ei ollut syntynyt sattumalta. Ella oli valinnut myös sen, mitä jätti pois.

– Oliko tästä viime aikoina joku isompi riita? Jarkko kysyi.
– Ei mikään välirikko. Viime viikolla minä naljailin taas yhdestä vanhasta sarjasta, että poistat kohta kaiken, missä et ole itse ollut tuottajana. Ella käski minun hankkia harrastuksen.

– Milloin näitte viimeksi?

Hennan kasvot muuttuivat.

– Eilen.

Jarkko ei kysynyt heti lisää.

– Meidän piti nähdä tänäänkin. Puoli yhdeltätoista.

Jarkko kirjoitti ajan muistiin. Poliisin kuulustelusta hän ei tiennyt muuta kuin sen, minkä Henna itse nyt kertoi.

– Oliko teillä kuvaus?

– Pieni työjuttu. Meidän piti käydä läpi yksi sarja ja katsoa ensi viikon kuvausta. Ella sanoi eilen, että aamulla sillä oli ensin KASVOTin arkistosta joku tekninen tyyppi käymässä.

Jarkko katsoi Henna.

– KASVOTista?

– Niin.

– Tiesitkö nimen?

– En. Eikä Ella tiennyt, tai ainakaan se ei sanonut.

Henna otti taas puhelimen.

– Minulla on se viesti. Tai kopio siitä.

Jarkko ei liikkunut lähemmäs ennen kuin Henna käänsi näytön hänelle.

– Ella lähetti tämän eilen. Se oli ärsyyntynyt siitä, että vanhoja tiedostoja piti taas kaivaa esiin ennen meidän tapaamista.

Näytöllä oli kuvakaappauksia lyhyestä viestiketjusta. Lähettäjänä näkyi KASVOTin tekninen työosoite. Viestissä pyydettiin tarkistamaan vanhojen alkuperäistiedostojen formaatti- ja käyttötietoja ennen arkistointia. Tarkistus oli

sovittu perjantaiksi kello yhdeksän kolmekymmentä Ellan työhuoneelle.

Yksittäisen ihmisen nimeä ei näkynyt.

Jarkko luki ketjun toisen kerran.

Vuonna 2018 hän oli käyttänyt viikkoja etsiäkseen KASVOTin teknisestä tuotannosta yhteyttä neljän vuoden taakse. Henkilönimiä oli löytynyt, mutta vuoden 2014 julkiset tiedot eivät olleet riittäneet osoittamaan työn jatkuvuutta.

Nyt hänellä oli edessään yksittäinen työasia ja sen vuoksi sovittu tapaaminen.

– Sanoiko Ella, miksi juuri hänen tiedostojaan tarkistettiin?

– Ei muuta kuin että ne olivat jotain vanhoja alkuperäisiä portfolioita. Se kirjoitti, että kohta sen koko nuoruus pitää siirtää jonnekin arkistoon ennen kuin se saa luvan unohtaa sen.

– Oliko sävy huolestunut?

– Ei. Ärsyntynyt. Työasia.

Henna veti puhelinta vähän takaisin.

– Tämä oli tavallinen viesti. Siksi se meni sinne.

Jarkko katsoi näyttöä vielä kerran.

Siinä juuri oli asian paino. Viestissä ei tarvinnut olla uhkaa, jos lähettäjällä oli oikea työosoite ja uskottava syy tietää Ellan vanhoista tiedostoista.

Se ei silti kertonut, kuka oli lähettänyt viestin. Vielä vähemmän se kertoi, kuka oli tullut työhuoneelle tai mitä siellä oli tapahtunut.

– Saanko ottaa tästä kuvan tai pyytää sinua lähettämään kopion minulle? Jarkko kysyi.

Henna epäröi.

– Miksi?

– Koska haluan varmistaa, mitä KASVOT-yhteydestä pystyy todistamaan. Ja koska tämä pitää säilyttää poliisia varten.

– Poliisi tietää tapaamisesta.

– Hyvä. Mutta älä poista tätä kopiota. Jos annat sen minulle, säilytän sen alkuperäisenä kuvana enkä julkaise viestiketjua ilman erillistä sopimusta.

Henna katsoi häntä pitkään.

– Saat kopion. Et kuvaa sitä juttuun.

– Sovittu.

Henna lähetti kuvakaappaukset Jarkon työosoitteeseen. Jarkko tarkisti niiden tulleen perille ja sulki puhelimensa.

– Minun täytyy kysyä vielä yksi asia, hän sanoi. – Tiesikö joku muu, että Ellalla oli tuo tapaaminen?

– En tiedä. Varmaan jos se oli työasia, siellä KASVOTin päässä tiesi joku. Minä tiesin vain siksi, että Ella valitti siitä mulle.

Henna istahti takaisin tuolille.

– Älä nyt tee koko arkistosta syyllistä.

– En tee.

– Ella olisi vihannut sitäkin. Että kaikki sen kuvat muuttuvat yhdessä päivässä vihjeiksi.

Jarkko katsoi tietokoneen ruutua, jossa oli taas avoinna uudempi kuva Ellasta. Siinä hän nauroi jollekin kameran ulkopuolella tapahtuvalle, mutta kuvasta ei voinut tietää, mille.

– Ensimmäisessä jutussa yritän tehdä päinvastoin, hän sanoi.

Henna nyökkäsi hitaasti.

– Sitten kirjoita, että se tiesi, mitä teki. Älä kirjoita, että joku muu keksi sille sen julkisen kuvan.

– Kirjoitan.

– Ja kirjoita, että se oli hauska.

Henna sanoi viimeisen sanan hiljempaa.

Jarkko sammutti nauhurin vasta kun Henna nyökkäsi luvaksi.

Toimitukseen palatessaan Jarkolla oli kolme näkymää samaan Ella Saariseen.

Poliisin tiedotteessa oli kaksikymmentäkuusivuotias nainen, jonka kuolemaa tutkittiin mahdollisena henkirikoksena. Verkossa oli itsenäinen malli ja sisällöntuottaja, joka oli rakentanut kuvansa huolellisesti ja näkyvästi omilla ehdoillaan. Hennan puheessa oli tullut esiin ihminen, joka lähetti ystävälleen kuvia muovidinosauruksesta liikennemerkin jalustalla, riiteli vanhojen portfolio-otosten arvosta ja ärsyntyi työviesteistä, jotka sotkivat aamun aikataulua.

Päivi luki Jarkon muistiinpanot nopeasti ja pysähtyi kohtaan KASVOT-viestistä.

- Tämä on Hennan puhelimesta?

- Ellan eilen hänelle välittämä kuvakaappausketju.

Hennalle ei kirjoittanut KASVOT. Ella lähetti sen hänelle itse.

- Ja lähettäjän nimi?

- Ei näy. Yhteinen tekninen osoite. Pyyntö koskee vanhojen alkuperäistiedostojen käyttö- ja formaattitietoja. Tapaaminen tänään puoli kymmeneltä.

Päivi nojasi pöydän reunaan.

- Mitä siitä tiedät varmasti?

- Että Ellalla oli sovittu KASVOTin nimissä tekninen tapaaminen. En vielä edes sitä, onko osoite aito. Sen varmistan seuraavaksi.

- Entä että tapaamisella oli yhteys kuolemaan?

- En tiedä.

- Hyvä.

Päivi siirsi katseensa Hennan henkilökuvamuistiinpanoihin.

– Tässä on ensimmäinen juttu. Ihminen, työ ja poliisin vahvistama tieto. Jos arkistoyhteys kestää varmistuksen, yksi kappale taustaksi.

– Samaa ajattelin.

– Älä anna vanhan sarjan syödä häntä heti.

Jarkko avasi Ainon numeron.

Aino Laitinen oli vuoden 2023 KASVOTin arkistoprojektin johtaja. Jarkko oli käyttänyt hänen nimeään jo tapahtuman taustatiedoissa, mutta he eivät tunteneet muuten. Aino vastasi lyhyen jonotusäänen jälkeen.

– Laitinen.

– Jarkko Salonen, Lystikkälän Sanomista. Tarvitsen varmennuksen Ella Saarista koskevaan arkistotietoon.

Aino oli hetken hiljaa.

– Poliisi on ollut meihin yhteydessä.

– En kysy, mitä poliisi on pyytänyt tai saanut. Minulla on Ellan ystävän kautta kopio teknistä tapaamista koskevasta viestistä. Haluan varmistaa kaksi asiaa: onko siinä näkyvä työosoite KASVOTin aito, ja onko Ella Saarisen vanhaa portfolioaineistoa tämän vuoden retrospektiivisessä kokonaisuudessa.

– Lähetä osoite minulle sellaisena kuin se näkyy, ei koko viestiketjua.

Jarkko lähetti sen.

Aino palasi linjalle parin minuutin kuluttua.

– Osoite on meidän teknisen arkistotyön käytössä oleva yhteinen osoite.

– Yksilöikö se lähettäjän?

– Ei. Sillä on useita käyttöoikeutettuja käyttäjiä, myös alihankkijoita. En lähde kommentoimaan mitään yksittäistä viestiä tai käyttäjää.

- En pyydä sitä. Entä Ellan aineisto?
- Nyt tauko oli pidempi.
- Hänen nimellään on retrospektiivisessä kokonaisuudessa vanhaa portfolioaineistoa.
- Jarkko kirjoitti vastauksen sanatarkasti.
- Yksi kuva vai laajempi aineisto?
- Laajempi erä. Vanhoja alkuperäisiä portfoliotiedostoja.
- Onko Ella luovuttanut ne itse tänä vuonna?
- Ei. Aineisto on tullut ulkopuolisen luovutuksen kautta osana laajempaa kokonaisuutta.
- Minkä luovuttajan?
- Sitä en anna tässä vaiheessa ennen kuin tarkistan käyttö- ja luovutustiedot kunnolla.
- Onko aineisto kulkenut KASVOTin teknisen arkistokäsittelyn läpi?
- On.
- Siinä oli enemmän kuin Jarkko oli odottanut saavansa ensimmäisellä puhelulla.
- Ketkä ovat käsitelleet juuri sitä erää?
- Siihen en vastaa. Käyttäjätiedot ja muut vastaavat ovat nyt myös poliisin asiaa. Minä voin vahvistaa projektin rakenteen ja sen, mitä aineistoa meillä on. En ala tekemään henkilöstöselvitystä lehden kautta.
- Selvä.
- Jarkko katsoi viereen kirjoittamiaan sanoja.
- ulkopuolinen luovutus – nimetty erä – tekninen käsittely*
- Tarvitsen myöhemmin tiedon siitä, mistä erä tuli ja miten se vastaanotettiin. Organisaation tasolla, ei poliisin lokeja.
- Sen voin selvittää, kun tiedän, mitä asiakirjoja voin luovuttajan puolesta kommentoida.
- Hyvä.

Puhelun jälkeen Jarkko avasi vuoden 2014 ja 2018 muistiinpanonsa.

Kaisa oli jo osoittanut, ettei osallistuminen KASVOTiin ollut oikea raja. Hänen kampanjakuvansa olivat olleet vuoden 2014 aineistossa ilman että hän itse oli osallistunut tapahtumaan. Ellan puuttuminen tämän vuoden osallistujalistasta ei siis ollut uusi poikkeus.

Uutta oli tarkkuus. Ellan nimellä oli vanhoista alkuperäistiedostoista koostuva erä, joka oli tullut ulkopuolelta ja kulkenut teknisen käsittelyn läpi. Samalle aamulle teknisestä työosoitteesta oli sovittu tapaaminen juuri alkuperäistiedostojen vuoksi.

Jarkko kirjoitti vihkoon kolme sanaa allekkain.

Luovuttaja.

Vastaanotto.

Käsittely.

Vuonna 2018 hänen henkilöstövertailunsa oli pysähtynyt vanhan aineiston aukkoihin. Nyt hänen oli aloitettava aineiston reitistä, ei osoitteesta.

Ennen jutun kirjoittamista Jarkko soitti Johannalle.

Puhelu yhdistyi nopeasti.

– Korpela.

– Jarkko Salonen.

– Niin.

Johannan ääni ei enää kuulostanut siltä kuin neljän vuoden katkos olisi alkanut uudelleen jokaisesta puhelusta.

– Minulla on kolme kysymystä Ella Saarisesta, Jarkko sanoi. – Voiko poliisi vahvistaa, että hänen vanhaa portfolioaineistoaan on KASVOTin tämän vuoden retrospektiivissä?

– En kommentoi tutkinnan aineistoja tässä vaiheessa.

– Voiko poliisi vahvistaa, että hänen aamulleen oli sovittu KASVOTin tekninen arkistotapaaminen?

– En kommentoi hänen viestejään tai kalenteriaan.

– Selvä. Kolmas ei ole kommenttipyyntö. Henna

Korhosella on Ellan eilen hänelle välittämä kuvakaappausketju KASVOTin teknisestä yhteydenotosta. Minulla on siitä Hennan luvalla kopio. Tarvitsetteko sen?

Johannan vastaus tuli heti.

– Kaikki alkuperäinen tai välitetty aineisto, joka liittyy tuohon yhteydenottoon, pitää säilyttää. Älkää poistako viestejä tai kuvakaappauksia. Henna voi toimittaa oman kopionsa poliisille, ja jos teillä on toimitukseen saatu versio, säilyttäkää se muuttamattomana.

– Minne Henna toimittaa sen?

Johanna antoi tutkintaryhmän virallisen yhteydenottokanavan.

Jarkko kirjoitti sen ylös.

– Vahvistatko, että tutkinta pitää viestiä merkityksellisenä?

– Vahvistan vain sen, että kuolleen ihmisen aamun tapaamiseen liittyvää aineistoa ei pidä hävittää.

– Riittää.

Jarkko oli jo lopettamassa, kun hän kysyi vielä yhden asian.

– Vanhoista murhista ei ole tulossa kommenttia tähän juttuun?

– Ei.

– Selvä. Kiitos.

Puhelu loppui.

Jarkko lähetti Hennalle poliisin yhteystiedon ja lyhyen viestin: *Älä poista alkuperäistä ketjua tai kuvakaappauksia. Poliisi pyytää säilyttämään kaiken. Tässä toimitusosoite tutkinnalle.*

Henna vastasi muutaman minuutin kuluttua yhdellä sanalla.

Hyvä.

Perjantai-iltana ensimmäinen juttu oli valmis vähän ennen seitsemää.

Otsikko oli yksinkertainen:

Ella Saarinen löydettiin kuolleenä työhuoneestaan – poliisi tutkii mahdollista henkirikosta

Jarkko oli kirjoittanut alkuun poliisin vahvistamat tiedot. Sen jälkeen tuli Ellan työ: itsenäinen glamour- ja TrueFans-malli, kuva- ja sisällöntuottaja, joka oli tehnyt eri alustoille ja asiakkaille omia tuotantojaan. Hennan kuvauksesta hän käytti vain sen, minkä tämä oli hyväksynyt nimellään: Ella rakensi julkisen kuvansa itse, suhtautui työhön käytännöllisesti ja saattoi olla ystävilleen paljon kuivempi ja arkisempi kuin huolellisesti tuotettu verkkoprofiili näytti.

Jarkko jätti pois yksityiset viestikuvat kaupungilta.

Hän kirjoitti yhden lauseen Ellan tavasta kävellä kaupungissa ja huomata pieniä yksityiskohtia, koska Henna oli antanut siihen luvan ilman kuvia.

Vanhoista portfolioista hän käytti ristiriidan ytimen: Ella ei hävennyt varhaisempia kuviaan, mutta halusi itse päättää, mitkä niistä yhä kuuluivat hänen nykyiseen ammatilliseen kuvaansa.

KASVOT tuli vasta jutun loppupuolella.

Aino Laitinen oli vahvistanut Lystikkälän Sanomille, että Ellan nimellä oli vuoden 2023 retrospektiivisessä arkistossa vanhaa portfolioaineistoa. Jarkko kirjoitti suoraan, ettei Ella ollut tapahtuman tämänvuotinen osallistuja ja ettei tämä yksin osoittanut mitään yhteyttä kuolemaan. Arkisto sisälsi myös aineistoa ihmisistä, jotka eivät olleet itse osallistuneet tapahtumaan.

Aamun teknistä tapaamista hän ei julkaissut.

Päivi luki jutun loppuun ja palasi Hennan kohtaan.

– Tämä toimii, hän sanoi. – KASVOT ei tule ennen kuin lukija tietää ihmisestä muutakin kuin ammatin.

– Niin oli tarkoitus.

Päivi katsoi vielä kappaletta vanhoista portfolioista.

– Oletko varma, ettei tämä ala kuulostaa siltä, että hänen työnsä oli hänelle ongelma?

Jarkko luki kappaleen uudelleen.

– Vaihdan yhden lauseen.

Hän poisti kohdan, jossa oli käyttänyt sanaa *irrottautua*, ja kirjoitti tilalle, että Ella oli päivittänyt aktiivisesti sitä, millaisia töitä halusi nykyisessä portfolioissaan korostaa.

Päivi luki version ja nyökkäsi.

– Julkaise.

Jarkko painoi painiketta.

Hetkeä myöhemmin Ella Saarisen nimi nousi Lystikkälän Sanomien etusivulle. Pääkuvaksi oli valittu ammatillinen kasvokuva, jonka käyttöoikeus oli varmistettu ja jossa Ella katsoi suoraan kameraan ilman sellaista rajausta, jonka tarkoitus olisi ollut tehdä hänen työstään rikosjutun vihje.

Jarkko seurasi ensimmäiset minuutit julkaisujärjestelmää tavasta, ei jännityksestä. Korjauksia ei tullut. Poliisin tiedote pysyi ennallaan. Muut mediat alkoivat julkaista omia ensimmäisiä tekstejään, osa samoilla TrueFans-profiilin kuvilla, jotka Jarkko oli avannut iltapäivällä.

Hän sulki ne.

Ella oli heidän jutussaan nyt vähän enemmän kuin hakutulos.

Lauantaina toimitus oli hiljaisempi. Jarkko tuli paikalle ennen lounasta, vaikka hänen ei olisi ollut pakko. Hänellä oli Ainolta saatu vahvistus, Hennan viestikopio ja vuosien 2014 sekä 2018 vanhat KASVOT-muistiinpanot.

Hän rakensi yhdelle sivulle Ellan aineistoerän tunnetun reitin niin pitkälle kuin sen pystyi todentamaan.

Jarkko ei tiennyt alkuperäistä luovuttajaa, erän vastaanottajaa eikä sitä, ketkä olivat avanneet tai käsitelleet tiedostoja.

Aino lähetti lauantaina iltapäivällä kirjallisen vahvistuksen samoista rajatuista tiedoista: Ellan nimellä oli retrospektiivissä nimetty vanhojen portfolioaineistojen erä, joka oli saapunut ulkopuolisen luovutuksen kautta ja kulkenut tekniseen arkistokäsittelyyn. Luovuttajaa koskevat tiedot hän tarkistaisi erikseen.

Jarkko tulosti viestin vanhojen muistiinpanojensa viereen.

Sunnuntaiaamuna Jarkko kävi läpi vanhoja KASVOT-juttujaan ja huomasi, kuinka helposti sana *arkisto* oli tarkoittanut eri asioita: yleisölle näkyvää retrospektiiviä, kuvien taustalla olevaa teknistä järjestelmää tai tapahtumajärjestäjän haltuun tullutta tiedostojen, käyttöoikeuksien ja vanhojen kampanjoiden kokonaisuutta.

Jarkko avasi uuden tiedoston ja kirjoitti Ellan nimen alle:

Kuka toi erän KASVOTiin?

Kuka vastaanotti sen?

Minkä työvaiheen kautta juuri nämä tiedostot kulkivat?

Ketkä pääsivät niihin?

Hän jäi katsomaan kysymyksiä.

Ne eivät kertoneet, liittyikö arkistotapaaminen Ellan kuolemaan. Poliisi ei ollut vahvistanut, kuuluiko Ella vanhaan sarjaan.

KASVOT ei ollut enää kysymys.

Erä oli.

Luku 16

Varmistus tuli maanantaiaamuna vähän ennen yhdeksää.

Johanna oli ehtinyt avata viikonlopun aikana kertyneet tilanpäivitykset ja lukea niistä kaksi, kun Antti ilmestyi työhuoneen ovelle tabletti kädessään.

– Oikeuslääketiede sai vertailun valmiiksi.

Johanna viittasi hänet sisään.

Antti sulki oven ja laski tabletin pöydälle. Lausunto ei ollut pitkä. Siinä ei ollut mitään sellaista, minkä Johanna olisi halunnut kuulla hitaasti.

Ellan kaulan kapea puristusjälki vastasi olennaisilta rakenteellisilta piirteiltään Jenni Haapalan, Kaisa Lehtolan ja Aleksi Mäkisen tapauksissa todettua jälkeä. Leveys, ihon painaumien rakenne ja syvempien kudოსvaurioiden sijoittuminen muodostivat kokonaisuuden, jota oikeuslääketieteellinen vertailu piti saman tekotavan kanssa yhteensopivana.

Johanna luki päätelmän kahdesti.

Rikospaikalla hän oli jo tiennyt, mitä piti mahdollisena. Nyt sana *mahdollinen* poistui yhdestä kohdasta tutkintaa.

Ella Saarinen ei ollut vain uusi kuollut nainen, jonka elämässä sattui olemaan KASVOT-yhteys.

Sama tekijä oli tappanut uudelleen.

Johanna nojasi tuolinsa selkänojaan. Ikkunan takana lokakuun valo oli kirkkaampi kuin perjantaina Rysässä, mutta huoneessa se jäi sälekaihtimien viivoiksi pöydälle.

Hän ei ajatellut, mitä vuonna 2014 olisi pitänyt tehdä toisin. Silloin oli tehty se, mihin näyttö antoi mahdollisuuden, samoin vuonna 2018.

Nyt hänen pöydälläan oli neljäs nimi. Ella oli kuollut ennen kuin he olivat pystyneet pysäyttämään ihmisen, jonka olemassaolosta Johanna oli ollut varma jo vuosia.

– Otetaan merkintä *vertailu kesken* pois seinältä, hän sanoi.

Antti nyökkäsi.

– Ja avataan 2018 kokonaan?

– Alkuperäiset viennit, työasemaympäristöt, henkilöstöaineistot, alihankintaketjut. Kaikki siinä muodossa kuin ne silloin säilytettiin. Älä aloita meidän vanhoista yhteenvedoista.

– Selvä.

– Vuoden 2014 aineistot rinnalle niiltä osin kuin ne liittyvät samaan tekniseen ympäristöön. Mutta ei niin, että nyt päätetään kaiken vanhan tarkoittaneen KASVOTia vain koska Ella kuoli.

– Ei päätetä.

– Viestintään yksi muutos. Voidaan vahvistaa, että Ellan kuolemaa tutkitaan osana samaa tutkintakokonaisuutta aiempien henkirikosten kanssa. Ei perustetta, ei kaulan jälkeä, ei mitään välineestä.

– Entä KASVOT?

– Jos kysytään, sanotaan, että hänen työ- ja arkistoyhteyksiään selvitetään osana muuta tutkintaa. Ei nimetä työntekijöitä eikä tehdä arkistosta epäiltyä.

Antti otti tabletin.

– Minä haen viennit esiin.

– Tule takaisin, kun olet katsonut, mitä niistä oikeasti voidaan verrata tämän vuoden aineistoon.

Johanna jäi yksin.

Hän siirsi oikeuslääketieteellisen lausunnon aktiivisen tutkinnan kansioon ja avasi Ellan aikajanan.

Perjantaiamun tekninen tapaaminen oli edelleen siinä

samassa kohdassa kuin viikonloppuna: kello 9.30, aito työosoite, oikea arkistoasia, tuntematon lähettäjä ja tuntematon vieras.

Tapaamista ei voinut enää käsitellä vain yhtenä Ellan viimeisen aamun työasioista, mutta se ei silti todistanut viestin kirjoittajaa murhaajaksi.

Johanna lähetti tehtäväpäivityksen ryhmälle ja soitti viestintään ennen kuin ehti jatkaa seuraavaan tiedostoon.

Kun hän palasi tilannehuoneeseen vähän yhdentoista jälkeen, seinällä oli neljä nimeä ilman varausta.

Jenni Haapala.

Kaisa Lehtola.

Aleksi Mäkinen.

Ella Saarinen.

Antti istui sivupöydän ääressä kahden näytön edessä. Vuoden 2018 aineisto ei näyttänyt ulospäin miltaan erityiseltä: hakemistorakenteita, taulukoita, säilytettyjä teknisiä vientitiedostoja ja skannattuja dokumentteja. Niitä oli käyty läpi jo kerran ihmisten, tunnusten, työasemien ja yritysten kautta.

Antti osoitti ensimmäistä näyttöä.

– Tässä on Aleksin viestiin liittynyt ympäristö sellaisena kuin se säilytettiin. Me voidaan edelleen osoittaa, että yhteinen työosoite oli aito, että viesti syntyi teknisen tuotannon ympäristössä ja keillä oli siihen käyttöoikeuksia. Me voidaan myös verrata niitä ihmisiä tämän vuoden henkilöstöön.

– Mutta kirjoittajaa ei.

– Ei tästä. Jos henkilökohtaista lähettäjä tietoa ei tallentunut silloin, sitä ei synny nyt sillä, että me katsotaan sama vienti paremmalla näytöllä.

Antti vaihtoi toiseen tiedostoon.

– Tässä taas on työasemia ja käyttäjäjoukkoja. Osasta tunnuksia tiedetään, kenelle ne kuuluivat. Osasta tiedetään, että ne olivat yhteisessä käytössä. Sitten on alihankkijoiden aineistoa, josta pystytään osoittamaan yritys ja tehtävä, mutta ei sitä, kuka avasi juuri tietyn erän tietyllä hetkellä.

Johanna veti tuolin viereen.

– Vuoden 2014 henkilöstö?

– Sama ongelma kuin ennenkin, ei suurempi eikä pienempi. Nimiä on paljon. Työntekijä- ja palkkatietoja on. Joistakin sijaisista tiedot ovat puutteellisemmat. Teknisen työn alihankintaketjuja voidaan rakentaa yritystasolla ja osittain henkilötasolla. Se, että joku oli töissä tapahtumassa, ei kerro, mitä aineistoa hän käsitteli.

– Eli jos tämän vuoden luovutusaineisto vain antaa meille lisää nimiä, me olemme samassa paikassa.

– Suunnilleen.

– Mutta tämä ei ehkä anna vain nimiä.

KASVOTin viikonlopun aikana toimittamassa merkinnässä oli Ellan vanhan portfolioaineiston erätunnus. Sen vieressä oli tieto ulkopuolisesta luovutuksesta ja merkintä teknisestä käsittelystä, mutta varsinainen luovutusaineisto oli edelleen KASVOTin hallussa.

– Aino Laitinen ehdotti, että mennään paikan päälle, Antti sanoi. – He ovat joka tapauksessa keskellä luovutusta. Hänen mukaansa uusi luettelo yhdistää vanhoja erätunnuksia sellaiseen vastaanotto- ja käsittelytietoon, jota meillä ei ollut vuosina 2014 tai 2018 yhdessä paikassa.

– Milloin?

– Huomenna aamulla sopii.

– Mennään, Johanna sanoi.

Myllyjen Kuvarinne ei näyttänyt tapahtumapaikalta.

Tiistaiamuna sen suurissa vastaanottotiloissa liikkui kuljetuskärkyjä, harmaita aineistolaatikoita ja ihmisiä, joiden kaulassa roikkui erivärisiä kulkukortteja. Rakennuskokonaisuuden hallintosiipi oli lasia ja vaaleaa levyä, sen takana matalammat tuotantotilat jatkuivat pitkälle sisäpihan suuntaan. Vastaanoton lähellä seinään oli kiinnitetty taulu, jossa oli useiden yritysten ja hankkeiden nimet.

Rysän Makasiinirannassa vanhat työhuoneet olivat avautuneet suoraan käytäville ja sisäpihalle. Kehräämön Kutomossa työtilat olivat rakentuneet vanhan tehdasrunгон sisään melkein huone huoneelta. Kuvarinteessä kaikki näytti järjestetyltä kulkemisen, tavarantoiminnan ja työn erottelun ehdoilla.

Johanna sai vierailijakortin, joka avasi hallintosiiven oven mutta ei käytävän päässä näkyvää harmaata kulkuovea. Antti sai samanlaisen.

Aino Laitinen tuli heitä vastaan kansio kainalossa.

– Hyvä, että pääsitte aamusta. Meillä tulee iltapäivällä kaksi isoa palautuserää, ja sen jälkeen vastaanotto on täynnä.

Hän ei käyttänyt aikaa kohteliaisuuksiin enempää kuin tarvittiin. He siirtyivät neuvottelutilaan, jonka lasiseinän takaa näki vastaanoton työpisteet ja niiden takana osan välivarastosta. Hyllyihin oli merkitty erätunnuksia suurilla irtolapuilla.

Aino avasi kannettavansa.

– Aloitetaan yhdestä rajasta, ettei tästä tule käsitystä, että meillä on yhtäkkiä täydellinen historia jokaisesta tiedostosta.

– Aloitetaan siitä, Johanna sanoi.

– Luovutusluettelo ei ole käyttäjälöki. Se kertoo, mitä meille tuli, mistä se tuli, millä tunnisteella ja mihin

työvaiheeseen se vietiin. Se ei kerro automaattisesti, kuka avasi kuvan, lähetti sähköpostin tai teki jonkin yksittäisen muutoksen.

Aino käänsi näytön heihin päin.

Taulukossa oli satoja rivejä. Osassa luovuttajana oli yritys, osassa yhdistys, tuotanto tai yksityinen oikeudenhaltija. Jokaisella erällä oli alkuperäinen tunniste, vastaanottotieto ja nykyisen hankkeen luokitus. Tekniset työvaiheet oli merkitty erikseen.

– Vuonna 2014 tai 2018 nämä tiedot olivat eri paikoissa, Aino sanoi. – Järjestäjällä oli yksi lista, alihankkijalla toinen, oikeudenhaltijalla omansa. Nyt kun aineisto siirtyy pysyvämmiin eteenpäin, meidän pitää pystyä osoittamaan koko luovutusketju ainakin erätasolla.

Antti nojautui vähän lähemmäs näyttöä.

– Näytä Ella Saarinen.

Aino haki nimen.

Yksi erä nousi ruudulle.

Ellan nimi oli yhdistetty vanhaan portfolioaineistoon. Luovuttaja oli yksilöity. Samalla rivillä näkyi alkuperäinen erätunnus, aineistotyyppi ja vastaanottopäivä. Seuraava merkintä osoitti, että erä oli siirretty tekniseen käsittelyyn osana retrospektiivistä kokonaisuutta.

– Eli tämä luovuttaja toi juuri nämä tiedostot?

– Luovuttaja toi tämän erän, Aino korjasi. – Erän sisällä olevat tiedostot pitää tarkistaa alkuperäistä luetteloa vasten. Yksi rivi ei vielä tarkoita, että jokainen tiedosto tuli samasta lähteestä samalla oikeusperusteella.

Johanna nyökkäsi.

– Hyvä korjaus.

Aino avasi rinnalle alkuperäisen luovutusmerkinnän.

– Tässä Ellan kohdalla ketju kuitenkin pitää. Nimi ja vanhat portfoliotiedostot ovat alkuperäisessä eräluettelossa.

Sama erätunnus näkyy vastaanotossa ja sen jälkeen tässä teknisessä vaiheessa.

– Kuka teki teknisen vaiheen? Antti kysyi.

– Siinä kohtaa luettelo ei enää vastaa teidän kysymykseenne. Työvaiheeseen osallistuu työntekijöitä ja alihankkijoita eri tehtävissä. Erä voi kulkea sen läpi niin, ettei jokainen ihminen avaa jokaista tiedostoa.

– Entä Ellan tapaamista koskeva yhteinen työosoite?

– Sen käyttöoikeudet voidaan listata tämänhetkisestä järjestelmästä. Viestikohtainen historia on eri asia, ja siitä te olette jo tehneet säilytyspyynnön. Osa tiedoista on meidän hallinnassa, osa palveluntarjoajalla.

– Haluan tästä alkuperäiskopiot ja tiedon siitä, mitkä järjestelmät säilyttävät nykyiset käyttömerkinnät, Johanna sanoi. – Samoin yhteisten työosoitteiden viestitiedot siinä laajuudessa kuin niitä on saatavissa, henkilöstö- ja alihankintatiedot sekä eräkohtaiset kopiot niistä aineistoista, joihin tutkinta nyt kohdistuu.

Aino nyökkäsi, mutta ei vielä sulkenut konetta.

– Me voidaan lukita omat projektitiedot heti niin, ettei niitä poisteta normaalin luovutuksen yhteydessä. Palveluntarjoajille ja erillisille alihankkijoille pitää tehdä omat pyynnöt. Ja jos haluatte henkilökohtaisia käyttötietoja, ne pitää erottaa yhteisten tunnusten tiedoista.

– Erotetaan.

– Hyvä. Minä en halua, että teille lähtee meiltä taulukko, jossa jokainen tähän projektiin kirjattu ihminen muuttuu vahingossa epäilyksi vain koska nimi löytyy samalta sivulta.

– En minäkään.

Aino siirsi koneen sivuun ja nousi.

– Näytän vastaanoton. Luettelo on helpompi ymmärtää, kun näkee, mitä erälle tapahtuu fyysisesti.

He kulkivat hallintosiiven käytävältä vastaanottotilaan. Yhdellä seinällä oli leveä lastausovi, toisella työpisteitä, joissa laatikoiden tunnisteita tarkistettiin luovutuspapereita vasten. Hyllyissä oli yhtä aikaa uusia arkistolaatikoita ja vanhoja koteloida, joiden pahvi oli tummunut reunoista.

Aino pysähtyi keltaisella lattiarajalla.

– Tästä eteenpäin aineisto menee työn mukaan eri tiloihin. Kaikkea ei digitoida. Kaikkea ei myöskään käsitellä tässä rakennuksen osassa.

Käytävän päässä oli kulunvalvottu ovi. Sen vieressä oleva lukija välähti vihreänä työntekijän kortille, ja ovi sulkeutui hänen perässään.

– Digitoinnin ja teknisen työn tilat ovat tuolla, Aino sanoi.

– Sinne ei mennä yleisellä vierailuluvalla. Työntekijöilläkin oikeudet riippuvat tehtävästä.

– Kuinka pitkään nykyiset oikeudet ovat voimassa?

Johanna kysyi.

– Projektin loppuun. Varsinainen hallinnan siirto tapahtuu kahdeskymmeneskuudes lokakuuta kello kahdeksantoista. Sen jälkeen vastaanottava muistiorganisaatio hallitsee aineistoa, ja alihankkijoiden projektikohtaiset käyttöoikeudet suljetaan. Samalla loppuu vapaa työpääsy digitointitiloihin niiltä, joilla ei ole muuta tehtävää täällä.

Aino sanoi ajan samalla äänellä kuin olisi sanonut seuraavan kuorman saapumisajan.

Johanna teki siitä muistiinpanon.

– Ennen sitä voivat siis muuttua sekä käyttöoikeudet että aineiston haltija.

– Kyllä. Siksi tämä luovutus on meille iso työ. Puuttuvat oikeustiedot pitää saada kuntoon, palautuvat erät tarkistaa ja alihankkijoiden tehtävät päättää hallitusti.

– Nykyiset tiedot turvataan siis nyt, Johanna sanoi.

Antti oli jo ottanut puhelimen esiin.

– Teen listan eri haltijoista, ja käydään pyynnöt läpi tänään.

Aino katsoi häntä.

– Minä annan teille yhteyshenkilöt. Säästyy kierros väärissä organisaatioissa.

He palasivat neuvottelutilaan henkilöstö- ja alihankintänäkömään ääreen. Lista oli Johannalle tuttu: nimiä, yrityksiä, tehtäväluokkia, voimassaoloaikoja ja käyttöoikeuksien tasoja.

Antti vertasi sitä vuoden 2018 säilytettyyn aineistoon omalta koneeltaan.

– Tässä on ensimmäisiä samoja nimiä, hän sanoi ja luki niitä ääneen vain tarpeen mukaan. – Muutama teknisen tuotannon ihminen, kaksi alihankkijaa eri yrityksissä... Tero Niemelä löytyy myös vuoden 2018 aineistosta.

Aino vilkaisi omaa listaansa.

– Niemelä tekee nytkin teknistä arkistotyötä alihankkijana.

Antti merkitsi vertailun muiden joukkoon.

– Nimi on myös vuoden 2014 selvityksessä teknisen alihankintaketjun yhteydessä, hän sanoi Johannalle. – Yhteys on yleistasoinen. Täsmällistä työpakettia, vuoroa, työasemaa tai koordinoitivastuuta ei voida osoittaa.

Aino siirsi yhden sarakkeen näkyviin.

– Ja yrityksen tehtäväkuva voi olla yksittäisen työntekijän tehtäviä laajempi. Tekninen arkistotyö ei tarkoita, että yksittäinen työntekijä olisi käsitellyt jokaista siihen kuuluvaa erää.

– Mainitsit palautuvat erät, Johanna sanoi Ainolle. – Kuinka vanhaa tavaraa sieltä tulee?

– Osa hyvinkin vanhaa. Kaikki ei ole ollut tapahtumajärjestäjien hallussa. Alihankkijoilla ja

oikeudenhaltijoilla on ollut työssä käytettyjä koteloita, väliaikaisia säilytyseriä ja paperiaineistoa, jotka pitää nyt joko palauttaa tai liittää luovutukseen oikein dokumentoituna.

– Myös 2014?

– Myös siltä ajalta.

Palautuslistalla näkyi erä, joka oli ollut teknisen työn jälkeen alihankkijan pitkäaikaissäilytyksessä. Vuoden 2023 luovutusluettelo yhdisti sen nyt samaan vanhaan aineistokokonaisuuteen, jonka merkitystä poliisi oli yrittänyt selvittää vuosia aiemmin hajanaisempien tietojen perusteella.

– Tämä tulee tänään? Antti kysyi.

– Iltapäivän kuormassa. Me tarkistamme ensin, että koteloiden tunnistheet vastaavat luetteloa.

– Kun se tulee, sitä ei avata normaalina luovutuksena ennen kuin poliisi on dokumentoinut sen.

Aino nyökkäsi heti.

– Järjestyy. Vastaanotto voidaan erottaa muusta käsittelystä.

Keskiviikkoamuna vuoden 2014 koteloerä oli levitetty dokumentointipöydälle siinä järjestyksessä kuin se oli vastaanotettu.

Poliisi oli saanut sen haltuunsa Kuvarinteen vastaanoton kautta sen jälkeen, kun ulkopuoliset tunnistheet, sinetit ja luovutusasiakirjat oli kuvattu. Pöydällä oli kuusi vanhaa säilytyskoteloa ja yksi pienempi pahvikansio. Jokaisen vieressä oli erätunnus ja viittaus luovutusluettelon riviin.

Johanna seisoi pöydän toisella puolella suojakäsineet käsissä. Antti kävi koteloita läpi yksi kerrallaan teknisen tutkinnan työntekijän kanssa.

Ensimmäisissä ei ollut mitään yllättävää. Paperisia työmerkintöjä, vanhoja levyjä, tulostettuja luetteloita ja tyhjiä suojataskuja. Jokainen esine kuvattiin ennen siirtämistä.

Kolmannen kotelon kohdalla Antti pysähtyi.

– Älä liikuta tuota vielä.

Johanna seurasi hänen katsettaan.

Kotelon ympärillä ei ollut enää sidontaa, mutta sen pohjan ja taitetun kansiosan välissä kulki kapea nauhanpätkä, joka oli jäänyt paikalleen kuin pakkausta purettaessa unohdettu jäännös. Materiaali oli himmeää ja litteää. Silmämääräisesti siitä ei voinut päätellä yhteyttä neljän ihmisen kaulaan jääneeseen jälkeen.

Antti ei koskenut siihen.

– Kuvaa ensin paikallaan, hän sanoi.

Teknisen tutkinnan työntekijä siirsi mitta-asteikon kotelon viereen ja aloitti dokumentoinnin.

– Mikä tässä pysäytti?

Antti vilkaisi häntä.

– Vuoden 2014 materiaaliselvitys.

– Nauhoja tutkittiin silloin.

– Tutkittiin. Hihnoja, pakkausmateriaaleja, useita nauhoja tapahtumapaikoilta ja järjestäjän varastoista. Mutta näytejoukko jäi vajaaksi, koska osa teknisen työn materiaalista oli eri alihankkijoiden hallussa eikä kaikkia vanhoja koteloida pystytty yhdistämään oikeisiin työpaketteihin.

Hän osoitti nauhaa koskematta siihen.

– Tämä kotelo ei ollut meidän vertailussa.

– Oletko varma?

– Erätunnuksen perusteella tästä nimenomaisesta kotelosta ei ole näytettä. Tarkistan vielä alkuperäisestä luettelosta ennen kuin sanon muuta.

– Mitä tästä voidaan sanoa?

– Että meillä on nyt dokumentoidusta vuoden 2014 työympäristöstä nauhanäyte, jota meillä ei silloin ollut.

Vanhassa materiaaliselvityksessä oli useita tutkittuja tuotteita ja näytteitä alkuperätietoineen ja vertailutuloksineen. Yksikään ei ollut antanut välinettä tai käyttäjää yksilöivää tulosta, eikä tämän koteloerän tunnistetta ollut mukana.

Vuoden 2023 luovutusluettelo yhdisti kotelon vanhaan tekniseen aineistoeraan ja osoitti, mistä se oli palautunut. Se ei kertonut, kuka nauhaa oli käsitellyt vuonna 2014, mutta sen alkuperä oli nyt dokumentoitu.

Kun paikallaan otetut kuvat olivat valmiit, nauha irrotettiin kotelosta niin, ettei sen pintaan koskettu tarpeettomasti. Se asetettiin puhtaalle alustalle, kuvattiin uudelleen ja mitattiin. Antti tarkisti tunnisteet kahdesti ennen kuin saneli näytteen alkuperän kirjaukseen.

Johanna kuunteli sanamuotoa.

Vuoden 2014 teknisen arkistotyön palautuneesta, nyt erätunnuksella yksilöidystä kotelosta talteen saatu sidontanauhanäyte.

– Vertailu samoihin ominaisuuksiin kuin vanhassa selvityksessä, Johanna sanoi. – Ja Ellan aineisto mukaan vasta siinä laajuudessa kuin laboratorio tarvitsee. Ei ennako-oletusta siitä, että tuloksen pitää sopia.

Antti nyökkäsi.

– Teen pyynnön alkuperäisten lausuntojen pohjalta.

Antti sulki dokumentoidun nauhan näytepussiin, tarkisti tunnisteiden vielä kerran ja painoi sinetin kiinni.

Luku 17

Kuvarinteessä sama kuva oli keskiviikkona kolmessa eri paikassa.

Jarkko ymmärsi sen vasta, kun Aino Laitinen näytti hänelle kolme näkymää peräkkäin.

Ensimmäinen oli tuttu. Ella Saarisen vanha portfolio-otos, jonka Henna oli avannut tietokoneeltaan edellisenä perjantaina. Lähikuva rajasi päälleen ulos. Ella lepuutti poskeaan avoimella kämmenellä ja katsoi alas kuvan ulkopuolelle. Kasvojen vieressä kulki kapea pystysuora valokaistale.

KASVOTin retrospektiivisessä aineistossa kuva näkyi viimeisteltynä näyttelyversiona. Sen yhteydessä olivat nimi, arvioitu kuvausvuosi, kuvaajan krediitti ja käyttöä koskeva lyhyt merkintä. Jarkko oli nähnyt samat tiedot viikonloppuna luettelossa, mutta ruudulla kuva näytti yksinkertaiselta: valmis tiedosto, valmis nimi, valmis paikka.

Aino avasi seuraavan näkymän.

– Tämä on teknisen käsittelyn lähdetiedosto, hän sanoi. – Ei se, jonka yleisö näki.

Kuva oli sama, mutta rajausta oli väljempi. Reunoilla näkyi enemmän taustaa, ja tiedoston yhteydessä oli teknisiä tunnisteita, joita näyttelyversiossa ei tarvittu. Jarkko tunnisti kuvan heti, vaikka sävy ja rajausta erosivat ensimmäisestä.

– Ja kolmas? hän kysyi.

Aino avasi luovutusluettelon rivin ja sen taustalla olevan asiakirjan. Siinä ei ollut kuvaa lainkaan. Oli erätunnus, luovuttaja, oikeudenhaltijaa koskeva merkintä, vastaanottopäivä ja viittaus alkuperäiseen aineistoluetteloon.

– Tässä on se, mitä ilman nuo kaksi muuta jäävät irrallisiksi, Aino sanoi. – Mistä aineisto tuli, millä tunnisteella ja millä oikeudella se päätyi käsiteltäväksi.

Jarkko siirsi katseensa asiakirjasta ensimmäiseen kuvaan.

Viikonloppuna hän oli kirjoittanut muistivihkoonsa kolme sanaa: luovuttaja, vastaanotto, käsittely. Nyt niille oli tullut muoto.

– Eli jos minä kirjoitan, että sama kuva on arkistossa, se voi tarkoittaa kolmea eri asiaa.

– Vähintään. Julkista versiota, teknistä lähdetä ja sitä aineistoerää, jonka mukana alkuperäinen tuli. Sitten voivat vielä tulla säilytyskopiot, väliversiot ja eri käyttötarkoitukset.

– Mutta kyse ei ole kolmesta eri alkuperäisestä kuvasta.

– Ei. Siksi tunnisteet ovat tärkeitä.

Kuvarinteen vastaanotto näkyi neuvottelutilan lasiseinän takana. Keskiviikon ensimmäiset kuljetukset oli jo purettu, ja harmaita laatikoita liikkui kärryillä vastaanottopisteiltä hyllyihin. Jarkko oli käynyt rakennuksessa kerran vuosia aiemmin aivan muun jutun vuoksi eikä ollut silloin päässyt aulaa pidemmälle. Nyt hänen vierailijakorttinsa avasi hallintosiiven ovia, ei teknisen alueen kulkuportteja.

Aino oli tehnyt rajan selväksi heti vastaanotossa.

Jarkko sai seurata luovutusprosessia, nähdä asiakirjoja, joiden julkistamiseen tai taustakäyttöön oli lupa, sekä tutustua aineistojen rakenteeseen ilman pääsyä poliisin turvaamiin käyttäjätietoihin. Henkilökohtaisia käyttölokeja, tutkinnan pyytämiä viestitietoja tai poliisin hallussa olevaa aineistoa Aino ei näyttänyt.

Jarkko ei ollut niitä pyytänytkään.

Hänen kysymyksensä oli toinen: mikä vuonna 2023 oli muuttunut niin, että Ellan vanhaa kuvaa pystyi seuraamaan

tarkemmin kuin Jennin, Kaisan tai Aleksin aineistoja oli aikanaan pystytty?

Vastaus ei näyttänyt olevan uusi järjestelmä eikä yksi ennen näkemätön lista. Eri paikoissa olleet listat puhuivat nyt ensimmäistä kertaa keskenään.

– Vuonna 2014 järjestäjällä saattoi olla oma tunnisteensa ja luovuttajalla omansa, Aino sanoi. – Alihankkijalla taas työpaketin numero. Jos yhteyttä niiden välillä ei kirjattu samaan paikkaan, myöhemmin piti tietää valmiiksi, mitä etsi. Nyt luovutuksessa meidän pitää osoittaa nuo suhteet ennen kuin aineisto siirtyy eteenpäin.

– Ja jos alkuperäinen luovuttaja on säilyttänyt omat paperinsa?

– Silloin ketju voidaan tarkistaa myös sieltä. Se on parempi kuin se, että meidän järjestelmämme väittää itse olevansa oikeassa.

Jarkko kirjoitti lauseen muistiin.

Aino vilkaisi hänen vihkoaan.

– Teknisen version ja näyttelyversion eron osaa selittää paremmin joku, joka tekee sitä käytännössä.

– Kuka?

– Tero Niemelä. Hän on digitointipuolella tänään.

Nimi itsessään ei herättänyt Jarkossa mitään. Tehtävä teki siitä tutun: tekninen arkistotyö. Vuoden 2018 aineistossa niitä nimiä oli ollut paljon.

– Onko hän alihankkija?

– On. Niemelän yritys tekee meille digitointia ja aineistojen teknistä tarkistusta. Odota tässä, minä kysyn, sopiiko hänelle nyt.

Aino nousi ja lähti käytävään.

Jarkko avasi sillä välin kannettavaltaan vuoden 2018 lähdekoosteen. Hän oli säilyttänyt sen samassa arkistossa kuin kaikki muutkin jutun taustatiedostot. Otsikkona oli

edelleen KASVOT 2014–2018, ja alemman teknisen tuotannon nimet olivat omalla välilehdellään.

Tiedoston alkuun hän oli kirjoittanut viisi vuotta aikaisemmin: *ei varmistettua henkilötason yhteyttä vuoteen 2014.*

Hakukenttään hän kirjoitti Niemelä. Haku antoi yhden osuman: Tero Niemelä.

Nimen vieressä oli vuoden 2018 tekniseen tuotantoon liittyvä lähdemerkintä ja kaksi varmennusta: tapahtuman julkisista ammatillisista aineistoista koottu tieto sekä yrityslähde, joka oli vahvistanut työskentelyn. Jarkko ei ollut silloin julkaissut nimeä eikä muitakaan vastaavia nimiä. Vuoden 2014 puolella vertailu oli katkennut ennen luotettavaa henkilötasoa.

Aino palasi ovelle.

– Sopii. Mutta pysytään merkityllä vierailualueella. Poliisin aineistoja käsitellään toisessa tilassa, eikä sinne mennä.

– Selvä.

He kulkivat käytävän päähän, jossa vierailijakortti ei enää riittänyt. Aino käytti omaa korttiaan ja kirjasi Jarkon mukaan saattajalle tarkoitettuun vierailunäkymään. Oven toisella puolella tila muuttui hiljaisemmaksi. Vastaanoton kärryt ja puhe jäivät seinän taakse. Työpisteissä oli suuria näyttöjä, kuvantamislaitteita ja numeroituja aineistotelineitä. Keskenpäiset erät pysyivät omilla alueillaan, eikä pöydillä ollut irrallisia valokuvapinoja.

Tero Niemelä nousi työpisteensä äärestä, kun Aino esitteli heidät.

– Jarkko Salonen, Lystikkälän Sanomat.

– Tero Niemelä.

Kädenpuristus oli nopea. Tero työnsi tyhjän tuolin sivuun niin, että Jarkko näki näytön menemättä työpöydän taakse.

– Aino sanoi, että haluat ymmärtää, miksi sama kuva näkyy eri paikoissa erinäköisenä.

– Ja miten sen kulkureitti pysyy samana, vaikka versiot vaihtuvat.

– Se on helpompi näyttää kuin selittää.

Tero avasi Ellan erästä version, jonka Aino oli jo näyttänyt Jarkolle. Hän ei muokannut kuvaa, vaan näytti rinnakkain kaksi tietonäkymää.

– Tässä on vastaanotettu lähde. Tässä taas näyttelyyn tehty johdannainen. Rajausta on muuttunut, sävyä on säädetty ja julkaisuversioon on liitetty eri käyttömerkintä. Mutta molemmat osoittavat takaisin samaan lähdetunnisteeseen.

– Jos näyttelyversio olisi kopioitu vielä verkkosivulle?

– Silloin siitä voisi tulla taas oma versionsa. Se ei tee siitä uutta alkuperäistä. Ongelma alkaa, jos joku irrottaa version ketjusta eikä enää tiedetä, mistä se on johdettu.

– Ja ennen luovutusta sitä ketjua rakennetaan nyt taaksepäin.

– Osittain. Osa on ollut kunnossa alusta asti. Osa vaatii vertailua vanhoihin luetteloihin ja luovuttajien papereihin. Mitä vanhempi aineisto, sitä useammin joku tunniste on vaihtunut matkan varrella.

Tero puhui teknisestä työstä samalla tavalla kuin joku olisi puhunut kirjanpidon täsmäytyksestä. Hän ei yrittänyt tehdä yksityiskohdista kiinnostavampia kuin ne olivat. Kun Jarkko käytti sanaa alkuperäinen liian väljästi, Tero korjasi sen kysymällä, tarkoittiko hän kuvaajan lähdetiedostoa, luovutettua säilytyskopiota vai ensimmäistä KASVOTiin tullutta versiota.

Korjaus oli tarpeellinen. Jarkko huomasi käyttäneensä itsekin sanaa *alkuperäinen* viikonlopun muistiinpanoissa kuin se olisi tarkoittanut aina samaa asiaa.

– Ellan kohdalla tämä ketju on nyt siis varma luovuttajalta tekniseen käsittelyyn asti?

Tero vilkaisi Ainoa ennen kuin vastasi.

– Sen perusteella, mitä minä tässä näen, kyllä.

Luovuttajan aineistoluettelo ja vastaanoton tunniste täsmäävät. Aino vastaa siitä, mitä luovutusasiakirjoista voidaan sanoa ulospäin.

– Juuri näin, Aino sanoi. – Ja jos kirjoitat tästä, minä varmistan sinulle vielä sanamuodot erikseen.

Tero sulki Ellan tiedoston ja palasi eränäkymään.

Jarkko katsoi miehen nimeä näytön reunassa olevasta työvuorolistasta ja avasi kannettavaltaan uudelleen vuoden 2018 lähdekoosteen.

– Sinä olit KASVOTissa töissä myös vuonna 2018?

Tero kääntyi Jarkon puoleen.

– Olin.

– Nimesi on silloisessa teknisen tuotannon koosteessani.

– Se kuulostaa oikealta.

– Mitä teit silloin?

Tero mietti hetken ennen vastausta, ilmeisesti rajatakseen pitkän työjakson muutamaa sanaan.

– Tiedostojen vastaanottoa, digitointia, metatietojen tarkistusta. Sellaista käytännön työtä, joka vaihteli sen mukaan, mitä erää käsiteltiin. Tapahtuman aikana tehtiin myös korjauksia, jos aineisto tuli väärässä muodossa tai tiedot eivät täsmänneet.

– Entä 2014?

– Silloinkin olin mukana yhdessä alihankintaketjussa.

Jarkko ei kirjoittanut heti.

– Samoissa tehtävissä?

– Samansuuntaisissa. Tiedostoja, digitointia, vastaanottoa.

Siitä on yhdeksän vuotta, enkä minä lähtisi muistista

nimeämään yksittäisiä työpaketteja. Yritykset ja vastuut olivat muutenkin eri tavalla jaettuja kuin nyt.

– Oliko sinulla silloin oma yritys mukana?

– Oli, mutta teimme osan työstä toisen alihankkijan kautta. Siksi minun nimeni ei välttämättä ole joka paperissa samalla tasolla.

– Pystytkö sanomaan, mitä aineistoeriä käsittelit?

Tero pudisti päätään.

– En luotettavasti. Jos löytyy työmääräys tai vastaanottolista, siitä voi katsoa. Muisti on huono lähde yhdeksän vuoden takaisille tiedostonumeroille.

Vastaus oli Jarkon mielestä hyvä.

Hän olisi itse sanonut samaa ihmiselle, joka olisi pyytänyt häntä nimeämään yhden lokakuun 2014 työpäivän haastattelut ilman muistiinpanoja.

– Entä tämän vuoden tehtäväsi?

– Digitointi, tarkistus ja erien tekninen valmistelu luovutukseen. En päättä siitä, mitä otetaan kokoelmaan tai kuka omistaa oikeudet. Minä vastaan siitä, että käsiteltävä aineisto pysyy tunnistettavana eikä muutu matkalla joksikin muuksi.

Aino katsoi kelloa.

– Meidän pitää vapauttaa tämä vierailupaikka kymmenen minuutin päästä.

Jarkko sulki kannettavan.

– Yksi vielä. Jos samasta ihmisestä on kuva julkisessa retrospektiivissä ja teknisessä lähdeaineistossa, voiko pelkän julkisen version perusteella päätellä, mitä kaikkea alkuperäisessä näkyy?

– Ei välttämättä, Tero sanoi. – Rajausta voi olla eri.

Resoluutio voi olla eri. Joskus julkaisua varten poistetaan reunoilta asioita, joita ei tarvita. Siksi kysymys pitää kohdistaa juuri siihen versioon, josta puhutaan.

– Selvä.

Tero nyökkäsi ja palasi työpisteelleen ennen kuin Jarkko ja Aino olivat ehtineet ovelle.

Käytävällä Jarkko kokosi tiedot muistivihkoonsa. Vuoden 2014 tehtävä ja työpaketti jäivät tarkistettaviksi.

Kuvarinteen kahvilassa Jarkko soitti ensimmäisen puhelun Ellan aineiston luovuttajalle.

Hän ei käyttänyt Tero Niemelän nimeä.

Hän kysyi erätunnusta.

Luovuttajan yhteyshenkilö vahvisti, että kyseinen vanha portfolioerä oli lähtenyt heidän hallustaan osana vuoden 2023 retrospektiivistä luovutusta. Heidän omassa aineistoluettelossaan oli sama alkuperäinen tunniste, jonka Aino oli näyttänyt Jarkolle. Vastaanottava järjestelmä käytti lisäksi omaa tunnustaan, ja uusi luovutusluettelo yhdisti ne nyt toisiinsa.

– Oliko tämä yhteys kirjattu jo silloin, kun aineisto ensimmäisen kerran meni KASVOTiin? Jarkko kysyi.

– Meidän papereissamme oli oma numero. KASVOTilta tuli vastaanottokuittaus omalla numerollaan. Niitä ei ollut aiemmin koottu yhteen niin, että ulkopuolinen näkisi suoraan niiden olevan sama erä.

– Nyt on?

– Nyt on, koska pysyvää luovutusta varten ne on täsmäytetty.

Jarkko pyysi kirjallisen vahvistuksen ja sai lupauksen, että se toimitettaisiin samana päivänä.

Seuraava puhelu meni vanhemman kampanja-aineiston haltijalle, jonka yhteystieto löytyi luovutuslistan julkisesta osasta. Siellä vastaus oli samanlainen mutta ei identtinen. Heidän aineistonsa ei ollut kulkenut samoilla nimillä eikä

samojen järjestelmien kautta kuin Ellan portfolio, mutta vuoden 2023 luovutusta varten vanha kampanjatunnus oli yhdistetty teknisen käsittelyn erätunnukseen.

Jarkko ei tarvinnut sitä väittääkseen, että kaikkien uhrien aineistot kulkivat nyt samaa katkeamatonta viivaa pitkin.

Ne eivät kulkeneet.

Arvo oli siinä, että viivoja pystyi ensimmäistä kertaa vetämään samalle paperille ilman, että jokaisen alku piti arvata eri arkistosta.

Aino toi hänelle ennen lähtöä tulosteen, josta oli peitetty henkilötason käyttötiedot mutta jätetty näkyviin luovutuksen rakenne.

– Tätä saat käyttää taustaksi, hän sanoi. – Jos tarvitset sitaatin, käytä mieluummin sitä kirjallista vastausta, jonka lähetän. Tässä on mukana kenttiä, joiden merkitys pitää selittää oikein.

– Hyvä.

Jarkko näytti hänelle omaa luonnostaan.

– Voinko sanoa, että vuoden 2023 uusi asia on aiemmin erillään olleiden tunnisteiden ja omistustietojen yhdistäminen samaan luovutusketjuun?

Aino luki lauseen.

– Voit, jos lisää, ettei ketju ole täydellinen jokaisen vanhan tiedoston kohdalla. Luovutus ei tee kadonneesta tiedosta olemassa olevaa.

– Lisään.

Jarkko sulki vihkonsa.

– Ja henkilölistat?

Aino katsoi häntä.

– Mitä niistä?

– En pyydä niitä. Haluan vain varmistaa, että työntekijän nimi ja erän käsittely ovat edelleen kaksi eri asiaa.

– Ovat. Jos ihmisen tehtävä on digitointi, siitä ei seuraa, että hän on käsitellyt jokaista digitoitua tiedostoa. Sen voi sanoa yleisesti.

– Hyvä.

Ulkona Myllyjen leveällä kadulla tuuli oli voimistunut. Jarkko pysähtyi bussipysäkin katoksen alle ja avasi vuoden 2018 tiedoston vielä kerran puhelimeltaan.

Jarkon vanha yritysverailu tuki Teron kertomusta vain yleisellä tasolla. Tämän mainitsema alihankintayhteys löytyi vuoden 2014 teknisestä ketjusta, mutta sen perusteella Teroa ei voinut yhdistää tiettyyn työpakettiin, vuoroon tai aineistoeraan.

Torstiaamuna Kehräämössä kuvat olivat taas paperia.

Yhden vanhoja mainosaineistoja luovuttaneen oikeudenhaltijan työarkisto oli sijoitettu rakennuksen ylempään kerrokseen, jossa pitkät vetolaatikat, lehtileikkeet ja kampanjakansiot veivät enemmän tilaa kuin tietokoneet. Jarkko oli tullut sinne tarkistamaan kahta asiaa: miten vanhojen kampanjoiden krediittejä oli korjattu vuoden 2023 luovutuksessa ja mitä alkuperäisiä aineistoja kampanjoista oli säilynyt.

Kuvarinteessä sama kuva oli hajonnut versioiksi ja tunnisteiksi. Kehräämössä se palasi siihen, miten yleisö oli sen aikanaan nähnyt.

Arkistosta vastaava työntekijä nosti pöydälle ohuen kansion vuodelta 2002.

– Tässä on se kampanja, jonka krediitteihin tuli korjaus, hän sanoi. – Julkaistuissa aineistoissa mallin nimi jäi aikanaan pois osasta versioita. Alkuperäisessä työpaperissa nimi on.

Jarkko avasi kansion.

Ensimmäinen leike ei sanonut hänelle mitään. Toisessa oli ryhmäkuva. Kolmannessa näkyvät kasvot olivat tutut.

Vaalea tausta ja sivuun kääntyneet kasvot kuuluivat vanhaan mainokseen, jota oli esitetty vuoden 2014 KASVOT-retrospektiivissä.

Silloin Jarkko oli tunnistanut kuvan osaamatta nimetä ihmistä. Hän oli ajatellut nähneensä sen joskus niin monta kertaa, että kasvot kuuluivat melkein kaupungin taustaan.

Nyt kuvan alapuolelle kiinnitetyssä korjauslapussa oli nimi Mira Lehtinen ja kampanjavuosi 2002. Jarkko kirjoitti ne sekä asiakirjalähteen muistiin.

– Mistä korjaus varmistettiin? hän kysyi.

– Alkuperäisestä kampanjan työluettelosta ja sitä vastaavasta oikeuspaperista. Nimi oli niissä sama. Luovutuksessa vanhat krediitit käydään nyt läpi ennen kuin ne siirtyvät uuteen kuvailuun.

– Onko tämä sama julkaistu kuva, joka oli KASVOTissa 2014?

Työntekijä vertasi tunnistetta luetteloon.

– Sama kampanja ja tämä nimenomainen julkaistu otos. Digitaalisessa versiossa rajausta on vähän toinen.

Jarkko merkitsi senkin.

Mira Lehtinen jäi sivulle muiden vanhojen kampanjoiden nimien joukkoon. Jarkon jutun kannalta olennaista oli se, että vuonna 2023 korjattu krediitti pystyi yhdistämään vuosia nimettömänä kiertäneet kasvot alkuperäiseen aineistoon. Samalla tavalla luovutuksen muut tunnisteet yhdistivät tiedoston käsittelyhistoriaan.

Hän siirtyi seuraavaan kansioon.

Puhelin värähti pöydällä vähän ennen yhtätoista. KASVOTin viestinnästä tuli vastaus edellisenä päivänä tehtyyn pyyntöön.

Jarkko oli pyytänyt vuoden 2023 mallihaun alkuperäiset lehdistökäyttöön toimitetut koevedossivut, ei siksi, että etsisi finalistien joukosta ketään, vaan koska hän halusi nähdä saman eron uudessa aineistossa: mitä tapahtui kuvalle ennen kuin siitä tuli julkinen verkkoversio.

Liitteenä oli usean sivun PDF.

Julkisessa finalistigalleriassa kuvat oli rajattu yhtenäisiksi kasvokuviksi. Lehdistövedoksissa osa otoksista oli selvästi väljempää. Reunoille jäi tuolia, käsivarsia, taustaa ja varjoja, jotka verkkoversioissa olivat kadonneet. Mallien nimet oli painettu suoraan kuvien alle.

Jarkko selasi sivut kerran läpi. Yhdessä ruudussa luki Vilma Koskinen, seuraavissa muiden finalistien nimiä. Hän ei tehnyt nimistä listaa. Hän tarvitsi tästä aineistosta vain eron alkuperäisen lehdistövedoksen ja myöhemmän julkisen rajauksen välillä.

Hän tallensi koko PDF:n toimituksen tausta-aineistoon muuttamattomana ja kirjoitti viereen lähteen sekä vastaanottoajan.

Kuvien sisältämä ylimääräinen tila oli juuri sellainen asia, jonka Tero oli edellisenä päivänä selittänyt: julkinen versio ei välttämättä näyttänyt kaikkea, mitä lähdekuvassa oli ollut.

Hän sulki tiedoston ja palasi vuoden 2002 kampanjakansioon.

Kehräämöstä lähtiessään hänellä oli lisää lähdevarmennuksia, joista vain osa mahtuisi arkistojuttuun.

Päivi luki Jarkon ensimmäisen luonnoksen torstaina vähän kahden jälkeen ja pysähtyi kolmanteen kappaleeseen.

– Tässä sinulla on juttu, hän sanoi. – Sitten sivulla kaksi sinä alat kirjoittaa henkilöstöstä.

Jarkko nojasi tuolin selkänojaan.

– En nimillä.

– Et vielä. Mutta kysymys vaihtuu. Ensimmäisessä osassa kerrot, mitä luovutus tekee kuville. Toisessa alat kysyä, kuka niitä käsitteli. Ne ovat eri juttuja, jos sinulla ei ole jälkimmäiseen vastausta.

Jarkko käänsi näytön itseään kohti.

Luonnoksen alku seurasi Ellan vanhan portfolioaineiston kulkua. Sen jälkeen Jarkko oli kirjoittanut käyttöoikeuksista ja työntekijäjoukoista.

Päivi oli oikeassa. Siinä jutun paino muuttui.

– Henkilötaso on kiinnostava, Jarkko sanoi.

– Tietenkin. Mitä sinulla on?

Jarkko avasi taustamuistion ja käänsi näytön Päiville.

– Tero Niemelä. Näistä töistä minulla on varmennukset, mutta vuoden 2014 tehtävää en pysty osoittamaan.

– Onko jotain, mikä tekee hänestä rikosuutisen nimen?

– Ei.

– Silloin nimi ei kuulu tähän.

Jarkko nyökkäsi.

Päivi ei sulkenut muistiot. Hän luki kolmea vuotta koskevat merkinnät ja osoitti vuoden 2014 riviä.

– Tämä on hyvä jatkokysymys sinulle. Ei lukijalle vielä.

– Samaa ajattelin.

– Entä käyttöoikeusvertailut?

– Minulla on Ainolta yleinen rakenne, ei henkilökohtaisia lokeja. Poliisi on turvannut omat tietonsa.

– Sitten jätä henkilöstö pois. Juttu ei heikkene siitä.

Päivi vieritti takaisin alkuun.

– Tässä on oikeasti uusi asia: ennen oli monta arkistoa ja monta tunnistetta. Nyt luovutus kokoa niiden väliset yhteydet samaan ketjuun. Se selittää myös, miksi vanhoista

kuvista voidaan kysyä uusia kysymyksiä ilman että kuvat itsessään ovat muuttuneet.

– Ja miksi sama kuva voi näyttää eri järjestelmissä eri asialta.

– Niin. Sen lukija ymmärtää Ellan kautta.

Jarkko poisti henkilöstökappaleen kokonaan.

Päivi pysähtyi vielä vanhojen krediittien korjauksia ja mallihaun lehdistövedoksia koskeviin kohtiin.

– Näistä riittää periaate, hän sanoi. – Jos käytät esimerkkiä, sen pitää selittää arkistoa eikä avata kolmea uutta sivupolkua.

Jarkko nyökkäsi.

Päivi työnsi näytön takaisin ja nousi.

– Soita Korpelalle ennen julkaisua, jos aiot antaa hänelle jotain tutkinnallisesti hyödyllistä. Mutta älä tee hyväksyntäkierrosta jutulle.

– En tee.

– Hyvä. Minä luen uuden version neljältä.

Jarkko jäi yksin näytön ääreen.

Johanna vastasi puhelimeen nopeasti.

– Korpela.

– Salonen. Minulla on kolme varmennettua asiaa arkistoluovutuksesta, jotka voivat kiinnostaa tutkintaa. En pyydä vastineeksi kommenttia.

– Kerro.

Jarkko avasi muistiinpanonsa.

– Ellan vanhan portfolioerän kulku voidaan nyt jäljittää luovuttajan omasta erätunnuksesta KASVOTin vastaanottoon ja siitä tekniseen käsittelyyn. Olen varmistanut luovuttajalta alkuperäisen tunnisteiden erikseen.

Lähetän teille yhteyshenkilön ja kirjallisen vahvistuksen, jos se ei ole jo teillä.

- Lähetä tutkinnan osoitteeseen.

- Toinen: sama luovutusrakenne on käytettävissä myös vanhempien aineistojen jäljittämiseen. Ei niin, että kaikista olisi täydellinen ketju, mutta ulkopuolisten haltijoiden omat tunnisteet voidaan nyt yhdistää vastaanotto- ja työpaketitietoihin aiempaa paremmin.

- Selvä.

- Kolmas on henkilönimi. Tero Niemelä. Pystyn omista lähteistäni osoittamaan hänen työskennelleen KASVOTin teknisessä tuotannossa vuonna 2018. Hän työskentelee nyt Kuvarinteessä teknisen arkiston alihankkijana, minkä Aino vahvistaa. Niemelä itse kertoo tehneensä teknisiä töitä myös vuoden 2014 alihankintaketjussa.

Johanna ei reagoinut nimeen tavalla, josta Jarkko olisi saanut mitään lisätietoa.

- Mitä pystyt osoittamaan vuodesta 2014 muuten kuin hänen omalla kertomuksellaan?

- Yritystason ja teknisen alihankinnan yhteyden. En täsmällistä työpakettia, vuoroa, työasemaa tai aineistoerää. En myöskään koordinoitivastuuta.

- Hyvä. Pidä nuo erot mukana, jos lähetät aineiston.

- Pidän.

Jarkko katsoi näyttöä, jossa hänen juttuluonnoksensa oli avoinna.

- Niemelän nimi ei tule tämän päivän juttuun.

- Se on toimituksen ratkaisu.

- Niin on. Kerron vain, ettei sinun tarvitse varautua siihen, että nimi ilmestyy verkkoon tunnin päästä minun kauttani.

Linjalla oli lyhyt tauko.

– Selvä, Johanna sanoi. – Lähetä lähteet ja niiden rajat. Ne otetaan vertailuun.

– Teen niin.

Johanna ei kertonut, oliko poliisi jo nähnyt saman nimen omissa vertailuissaan. Jarkko ei kysynyt.

– Yksi asia vielä, hän sanoi. – Luovutuksen viimeinen päivä on kahdeskymmeneskuudes lokakuuta, eikö?

– Aikataulua koskevat tiedot saat KASVOTilta.

Vastaus tuli niin neutraalina, ettei siitä saanut mitään tutkinnallista.

– Sain jo. Se riittää.

Puhelu päättyi.

Jarkko lähetti tutkinnan viralliseen osoitteeseen Ellan erää koskevan kirjallisen varmennuksen ja luovuttajan yhteystiedot. Teron työjatkuvuudesta hän lähetti erillisen yhteenvedon niistä kohdista, jotka pystyi osoittamaan luovuttamatta omia lähdemuistioitaan poliisille.

Sitten hän palasi juttuun.

Päivin neljän aikaan lukema versio alkoi Ellasta. Vanhan portfolioaineiston kautta se seurasi, kuinka vuoden 2023 luovutus yhdisti kuvan eri versioiden tunnistetut samaan ketjuun.

Jutussa kerrottiin myös raja. Luovutus ei palauttanut kadonneita lokitietoja eikä tehnyt vanhoista asiakirjoista tarkempia kuin ne olivat.

Mallihaun lehdistövedoksista Jarkko kuvasi julkisen ja alkuperäisen rajauksen eron, ilman finalistien nimiä.

Kehräämössä varmistettu vuoden 2002 krediittikorjaus jäi pois kokonaan.

Henkilöstöstä Jarkko kirjoitti yhden yleisen lauseen: tekniseen työvaiheeseen osallistuminen ei itsessään osoittanut, mitä yksittäistä aineistoa työntekijä oli käsitellyt. Yhtään nimeä ei ollut.

Päivi luki tekstin loppuun.

– Nyt tämä kertoo sen, minkä tiedät.

– Ja jättää ulos sen, mitä vasta selvitän.

– Niin jutut yleensä toimivat parhaimmillaan.

Jarkko vilkaisi häntä.

– Älä innostu liikaa. Voin vielä pilata seuraavan.

Päivi hymähti ja osoitti julkaisuikkunaa.

– Otsikko on liian pitkä.

He lyhensivät sen yhdessä.

Arkistoluovutus kokoaa vanhojen kuvien hajallaan olleita tietoja

Jarkko tarkisti vielä Aion kirjallisen vastauksen, tämän varmistaman teknisen kuvauksen ja Ellan erän luovuttajalta saamansa varmennuksen.

Poliisin tutkinnasta juttu kertoi vain sen, mikä oli jo julkista: Ella Saarisen murhaa tutkittiin osana samaa kokonaisuutta vuosien 2014 ja 2018 henkirikosten kanssa.

Jarkko muisti Hennan kertoneen, ettei Ella enää halunnut vanhaa portfolio-otosta etusivuille tai hakemistoihin. Pääkuvaksi hän valitsi saman käyttöoikeudeltaan varmistetun ammatillisen kasvokuvan kuin perjantain henkilöjuttuun.

Kello oli vähän yli viisi, kun Jarkko painoi julkaisupainiketta.

Otsikko ilmestyi lehden etusivulle muiden uutisten joukkoon. Ella katsoi kuvassa suoraan kameraan. Kuvateksti esitteli hänet mallina ja sisällöntuottajana, jonka vanhaa portfolioaineistoa oli mukana KASVOTin retrospektiivissä.

Jarkko katsoi julkaisua hetken ja sulki esikatselun.

Sitten hän avasi Tero Niemelää koskevan taustamuistion ja siirsi sen julkaisemattoman tausta-aineiston kansioon.

Vuoden 2014 rivillä oli edelleen aukko.

Hän jätti sen siihen.

Luku 18

Perjantai-iltapäivään mennessä Johanna oli kuullut neljää KASVOTin teknisessä arkistossa työskennellyttä ihmistä, joilla kaikilla oli ollut eri tehtävä.

Yksi oli vastaanottanut aineistoeriä avaamatta kuvatiedostoja. Toinen oli tarkistanut metatietoja ja käyttänyt yhteisiä työjärjestelmiä, mutta vain vuonna 2023. Kolmas muisti vuoden 2018 tehtävänsä hyvin eikä tiennyt vuoden 2014 organisaatiosta mitään. Neljäs oli tehnyt viikon sijaisuuden alihankkijan kautta ja pystyi esittämään palkkakuitin sekä kulkuluvan, muttei enää yhdeksän vuoden jälkeen nimeämään käsittelemiään aineistoeriä.

Johanna istui kuulusteluhuoneen pöydän ääressä Antin kanssa ja katsoi edellisen kuulemisen muistiinpanoja. Vuoden 2014 henkilöstöaineistossa oli nimiä enemmän kuin julkinen keskustelu vuosien mittaan oli antanut ymmärtää. Puute oli arkisempi ja sitkeämpi: ihminen piti saada yhdistettyä tiettyyn tehtävään, työpakettiin, aineistoeraan ja ajankohtaan.

Antti siirsi seuraavan henkilön taustatiedot näytölle.

Tero Niemelä.

Vuoden 2023 arkistoprojekti: tekninen alihankkija oman yrityksensä kautta. Digitointi, aineistojen tekninen tarkistus, luovutukseen valmistelu.

Vuoden 2018 KASVOT: nimi säilytetyssä henkilöstöaineistossa, käyttöoikeus tekniseen tuotantoympäristöön, yhteisen työosoitteen mahdollinen käyttö tehtävän perusteella.

Vuosi 2014: nimi teknisen alihankintaketjun selvityksessä. Yritysyhteys olemassa. Täsmällinen tehtävä osoittamatta.

Yhteenveto oli ollut heidän edessään maanantaista asti. Jarkko oli toimittanut oman varmennetun versionsa torstaina, mutta nimi ei ollut poliisille uusi. Antin vuonna 2018 säilyttämässä aineistossa Tero oli ollut yksi niistä ihmisistä, joiden mahdollinen pääsy oikeaan työympäristöön oli pystytty osoittamaan ilman yhteyttä yksittäiseen viestiin tai uhriin.

Johanna sulki edellisen kuulemisen tiedoston.

– Otetaan tämä samalla tavalla kuin muutkin, hän sanoi.

– Vuodet järjestyksessä?

– Nykyisestä taaksepäin. Ja vuoden neljätoista kohdalla yritys, tehtävä, vastuu ja aineisto erikseen. Jos vastaus on, ettei muista, kirjataan, ettei muista.

Antti nyökkäsi.

Tero tuli sisään muutamaa minuuttia myöhemmin.

Hän oli sama mies, jonka henkilökorttikuvan Johanna oli jo nähnyt järjestelmistä, mutta kuvasta ei ollut saanut käsitystä tavasta, jolla hän liikkui. Tero laittoi puhelimensa äänettömälle ennen kuin istui ja kysyi, halusivatko he hänen sulkevan sen kokonaan. Johanna sanoi äänettömän riittävän.

Kuulemisen alku käytiin tavalliseen tapaan. Tero antoi yhteystietonsa ja yrityksensä tiedot sekä vahvisti nykyisen tehtävänsä. Hän ei kysynyt, miksi juuri hänet oli kutsuttu. Arkistoprojektin työntekijöitä kuultiin laajasti, ja hän tiesi sen jo Ainon kautta.

– Mitä teette käytännössä tämän vuoden projektissa?

Johanna kysyi.

Tero asetti kädet pöydälle sormet väljästi lomittain.

– Vastaanotan osan käsittelyyn tulevista eristä, tarkistan, että tiedostot vastaavat luetteloita, ja teen tarvittaessa digitointia. Lisäksi tarkistan metatietoja ja etsin teknisiä

virheitä ennen luovutusta. En päättä siitä, mitä kokoelmaan otetaan tai millä oikeudella kuva kuuluu sinne.

– Käytättekö KASVOTin yhteisiä työjärjestelmiä?

– Käytän niitä, joihin tehtäväni vaatii pääsyn.

– Yhteistä työosoitetta?

– Kyllä. Jos asia koskee teknistä käsittelyä eikä yhden ihmisen henkilökohtaista viestintää, yhteinen osoite on normaali tapa hoitaa sitä.

Antti avasi vuoden 2018 aineiston.

– Oliko sama käytäntö vuonna 2018?

Tero vilkaisi näyttöä, mutta Antti ei kääntänyt sitä hänelle.

– Periaatteessa kyllä. Järjestelmä ei ollut sama kuin nyt, mutta yhteisiä työosoitteita käytettiin. Niitä oli useampi eri tarkoituksiin.

– Teillä oli käyttöoikeus yhteen niistä.

– Varmasti. En muista osoitetta ulkoa, mutta työn perusteella se kuulostaa oikealta.

– Pystyittekö lähettämään siitä viestejä ulkopuolisille?

– Jos tehtävä sitä vaati. Formaattikysymyksiä, puuttuvia tiedostoja, tiedostonimiä, joskus käyttöoikeustietojen teknistä puolta. Sisältöoikeuksista en päättänyt silloinkaan.

Johanna antoi Teron jatkaa tarpeeksi pitkälle nähdäkseen, missä tämä itse teki eroja. Tero erotti lähdetiedoston johdannaisesta, teknisen oikeusmerkinnän käyttöluvasta ja yhteisen postilaatikon henkilökohtaisesta tunnuksesta. Vuoden 2018 prosessin hän muisti, vaikkei yksittäisiä eriä väittänytään muistavansa.

Säilytetyt tiedot tukivat kertomusta. Henkilöstömerkintä, yrityksen laskutustieto ja käyttöoikeusluettelo sijoittivat Teron hänen kuvaamiinsa tehtäviin, mutta eivät osoittaneet hänen kirjoittaneen Aleksille. Yhteisen osoitteen käyttäjiä oli

ollut useita, eikä yksittäistä käyttäjää voitu enää nimetä viestikohtaisesti.

Johanna ei odottanut Teron paikkaavan sitä aukkoa muistillaan.

– Mennään vuoteen 2014, hän sanoi. – Minkä yrityksen kautta tulitte mukaan?

Tero nimesi oman yrityksensä ja sen alihankkijan, jonka kautta työ oli laskutettu.

Nimet vastasivat vanhaa aineistoa.

– Tehtävä?

– Teknistä aineistotyötä. Vastaanottoa, digitointia, metatietoja. Samansuuntaista kuin myöhemmin, mutta järjestely oli paljon hajanaisempi.

– Mitä tarkoitatte vastaanotolla?

– Erä tuli työpisteelle tai meille välitettiin tieto siitä.

Tarkistettiin, että mukana oli se, mitä piti. Fyysinen aineisto kirjattiin ja vietiin digitointiin, tiedostoista katsottiin, että ne aukeavat ja luettelo vastaa sisältöä.

– Kuka päätti, kenelle erä meni?

Tero mietti hetken.

– Riippui erästä ja päivästä. Siellä oli nimettyjä vastuuhenkilöitä, mutta työtä jaettiin myös sen mukaan, kuka oli paikalla ja mitä osasi tehdä.

– Jaoitteko te töitä muille?

– Välillä varmasti sanoin, että ota sinä tämä ja minä teen tuon. Jos kysytte virallista koordinoituvastuuta, en sanoisi muistista, että minulla olisi ollut sellainen.

– Oliko teillä oikeus kuitata erä vastaanotetuksi?

– Joissakin työvaiheissa. En muista, millä tunnuksella tai kenen nimissä yhdeksän vuotta sitten.

– Entä vastuu siitä, että kokonainen työpaketti tuli käsitellyksi?

Tero nojasi vähän taaksepäin. Hän näytti pikemminkin etsivän sanalle oikeaa rajaa kuin puolustautuvan.

– Jos paperissa lukee, että vastasin jostain paketista, paperi on tässä kohtaa parempi lähde kuin minä. Meitä oli pieni porukka, ja käytännön vastuut elivät. Minä muistan tehneeni teknistä työtä. En pysty nimeämään yksittäisiä vuoden 2014 paketteja niin, että luottaisin siihen.

Johanna kirjoitti viimeisen lauseen ylös lähes sellaisenaan.

– Muistattekko käsitelleenne kampanja-aineistoja, portfolioita tai vanhoja alkuperäisaineistoja?

– Kaikkia niitä. Vanhaa materiaalia tuli paljon eri lähteistä.

– Muistattekko Jenni Haapalan aineiston?

Tero pudisti päätään.

– En nimellä. Voin olla nähnyt sen tai olla näkemättä. Sama koskee Lehtolaa. Vuoden 2014 työn aikana nimet eivät olleet minulle sellainen asia, jonka ympärille työ olisi rakentunut.

– Aleksi Mäkisen aineiston muistatte vuodelta 2018?

– Nimen tapahtumasta, kyllä. En pysty sanomaan, käsittelinkö hänen kaikkia tiedostojaan tai edes tiettyä erää.

– Entä Ella Saarinen tänä vuonna?

Ensimmäisen kerran Tero vilkaisi Anttia ennen kuin vastasi. Katse oli nopea, kysymys itsessään ilmeinen: tutkinta koski tuoretta murhaa ja arkistoa.

– Hänen nimensä on tullut työn yhteydessä vastaan. En halua arvailla, minkä erän yhteydessä, ennen kuin saan katsoa omat työmerkintäni.

– Teidän ei tarvitse arvailla, Johanna sanoi. – Me tarkistamme sen järjestelmistä.

Tero nyökkäsi.

Kuuleminen jatkui vielä työosoitteista, kulkuoikeuksista ja siitä, miten alihankkijoiden tehtäviä oli eri vuosina kirjattu. Mitä lähemmäs he tulivat nykyhetkeä, sitä täsmällisemmäksi Teron kieli muuttui. Hän puhui tämän vuoden tunnisteista eri sanoilla kuin vuoden 2018 järjestelmästä eikä sekoittanut niitä toisiinsa.

Vuoden 2014 kohdalla sanat väljentyivät.

Vastaanottoa. Digitointia. Metatietoja. Käytännön järjestelyjä.

Johanna ei pitänyt sitä valheena. Yhdeksän vuotta oli pitkä aika, ja aamupäivän muut kuultavat olivat tehneet saman eron: nykyisen työn kuvaus pysyi yksityiskohtaisena, vanhan yleisempänä.

Silti Teron vuoden 2014 vastauksissa oli jotakin, jota ei voinut ohittaa. Mies, joka muuten erotteli termit täsmällisesti, ei rajannut silloista vastuutaan yhtä selvästi. Johannalle se oli tarkistettava kohta, ei vielä epäily.

Kuulemisen lopussa Johanna kävi kirjauksen läpi.

– Vuoden 2014 tehtäväkuva varmistetaan asiakirjoista, hän sanoi. – Jos löydämme työmääräyksiä tai vastaanottolistoja, saatamme pyytää teitä myöhemmin selittämään niiden merkintöjä.

– Tietysti.

Tero nousi, otti puhelimensa pöydältä ja varmisti vielä, että poliisilla oli yrityksen oikea työosoite mahdollisia aineistopyyntöjä varten.

Kun ovi sulkeutui, Antti ei sanonut mitään ennen kuin oli tallentanut muistiinpanot.

– Mitä ajattelet? hän kysyi sitten.

Johanna katsoi vuoden 2014 saraketta.

– Että hän muistaa sen kuten moni muukin. Liian yleisesti siihen nähden, mitä meidän pitää tietää.

– Ja hyvin tarkasti kaiken muun.

– Niin tekee moni, joka tekee samaa työtä edelleen.

Antti odotti.

Johanna lisäsi tehtävälistaan yhden rivin.

Niemelä 2014 – vastuun laajuus / työpaketit /

vastaanottokuittaukset. Tarkistus

alkuperäisasiakirjoista.

Sitten hän avasi seuraavan kuultavan tiedot.

Tero ei ollut päivän viimeinen nimi.

Maanantaiaamuna Myllyt näyttivät siltä kuin viikonloppu olisi huuhtonut niistä värin.

Märkä katu kiilsii vaaleana, ja matalien pilvien alla vanhat tuotantorakennukset, uudet toimistotalot ja niiden väliin jääneet lastauspihat asettuivat pitkiksi riveiksi. Kuvarinteen rakennuskokonaisuus erottui ympäristöstä vasta läheltä. Kadun puolella oli hallintosiipi ja vastaanotto, takana tekniset tilat ja varastot jatkuivat syvemmälle kortteliin.

Johanna oli käynyt siellä edellisellä viikolla Ainon kanssa. Nyt vierailun tarkoitus oli eri.

Aino odotti vastaanotossa kaksi vierailijakorttia kädessään.

– Minulla on teille käyttöoikeustiedot, luovutusasiakirjat ja ne vanhat luettelot, joihin pyysitte pääsyn, hän sanoi. – Tekninen alue on varattu yhdeksi tunniksi niin, että siellä ei käsitellä samaan aikaan muita suojattavia aineistoja.

– Hyvä, Johanna sanoi.

– Tero on siellä myös. Pyysitte jonkun, joka tuntee vanhoja formaatteja ja tunnistekäytäntöjä.

– Pyysimme. Hän ei valitse meille aineistoa eikä avaa poliisin omia kopioita.

– Se on sovittu.

He kulkivat hallintosiiven läpi oven taakse, jonne yleinen vierailijakortti ei riittänyt. Aino avasi ensimmäisen kulkuoven ja kirjasi heidät sisään. Seuraavassa tilassa oli pitkä työtaso, kaksi tyhjää näyttöä ja sivummalla skanneri, jota ei nyt käytetty. Poliisin teknisen tutkinnan työntekijä oli jo tuonut paikalle omalta säilytysalustaltaan kopiot niistä tiedostoista, joiden rakennetta oli tarkoitus verrata KASVOTin luetteloihin.

Tero seisoj yhden näytön vieressä Ainon kanssa.

– Huomenta, hän sanoi.

Johanna vastasi tervehdykseen kuin kenelle tahansa muulle asiantuntijalle.

Antti kävi rajat ääneen läpi ennen työn aloittamista.

– Näytämme yksittäisiä teknisiä näkymiä ja tunnisteita.

Te kerrotte, mitä ne tarkoittavat tai miten niitä käytettiin. Ette valitse tiedostoja, tee hakuja poliisin puolesta tai näe rikosteknistä vertailua. Jos tulkinta perustuu muistiin eikä dokumenttiin, sanotte sen.

– Sopii, Tero sanoi.

Ensimmäinen ongelma oli vanha kuvatiedostomuoto, jota vuoden 2014 järjestelmä oli käyttänyt skannausten välivaiheissa. Tiedostot olivat säilyneet, katseluohjelma ei. Tero ei koskenut poliisin kopioon, vaan neuvoi, mistä otsaketiedosta lähdekuvan ja esikatseluversion eron pystyi lukemaan ennen muunnoksia.

Teknisen tutkinnan työntekijä avasi tiedoston omalla koneellaan.

Ensimmäinen tiedosto aukesi väärässä väriprofiilissa ja liian pienenä.

Tero vilkaisi vain teknistä tietonäkymää.

– Tuo ei ole varsinainen kuva, hän sanoi. – Se on esikatselu. Lähdeviittaus on tuossa alemmalla rivillä.

Antti luki tunnisteiden ääneen ja vertasi sitä säilytettyyn luetteloon.

Toinen tiedosto löytyi eri hakemistosta.

Havainto esti poliisia kirjaamasta esikatselua omaksi lähdetiedostokseen.

Seuraava ongelma oli hankalampi.

Vuoden 2014 luettelossa kaksi merkintää oli pysynyt erillään sekä vanhassa poliisiaineistossa että vuoden 2023 ensimmäisessä luovutusvertailussa. Erätunnuksissa oli sama numerosarja, mutta toisessa sen perässä oli R-kirjain. Luovuttaja ja vastaanottopäivä olivat eri riveillä, ja aiemmin merkintöjen oli tulkittu koskevan kahta erillistä käsittelyketjua.

Tero pyysi nähdä luettelon sarakeotsikot kokonaan.

Antti käänsi hänelle vain sen näkymän, jossa ei ollut henkilötietoja.

Tero kumartui vähän lähemmäs.

– Tuo R ei välttämättä ole osa erätunnusta.

– Mikä se sitten on? Antti kysyi.

– Vanhan järjestelmän palautusmerkintä. Ainakin yhdessä vuoden neljätoista työkalussa sitä käytettiin niin, että sama erä sai palatessaan R-merkinnän. Jos tämä vienti on siitä järjestelmästä, nämä voivat olla sama ketju ennen käsittelyä ja sen jälkeen.

– Voitteko näyttää dokumentin, jossa se määritellään?

Tero pudisti päätään.

– En tästä. Muistan käytännön, mutta tarkistaisin sen ennen kuin käyttäisin sitä mihinkään.

Antti ei yhdistänyt rivejä.

Hän haki poliisin säilyttämästä alkuperäisviennistä luettelon mukana toimitetun ohjetiedoston, jota vanha tutkinta ei ollut tarvinnut tarkastellessaan rivejä ensisijaisesti henkilö- ja yritystietojen kautta.

Tiedoston lopussa oli selite.

R = palautunut käsittelyerä, säilytä alkuperäinen erätunnus.

Antti luki sen ääneen.

– Sitten nämä ovat samaa ketjua, Tero sanoi.

– Sitten ne voivat olla, Antti korjasi. – Tarkistetaan vielä luovuttajan ja vastaanoton asiakirjoista.

Aino avasi luovutusasiakirjan. Sama alkuperäinen tunniste näkyi siinä ilman R-päätettä, ja palautuspäivä vastasi toisen rivin ajankohtaa. Teknisen tutkinnan työntekijä varmisti vertailun poliisin kopiosta. Vasta sitten Antti yhdisti merkinnät.

Löytö ei tuonut näkyviin uhria, viestiä eikä työntekijää. Se yhdisti kaksi erillisenä pidettyä riviä samaan erään, joka oli palannut teknisestä käsittelystä säilytykseen.

Johanna katsoi korjattua ketjua.

– Kuinka monessa muussa vanhassa rivissä voi olla sama merkintä? hän kysyi.

Tero kohautti olkapäitään.

– Sen voi selvittää haulla, mutta en lähtisi olettamaan, että jokainen R tarkoittaa samaa eri järjestelmissä. Vuonna 2014 käytäntöjä oli monta.

– Hyvä, Antti sanoi. – Siksi se tehdään järjestelmäkohtaisesti.

Tero nyökkäsi.

Johanna pani merkille, ettei Tero yrittänyt kasvattaa löytönsä merkitystä.

Tunnin aikana Tero selitti vielä pari vanhaa tunnistekenttää ja yhden eron vuosien 2018 ja 2023 tiedostorakenteissa. Jos hän ei tiennyt, hän sanoi sen. Aino toimitti rinnalle hallinnolliset tiedot luovuttajista, vastaanottoperusteista ja alihankkijoiden oikeuksien voimassaolosta.

Kun he siirtyivät takaisin hallintosiiven neuvottelutilaan, Tero jäi tekniselle alueelle omaan työhönsä. Hän tiesi poliisin vertailevan vanhoja työpaketteja, tunnisteita ja käyttöoikeuksia ja selvittävän, kuka oli voinut käsitellä mitään.

Hänelle ei ollut näytetty ruumiinavauskuvia eikä kerrottu, miksi palautuneen vuoden 2014 koteloerän nauhanpätkä oli lähetetty laboratorioon.

Aino levitti neuvottelupöydälle kaksi luovutusasiakirjaa.

– Tässä ovat myös pyytämänne käyttöoikeuksien päättymisajat, hän sanoi. – Alihankkijoiden projektioikeudet päättyvät kahdeskymmeneskuudes päivä kello kahdeksantoista, ellei yksittäiseen tehtävään tehdä erillistä jatkoa. Osa töistä loppuu jo ennen sitä, kun omat erät valmistuvat.

Antti vertasi tietoja omalla koneellaan olevaan henkilöstötaulukkoon.

– Ja nämä oikeudet kertovat pääsystä järjestelmään, eivät siitä, mitä kukin siellä teki.

– Aivan, Aino sanoi. – Henkilökohtaiset käyttömerkinnät ovat eri aineisto. Yhteistunnuksen käyttäjää taas ei voida yksilöidä ilman muuta näyttöä.

Johanna katsoi taulukkoa.

Tero oli yhdellä rivillä muiden nimien, yritysten ja tehtävien joukossa. Kumpikaan päivä ei ollut muuttanut sitä. Vuoden 2014 vastuu oli yhä tarkistamatta.

– Jatketaan työpaketeista, Johanna sanoi. – Ei ihmisistä. Kun työpaketti on yksilöity, katsotaan, ketkä siihen voidaan oikeasti liittää.

Antti sulki henkilöstönäkymän ja avasi eräluettelon.

Laboratoriolausunto tuli keskiviikkona vähän ennen puoltapäivää.

Johanna huomasi viestin puhelimestaan kesken toisen palaverin ja poistui käytävälle lukemaan otsikon. Hän ei avannut liitettä puhelimella. Sen sijaan hän palasi työhuoneeseensa, kutsui Antin paikalle ja avasi lausunnon tutkintajärjestelmästä.

Ensimmäinen sivu käsitteli näytteen alkuperää.

Palautuneesta vuoden 2014 aineistokotelosta talteen otettu kapea sidontanauha oli dokumentoitu luovutus- ja erätietojen perusteella osaksi teknisen kuva-aineiston säilytys- ja käsittely-ympäristöä.

Toinen sivu oli se, jonka vuoksi näyte oli lähetetty tutkittavaksi.

Johanna luki sen hitaammin.

Nauhan leveys, rakenne ja pintapiirteet olivat yhteensopivia Jenni Haapalan, Kaisa Lehtolan, Aleksi Mäkisen ja Ella Saarisen kaulajäljistä dokumentoitujen olennaisten ominaisuuksien kanssa. Materiaalin rakenne ja se, millaisen painaumakuvion se saattoi jättää kudokseen, sopivat aiemmissa lausunnoissa kuvattuun välinetyyppiin.

Yhteensopivuus ei yksilöinyt nauhaa. Näytteestä ei voitu päätellä, että juuri tämä pätkä tai sama rulla olisi ollut yhdessäkään teossa käytetty väline. Tuotetyyppejä ei ollut osoitettu vain KASVOTin tai edes vain kuva-arkistojen käyttämäksi, eikä näytteestä voitu päätellä käyttäjää.

Antti luki saman kohdan loppuun ja nojasi taaksepäin.

– Tämä on enemmän kuin meillä oli vuonna neljätöistä.

– On.

– Ei väline. Mutta ensimmäinen oikeasta vanhasta työketjusta saatu näyte, joka sopii siihen, mitä olemme etsineet.

Johanna avasi rinnalle vuoden 2014 materiaaliselvityksen. Silloin oli tutkittu nauhoja, hihnoja ja pakkausmateriaaleja, mutta yksikään näyte ei ollut sekä sopiva että käyttöketjultaan tutkinnallisesti hyödyllinen.

Johanna katsoi neljää nimeä seinällä.

Jenni.

Kaisa.

Aleksi.

Ella.

Vuosien ajan tekotapa ja KASVOT-yhteys olivat olleet kaksi eri asiaa.

Nyt niiden välissä oli ensimmäinen fyysinen silta.

– Tämä ei tee jokaisesta arkistotyöntekijästä epäiltyä, Johanna sanoi.

– Ei. Eikä todista, että tekijä olisi ollut työntekijä ollenkaan. Hän on voinut saada samanlaista nauhaa muualtakin.

– Mutta meillä on nyt peruste tutkia, missä samaa nauhatyyppiä on käytetty niissä työvaiheissa, joiden kautta kuva-aineistot kulkivat.

Antti nyökkäsi.

Johanna avasi tutkinnan tehtävälisan ja siirsi kaksi kohtaa vierekkäin.

Ensimmäisessä oli vuoden 2014 koteloerän käyttö- ja säilytysketju.

Toisessa Ellan sekä aiempien uhrien kuvaerien vastaanotto-, käsittely- ja työpakettiketjut.

Aiemmin ne olivat olleet eri otsikoiden alla.

– Rinnakkaisvertailu, Johanna sanoi. – Nauhan käyttö ja säilytys kaikissa dokumentoitavissa vaiheissa. Kuvaerät samalla työpakettitasolle asti. Ei vain tämän vuoden nimiä eikä vain niitä, jotka ovat olleet mukana useammin kuin kerran.

Antti alkoi muokata taulukon rakennetta.

– Yritykset mukaan ennen henkilöitä.

– Ja alihankintaketjut. Jos samassa työvaiheessa nauhaa on käyttänyt viisi yritystä, meillä on viisi yritystä. Jos yksi, sitten meillä on yksi. Ei hypätä lopputulokseen.

– Vuoden 2014 vastaanottokuittaukset pitää käydä uudelleen läpi.

– Kaikki, joiden perusteella ihminen voidaan liittää työpakettiin. Myös ne, jotka näyttivät ennen hallinnollisilta sivupapereilta.

Antti pysähtyi hetkeksi.

– Niemelä tulee siihen joukkoon.

Johanna katsoi häntä.

– Tulee. Niin kuin kaikki muutkin, joiden työ voidaan liittää samaan vaiheeseen.

Antti nyökkäsi ja jatkoi kirjoittamista.

Johanna veti työpakettitaulukon suurelle näytölle.

Siinä oli edelleen liikaa rivejä ja liikaa nimiä. Osa ketjuista päättyi yritykseen, osa tehtävään, osa ihmiseen. Vuoden 2014 kohdalla oli vielä aukkoja, joita uusi luovutusaineisto vasta alkoi täyttää.

Johanna osoitti näytöltä tyhjää saraketta kuvien ja nauhan reittien välistä.

– Tähän ei kirjoiteta epäiltyä, hän sanoi. – Tähän kirjoitetaan kohtaamispiste, jos sellainen löytyy.

Antti loi sarakkeen.

Johanna katsoi sen otsikkoa hetken ja muutti sanan itse.

Yhteinen työvaihe.

Luku 19

Asemanmäen aamu oli ehtinyt täyttyä työmatkalaisista, koululaisista ja jakeluautojen lyhyistä pysähdyksistä, kun Johanna nousi Antin autosta vanhan liikerakennuksen edessä.

Kello oli 8.47.

Ensimmäinen ilmoitus oli tullut seitsemäntoista minuuttia aikaisemmin. Mallikoulun kouluttaja oli löytänyt työtoverinsa kuolleenä tämän omasta työhuoneesta. Partio oli ehtinyt paikalle, ensihoito oli todennut kuoleman ja käytävä rakennuksen takaosassa oli suljettu.

Nimi oli tullut Johannalle vasta matkalla.

Terhi Laine, neljäkymmentäneljä vuotta.

Nimi oli tuttu KASVOTin tämän vuoden osallistuja-aineistosta, ei enempää. Terhi oli ollut yksi tapahtuman keskustelijoista, ja hänen vanhoja mainoskuviaan kuului retrospektiiviseen aineistoon. Sellaisia nimiä tutkinnassa oli kymmeniä.

Vielä autossa Johanna oli pitänyt sen erillään kaikesta muusta.

Mallikoulu oli rakennettu tilaan, joka oli joskus ollut myymälä. Etuosassa oli matala vastaanottotiski, neljä erilaista tuolia ja vaateeteline, jonka yläpuolella oli kehystettyjä kurssikuvia. Vastaanoton takaa avautui harjoittelusali. Toisen seinän peilit oli peitetty osittain verhoilla, ja lattialle oli jäänyt eilisen opetuksesta teippimerkkejä, joiden tarkoitusta Johanna ei osannut päätellä.

Rakennuksen takaosaan johtava käytävä oli kapeampi. Sen varrella oli kaksi pientä kuvaus- tai ohjaushuonetta ja

aivan päässä Terhin työhuone. Käytävä jatkui vielä takaovelle, jonka toisella puolella oli huoltopiha.

Ensimmäinen partio oli vetänyt rajauksen ennen työhuoneen ovea.

Nainen istui käytävän seinää vasten pienellä penkillä takki harteillaan. Hän oli noin Terhin ikäinen, ehkä muutaman vuoden nuorempi. Hän piteli paperimukia, josta ei juonut kertaakaan Johannan katsellessa.

– Minna Hakala? Johanna kysyi.

Nainen nyökkäsi.

– Olen rikoskomisario Korpela. Te löysitte Terhin?

– Minä tulin avaamaan paikat.

Ääni oli tasainen vain siksi, että Minna puhui hitaasti.

– Monelta?

– Vähän ennen puolta yhdeksää. Kahdeksan kaksikymmentäviisi ehkä. Katsoin kelloa vasta, kun soitin hätäkeskukseen.

– Oliko ulko-ovi lukossa?

– Oli. Minulla on oma avain. Terhillä myös.

– Tiesittekö hänen olevan täällä?

– Tiesin, että hän tulee aikaisin. En tiennyt, kuinka aikaisin.

Johanna vilkaisi Anttia. Tämä kirjoitti ajan muistiin.

– Mistä tiesitte?

– Se sanoi eilen lähtiessä, että sillä on aamulla yksi arkistojuttu ennen päivän ensimmäisiä tunteja.

– Sanoiko, kenen kanssa?

Minna pudisti päätään.

– Ei. Joku tekninen juttu. Se ei pitänyt sitä mitenkään ihmeellisenä.

– Milloin näitte hänet viimeksi?

– Eilen vähän neljän jälkeen. Minä lähdin ensin. Terhi jäi vielä tekemään jotain koneella.

– Oliko hän huolissaan jostakin?

– Ei.

Minna nosti paperimukin huulilleen ja laski sen juomatta.

– Se valitti vain siitä, että luovutuksen takia vanhoja kampanjoita kaivetaan taas esiin. Terhi valitti työasioista samalla tavalla kuin kaikki muutkin. Jos siinä olisi ollut jotain outoa, minä olisin kai... en tiedä.

Johanna ei antanut hänen jatkaa lausetta siihen suuntaan.

– Teidän ei tarvitse nyt arvioida, mitä olisi pitänyt huomata. Tarvitsen vain sen, mitä tapahtui.

Minna nyökkäsi.

– Menin ensin vastaanottoon. Valot olivat päällä täällä takana. Huusin Terhiä. Kun se ei vastannut, menin huoneeseen.

Hän katsoi oven suuntaan ja käänsi katseensa heti pois.

– Sitten soitin.

– Koskitteko mihinkään?

– Terhiin. Kaulaan. Yritin katsoa, hengittääkö se. Sitten peräännyin ja soitin. Puhelin putosi lattialle kerran. Poliisi löysi sen siitä käytävältä.

Johanna nyökkäsi.

– Käydään myöhemmin kaikki rauhassa läpi. Nyt pysykää täällä niin kauan, että joku sopii kanssanne jatkosta.

Minna katsoi häntä ensimmäistä kertaa suoraan.

– Onko tämä se sama?

Johanna tiesi heti, mitä hän tarkoitti.

– En voi sanoa vielä mitään siitä.

Minna puristi mukia molemmin käsin.

– Terhi oli siellä tapahtumassa. Kaikki tietävät uutiset Ellasta.

– Tiedän. Siksi tarkistamme kaiken huolellisesti.

Johanna ei sanonut muuta.

Hän ja Antti pukivat suojat käytävän päässä.

Työhuone oli pieni mutta ei ahdas. Ikkuna avautui huoltopihalle. Seinällä oli kaksi vanhaa mainosjulistetta, jotka näyttivät enemmän työuran muistoilta kuin sisustukselta. Pöydän vieressä oli matala hylly, jossa oli kansioita, mallikuvastoja ja muutama valokuvakirja. Vastakkaisella seinällä oli vaatenaulakko ja sen alla lenkkikengät, joiden pohjissa oli kuivunutta katupölyä.

Terhi makasi pöydän ja ikkunan välissä kyljellään.

Huoneessa ei näkynyt laajan kamppailun jälkiä. Työtuoli oli työntynyt vinoon, pöydän alla oli yksi pudonnut kynäpurkki ja sen ympärillä muutama kynä. Tietokone oli auki. Puhelin oli pöydällä. Ovi, ikkunat ja takaoven kulkureitti tutkittaisiin erikseen.

Johanna ei tarvinnut niitä ensimmäiseen havaintoonsa.

Kaulan ihossa näkyi kapea puristusjälki.

Hän pysähtyi siihen etäisyyteen, josta näki riittävästi sotkematta rikosteknisen työn järjestystä.

Johannassa kaikki vastusti sanaa *ehkä*.

Neljä ruumiinavausta, neljä sarjaan kuuluvaa nimeä ja keskiviikkona saatu laboratoriotulos olivat liian tuoreina hänen mielessään.

– Dokumentointi samalla tarkkuudella kuin Ellan kohdalla, hän sanoi lähimmälle rikostekniselle tutkijalle. – Kaula ennen siirtoa, mittakaavat ja lähikuvat.

Oikeuslääketieteelle vertailupyyntö Haapalan, Lehtolan, Mäkisen ja Saarisen alkuperäiseen aineistoon.

– Selvä.

– Ei meidän koosteeseen. Alkuperäiset kuvat ja lausunnot. Antti seisoi oven sisäpuolella ja katsoi Terhiä hetken.

– Sama ajatus? hän kysyi.

– Sama epäily.

Johanna kuuli omasta äänestään, että sana tuli vaikeammin kuin Ellan työhuoneessa kaksi viikkoa aikaisemmin.

Silloin he olivat avanneet vanhan tutkinnan uudelleen.

Nyt he olivat kaksi päivää aikaisemmin saaneet ensimmäisen fyysisen sillan salatun tekotavan ja teknisen arkistoympäristön välille.

Ja Terhi Laine makasi lattialla siihen ympäristöön liittyvän työn keskellä.

Johanna ei ajatellut, että laboratorio olisi tullut liian myöhään tai että poliisi olisi aiheuttanut tämän. Hän tiesi liian hyvin, kuinka helposti sellainen ajatus söisi järkevän tutkinnan sisältä.

Toinen ajatus oli pahempi juuri siksi, ettei se ollut syytös.

He olivat viimein katsoneet oikeaan suuntaan.

Se ei ollut riittänyt.

– Mitä pöydältä on dokumentoitu? hän kysyi.

Tutkija osoitti pöytää koskematta siihen.

– Kaikki paikallaan. Tuossa kansiossa on vanhaa kampanja-aineistoa. Tietokoneen näytöllä oli auki sähköposti ja tiedostoluettelo, kun partio tuli. Emme ole vielä avanneet viestejä. Digitaalinen kopiointi aloitetaan, kun laite on kuvattu loppuun.

Johanna katsoi pöytää.

Ruskean pahvikansion päällä oli vanha vedossivu ja muutama tuloste samasta mainoskampanjasta. Kuvien päällä ei ollut ympyröitä, merkintöjä tai mitään sellaista, joka näyttäisi poliisille jätetyltä.

Niiden vieressä oli tavallinen työlista.

Yksi rivi oli merkitty tähdellä.

alkuperäinen puuttuu / tarkistus ennen luovutusta

– Kuvataan kaikki ennen kuin mitään siirretään, Johanna sanoi. – En halua vielä sisältötulkintaa. Selvitetään ensin, miksi tämä aineisto oli esillä ja kuka tiesi sen olevan täällä.

Antti nyökkäsi.

Rikospaikka ei näyttänyt arvoitukselta.

Se näytti kesken jääneeltä työaamulta.

Minna Hakalan varsinainen ensimmäinen kuuleminen tehtiin mallikoulun etuosassa sen jälkeen, kun kaksi aamun tuntia oli peruttu ja paikalle tulleet oppilaat oli ohjattu pois rakennuksesta.

Osa ehti nähdä poliisiautot ennen kuin sai tiedon koulun omasta viestikanavasta. Yksi nuori nainen jäi odottamaan Minnaa vastaanoton ulkopuolelle ja itki puhelin kädessään. Hän oli ollut Terhin oppilaana kaksi vuotta ja tehnyt nyt koululla satunnaisia avustavia töitä.

Johanna ei aikonut kuulustella häntä käytävällä. Hän tarvitsi ensin aikajanan.

Minna vahvisti eilisen lähdön, Terhin maininnan aamun arkistoasiasta ja sen, ettei ollut kuullut nimeä.

– Oliko Terhillä tapana ottaa työihmisiä vastaan ennen opetusta? Johanna kysyi.

– Jos päivä oli muuten täynnä, kyllä. Ei joka viikko, mutta ei se olisi minusta outoa.

– Avaatteko te aina yhdessä?

– Ei. Se, joka ehtii ensin. Terhi tuli usein aikaisin muutenkin.

Minna henkäisi nenän kautta. Ääni oli melkein nauru mutta katkesi kesken.

– Se käveli joka paikkaan.

– Mitä tarkoittatte?

– Sitä, että jos joku sanoi matkaa pitkäksi, Terhi kuuli sen melkein haasteena. Se saattoi tulla töihin jalan toiselta puolelta kaupunkia ja sitten ilmoittaa, että oli vain lähtenyt vähän aikaisemmin. Kesällä se joskus käveli kotiinkin, vaikka päivä olisi loppunut iltakahdeksalta.

– Kuntoiliko hän paljon?

– Ei se puhunut siitä kuntoiluna. Se tykkäsi kaupungista. Reiteistä, ihmisistä, uusista rakennuksista, vanhoista kortteleista. Minä sanoin kerran, että voisi yhtä hyvin ottaa bussin ja katsoa ikkunasta. Terhi sanoi, ettei ikkunasta huomaa, missä kohtaa kaupunki muuttuu toiseksi.

Minna jäi katsomaan tyhjää vastaanottotiskiä.

– Se oli sellainen siinäkin. Halusi huomata itse.

Johanna antoi hiljaisuuden kestää hetken.

– Millainen hän oli opettajana?

– Vaativa.

Vastaus tuli ilman miettimistä.

– Reilu yleensä. Mutta vaativa. Jos opiskelija sanoi haluavansa malliksi, Terhi ei suostunut siihen, että se tarkoittaisi kaikkeen myöntymistä.

– Miten se näkyi?

– Se keskeytti harjoituksia. Kysyi suoraan, mihin olet suostunut, mitä sinulta pyydettiin, mitä et halua tehdä. Ja se vaati joskus vastaamaan ääneen koko ryhmän edessä.

Minna irvisti vähän.

– Kaikki eivät pitäneet siitä. Minäkään en aina pitänyt. Jos joku on kahdeksantoista ja muutenkin jännittää, ei välttämättä auta, että Terhi tuijottaa ja odottaa, kunnes saat sanottua lauseen loppuun.

– Miksi hän teki niin?

– Koska oikeassa kuvauksessa ihmiset tuijottavat myös. Ja joku voi sanoa, että tuotanto maksaa, kuvaaja odottaa,

kaikki muut ovat jo valmiita. Terhin mielestä omaa ei:tä piti harjoitella ennen sitä.

Vastaanoton oven ulkopuolella odottanut nuori nainen oli kuullut viimeiset sanat. Hän pyyhki poskeaan ja sanoi hiljaa:

– Se teki sen minulle.

Johanna kääntyi häneen.

– Mikä teidän nimenne on?

– Veera Aaltonen.

– Jos jaksatte, puhutaan erikseen hetken päästä.

Veera nyökkäsi mutta jatkoi ennen kuin ehti estää itseään.

– Minä vihasin sitä silloin. Se pisti minut sanomaan kaikkien kuullen, etten halunnut vaihtaa asua kesken harjoituksen. Minusta se oli ihan hirveää.

Minna katsoi häntä.

– Muistan sen.

– Sitten keväällä yhdessä oikeassa kuvauksessa yksi ihminen alkoi painostaa ihan samalla tavalla. Että nyt ei ole aikaa, kaikille muille käy, älä tee vaikeaksi. Minä sanoin ei. Silloin minä tajusin, miksi Terhi oli tehnyt sen.

Veera nielaisi.

– Se oli välillä liian kova. Mutta se ei koskaan sanonut, että pitää suostua siksi, että muut haluavat.

Johanna kirjoitti vain sen verran kuin ensimmäiseen tiedonkeruuseen kuului.

– Käydään teidän tietonne erikseen läpi, hän sanoi Veeralle. – Ei tässä käytävällä.

Veera nyökkäsi.

Kun hän siirtyi sivummalle, Minna sanoi:

– Terhistä löytyy varmasti ihmisiä, joiden mielestä se oli hirveä opettaja.

– Niin löytyy useimmista opettajista.

Minna katsoi Johannaa väsyneesti.

– Hyvä.

– Mikä?

– Ettette te tee siitä nyt jotain pyhimystä vain siksi, että se on kuollut.

Johanna sulki muistivihkonsa.

– Minä yritän selvittää, mitä hänelle tapahtui. Siihen tarvitaan oikea ihminen, ei parempi versio hänestä.

Terhin tietokoneen ensimmäinen tekninen kopio valmistui vähän ennen yhtätoista.

Antti toi Johannalle viestiketjun tiedot koulun pienempään ohjaushuoneeseen, josta oli tehty väliaikainen työtila. Huoneessa oli pyöreä pöytä, kaksi tuolia ja seinällä harjoituskuvia, joihin kukaan heistä ei enää kiinnittänyt huomiota.

– Tapaaminen varmistui, Antti sanoi.

Johanna veti näytön lähemmäs.

Yhteydenotto oli tullut KASVOTin teknisessä arkistotyössä käytetystä yhteisestä osoitteesta. Osoite oli aito. Aino oli jo vahvistanut sen ja toimittanut säilytyspyynnön piiriin kuuluvat perustiedot poliisille.

Ensimmäinen viesti oli lähetetty tiistaina.

Terhin vanhan mainoskampanjan luovutusaineistosta puuttui yksi alkuperäistiedosto, joka näkyi vanhassa luettelossa mutta ei vastaanotetussa erässä. Viestissä pyydettiin vertaamaan Terhin omia säilytyskopioita arkiston aineistoon ennen lopullista luovutusta.

Tapaaminen oli sovittu perjantaille kello 13.30.

Johanna katsoi aikaa.

– Minna puhui aikaisesta tapaamisesta.

– Katso viimeinen viesti.

Torstaina kello 16.12 samasta teknisestä työosoitteesta oli tullut uusi viesti.

Luovutusaikataulu on kiristynyt. Ehtisitkö ottaa tarkistuksen jo aamulla ennen muita työvaiheita? 7.45 sopisi meille.

Terhi oli vastannut kahdeksan minuuttia myöhemmin.

Sopii. Olen paikalla.

Ei nimeä eikä henkilöä yksilöivää allekirjoitusta.

Johanna luki ketjun alusta loppuun toisen kerran.

– Viestikohtainen käyttäjä?

– Ei selviä näkyvästä ketjusta. Nykyiset järjestelmätiedot on turvattu, mutta työosoite itsessään on yhteinen.

Katsotaan, mitä niistä voidaan osoittaa.

– Hyvä.

Antti avasi rinnalle tiedot Terhin pöydältä löytyneestä kampanja-aineistosta.

– Tuo kansio vastaa viestin työasiaa. Vanha kampanja, sama erätunnus. Terhillä oli omassa säilytyksessään vedoksia ja muutama tiedosto, joita oli ilmeisesti tarkoitus verrata luovutukseen tulevaan versioon. Puuttuvan alkuperäisen tarkistus on todellinen asia, ei pelkkä keksitty otsikko.

– Eli Terhin näkökulmasta tapaamisessa ei ollut mitään, mikä olisi vaatinut nimen kysymistä tai erillistä varmistusta.

– Siltä näyttää.

Johanna jäi katsomaan torstain kellonaikaa.

16.12.

Keskiviikkona vähän ennen puoltapäivää laboratorio oli antanut nauhalausunnon. Sen jälkeen poliisi oli pyytänyt useilta tahoilta lisätietoja vanhojen koteloiden käsittelyvaiheista, sidontamateriaalien käytöstä, työpaketeista, palautusmerkinnöistä ja niihin liittyneistä henkilöistä.

Torstiaamuna pyyntöjä oli tarkennettu.

Torstai-iltapäivällä Terhin tapaaminen oli siirretty seuraavan päivän aamuksi.

Ajat asettuivat lähekkäin. Se riitti tarkistettavaksi, ei vielä päätelmäksi.

– Milloin meidän ensimmäiset uudet työpakettipyynnöt menivät ulos laboratoriotuloksen jälkeen? hän kysyi.

Antti katsoi omaa muistiotaan.

– Keskiviikkona kahdelta ensimmäiset. Torstaina aamulla lisää. Ainolle, kahdelle vanhan erän haltijalle, yhdelle alihankkijalle ja tekniseen arkistoon. Sen lisäksi eilinen tarkennus vastaanottokuittauksista.

– Kuka näki ne?

– Vastaanottajat.

– Se ei riitä. Kuka käsitteli niitä käytännössä? Kenen piti hakea vanha työpaketti, tarkistaa oikeus, etsiä ihminen tai vastata meille?

Antti katsoi häntä hetken ja ymmärsi.

– Haluat aikajanan siitä, keille pyynnöt ovat näkyneet.

– Haluan. Kaikki, joiden kautta pyynnöt ovat kulkeneet. Aino, vastuuhenkilöt, tekninen arkisto, alihankkijat, erien haltijat. Ihmiset, jotka joutuivat oikeasti avaamaan vanhoja tietoja meidän takiamme.

Antti nyökkäsi.

– Niemeläkin.

Nimi tuli yhtä arkisesti kuin muut.

– Niemeläkin, Johanna sanoi. – Niin kuin muutkin, joilta olemme kysyneet työpaketeista. En halua epäilylistaa. Haluan tietää, keille meidän kysymyksemme ovat näkyneet.

– Selvä.

– Ja Terhin tapaamisen aikaistus pidetään toistaiseksi omana aikamerkintäänään.

Antti nyökkäsi.

Puolenpäivän jälkeen rikospaikan perustyö jatkui. Antti lähti poliisitalolle rakentamaan näkyvyysaikajanaa, ja Johanna jäi Asemanmäelle vielä tunniksi käymään läpi rakennuksen ensimmäisiä tietoja, kulkureittejä ja todistajien aikatauluja.

Takaovi johti huoltopihalle, josta pääsi sivukadulle ilman vastaanoton kautta kulkemista. Ovi ja sen lukitus tutkittiin. Rakennuksessa oli kameroita etuoven lähellä ja pihan suunnalla, mutta niiden kattavuudesta ei vielä tehty päätelmää ennen tallenteiden läpikäyntiä.

Terhin työhuoneessa kampanja-aineisto pakattiin vasta dokumentoinnin jälkeen. Tietokone ja puhelin lähtivät tekniseen tutkintaan. Ovenkahvat, työpiste ja lattialta kerätyt jäljet käsiteltiin normaalisti.

Mikään ensimmäisistä havainnoista ei antanut tekijälle nimeä.

Kun Johanna lähti rakennuksesta, aamun työmatkaliikenne oli vaihtunut lounastuntiin. Kadulla kulki ihmisiä paperikassit kädessä, jakeluauto peruutti vastapäisen liikkeen eteen ja kaksi nuorta seisoi pysäkin luona katsomatta kertaakaan poliisiautoihin päin.

Mallikoulun ikkunoiden sisäpuolella verhot oli vedetty eteen.

Johanna ajatteli Minnaa, Veeraa ja lenkkikienkiä Terhin työhuoneen seinän vieressä.

Terhi oli ollut eläessään ihminen, jonka kanssa oli voinut olla eri mieltä.

Nyt oli jo alkanut vaihe, jossa hänen elämästään tehtiin aikajanaa, yhteystietoja, kuvia ja tiedostoja.

Poliisitalolla Antin aikajana täytti iltapäivällä koko suuren näytön.

Hän oli tehnyt siitä tarkoituksella kaksi eri näkymää.

Ensimmäisessä olivat poliisin toimet.

Perjantai 6.10.: ensimmäiset laajat kuulemiset teknisen arkiston henkilöstöstä ja vanhoista työtehtävistä.

Maanantai 9.10.: tarkennuksia vuoden 2014 erätunnuksiin, palautusmerkintöihin ja työpaketteihin Kuvarinteessä.

Keskiviikko 11.10.: laboratoriotulos. Sen jälkeen lisäpyynnöt vanhan sidontanauhan käyttö- ja säilytysvaiheista sekä uhrien kuvaerien työpaketeista.

Torstai 12.10.: tarkentavat pyynnöt vastaanottokuittauksista, vanhoista alihankintatehtävistä ja henkilöistä, jotka olivat voineet työskennellä samoissa työvaiheissa.

Toisessa näkymässä olivat paikat, joissa nuo pyynnöt olivat tulleet muiden nähtäviksi.

Ainon projektihallinto.

Teknisen arkiston työnjako.

Vanhojen aineistoerien haltijat.

Alihankkijoiden työosoitteet.

Ihmiset, joilta oli pyydetty omaa tehtäväkuvaa tai vanhaa työpakettia koskevaa selvitystä.

Joidenkin kohtien perässä oli nimi. Monen kohdalla vain tehtävä tai yritys.

Tero Niemelä oli yhdellä rivillä niiden ihmisten joukossa, joiden vuoden 2014 työtehtäviä oli pyydetty täsmentämään. Hänen ylä- ja alapuolellaan oli muita nimiä, osa samoja, joita Johanna oli kuullut edellisen viikon aikana, osa ihmisiä, joiden kanssa hän ei ollut itse vielä puhunut lainkaan.

Antti osoitti ruutua.

– Jos kysytään, kuka on voinut tietää meidän tutkivan arkistoa, vastaus on liian laaja. Se on ollut julkista jo Ellan jälkeen siinä laajuudessa, että hänen KASVOT-yhteyksiään selvitetään.

– Niin.

– Jos kysytään, kuka on voinut huomata kysymysten tarkentuneen vanhoihin työpaketteihin, tämä joukko pienenee. Mutta ei pieneksi.

Hän avasi kolmannen sarakkeen.

– Tässä ovat ne, jotka eivät vain saaneet pyyntöä vaan joutuivat tekemään jotain sen vuoksi. Hakemaan vuoden 2014 paperin, avaamaan vanhan erän, tarkistamaan tunnisteiden, selvittämään käyttäjän tai vastaamaan tehtävästä.

Johanna luki rivejä.

Aino oli joutunut jakamaan osan pyynnöistä eteenpäin. Yksi vanha aineistonhaltija oli pyytänyt omalta arkistotyöntekijältään tarkistusta. Yksi alihankkija oli välittänyt kysymykset kahdelle entiselle työntekijälle. Teknisen arkiston sisällä useampi ihminen oli käsitellyt samoja erätietoja eri rooleissa.

– Lisää tähän vielä se, mitä kukin on voinut päätellä, ei vain sitä, mitä hän on saanut paperilla, Johanna sanoi.

Antti kääntyi häneen.

– Selitä.

– Me emme ole kertoneet kenellekään nauhan mahdollisesta yhteydestä murhiin, laboratoriotuloksesta tai salaisesta kaulajäljestä. Mutta jos pyydämme ensin vanhat työpaketit, sitten palautusmerkinnät ja sen jälkeen tietyn työvaiheen ihmiset, joku siinä ympäristössä voi nähdä suunnan ilman että tietää, miksi.

Antti nyökkäsi ja kirjoitti uuden otsikon.

Pääteltävissä oleva tutkinnan suunta.

Oveen koputettiin. Viestinnästä vastaava tutkija tuli sisään luonnos mukanaan.

– Julkinen tiedote pitäisi saada ulos ennen iltauutisia. Terhin nimi voidaan vahvistaa, kun omaisille on ilmoitettu. Kysymys on KASVOTista. Kuinka suoraan se sanotaan?

Johanna otti paperin.

Ensimmäinen versio oli varovainen: Terhi Laineen kuolemaa tutkittiin henkirikoksena, poliisi selvitti mahdollista yhteyttä aiempiin tapauksiin ja pyysi havaintoja Asemanmäen alueelta aamun ajalta.

Se olisi ollut vuonna 2014 Johannalle luonteva tiedote.

Se myös jättäisi käyttämättä tiedon, joka voisi tuoda heille tarpeellisia havaintoja Terhin viimeisistä päivistä.

– KASVOT nimetään, hän sanoi.

Tutkija nosti katseensa.

– Missä muodossa?

– Että Terhi Laineen KASVOTiin liittyvä aineistohistoria kuuluu tutkinnan kohteisiin. Pyydetään tietoja hänen viime päivien tapaamisistaan ja KASVOTiin liittyvistä kontakteistaan. Ei teknisen tapaamisen tarkkaa aikaa, ei työsoitetta, ei yksittäisiä työntekijöitä.

– Mahdollinen yhteys aiempiin murhiin?

– Selvitetään. Ei vahvisteta sarjan viidenneksi uhriksi ennen oikeuslääketieteellistä vertailua.

– Tekotavasta ei mitään.

– Ei mitään.

Tutkija nyökkäsi ja teki merkinnät.

– KASVOTin nimeäminen herättää varmasti kysymyksiä siitä, epäilläkö tapahtuman työntekijää.

– Sitten vastataan, että tutkinta koskee useita työ- ja aineistoyhteyksiä eikä yksittäistä epäiltyä ole tässä vaiheessa nimetty.

– Hyvä.

Kun ovi sulkeutui, Antti katsoi Johannaa.

– Vuonna neljätoista olisit varmaan jättänyt KASVOTin pois.

Johanna ei loukkaantunut. Se oli totta.

– Vuonna neljätoista en olisi saanut tästä samalla tavalla hyödyllisiä havaintoja ilman että olisin samalla kertonut liikaa.

– Ja nyt?

– Nyt ihmiset tietävät jo, että arkisto on mukana. Jos joku tapasi Terhin tämän viikon aikana sen työn vuoksi, haluan hänen ymmärtävän, että juuri se tieto kuuluu meille.

Antti nyökkäsi.

Kello oli vähän yli kuusi, kun Antti sai näkyvyysaikajanan ensimmäisen version valmiiksi.

Rikospaikan kameratallenteita, kulkutietoja ja teknisiä havaintoja käytiin läpi omissa tehtävissään. Mikään niistä ei vielä asettanut yhtä ihmistä Terhin oven taakse kello 7.45.

Johanna lisäsi Terhin tapaamista aikaistaneen viestin lähetysajan aikajanalalle.

Torstai klo 16.12.

Tapaaminen siirretty perjantaille kello 7.45.

Rivi asettui torstain tarkentavien aineistopyyntöjen jälkeen.

Se ei kertonut, miksi tapaaminen oli aikaistettu.

– Huomenna tämä käydään läpi pyynnöittäin, Johanna sanoi. – Kuka vastaanotti, kuka käsitteli, kenelle välitettiin. Ja erikseen: mitä kukin tiesi ja mitä hän saattoi päätellä.

Johanna katsoi nimiä näytöllä.

Yksikään nimi ei erottunut joukosta.

– Entä uudet aineistopyynnöt?

Johanna katsoi Anttia.

– Ne tehdään, Johanna sanoi. – Mutta tästä eteenpäin jokaisen pyynnön kohdalla mietitään myös, mitä se paljastaa meistä.

Antti nyökkäsi.

Johanna jäi vielä näytön ääreen hänen lähdettyään hakemaan tulosteita.

Terhin nimi oli nyt lisätty samalle seinälle Jennin, Kaisan, Aleksin ja Ellan kanssa, mutta sen vieressä oli edelleen näkyvästi merkintä:

SARJAVERTAILU KESKEN.

Johanna ei poistanut sitä.

Hän katsoi sen sijaan aikajanan toista laitaa, niitä kohtia, joissa poliisin työ oli tullut muiden nähtäväksi.

Vuosina 2014 ja 2018 he olivat etsineet jälkiä ihmisestä, joka oli jo lähtenyt.

Nyt he tutkivat ympäristöä, jossa työ jatkui joka päivä heidän ympärillään.

Jos tekijä oli siellä, poliisi ei ollut ainoa, joka pystyi seuraamaan toisen liikettä.

Luku 20

Lauantaiaamuna Terhi Laineesta oli verkossa jo enemmän kuvia kuin Jarkko ehti avata.

Osa oli samoja, jotka olivat kiertäneet uutisissa edellisillasta lähtien. Vanhoja mainoskuvia, tapahtumakuvia KASVOTista, mallikoulun omia esittelykuvia ja yksi viime kevään haastattelun yhteydessä julkaistu henkilökuva. Muutamassa tunnissa niistä oli tullut kuvia murhatusta naisesta, vaikka ne oli otettu aivan muuta varten.

Jarkko sulki kuvahaun ja palasi poliisin tiedotteeseen.

Terhi Laine, neljäkymmentäneljä vuotta. Kuolemaa tutkittiin henkirikoksena. Poliisi selvitti mahdollista yhteyttä aikaisempiin tapauksiin. Terhin KASVOTiin liittyvä aineistohistoria kuului tutkinnan kohteisiin, ja poliisi pyysi tietoja hänen viime päivien tapaamisistaan sekä tapahtumaan liittyvistä yhteyksistään.

Siinä oli kaikki, minkä poliisi sanoi.

Ei tekotapaa. Ei vahvistettua sarjayhteyttä. Ei tietoa siitä, mikä Terhin aineistohistoriassa oli kiinnostanut tutkintaa jo ennen hänen kuolemaansa.

Jarkko ei tarvinnut enempää ensimmäiseen tehtäväänsä.

Hän avasi eilisillan muistiinpanot. Terhi oli ollut pitkän linjan mainosmalli ja myöhemmin mallikouluttaja. KASVOTissa hän oli osallistunut keskusteluun, joka käsitteli mallityön muuttumista, suostumusta ja kuvien käyttöä. Julkisissa esittelyteksteissä häntä kuvattiin kokeneeksi kouluttajaksi, joka valmensi nuoria malleja työelämään.

Sellainen teksti saattoi tarkoittaa mitä tahansa.

Jarkko oli soittanut perjantai-iltana Asemanmäen mallikoululle ja saanut kiinni Minna Hakalan. Tämä oli

luvannut puhua lauantaiaamuna, jos Jarkko ei yrittäisi saada häneltä rikospaikan yksityiskohtia.

Jarkko oli luvannut.

Veera Aaltonen oli tullut vastaan koulun julkisissa kuvissa ja vanhoissa kurssiesittelyissä. Minna oli vahvistanut hänen olleen Terhin entinen oppilas ja sanonut, että Veera päättäisi itse, halusiko puhua.

Jarkko kirjoitti uuden tiedoston alkuun kaksi nimeä.

Minna Hakala.

Veera Aaltonen.

Sitten hän poisti otsikosta sanat *sarjan mahdollinen viides uhri*.

Mallikoulun etuosa oli lauantaina auki vain henkilökunnalle.

Poliisin rajaus ei enää ulottunut vastaanottoon eikä harjoittelusaliin, mutta takaosan käytävä oli suljettu, ja Terhin työhuoneen suuntaan johtavalla ovella oli väliaikainen kulkukielto. Peilejä peittäneet verhot olivat yhä puoliksi kiinni. Lattian teippimerkkejä ei ollut siivottu.

Minna istui vastaanottotiskin takana kannettava tietokone edessään. Hän ei näyttänyt tehneen sillä mitään. Jarkon tullessa hän sulki kannen.

– Puoli tuntia, hän sanoi. – Sitten minun pitää soittaa oppilaille, joiden ensi viikon tunnit siirretään.

– Riittää.

Jarkko laski nauhurin pöydälle mutta ei käynnistänyt sitä.

– Käydään rajat ensin. En kysy rikospaikasta enkä siitä, mitä poliisi on teiltä kysynyt. Haluan puhua Terhistä ihmisenä ja opettajana. Käytän nimeänne vain, jos sovitaan siitä.

– Nimen saa käyttää.

– Entä työtoveruus?

– Saa. Me tehtiin yhdessä töitä kahdeksan vuotta.

Jarkko käynnisti nauhurin vasta sen jälkeen.

– Millainen Terhi oli työtoverina?

Minna huokasi nenän kautta.

– Hankala.

Jarkko nosti katseensa.

– Hyvällä vai huonolla tavalla?

– Molemmilla. Se riippui päivästä ja siitä, kummalla puolella väittelyä itse oli.

Minna nojasi kyynärpäillään tiskiin.

– Terhi ei pitänyt siitä, että ihminen sanoi kyllä vain päästäkseen tilanteesta. Ei opiskelija, ei asiakas eikä työkaveri. Jos kysyin siltä, sopiiko joku aikataulu, se saattoi sanoa, että sopii, ja sitten viiden minuutin päästä tulla takaisin kysymään, miksi olin oikeastaan laittanut kaksi asiaa päällekkäin. Ja jos minä vastasin, että koska kaikki muut suostuivat, se sanoi, ettei se ole perustelu.

– Kuulostaa raskaalta.

– Oli se.

Minna hymyili ensimmäisen kerran, eikä hymy ollut erityisen lämmin.

– Se oli myös usein oikeassa, mikä teki siitä vielä raskaampaa.

Jarkko kirjoitti viimeisen lauseen muistiin mutta ei kysynyt heti lisää.

– Näkyikö sama opetuksessa?

– Koko ajan.

Minna kääntyi vähän niin, että näki harjoittelusaliin.

– Meillä on harjoituksia, joissa käydään läpi oikeita työtilanteita. Sovitaan kuvaus, vaatteen, aikataulu, käyttö. Sitten kesken harjoituksen kouluttaja muuttaa jotain. Pyytää vaihtamaan asun, lisäämään videon, jäämään pidemmäksi

aikaa. Tarkoitus on, että opiskelija huomaa muutoksen ja reagoi siihen.

– Terhin idea?

– Osittain. Rajojen harjoittelu oli meillä jo ennen sitä, mutta Terhi teki siitä paljon suorempaa.

Minna pudisti päätään.

– Jos joku sanoi hiljaa, ettei oikein haluaisi, Terhi saattoi pysäyttää koko ryhmän ja sanoa: sano se uudestaan niin, ettei kenenkään tarvitse arvailla.

– Oliko siitä hyötyä?

– Oli. Mutta se pystyi myös menemään liian pitkälle.

Minna katsoi Jarkkoa suoraan.

– Se on tärkeä osa, jos kirjoitat tästä. Älä tee siitä sellaista opettajaa, joka aina tiesi oikean rajan vain siksi, että puhui rajoista.

– Missä se meni liian pitkälle?

– Jos opiskelija jännitti, Terhi ei aina osannut erottaa, milloin tämä tarvitsi aikaa ja milloin lisää painetta. Se ajatteli helposti, että jos et pysty sanomaan minulle vastaan tässä turvallisessa huoneessa, miten sanot kuvaajalle, asiakkaalle tai tuottajalle, joka maksaa työstä. Ajatus ei ollut väärä. Tapa saattoi olla.

Minna siirsi paperipinoa sivuun, vaikka se ei ollut heidän välissään.

– Minä olen joskus keskeyttänyt Terhin harjoituksen ja sanonut, että nyt riittää. Sitten me ollaan riidelty siitä opettajanhuoneessa.

– Miten riita päättyi?

– Joskus siihen, että minä olin oikeassa. Joskus siihen, että Terhi oli. Useimmiten siihen, että kumpikin jäi vähän ärsyyntyneeksi ja seuraavana päivänä käytiin asia uudelleen läpi.

Jarkko odotti hetken.

– Mitä hän teki työn ulkopuolella?

Minna hymähti.

– Käveli.

– Sen minä kuulin jo eilen sivulauseessa.

– Se ei ollut sivulause Terhille.

Minna osoitti ikkunan suuntaan, vaikka katu ei siitä kunnolla näkynyt.

– Se saattoi lähteä tästä Asemanmäestä ja kävellä Kaupparaitin kautta Harjulantorille, siitä Vanhan Harjulan puolelle ja takaisin ihan vain siksi, että oli puoli tuntia aikaa. Jos päivä loppui aikaisin, reitti venyi. Se sanoi, että jalan huomaa, missä kohtaa uudet asemanseudun korttelit loppuvat ja vanha Harjula alkaa. Bussista se meni ohi liian nopeasti.

– Ottiko kuvia?

– Joskus. Enemmän se vain katsoi. Uusia julkisivuja, vanhoja liikkeitä, tyhjiä tontteja, mitä milloinkin.

Minna katsoi taempana olevan näytön pimeää pintaa.

– Terhi puhui kaupungista vähän samalla tavalla kuin ihmisistä. Että pitää itse huomata, missä jokin muuttuu. Ei odottaa, että joku muu kertoo.

Jarkko kirjoitti sen muistiin mutta tiesi jo, ettei käyttäisi lausetta sellaisenaan. Se kuulosti liian valmiilta muistokirjoitukseen.

– Milloin tutustuitte?

– Kun Terhi alkoi tehdä meillä enemmän koulutusta. Tunsin sen nimeltä jo ennen sitä, tietenkin. Se oli tehnyt mainoksia kauan.

– Oliko joku kampanja erityisen tunnettu?

Minna mietti.

– Yksi tavaratalon syyskampanja. Se näkyi täällä joka paikassa silloin. Pysäkeillä, lehdissä, kuvastossa. Terhi käytti

sitä joskus opetuksessa esimerkkinä siitä, miten paljon samasta kuvauksesta voidaan tehdä eri rajauksia.

Jarkko nosti katseensa.

– Onko teillä siitä aineistoa täällä?

– On varmaan opetuskansiossa. Ei Terhin huoneessa.

Minna nousi ja meni harjoittelusalin sivuseinällä olevalle matalalle kaapille. Hän avasi kaksi ovea, veti esiin harmaan kansion ja selasi muovitaskuja.

– Tässä.

Hän laski pöydälle vanhan lehti-ilmoituksen, jonka reunassa näkyi taitoksen jälki. Paperi oli skannattu myöhemmin uudelleen, mutta alkuperäinen painojälki erottui yhä.

Kuvassa Terhi oli ehkä kaksikymppinen. Hän seisoi kolmen neljäosan kulmassa selin kameraan ja katsoi olan yli. Toinen käsi lepäsi matalalla, suoralla tasolla, ehkä tavaratalon esittelypöydällä tai lavasteella. Käden, olkapään ja kuvan oikean reunan väliin jäi kulmikas vaalea alue, joka teki sommittelusta avoimemman kuin poseeraus itsessään olisi muuten ollut.

Jarkko katsoi kuvaa sen verran kuin vanhaa mainosta katsottiin.

– Tämäkö oli se iso kampanja?

– Yksi kuvista. Niitä oli monta. Ulkomainoksissa taisi olla toinen pääkuva.

– Saanko ottaa tästä viitekuvan muistiinpanoihini?

– Saat, jos sitä ei julkaista tästä kopiosta. Oikeudet eivät ole meidän.

– En julkaise ilman oikeudenhaltijan lupaa.

Jarkko otti puhelimella kuvan koko sivusta, niin että myös lehden nimi ja kampanjan tiedot jäivät näkyviin.

– Kuka tämän tilasi?

Minna kertoi tilaajan. Jarkko tunnisti vanhan paikallisen tavarataloketjun, jonka myymälöitä oli lapsuudessa näkynyt eri puolilla Lystikkälää. Ketju oli kadonnut katukuvasta jo vuosia sitten: osa myymälöistä oli suljettu, osa vaihtanut omistajaa suuren yritysjärjestelyn yhteydessä.

– Oliko Terhillä itsellään vielä alkuperäisiä kuvia tästä?

– Ainakin vedoksia. Varmaan juuri niitä, joita nyt kaivettiin arkistoa varten. Mutta tästä sinun pitää kysyä joltakulta muulta. Minä en tiedä, mitä kaikkea oli hänen omissa papereissaan ja mitä tapahtuman aineistossa.

Jarkko nyökkäsi.

Hän ei kysynyt, oliko sama kampanja ollut Terhin pöydällä perjantaiaamuna.

Se jäi Minnan kanssa sovitun rajauksen ulkopuolelle, eikä hän tiennyt sitä muutenkaan.

Veera halusi tavata muualla kuin mallikoululla.

He istuivat myöhään aamupäivällä pienessä kahvilassa Harjulantorin laidalla. Lauantaikauppa kävi ikkunoiden takana tavalliseen tahtiin. Ihmiset tulivat kauppakassien kanssa sisään, lastenvaunuja nostettiin kynnyksen yli ja kaksi pöytää kauempana joku puhui puhelimeen remontista.

Veera oli kaksikymmentäneljä. Hän teki nykyään mallintöitä satunnaisesti muun työn ohessa eikä ollut käynyt koululla säännöllisesti pariin vuoteen.

– Minna sanoi, että haluat kirjoittaa Terhistä etkä siitä huoneesta, Veera sanoi.

– Niin haluan.

– Hyvä.

Veera pyöritti kahvikupin kantta sormellaan.

– Minä en tiedä, osaanko sanoa siitä mitään kaunista juuri nyt.

– Ei tarvitse sanoa kauniisti.

Veera katsoi häntä hetken ja nyökkäsi.

– Minä vihasin sitä ensimmäisen vuoden aikana aika monta kertaa.

– Miksi?

– Koska se ei antanut minun piiloutua kohteliaisuuden taakse.

Veera kuvasi harjoituksen vain pääpiirteittäin. Terhi oli jatkanut painostamista, kunnes Veera sanoi ääneen, ettei halunnut vaihtaa asua.

– Se vei sen tarkoituksella niin pitkälle, että minun piti sanoa se niin, ettei kukaan voinut olla kuulematta, Veera sanoi. – Minusta siinä oli myös häpeää. Koko ryhmä katsoi.

– Puhuiko Terhi kanssasi sen jälkeen?

– Illalla tuli viesti. Ei anteeksipyyntö. Se kirjoitti, että oli tarkoituksella vienyt harjoituksen pitkälle ja että jos halusin, voitiin käydä se kahdestaan läpi seuraavana päivänä. Minä en halunnut.

– Muuttuiko käsityksesi myöhemmin?

Veera katsoi ulos ikkunasta.

– Ei heti.

Seuraavana keväänä Veera joutui oikeassa kuvauksessa tilanteeseen, jossa häneltä pyydettiin sovitun lisäksi liikkuvaa kuvaa ja häntä painostettiin jäämään pidemmäksi aikaa. Silloin Terhin kysymys palasi mieleen.

– Missä kohdassa suostuit tähän? Veera sanoi. – Se ärsyttävä lause. Minä sanoin, etten suostu videoon, koska siitä ei ollut sovittu, ja lähdin siihen aikaan kuin piti.

– Miten kävi?

– Ne kuvasivat ilman minua. Maailma ei loppunut.

Veera hymyili nyt vähän.

– Sen jälkeen minä tajusin, miksi Terhi teki sitä. En vieläkään ajattele, että sen tapa oli aina hyvä. Jos joku on kahdeksantoista ja valmiiksi epävarma, häpeä ei ole paras opetusväline.

– Sanoitko sen Terhille?

– Sanoin myöhemmin. Se oli eri mieltä siitä, oliko se häpeää vai paineensietoa.

– Riitelittekö?

– Tietenkin.

Veera nauroi kerran lyhyesti.

– Se oli yksi ärsyttävimmistä ihmisistä, jotka ovat opettaneet minulle jotain oikeasti hyödyllistä.

Jarkko kirjoitti lauseen ylös.

Johanna vastasi puhelimeen vähän yhden jälkeen.

– Korpela.

– Salonen. Minulla on yksi rajakysymys ennen kuin julkaisen Terhistä henkilöjutun.

– Millainen?

– En pyydä hyväksyntää jutulle. Haluan tietää, onko tutkinnassa jotain sellaista julkisen tiedon ulkopuolella olevaa turvallisuusasiaa, jonka takia Terhin työtovereiden tai entisten oppilaiden nimeäminen heidän omalla suostumuksellaan vaatisi poikkeavaa harkintaa.

Linjalla oli hetken hiljaista.

– Keitä olet nimeämässä?

– Minna Hakalan työtoverina ja Veera Aaltosen entisenä oppilaana. He puhuvat Terhin opetuksesta ja työurasta. Eivät viimeisestä päivästä tai tutkinnan yksityiskohdista.

– Ovatko he suostuneet nimillään?

– Ovat.

– Minulla ei ole sellaista turvallisuusvaroitusta, jonka perusteella pyytäisin sinua jättämään heidät nimeämättä.

Jarkko kirjoitti vastauksen muistiin.

– Hyvä.

– Jos saat heiltä tietoa Terhin viime päivien KASVOT-yhteydenotoista, ohjaa alkuperäinen aineisto meille ennen kuin sitä aletaan levittää.

– Teen niin kuin Ellan kohdalla. Mutta tässä jutussa sellaista ei ole.

– Selvä.

Jarkko mietti hetken, kysyisikö mahdollista sarjayhteyttä. Hän tiesi vastauksen ennen kysymystä.

– Poliisin eilinen tiedote on edelleen voimassa sellaisenaan?

– On. Tutkimme henkirikosta ja mahdollista yhteyttä aiempiin tapauksiin. Muuta en kommentoi tällä hetkellä.

– Riittää.

Johanna ei pyytänyt juttua nähtäväkseen. Jarkko ei tarjonnut sitä.

Puhelu päättyi siihen.

Päivi luki henkilöjutun ensimmäisen version iltapäivällä ja pysähtyi otsikkoon.

– Tämä on liian hyväntahtoinen, hän sanoi.

Jarkko kääntyi katsomaan näyttöä.

Terhi Laine opetti nuoria malleja puolustamaan omia rajojaan

– Totta se on.

– On, mutta sinun oma juttusi on parempi kuin otsikko. Tässä Terhi muuttuu heti ihmiseksi, jolla oli yksi opetus annettavana muille. Tekstissä sinulla on myös se, että hän pystyi painostamaan oppilasta liian pitkälle.

– Ehdotus?

Päivi luki Minna Hakalan ja Veera Aaltosen kohdat uudelleen.

– Tee otsikosta havainto, älä muistolausetta.

Jarkko kirjoitti muutaman vaihtoehdon.

Lopulta he päätyivät yksinkertaisempaan.

Terhi Laine vaati oppilaitaan sanomaan rajansa ääneen

– Parempi, Päivi sanoi. – Siinä ei vielä kerrota, oliko tapa aina oikea.

Jarkko nyökkäsi.

Jutun alussa oli Terhin työura, ei murha. Kuolema ja poliisin tutkinta tulivat toisessa kappaleessa vain sen verran kuin lukijan piti tietää, miksi juttu julkaistiin nyt.

Jarkko ei kirjoittanut, että Terhi oli antanut Veeralle rohkeuden sanoa ei.

Veera oli sanonut ei itse.

Kaupunkikävelyistä tuli yksi lyhyt kappale.

Vanha tavaratalokampanja tuli jutun loppupuolelle osaksi työuraa. Jarkko käytti mallikoulun opetuskansiosta vain tiedon kampanjan olemassaolosta ja varmisti tilaajan nimen lehtiarkistosta. Kuvaa hän ei julkaissut. Oikeudenhaltija oli vielä selvittämättä, eikä yhdellä kuvalla ollut henkilöjutussa sellaista arvoa, että asiaa olisi pitänyt kiirehtiä.

KASVOT-yhteys pysyi poliisin julkisen tiedon tasolla. Terhin vanhaa kampanja-aineistoa kuului tapahtuman retrospektiiviseen kokonaisuuteen. Poliisi tutki hänen siihen liittyviä yhteyksiään osana henkirikostutkintaa.

Päivi luki lopun kahdesti.

– Tämä kohta, hän sanoi.

Jarkko nojautui lähemmäs.

Viimeisessä kappaleessa hän oli kirjoittanut, että Terhin työn ytimessä oli ollut oikeus päättää itse, mihin oma kuva ja oma keho suostuivat.

– Kuulostaa siltä kuin sinä selittäisit hänet yhdellä teemalla, Päivi sanoi.

Jarkko poisti lauseen.

– Parempi ilman.

– Niin.

Juttu päättyi Veeran lauseeseen siitä, että Terhi oli yksi ärsyttävimmistä ihmisistä, jotka olivat opettaneet hänelle jotain hyödyllistä.

Jarkko julkaisi jutun vähän ennen neljää.

Hän seurasi julkaisua ensimmäiset minuutit tavalliseen tapaan. Kuvatekstit olivat oikein, Minnan ja Veeran nimet oikein, poliisin tiedotteen linkki toimi. Yksi lukija lähetti toimitukselle heti viestin, jossa kertoi olleensa Terhin oppilaana vuosia aiemmin ja muistavansa tämän aivan toisenlaisena. Jarkko vastasi pyytämällä yhteystietoja myöhempää keskustelua varten mutta ei lisännyt mitään julkaistuun tekstiin.

Päivi oli jo siirtynyt toiseen uutiseen, kun Jarkko avasi mallikoululla ottamansa kuvan vanhasta tavarataloilmoituksesta.

Hän suurensi alareunan pienet tekstit.

Tilaaja oli sama vanha tavarataloketju, jonka nimen Minna oli maininnut. Kuvaajan nimi löytyi, samoin kampanjan tuotantoyhtiö. Pienessä painotekstissä oli myös arkistokrediitti, jota Jarkko ei ollut huomannut koululla.

Hän avasi vuoden 2023 luovutusluettelosta oman taustakopionsa ja haki ketjun nimeä.

Yksi osuma.

Vanha syysmuotikampanja.

Aineistoerä oli merkitty alkuperäisen oikeudenhaltijan kautta luovutukseen tulevaksi fyysiseksi ja digitaalseksi kokonaisuudeksi. Rivin yhteydessä oli erätunnus.

Jarkko katsoi sitä pitkään vain siksi, että tunnisteen muoto tuntui tutulta.

Ei nimi.

Muoto.

Hän avasi vuoden 2018 tausta-arkistonsa ja sieltä kansion, johon oli kerännyt vuoden 2014 teknisen tuotannon yritys- ja laskutustietoja. Osa aineistosta oli tullut yrityksiltä suoraan, osa julkisista hankinta- ja tapahtuma-asiakirjoista, osa lähteiltä, joiden tiedot hän oli aikanaan varmistanut toisesta suunnasta ennen käyttöä.

Hakutoiminto löysi saman merkkijonon yhdestä laskutuserittelystä.

Jarkko avasi tiedoston.

Vuoden 2014 KASVOTin teknisessä työpaketissa oli rivi vanhan tavaratalokampanjan digitoinnista ja kuvailutietojen tarkistuksesta. Sen vieressä oleva erätunnus oli sama kuin vuoden 2023 luovutusluettelossa.

Hän vertasi merkkejä yksi kerrallaan.

Sama.

Jarkko ei tehnyt siitä vielä päätelmää ihmisestä.

Se oli ensimmäinen kerta, kun Terhin kampanjan nykyinen luovutuserä ja vuoden 2014 tekninen työpaketti asettuivat hänen omassa aineistossaan suoraan päällekkäin.

Hän avasi vielä vuoden 2018 henkilöstövertailunsa. Siinä oli useita tuttuja arkistotyön nimiä. Tero Niemelä oli yksi niistä: vuoden 2018 työ oli todennettu, vuoden 2023 nykyinen tehtävä tiedossa, mutta vuoden 2014 täsmällinen työpaketti jäi edelleen osoittamatta.

Jarkko sulki vertailun.

Erätunnus kertoi työpaketista.

Se ei kertonut, kuka sitä oli tehnyt.

Sunnuntaina tavaratalo-*ketju* löytyi nopeammin kuin sen arkisto.

Ketju oli sulautunut vuosia aikaisemmin suurempaan vähittäiskauppakonserniin. Brändi oli kadonnut, mutta yhtiöjärjestely ei ollut vienyt kaikkea mukanaan. Vanhat kiinteistöasiakirjat, markkinointisopimukset ja osa kampanja-aineistoista oli säilytetty, koska konserni oli perinyt myös niiden käyttö- ja omistusoikeuksiin liittyvät vastuut.

Jarkko löysi konsernin yritysarkiston yhteystiedon vanhasta lehdistötiedotteesta ja lähetti viestin sunnuntaiaamuna.

Hän kysyi kampanjasta, erätunnuksesta ja vuoden 2014 luovutuksesta KASVOTiin.

Vastaus tuli sunnuntai-iltapäivällä ihmiseltä, jonka titteli oli arkistovastaava. Hän vahvisti, että vanhan ketjun kampanja-aineistoja hoidettiin edelleen osittain Vaskilahdessa, entisen tavaratalon hallinto- ja arkistotiloissa. Vuoden 2023 luovutukseen liittyvä erätunnus löytyi heidän nykyisestä luettelostaan.

Vuoden 2014 papereiden osalta hän pyysi aikaa maanantaiaamuun.

Jarkko vastasi voivansa tulla paikalle.

Maanantaina kello kymmenen sopi.

Päivi luki viestiketjun maanantaiaamuna toimituksessa ennen kuin Jarkko lähti.

– Mitä sinulla on nyt varmasti? hän kysyi.

Jarkko käänsi kannettavan häntä kohti.

– Terhin vanhan kampanjan sama erätunnus näkyy vuoden 2023 luovutusluettelossa ja vuoden 2014 teknisen

työn laskutuserittelyssä. Vuoden neljätoista työpaketin yritystaso on vanhastaan varmistettu. Henkilö ei ole.

– Tavaratalon arkisto?

– Vahvistaa, että heidän aineistonsa on sama erä. Tänään selviää, mitä heillä on vuoden 2014 luovutuksesta.

Päivi katsoi näytöllä rinnakkain olevia asiakirjaviitteitä.

– Mitä tuo näyttää toteen?

– Että sama kampanjaerä kulkee näissä aineistoissa. Ei vielä sitä, kuka vuoden neljätoista työpaketin käsitteli.

– Eli Vaskilahdesta haet asiakirjajälkeä, et nimeä.

– Niin. Ensin haluan tietää, mitä alkuperäisestä luovutuksesta on säilynyt.

– Hyvä.

Päivi sulki kannettavan kannen puolittain, mutta Jarkko pysäytti sen kädellään.

– Jos löydän paperin, jossa on nimi, se ei mene verkkoon suoraan Vaskitorilta.

– En ajatellutkaan, että menisi.

– Sanoit sen äänellä, josta kuuli, että ajattelit kuitenkin.

– Minä olen toimituspäällikkö. Minun tehtäväni on ajatella myös asioita, joita sinä et ole tekemässä.

Jarkko hymähti.

Päivi muuttui vakavammaksi.

– Terhin henkilöjuttu on julkaistu ja seisoo omillaan.

Tämä on eri työ. Älä anna sen muuttua jälkikäteen perusteluksi sille, miksi Terhistä piti kirjoittaa.

– En anna.

– Ja jos paperi on olemassa mutta et näe sitä, sinulla on tieto paperin olemassaolosta. Ei sen sisällöstä.

– Niin.

– Sitten mene.

Vaskitori avautui maanantaiaamuna veden suuntaan harmaana ja kirkkaana.

Jarkko nousi metrosta torin laidalle ja käveli kauppahallin ohi vanhojen liiketalojen suuntaan. Entinen tavaratalo oli edelleen helppo tunnistaa rakennukseksi, jonka tarkoitus oli joskus ollut vetää kokonainen kaupunginosa saman katon alle. Katutason suuret ikkunat oli jaettu pienemmille liikkeille, mutta ylempien kerrosten pitkä julkisivu ja tavarahissin huomaamaton sivuovi kuuluivat toiseen aikaan.

Konsernin nimi näkyi vain pienessä kyltissä sivukäytävän ovella.

Arkistovastaava Hanna Vuorinen tuli hakemaan Jarkon aulasta.

– Meillä ei ole täällä koko konserniarkistoa, hän sanoi heti matkalla hissiin. – Lähinnä vanhan Vaskilahden ketjun markkinointiaineistoa, kiinteistöpapereita ja sellaista hallintoa, jota on tarvittu paikallisesti. Vanhimmat sopimus- ja kuittausasiakirjat on keskitetty muualle.

– Mutta kampanja on täällä?

– Kampanjan työaineistoa on.

Hissi oli tavallista toimistohissiä suurempi. Yhden seinän metallipinta oli alaosastaan naarmuinen, kuin hississä olisi vuosien ajan kuljetettu laatikoita ja telineitä.

Kolmannessa kerroksessa käytävä avautui huoneisiin, joissa oli sekä uusia arkistokaappeja että vanhoja matalia vetolaatikostoja. Yhdestä ikkunasta näkyi osa Vaskitoria ja veden reuna. Toisella puolella rakennusta näkymä osui sisäpihalle, jossa entisen tavaratalon lastausrakenteita oli muutettu jäte- ja huoltopisteiksi.

Hanna vei Jarkon neuvotteluhuoneeseen.

Pöydällä oli valmiina kolme kansiota ja tulostettu luovutusluettelo.

– Aloitetaan siitä, minkä pystyn näyttämään suoraan, hän sanoi.

Ensimmäisessä kansiossa oli vanhan syysmuotikampanjan aineistoluettelo. Paperit olivat eri vuosilta: alkuperäisiä tuotantolistauksia, myöhempiä oikeusmerkintöjä ja uudempi yhteenveto siitä, mitä kampanjasta oli edelleen olemassa.

Jarkko löysi Terhin nimen yhdeltä mallilistalta.

Se ei tuntunut uudelta löydöltä. Hän tiesi jo, että kampanja oli Terhin.

Hanna käänsi seuraavan sivun.

– Tässä on fyysisten säilytyserien vanha sisäinen tunniste. Ja tässä se tunnus, jolla sama kokonaisuus on nyt menossa luovutukseen.

Jarkko katsoi numero- ja kirjainjonoa.

Sama kuin lauantaina.

– Tunnus ei siis ole syntynyt nyt luovutuksessa?

– Ei. Se on vanha meidän pään tunniste. Uudessa luettelossa siihen on liitetty vastaanottavan organisaation omat tunnukset, mutta tämä vanha on säilytetty alkuperätietona.

– Ja tämä erä kävi KASVOTissa vuonna 2014?

Hanna avasi toisen kansion.

– Kävi. Ainakin osa fyysisestä ja digitoitavasta aineistosta. Meillä on lähetys- ja palautusmerkinnät.

Jarkko veti kannettavan esiin.

– Minulla on vuoden 2014 teknisen tuotannon laskutuserittely, jossa sama tunnus näkyy työpaketin kohdalla. Saanko näyttää sen?

– Näytä.

Jarkko avasi tiedoston ja käänsi näytön Hannalle. Hän ei näyttänyt lähdetietojaan eikä muita työpaketteja, vain rivin ja sen ympärillä olevan laskutuksen kontekstin.

Hanna vertasi tunnusta omaan luetteloonsa.

– Sama erä.

– Oletko varma, ettei tunnusta ole voitu käyttää kahdesti?

– Tässä järjestelmässä ei tämän aineiston sisällä. Ja kampanjan nimi täsmää myös.

Jarkko kirjoitti varmennuksen muistiin.

Vuoden 2023 luovutusluettelo.

Vuoden 2014 laskutuksen työpaketti.

Asiakkaan oma aineistoluettelo.

Kolme eri lähdettä, sama fyysinen aineistoerä.

– Mitä teillä on vuoden 2014 vastaanotosta? hän kysyi.

Hanna veti kolmannen kansion lähemmäs.

– Tässä kohtaa tulee raja.

Kansiossa oli luettelo hallinnollisista asiakirjoista, ei itse asiakirjoja. Vuoden 2014 kohdalla näkyi lähetyspäivä, erätunnus ja viittaus erilliseen vastaanotto- ja palautuskuittaukseen.

– Kun alkuperäistä aineistoa annettiin ulos, siitä tehtiin erillinen kuittaus, Hanna sanoi. – Vastaanottaja vahvisti erän sisällön ja myöhemmin palautuksen. Se oli tavallinen käytäntö silloin, kun liikkui fyysisiä vedoksia, levyjä tai muuta sellaista, jonka katoamisesta olisi tullut meille oikeus- ja korvausongelma.

Jarkko katsoi asiakirjaviitettä.

– Onko kuittaus olemassa?

– Rekisterin mukaan on.

– Missä?

– Ei täällä.

Hanna käänsi luettelon niin, että Jarkko näki siirtomerkinnän.

– Kun ketju sulautettiin konserniin, osa hallinnollisista alkuperäisistä siirrettiin keskusarkistoon.

Markkinointiaineisto jäi tänne, koska sitä käytettiin edelleen paikallisesti. Sopimus- ja kuittauspaperit keskitettiin.

– Onko teillä skannia?

– Tästä ei näytä olevan. Ainakaan meidän paikallisessa järjestelmässä.

– Näkyykö tässä rekisterissä, kuka kuittasi erän vuonna 2014?

Hanna pudisti päätään.

– Ei. Tässä näkyy asiakirjatyyppejä, päiväys, erätunnus ja keskusarkiston säilytysviite. Henkilönimi on itse alkuperäisessä, jos lomake on täytetty normaalisti.

– Muistatko nimeä muuten?

Hanna katsoi häntä niin kuin kysymys olisi ollut kohtelias mutta huono.

– En ollut hoitamassa tätä vuonna 2014. Ja vaikka olisin nähnyt paperin joskus myöhemmin, en lähtisi muistista sanomaan nimeä, kun alkuperäinen voidaan hakea.

– Hyvä vastaus.

– Arkistossa se on ainoa järkevä vastaus.

Jarkko hymähti.

– Kuinka nopeasti alkuperäisen saa?

– Se riippuu keskusarkistosta. Voin tehdä hakupyynnön nyt ja merkitä, että kyse on käynnissä olevaan media- ja oikeustietotarkistukseen liittyvästä asiakirjasta. En lupaa tälle päivälle.

– Saanko pyynnön vahvistuksen?

– Saat sen tiedon, että pyyntö on tehty. Itse asiakirjan luovutettavuus katsotaan erikseen, koska siinä voi olla henkilötietoja ja vanhoja sopimustietoja.

– Riittää tässä vaiheessa.

Hanna avasi oman koneensa.

Jarkko katseli sillä välin pöydällä olevaa kampanjaluetteloä. Terhin nimi oli yhdellä rivillä muiden nimien joukossa. Vanhan kampanjan työpäivät, kuvaaja, tuotantoyhtiö ja käyttöversiot täyttivät sivuja paljon enemmän kuin yksi myöhemmin tunnetuksi jäänyt kuva.

Mallikoulun opetuskansiossa kuva oli ollut esimerkki vanhasta urasta.

Täällä se oli osa omistettua aineistoerää.

Vuonna 2014 sama erä oli muuttunut tekniseksi työpaketiksi.

Jarkko ei tiennyt vielääkään, kuka oli ottanut sen vastaan tai koordinoanut sen käsittelyn.

Hanna täytti hakulomakkeen rauhallisesti. Hän varmisti erätunnuksen kahdesti, lisäsi vuoden 2014 päiväyksen ja valitsi asiakirjatyypiksi vastaanotto- ja palautuskuittauksen.

– Keskusarkiston viite täsmää, hän sanoi. – Lähetän.

Hän painoi painiketta.

Hetken kuluttua näytölle tuli vahvistusnumero.

Hanna käänsi näytön Jarkolle sen verran, että tämä näki pyynnön tilan.

Hakupyyntö vastaanotettu.

Jarkko kirjoitti vahvistusnumeron muistiin ja pyysi Hannaa lähettämään hänelle sähköpostilla tiedon pyynnön tekemisestä.

– Teen sen heti tämän jälkeen.

– Kiitos.

Hän sulki kannettavansa.

Vuoden 2014 työpaketin täsmällinen vastuu oli edelleen avoin.

Mutta ensimmäistä kertaa Jarkko tiesi, ettei puuttuva tieto välttämättä ollut kadonnut.

Oikea asiakirja oli voinut olla koko ajan olemassa.

Se oli vain säilytetty toisen arkiston puolella.

Luku 21

Terhin nimen vieressä oli maanantaiaamuna vielä sana *kesken*.

Johanna näki sen Kuvarinteen hallintosiiven neuvotteluhuoneen näytöllä ennen kuin Antti ehti avata laboratoriolausunnon. Perjantaina sama merkintä oli ollut poliisitalon suurella näytöllä muiden nimien rinnalla.

Nyt tulos oli tullut.

Aino oli varannut heille huoneen, jonka oven sai lukkoon. Lasiseinän kaihtimet oli vedetty puoliväliin. Käytävän toisella puolella arkistoluovutus jatkui maanantaiaamun tavalliseen tahtiin: laatikoita liikkui vastaanotosta tekniselle puolelle, tulostin käynnistyi ja sammui, joku kulki ohi muki kädessään. Kuvarinne ei näyttänyt paikalta, jonka keskellä viiden ihmisen kuolemaan liittyvä tutkinta oli juuri muuttumassa.

Antti avasi lausunnon.

– Oikeuslääketieteellinen vertailu on tehty alkuperäisistä aineistoista, hän sanoi. – Terhin kaulajälkeä on verrattu Haapalan, Lehtolan, Mäkisen ja Saarisen kuviin sekä aiempiin lausuntoihin.

Johanna nyökkäsi.

Antti siirtyi lausunnon johtopäätökseen.

Terhin kaulalla dokumentoidun jäljen leveys, reunapiirteet ja pinnan aiheuttama painaumakuvi vastasivat samoja olennaisia ominaisuuksia, jotka olivat toistuneet neljässä aikaisemmassa murhassa. Vertailu tuki samaan välinetyyppiin sopivaa tekotapaa. Terhin tapauksessa ei ollut löytynyt sellaista poikkeavaa piirrettä, joka olisi antanut syyn erottaa hänen kuolemansa muusta sarjasta.

Lausunto ei sanonut, että yksi ja sama nauha olisi ollut kaikissa teoissa. Se ei sanonut, mistä väline oli hankittu eikä kuka sitä oli käyttänyt.

– Eli viides, Johanna sanoi.

– Rikosteknisen kokonaisuuden kannalta kyllä.

Antti ei sanonut sitä voittona.

Johanna katsoi Terhin nimeä. Perjantaina mallikoulun lattialla nähty kapea jälki oli ollut liian tuttu, mutta hän oli pitänyt sen epäilyinä, koska niin piti. Nyt varovaisuudelle ei ollut enää samaa käyttöä.

Jenni Haapala.

Kaisa Lehtola.

Aleksi Mäkinen.

Ella Saarinen.

Terhi Laine.

Viisi nimeä, kolmen eri vuoden aikana.

Terhin kohdalla paino oli erilainen kuin neljässä muussa. Poliisi oli ollut jo Kuvarinteessä. He olivat kuulleet työntekijöitä, avanneet vanhoja työpaketteja, lähettäneet näytteen laboratorioon ja alkaneet verrata kuvien kulkureittejä arkistotyöhön.

Tekijä ei ollut palannut vuosien hiljaisuudesta tyhjään tutkintaan.

Terhi oli kuollut heidän työnsä keskellä.

Johanna antoi ajatuksen olla olemassa vain sen verran, ettei hänen tarvinnut väittää itselleen muuta. Sitten hän siirsi katseensa lausunnon seuraavaan osaan.

– Nauhanäyte, hän sanoi.

Antti avasi rinnalle keskiviikkona saadun lausunnon ja näytteen käyttökettun.

Palautuneesta vuoden 2014 kuva-aineistokoteloista talteen otettu sidontanauha sopi edelleen samaan välinetyyppiin. Sen alkuperä voitiin liittää dokumentoidusti vanhojen

kuvien tekniseen säilytys- ja käsittely-ympäristöön. Luovutusluettelo, kotelon erätunnus ja palautustiedot kertoivat, missä aineistoketjussa näyte oli kulkenut.

– Jos me kirjoitamme nyt tauluun, että murhissa käytetty väline on arkistonauha, menemme pidemmälle kuin näyttö sallii, Antti sanoi.

– Niin.

– Meillä on näyte arkistoympäristöstä. Se sopii jälkiin. Samaa tai samanlaista materiaalia on voitu käyttää useissa työvaiheissa, useissa yrityksissä ja myös muualla kuin tässä hankkeessa.

Antti sulki toisen lausunnon.

– Se ei vielääkään anna meille yhtä ihmistä.

– Sitten ei etsitä ihmistä nauhasta.

Johanna avasi tutkintajärjestelmästä vuoden 2023 aineiston käsittelyhistorian tehtävälisan.

Perjantain jälkeen siihen oli lisätty Terhin viestiketju, tapaamisen aikaistuminen ja poliisin aineistopyyntöjen näkyvyys. Viikonlopun aikana tekninen tutkinta oli jatkanut jo haltuun saadun käyttöaineiston jäsentämistä.

Henkilökohtaiset kirjautumiset, yhteiset järjestelmätunnukset, työasemat, kulkuoikeudet ja kirjalliset toimeksiannot olivat yhä eri tauluissa.

– Otetaan tämän vuoden henkilökohtainen käyttö uudelleen tarkasteluun, hän sanoi. – Ei siksi, että päätetään ensin, kuka kiinnostaa, vaan siksi, että nyt meillä on viides uhri ja kaksi tuoretta aineistoketjua, joiden käyttö voidaan vielä tarkistaa.

Antti nyökkäsi.

– Ella ja Terhi ensin?

– Niiden kautta aloitetaan. Sen jälkeen katsotaan, mihin sama käyttö jatkuu. Työtehtävä aina rinnalle.

Johanna katsoi Terhin nimen vieressä olevaa merkintää vielä kerran.

Sitten hän vaihtoi sen.

SARJAYHTEYS VARMISTETTU.

Muutos vei ruudulta yhden sanan.

Se ei keventänyt mitään.

Tiistaina ensimmäinen tunti kului siihen, että kaksi näennäisesti samanlaista avausta osoittautui täysin eri asioiksi.

Teknisen tutkinnan työntekijä oli tuonut Kuvarinteeseen poliisin omasta säilytyskopiosta rajatun työaineiston. Rivillä näkyivät käyttäjätunnus, kirjautumisaika, työasema, avattu aineistotunnus ja toimenpidelaji. Viereen oli rakennettu erillinen sarake toimeksiannolle, jos sellainen voitiin osoittaa.

Johanna katsoi kahta Ellan aineistoon liittyvää riviä.

Molemmissa käyttäjänä näkyi Tero Niemelän henkilökohtainen tunnus.

Ensimmäiselle löytyi saman tien työperuste.

Aino avasi projektinhallinnan tehtäväkortin omalta koneeltaan.

– Tämä oli hänellä, hän sanoi. – Lähdetiedoston ja luovutusversion tunnisteet eivät täsmänneet. Tero tarkisti, että kyse oli samasta kuvasta ja että tekninen versio osoitti oikeaan alkuperäiseen erään.

– Tehtävän päivämäärä?

Aino näytti sen.

Kirjautuminen osui työaikaan. Työasema oli teknisellä alueella. Tehtävä oli avoinna juuri silloin, ja merkintä oli suljettu tarkistuksen jälkeen.

– Tämä on normaalia, Johanna sanoi.

– Täysin, Aino vastasi. – Jos hän ei olisi avannut lähdettä, olisin ihmetellyt enemmän.

Toinen rivi oli samasta aineistosta kaksi päivää myöhemmin.

Silloin tehtävä oli jo suljettu.

Aino haki samaa erää projektinhallinnasta uudelleen.

– Tässä ei ole uutta tehtävää, hän sanoi.

– Voiko sellainen olla kirjattu muualle?

– Voi olla sähköpostissa, työnjaossa tai pienessä teknisessä korjauksessa, joka on tehty ilman omaa korttia. En sano tämän perusteella, ettei syytä ollut.

Johanna nyökkäsi.

Teknisen tutkinnan työntekijä avasi kirjautumistiedot.

– Tässä tulee toinen raja, hän sanoi. – Henkilökohtainen tunnus ei yksin tarkoita, että ihminen varmasti istui koneella juuri tämän avauksen hetkellä. Työasema voi olla jäänyt auki, istunto voi jatkua tai joku voi käyttää toisen kirjautumista, vaikka se olisi sääntöjen vastaista.

– Mitä muuta meillä on? Antti kysyi.

– Tähän aikaan tunnuksella on tehty uusi kirjautuminen, ei vain jatkettu vanhaa istuntoa. Työasema on numero kaksitoista teknisellä alueella. Kulunvalvonnan mukaan Niemelä tulee alueelle vähän ennen sitä ja poistuu vasta myöhemmin.

– Kuka muu voi käyttää työasemaa kaksitoista? Johanna kysyi.

Aino vastasi:

– Periaatteessa kuka tahansa siihen työpisteeseen oikeutettu. Se ei ole henkilökohtainen pöytä. Mutta omalla käyttäjätunnuksella pitäisi kirjautua.

– Kamerakuva?

– Ei sellaista, jolla tästä saataisiin luotettava henkilötunnistus koko ajalta, teknisen tutkinnan työntekijä

sanoi. – Eikä sitä tarvita siihen, mitä nyt voidaan sanoa. Tunnus, uusi kirjautuminen, kulkutieto ja työaika viittaavat samaan henkilöön. Ne eivät tee rivistä silminnäkijähavaintoa.

Johanna kirjoitti merkinnän:

vahvasti henkilöön yhdistettävissä / työperuste avoin

Terhin aineistossa rakenne oli samanlainen.

Yksi Teron tekemä avaaminen kuului selvästi hänen työhönsä. Vanhan kampanjaerän teknisiä tunnisteita oli täsmäytetty luovutusta varten, ja Tero oli ollut yksi niistä ihmisistä, joille tällaisia tehtäviä normaalisti annettiin. Aino löysi tehtäväkortin, erän numeron ja siihen liittyneen teknisen huomautuksen.

Seuraava avaaminen ei osunut yhtä siististi mihinkään.

Sama henkilökohtainen tunnus oli palannut alkuperäiseen lähdeaineistoon myöhemmin. Tehtäväkortti ei ollut enää hänen nimellään. Järjestelmässä ei ollut merkintää virheestä, jonka vuoksi lähde olisi pitänyt tarkistaa uudelleen.

Aino tarkisti projektin yhteisen työosoitteen viestit, projektinhallinnan työviestit ja hänelle näkyvän työnjaon siltä osin kuin hänen oikeutensa ja poliisin pyyntö sallivat.

– Voin löytää vielä selityksen, hän sanoi. – Mutta se ei ole tässä näkyvissä.

– Riittää, Johanna sanoi. – Meidän ei tarvitse päättää tästä rivistä enempää ennen kuin kaikki vaihtoehdot on tarkistettu.

Antti oli tehnyt näytön sivuun kaksi saraketta.

Työperuste osoitettu.

Työperuste puuttuu tai avoin.

Tero Niemelän nimi alkoi näkyä molemmissa.

He kävivät läpi saman vertailun muidenkin työntekijöiden osalta. Yhdellä oli enemmän avauksia kuin

Terolla mutta jokaiselle kirjattu tehtävä. Toisella oli yksi selittämätön merkintä, joka osoittautui yhteisen työaseman siirtyneeksi istunnoksi. Kolmannen tunnuksella näkyvä vanha aineisto oli avattu osana massatarkistusta, jonka järjestelmä kirjasi käyttäjälle tiedostokohtaisesti, vaikka hän ei ollut itse valinnut kuvia yksi kerrallaan.

Puolenpäivän jälkeen Teron kohdalle jäi enemmän avoimia rivejä kuin aamulla.

Ei kymmeniä.

Tarpeeksi.

Antti nojasi taaksepäin.

– Jos tämä olisi pelkkä sisäinen väärinkäyttöselvitys, meillä olisi jo aihe kysyä häneltä, miksi hän on avannut nämä.

– On meillä nytkin aihe, Johanna sanoi.

– Mutta ei samalla tavalla kuin viimeksi.

Johanna tiesi, mitä hän tarkoitti.

Toissa viikon perjantaina Tero oli istunut kuulusteluhuoneessa teknisenä työntekijänä muiden joukossa ja selittänyt järjestelmiä, työosoitteita ja vanhoja tunnisteita. Sitä seuranneena maanantaina hän oli auttanut Kuvarinteessä avaamaan vanhoja tiedostomuotoja. Poliisi oli käyttänyt hänen asiantuntemustaan, koska siihen oli ollut peruste.

Nyt heidän kysymyksensä koskivat hänen omaa toimintaansa.

– Häntä ei kutsuta tässä vaiheessa selittämään yhtään uutta riviä, Johanna sanoi. – Ennen seuraavaa yhteydenottoa arvioidaan hänen asemansa. Eikä häntä käytetä enää teknisenä apuna aineistossa, jossa hänen oma käyttönsä on tarkistettavana.

Antti nyökkäsi.

Aino katsoi heitä molempia.

– Mitä minun pitää tehdä käytännössä?

Johanna sulki henkilötasoa näyttävän välilehden ennen kuin vastasi.

– Tarvitsen teiltä edelleen normaalin työnkulun ja käyttöoikeuksien tiedot. Niemelän käyttöä tarkistetaan nyt tavallista tarkemmin. Älä keskustele hänen kanssaan siitä, mihin yksittäisiin riveihin tarkistus kohdistuu.

– Pitääkö hänen oikeutensa sulkea? Aino kysyi.

– Ei yksittäisenä näkyvänä toimenpiteenä tämän perusteella. Mitkä oikeudet ovat muuten päättymässä tai kaventumassa luovutuksen vuoksi?

Aino avasi aikataulun.

– Eräkohtaiset oikeudet suljetaan sitä mukaa kun työ valmistuu. Ensi viikolla useampi tekninen alihankkija menettää pääsyn jo ennen varsinaista 26. päivän määräaikaa, jos omat tehtävät loppuvat.

– Käytä normaalia prosessia. Tero ei saa uusia tehtäviä niihin aineistoihin, joita me nyt tarkistamme. Jos tehtävä on jo valmis, oikeus sulkeutuu kuten muidenkin. Älä tee poikkeusta, joka näyttää hänelle, että juuri hänen käyttöönsä katsotaan.

Aino mietti hetken.

– Pystyn tekemään sen työnjaon kautta. Mutta jos hän kysyy, miksi jokin erä on siirretty toiselle?

– Sano se, mikä on totta. Luovutusta jaetaan uudelleen, kun erät valmistuvat ja poliisin turvaamia kopioita tarkistetaan. Älä keksi selitystä äläkä kerro enempää.

– Selvä.

– Ja kaikki meidän vertailumme tehdään omista kopioista.

– Niin on tehty tähänkin asti.

Johanna nyökkäsi.

He olivat jo turvanneet käyttöaineiston ennen kuin Tero alkoi erottua siitä.

Kun Aino lähti hakemaan yhden vanhan tehtäväkortin lisätietoja, Johanna jäi hetkeksi katsomaan lasiseinän läpi teknisen alueen suuntaan. Tero kulki käytävän toisessa päässä toisen työntekijän kanssa. Hänellä oli käsissään litteä arkistolaatikko. He pysähtyivät oven luona, Tero sanoi jotakin ja toinen työntekijä nauroi. Sitten molemmat katosivat kulman taakse.

Ei hermostunutta vilkuilua.

Ei väistöä.

Ei mitään, minkä Johanna olisi voinut kirjata muistiin.

Antti seurasi hänen katsettaan vain hetken.

– Me emme tiedä, mitä hän on huomannut, hän sanoi.

– Emme.

– Aineistopyyntöjä, työnjakoa, oikeuksien sulkeutumista.

Hän voi huomata paljonkin ilman että tietää miksi.

– Siksi me emme ala näytellä normaalia niin innokkaasti, että normaalista tulee poikkeus.

Johanna sulki Teron käyttöä koskevan taulukon.

– Varmistetaan ensin, mitä me itse tiedämme.

Keskiviikkona iltapäivällä Myllyjen kadut jäivät auton taakse märkinä ja vaaleina.

Antti ajoi poliisitalolle. Johanna piti sylissään tulostetta, jossa ei ollut yhtään kuvaa.

Se oli helpottavaa.

Viimeiset kaksi viikkoa kuvat olivat olleet kaikkialla: Ellan työhuoneessa, luovutusluetteloissa, Kuvarinteen näytöillä, Terhin pöydällä ja nyt viiden murhan tutkinnassa. Tällä kertaa heidän edessään oli vain tunnisteita, päivämääriä ja työtehtäviä.

Yksi tunnisteista oli alkanut toistua.

Poliisitalolla teknisen tutkinnan työntekijä avasi saman näkymän suurelle näytölle. Hän oli ryhmitelty Teron vuoden 2023 henkilökohtaisiin kirjautumisiin liittyneet aineistoavaukset lähde-erän mukaan eikä uhrin nimen mukaan.

Ellan ja Terhin erät näkyivät omina ryhminään.

Niiden alla oli vanhempia aineistoja, joita Johanna ei tunnistanut.

Yksi kampanjatunnus esiintyi useampana eri päivänä.

– Tämä, teknisen tutkinnan työntekijä sanoi.

Johanna siirtyi lähemmäs näyttöä.

Tunnus oli sama kaikissa riveissä. Sen yhteydessä ei ollut henkilönimeä eikä julkista kampanjanimikettä. Tekninen luokitus kertoi vain vanhasta mainoskampanjasta ja lähdeaineistosta.

– Vuosi? Johanna kysyi.

– Kaksituhattakaksi.

Antti katsoi häntä.

Johanna ei sanonut mitään.

Ensimmäinen tunnettu murha oli vuodelta 2014.

– Työperusteet, Johanna sanoi.

Teknisen tutkinnan työntekijä avasi viereen projektinhallinnan koonnin.

Yhdelle avaamiselle löytyi selitys, joka oli ainakin mahdollinen: samaan luovutuserään oli liittynyt yleinen tekninen tarkistus, jonka aikana useita vanhoja kampanjoita käytiin läpi.

Kaikille ei löytynyt.

Tero oli palannut samaan kampanjatunnukseen eri aikoina myös sellaisten työvaiheiden yhteydessä, joissa hänen kirjattu tehtävänsä koski muuta aineistoa. Osa

avaamisista sijoittui samaan yleiseen ajanjaksoon kuin Ellan ja Terhin lähdeaineistojen ylimääräiset avaukset.

– Voiko kampanjatunnus olla järjestelmän taustalinkki, joka avautuu automaattisesti jonkin toisen erän mukana?

– Tarkistin sen, työntekijä sanoi. – Näissä tapahtumissa kyse on varsinaisesta aineistokohteen avaamisesta, ei pelkästä viittauksen latautumisesta. Mutta se ei kerro, mitä kuvaa tai kuvia käyttäjä on katsonut, jos erässä on useita tiedostoja.

– Voiko sama tunnus kuulua kahdelle eri aineistolle?

– Ei tässä luettelossa. Alkuperäinen kampanjatunnus on yksilöity ja vuoden 2023 järjestelmän tunnus osoittaa siihen.

Antti osoitti ensimmäistä riviä.

– Entä henkilö?

– Sama raja kuin Ellassa ja Terhissä. Henkilökohtainen tunnus, uusi kirjautuminen, työasema ja kulkutieto viittaavat Niemelään. Kaikki avaukset eivät ole yhtä vahvoja, mutta nämä tässä ovat.

Hän korosti kolme riviä.

Johanna katsoi kellonaikoja.

Ne eivät muodostaneet rikosaikajanaa, eikä hän yrittänyt tehdä sellaista.

– Mitä me tiedämme kampanjasta nyt? Johanna kysyi.

Antti avasi luettelo- ja metatietoviennin.

– Mainoskampanja vuodelta 2002. Alkuperäinen kampanjatunnus on säilynyt. Teknisen luokituksen mukaan kokonaisuuteen kuuluu julkaisu- ja lähdeaineistoa. Oikeudenhaltija ja luovutusketju voidaan hakea alkuperäisestä luettelosta.

– Mallit?

– Eivät kuulu tähän vientiin. Tässä ei ole varsinaisia sisältökuvia eikä luotettavia esikatseluja, joista mallin voisi

tunnistaa. Kuvien sisältö ja alkuperäiset lähdetiedot ovat kampanjan varsinaisessa aineistossa.

Johanna nyökkäsi.

– Sitten haetaan alkuperäinen aineisto ja luettelohistoria. Haluan tietää, mitä tähän tunnukseseen on alun perin kuulunut, milloin se on tullut KASVOTin käsittelyyn, missä työpaketeissa se on ollut ja mitä vuoden 2023 tehtäviä siihen oikeasti kohdistui. Poliisin kopiosta kaikki, mikä siinä jo on. Jos tarvitsemme alkuperäisen erän haltijalta lisää, pyyntö tehdään niin, ettei siinä avata meidän henkilötason havaintoa.

Teknisen tutkinnan työntekijä kirjoitti tehtävän muistiin.

– Säilytyskopio erikseen?

– Kyllä. Koskemattomana nykyisestä tilasta ja analyysikopio erilleen. Ei tehdä uusia tarkistuksia suoraan tuotantojärjestelmässä, jos samat tiedot saadaan jo turvatusta kopioaineistosta.

Antti nojasi pöytään.

– Ja Niemelä?

Johanna katsoi nimeä näytön vasemmassa reunassa.

– Pidetään tämä ydinryhmässä, Johanna sanoi. – Sinä, minä ja ne teknisen tutkinnan ihmiset, joiden on pakko nähdä henkilötaso. Aino tietää vain sen, mitä työn turvaaminen vaatii.

– Ei uutta kuulemista.

– Ei tavallisena todistajana. Jos meillä on seuraavaksi kysymyksiä Niemelän omasta toiminnasta, hänen asemansa ratkaistaan ennen niitä.

Antti nyökkäsi.

Johanna sulki Ellan ja Terhin ryhmät näytöltä niin, että jäljelle jäi vuoden 2002 kampanjatunnus.

Toistuva käyttö ei vieläkaan todistanut murhaa.

Ensimmäistä kertaa tutkinta ei enää kysynyt vain, kuka oli voinut päästä arkistoon, käyttää työosoitetta tai käsitellä nauhaa.

Se kysyi, miksi yksi ihminen oli käyttänyt juuri tiettyä aineistoa ilman näkyvää työperustetta.

Johanna kirjoitti tehtävälistan ylimmäksi:

2002 – alkuperäinen kampanja-aineisto ja luettelohistoria.

Sitten hän jäi katsomaan vuosilukua.

Kaksituhattakaksi.

Kysymys oli ensimmäistä kertaa vanhempi kuin murhasarja, jonka he tunsivat.

Luku 22

Keskusarkiston viesti tuli keskiviikkoamuna kello 9.17.

Jarkko huomasi lähettäjän ennen otsikkoa ja avasi viestin saman tien.

Vaskilahden yritysarkiston välittämän hakupyynnön mukainen vuoden 2014 vastaanotto- ja palautusasiakirja on paikannettu alkuperäisestä säilytyserästä. Asiakirja on käytettävissä tutkittavaksi keskusarkiston asiakastilassa. Henkilö- ja sopimustietojen vuoksi alkuperäistä ei toimiteta sähköpostitse. Varmennettu jäljennös voidaan luovuttaa käyttöarvion jälkeen.

Viestissä oli sama hakupyynnön numero, jonka Hanna Vuorinen oli maanantaina näyttänyt Jarkolle Vaskilahdessa.

Ei nimeä.

Ei kuvausta siitä, kuka oli allekirjoittanut paperin tai mitä työtehtäviä siihen oli merkitty.

Vain tieto siitä, että asiakirja oli olemassa.

Jarkko avasi taustamuistionsa.

2018 – varma.

2023 – varma.

2014 – yhteys olemassa, tehtävä osoittamatta.

Hän oli katsonut samoja kolmea riviä useita kertoja viikon aikana eikä ollut pystynyt muuttamaan viimeistä. Vuoden 2014 laskutuserittely kertoi yrityksestä, erätunnuksesta ja teknisestä työpaketista. Teron nimi oli vanhassa alihankintakerroksessa, mutta se ei sitonut miestä juuri siihen aineistoerään, joka oli nyt löytynyt vuoden 2023 luovutusluettelon kautta.

Yhdeksän vuotta aikaisemmin sama ero olisi ollut helppo hukata kymmenien nimien ja yritysten sekaan.

Nyt Jarkko tiesi, mitä paperia hänen piti etsiä.

Hän vastasi keskusarkistolle tulevansa ennen puoltapäivää ja käveli Päivin pöydän luo.

– Se löytyi.

Päivi nosti katseensa näytöltä.

– Mikä?

– Vuoden neljätöistä vastaanotto- ja palautuskuittaus.

Alkuperäinen.

Päivi katsoi hetken Jarkon kasvoja eikä innostunut hänen puolestaan.

– Ja sisältö?

– Ei kerrottu.

– Hyvä.

– Hyvä?

– Ainakin sinä menet katsomaan asiakirjaa etkä sähköpostia, jossa joku kertoo, mitä siinä lukee.

Jarkko nyökkäsi.

– Lähden Loisteeseen.

Päivi käänsi tuolinsa takaisin näyttöä kohti.

– Tuo paperi takaisin vasta sen jälkeen kun tiedät, mistä se on tullut.

– Paperia en tuo. Toivottavasti kopion.

– Vielä parempi.

Jarkko haki takkinsa.

Matkalla Loisteeseen kaupunki ehti vaihtua useamman kerran. Toimituksen ympärillä liikenne kulki tiheänä, rakennusten kivijalat olivat täynnä liikkeitä ja kahviloita ja jalkakäytävillä ihmiset vaihtoivat suuntaa viime hetkellä toistensa lomitse. Loisteessa rytmi oli toinen. Julkisten rakennusten ympärillä oli enemmän tyhjää tilaa, sisäänkäynnit näkyivät kauempaa ja ihmiset kulkivat ovista määrätietoisemmin kuin keskustan läpi.

Keskusarkisto ei muistuttanut Kuvarinnettä.

Kuvarinteessä laatikot, tiedostot ja käyttöoikeudet olivat keskellä käynnissä olevaa työtä. Siellä aineisto liikkui, siitä tehtiin teknisiä versioita ja sitä valmisteltiin siirrettäväksi eteenpäin. Loisteessa liike oli hitaampaa. Vastaanoton takana oli lukollisia ovia, asiakastilassa matalia pöytiä ja näyttöjä, ja seinällä ohje, jossa ensimmäinen kielto koski alkuperäisten asiakirjojen järjestyksen muuttamista.

Jarkko ilmoittautui nimellään ja hakupyynnön numerolla.

Asiakaspalvelun työntekijä tarkisti pyynnön koneelta.

– Tässä on käyttörajaus henkilötietojen vuoksi, hän sanoi.

– Saat tutkia asiakirjan ja siihen liittyvät luettelot tässä tilassa. Kopio menee erikseen varmennukseen ennen luovutusta.

– Saanko tehdä muistiinpanoja?

– Saat. Valokuvaamisesta sovitaan asiakirjakohtaisesti.

Tästä ei tarvitse ottaa omaa kuvaa, jos varmennettu jäljennös voidaan luovuttaa.

– Mieluummin niin.

Työntekijä pyysi häntä odottamaan.

Jarkko avasi kannettavan mutta ei tehnyt sillä mitään. Hän katsoi sen sijaan lasiseinän takana olevaa suljettua ovea, jonka taakse työntekijä oli kadonnut.

Työntekijä palasi ohuen vaalean kansion kanssa. Hän laski sen pöydälle, avasi oikean kohdan ja jätti viereen asiakirjatelineen.

– Tämä on alkuperäinen, hän sanoi. – Ennen sisältöä käydään tunnistetiedot läpi, koska hakupyyntö perustui nimenomaan erätunnukseen.

Jarkko nyökkäsi.

Kansion välilehdessä oli keskusarkiston tunnus. Sen alla näkyi luovuttajan vanha hallinnollinen viite ja päiväys, joka vastasi Hanna Vuorisen Vaskilahdessa näyttämää rekisterimerkintää. Asiakirjan yläreunassa oli sama

erätunnus, jonka Jarkko oli ensin löytänyt vuoden 2023 luovutusluettelosta ja sen jälkeen vuoden 2014 laskutuserittelystä.

Hän vertasi tunnusta omaan muistiinpanoonsa merkki merkiltä.

Sama.

Kampanja-aineiston nimi täsmäsi. Vastaanottopäivä osui vuoden 2014 teknisen työpaketin ajanjaksoon. Paperi kuului samaan asiakirjaeraan, jonka säilytysviite oli siirtynyt Vaskilahden vanhasta hallinnosta keskusarkiston järjestelmään.

Vasta sitten Jarkko katsoi varsinaista lomaketta.

Se ei näyttänyt mitään, minkä olisi pitänyt odottaa yhdeksää vuotta.

Yläosassa oli luovutettu aineisto ja vastaanotto, alempana palautusta koskeva osa. Käsien täytettyjä kohtia, päiväyksiä, lyhyt työpaketin tunniste ja nimiä niissä paikoissa, joissa tavallisen työn kulku oli vaatinut vastuuhenkilön.

Palautusosan kentässä luki tekninen vastuuhenkilö.

Tero Niemelä.

Asiakirjan vastaanotto-osassa Teron kuittaus vahvisti aineiston tulleen tekniseen käsittelyyn hänen vastuullaan. Palautusosassa sama työpaketti oli merkitty valmiiksi ja aineisto palautetuksi luovuttajalle. Paperi ei kuvannut koko tuotantoketjua. Se kertoi, kuka otti tietyn erän tekniseen työhön, vastasi sen käsittelyn koordinoinnista ja palautti aineiston työn valmistuttua.

Kuvarinteessä Tero oli sanonut, ettei lähtisi muistista nimeämään yksittäisiä vuoden 2014 työpaketteja. Jos löytyisi työmääräys tai vastaanottolista, siitä voisi katsoa.

Tämä paperi teki juuri sen. Se ei muuttanut Teron aiempaa vastausta valheeksi, vaan täsmensi asian, johon muisti ei ollut riittänyt.

Jarkko kirjoitti:

2014 – tekninen vastuuhenkilö: Tero Niemelä / vastaanotto

+ *palautus samassa ketjussa.*

Sitten hän nosti katseensa työntekijään.

– Tarvitsen säilytysketjun niin pitkälle kuin sen voi näyttää.

Työntekijä avasi koneelta luettelon.

– Asiakirja on ollut osa luovuttajan hallinnollista alkuperäisaineistoa. Kun kokonaisuus siirrettiin kaupungin pitkäaikaissäilytykseen, tämä tuli mukana samassa sarjassa muiden luovutus- ja kuittausasiakirjojen kanssa.

Hän näytti siirtomerkinnän ja myöhemmän vastaanottotarkastuksen.

– Arkistollisesti alkuperäinen? Jarkko kysyi.

– Tämä on vastaanotettu alkuperäisasiakirjana, eikä luettelotiedoissa näy, että se olisi ollut välillä poissa kokonaisuudesta. Paperi ja merkintätapa ovat yhdenmukaiset sarjan muiden vuoden 2014 asiakirjojen kanssa. Rikosteknistä aitouslausuntoa minä en tee.

– Se riittää. Milloin saan varmennetun kopion?

– Teen luovutusarvion nyt. Jos estettä ei tule, se voidaan toimittaa tänään suojattuna sähköisenä jäljennöksenä. Varmennukseen tulee tieto siitä, että kopio vastaa tässä nähtyä alkuperäistä.

Jarkko sulki muistivihkonsa.

– Ja tieto Niemelän työstä tulee teillä tästä asiakirjasta, ei omasta muistista?

– Niin. Minä voin kertoa, mitä asiakirja ja sen säilytystiedot osoittavat.

– Hyvä.

Varmennettu kopio tuli keskiviikkona vähän ennen neljää.

Jarkko tallensi sen alkuperäisenä toimituksen lähdekansioon, teki työskentelyä varten erillisen kopion ja merkitsi kummankin yhteyteen keskusarkiston tunnuksen, vastaanottoajan ja oman käyntimuistionsa.

Sitten hän avasi vuoden 2014 laskutusaineiston.

Sama erätunnus löytyi yhdestä työselitteestä.

Tekninen koordinointi. Aineiston vastaanotto.

Käsittelytyön organisointi. Palautuksen valmistelu.

Lasku ei nimennyt Tero Niemelää.

Siitä näkyivät yritys, ajankohta, erä ja työn sisältö.

Vastaanotto- ja palautusasiakirja nimesi saman erän kohdalla ihmisen.

Jarkko luki molemmat uudelleen torstaiaamuna ennen kuin avasi vuoden 2018 aineiston.

Hän käytti vertailussa yhtä kysymystä:

Oliko Tero mukana, ja missä tehtävässä?

Vuonna 2014 vastaus oli nyt täsmällinen: nimetyn aineistoerän tekninen vastuuhenkilö ja käsittelyn koordinoija. Vuonna 2018 Jarkon omassa lähdekoosteessa Tero näkyi teknisen tuotannon ja arkistotyön tehtävissä kahdesta toisistaan riippumattomasta ammatillisesta lähteestä varmennettuna. Vuonna 2023 Aino oli vahvistanut hänen alihankkijatehtävänsä, Jarkko oli nähnyt hänet työssä Kuvarinteessä ja Tero oli itse kuvannut työnsä digitoinnin, vastaanoton, tarkistuksen ja luovutukseen valmistelun kautta.

Kolme vuotta.

Sama työn ydin.

Jarkko tarkisti sen jälkeen muut realistiset vaihtoehdot. Yksi nimi löytyi vuosilta 2014 ja 2018, mutta vuoden 2014 tehtävä oli tuotantotekninen eikä liittynyt aineistoerien koordinointiin. Toisen yritys näkyi vuosina 2018 ja 2023, mutta henkilöstö oli vaihtunut. Kolmas ihminen osui

kahteen tapahtumaan kuvatuotannon hallinnossa, ei teknisessä arkistotyössä. Vanhaan aineistoon jäi myös aukkoja, eikä Jarkko käyttänyt puuttuvaa tietoa poissulkemiseen.

Puolenpäivän jälkeen hänellä oli yksi nimi, jonka kohdalla vastaava tekninen arkistokoordinointi voitiin hänen käyttämistään ja varmistamistaan lähteistä osoittaa vuosille 2014, 2018 ja 2023.

Tero Niemelä.

Jarkko tulosti lähdeketjun ja vei vuoden 2014 varmennetun kopion Päiville.

Päivi luki ensin yläreunan tunnisteet, sitten nimen.

– Ja sama erä kuin laskutuksessa?

Jarkko antoi toisen paperin.

– Sama tunnus. Lasku kuvaa työn sisällön, tämä nimeää vastuuhenkilön. Keskusarkisto varmisti säilytysketjun ja alkuperäisyyden arkistollisessa merkityksessä.

– Mitä tästä seuraa?

– Vuosi neljäljatoista ei ole enää yleinen yhteys. Hän on tässä työpaketissa tekninen vastuuhenkilö. Kahdeksantoista hänellä on vastaava arkistotyö varmennettuna. Tänä vuonna sama.

– Ainoa?

– Ainoa mitä?

Päivi nosti katseensa.

– Juuri noin. Kirjoita se oikein.

Jarkko avasi muistion.

– Tero Niemelä on ainoa henkilö, jonka vastaava tekninen arkistokoordinointi voidaan minun käyttämistäni ja varmistamistani lähteistä osoittaa vuosille 2014, 2018 ja 2023.

– Näytä vaihtoehdot.

Jarkko näytti kaksivuotiset osumat ja kohdat, joissa tehtävä tai henkilö vaihtui. Jos tieto puuttui, hän merkitsi sen puuttuvaksi eikä poissuljetuksi.

Päivi nojasi taaksepäin.

– Sitten lause kestää, kun lähderajaus on mukana. Mitä se ei tarkoita?

– Että Niemelä olisi murhaaja, että kaikki muut olisi suljettu pois tai että työjatkuvuus olisi rikosnäyttöä. En myöskään tiedä, epäileekö poliisi häntä.

– Hyvä. Jutun rakenne ei saa tietää sitä sinun puolestasi.

Jarkko avasi uuden tiedoston.

Ensimmäinen versio alkoi vuoden 2014 paperista.

Sen jälkeen tulivat 2018 ja 2023.

Päivi pysähtyi iltapäivällä yhteen lauseeseen.

– Tässä sanot ”sama henkilö kulkee kaikkien kolmen murhajakson läpi”.

– Ajankohtien osalta se pitää paikkansa.

– Ja rakenteellisesti paljon kovempi väite kuin faktasi.

Jarkko vaihtoi *murhajakson* KASVOT-kokonaisuudeksi.

– Parempi, Päivi sanoi. – Lukija tietää kyllä, miksi juttu tehdään nyt. Meidän ei tarvitse työntää häntä päätelmään.

Jarkko selitti tekstissä, miksi henkilötason jatkuvuus oli jäänyt aiemmin piiloon.

Seuraavaksi Päivi kysyi nimeämisen perustetta.

– Juttu on henkilötason jatkuvuudesta, Jarkko sanoi. – Hänen työroolinsa on dokumentoitu. Jos jätämme nimen pois vain siksi, että murhatutkinta tekee siitä epämurkavan, jätämme olennaisen faktan pois. Emme väitä rikosta.

– Samaa mieltä. Silloin raja pitää myös kirjoittaa näkyviin.

Jutun loppupuolelle tuli suora toteamus: työjatkuvuus ei osoittanut Niemelän liittyvän henkirikoksiin, eikä poliisi ollut julkisesti nimennyt häntä rikoksista epäillyksi.

– Tässä jutussa lukija tekee epäilyn ilman meidän apuammekin, Päivi sanoi. – Raja kuuluu näkyviin.

Otsikko vaati kolme yritystä. Lopulta Päivi kirjoitti paperille:

Sama arkistokoordinaattori työskenteli

KASVOT-aineistojen parissa 2014, 2018 ja 2023

– Nimi vasta ingressiin? Jarkko kysyi.

– Niin. Otsikko kertoo löydön. Teksti kertoo ihmisen.

Kello oli vähän yli kuusi, kun Päivi tarkisti vielä vuoden 2014 asiakirjan tunnisteiden, laskutuksen, vuoden 2018 lähdekoosteen varmennukset ja Ainin kirjallisen vahvistuksen vuoden 2023 tehtävästä. Sitten hän sulki lähdekansion.

– Tämä on julkaistavissa.

Jarkko ei ollut huomannut odottavansa lausetta ennen kuin se tuli.

– Niin minustakin.

– Haluatko julkaista nyt?

Ensimmäinen vaisto oli kyllä. Tieto oli uusi, varmennettu ja selitti yhdeksän vuoden henkilöstövertailun aukkoa ilman jälkikäteen rakennettua muistamista.

– Haluan. Mutta vien tämän ensin Korpelalle.

– Miksi?

– Paperi voi olla poliisille tärkeä muutenkin kuin juttuna.

En kysy lupaa julkaista. Annan löydön ja pyydän kommentin siihen, mitä he voivat sanoa työjatkuvuudesta.

– Milloin?

– Huomenna aamulla. Sovin sen jo, kun kopio tuli.

Päivi nyökkäsi.

– Sitten juttu jää valmiiksi tähän.

– Ei luonnokseksi.

– Ei. Valmiiksi.

Jarkko tallensi version ja teki erillisen lähdeluettelon. Jokaisen julkaistavan väitteen vieressä oli varmennusreitti. Lähdesuojan alaisten ihmisten nimet eivät lähteneet poliisille, mutta vuoden 2014 asiakirjakopion, keskusarkiston tunnisteet ja kolmivuotisen vertailun todennettavat kohdat hän pystyi antamaan Johannalle ilman niitä.

Johanna oli perjantaiamuna yksin pienessä neuvotteluhuoneessa, kun Jarkko tuli poliisitalolle.

Ei Anttia. Ei viestintää. Ei virallista tiedotustilaa.

Pöydällä oli vain muistilehtiö ja vesilasi.

– Sinulla on alkuperäisestä varmennettu kopio? Johanna kysyi heti.

– On.

Jarkko laski paperit hänen eteensä: vuoden 2014 varmennetun jäljennöksen, keskusarkiston tiedon säilytysketjusta ja oman tiiviin kolmen vuoden koosteensa.

Johanna katsoi ensin erätunnuksen, sitten nimen.

Tero Niemelä.

Johannan kasvoilla ei näkynyt sellaista reaktiota, jota toimittaja olisi voinut käyttää lähteenä.

– Keskusarkisto varmisti tämän alkuperäisenä vastaanotetuksi asiakirjaksi, Jarkko sanoi. – Sama erätunnus on vuoden 2014 laskutusaineistossa. Lasku nimeää yrityksen, erän ja työn sisällön. Tämä paperi nimeää Niemelän tekniseksi vastuuhenkilöksi samalle erälle.

– Ja 2018 sekä 2023?

– Kahdeksantoista tekninen arkistotyö on varmennettu omista lähteistäni kahdesta suunnasta. Tämän vuoden tehtävän Aino on vahvistanut, ja olen nähnyt työn itse.

Johanna luki koostetta.

– ”Ainoa lähteistä osoitettava nimi.”

– Tarkoituksella näin. Muut realistiset osumat jäävät kahteen vuoteen tai eri tehtäviin. En väitä, että jokainen työntekijä olisi täydellisesti yksilöity.

Johanna nyökkäsi.

– Tämä on meille käyttökelpoinen lähtökohta. Meidän pitää hankkia aineisto omalla menettelyllä ja tarkistaa ketju itse.

Jarkko jätti hänelle varmennetun kopion ja koosteen version, jossa ei ollut luottamuksellisten lähteiden nimiä.

Hetken ajan pöydällä ei ollut muuta kuin työ.

Jarkko antoi Johannan lukea.

Kun Johanna nosti katseensa, Jarkko sanoi:

– Juttu on valmis.

Johanna ei kysynyt, mikä juttu.

– Niemelä nimellä?

– Nimellä. Hänen työroolinsa on dokumentoitu. Juttu ei väitä hänen liittyvän murhiin eikä sano poliisin epäilevän häntä.

– Milloin aiotte julkaista?

– Meidän puolestamme tänään.

Johanna katsoi paperia uudelleen.

– Pyydän, ettette julkaise vielä.

Jarkko nojasi tuolin selkänojaan.

Lause ei tullut yllätyksenä. Sen sisältö jäi vielä auki.

– Millä perusteella?

– Me tarkistamme parhaillaan Niemelän tämän vuoden toimintaa ja hänen vanhoja työyhteyksiään.

Jarkko odotti.

– Jos hänen nimensä ja juuri vuoden 2014 koordinoituyhteytensä tulevat nyt julkisiksi, hän saa samalla tietää täsmällisesti, mihin suuntaan tarkistus on edennyt.

– Tuo on yleinen tutkintaperuste. Sillä voisi pyytää melkein minkä tahansa jutun odottamaan.

– Siksi en jää siihen.

Johanna piti katseensa Jarkossa.

– Meillä on lisäksi peruste pitää mahdollisena, että sarja voi jatkua ja sillä voi olla uusi kohde. Emme tiedä, onko sellaista henkilöä, saati kuka hän olisi.

Jarkko ei kirjoittanut heti.

– Onko kyse välittömästä vaarasta vai siitä, että joku saattaa joskus olla vaarassa, jos teidän arvionne on oikea?

– Ei vielä sellaisesta välittömästä vaarasta, että tietäisimme teon olevan käynnissä tai pystyisimme nimeämään vaarassa olevan ihmisen. Tutkimme aktiivista murhasarjaa, joka on juuri vaatinut uuden uhrin. Siksi uutta tekoa ei voida sulkea pois. Niemelä on noussut vakavasti tarkistettavaksi, ja varmistamme parhaillaan juuri hänen vuoden 2014 työyhteyttään. Jos hän saa nyt tietää, mihin olemme päässeet, hän voi muuttaa toimintaansa tai aineisto voi vaarantua. Se voi myös vaikeuttaa mahdollisen uuden kohteen tunnistamista, jos sarja jatkuu.

Jarkko kirjoitti vihkoon kolme kohtaa.

nykyinen toiminta

vanhat yhteydet

uusi kohde mahdollinen

Hän nosti katseensa.

– Epäileekö poliisi Tero Niemelää murhista?

– En vahvista sinulle rikosepäilyn tarkkaa asemaa enkä sen perustetta. Sanon, että hänen toimintaansa tarkistetaan nyt vakavasti ja että julkinen nimeäminen voisi haitata tutkintaa, aineiston turvaamista ja mahdollisen uuden kohteen selvittämistä.

– Ja sinä haluat, että minä jätän jutun pöydälle sen perusteella, mitä en saa tarkistaa.

– Haluan, että arvioit sen perusteella, mitä pystyn kertomaan vaarantamatta samaa asiaa, jonka vuoksi pyydän lykkäystä.

Jarkko katsoi Johannaä pitkään.

– Vuonna neljätöista minäkin olin varmistanut tietoni.

– Olit.

– Ja sinun mielestäsi julkaisu silti häittäsi tutkintaa.

– Häittäsi.

– En minäkään ole muuttanut mieltäni siitä, että se oli julkaistavissa.

Johanna nyökkäsi.

– En pyydä muuttamaan historiaa. Nyt pyydän vain, ettette kerro Niemelälle julkisuuden kautta juuri nyt, mitä yhteyttä me olemme vahvistamassa.

Jarkko napautti kynän korkkia vihon reunaan.

– Kuinka kauan?

– Kunnes tämä tutkinta- ja turvallisuusperuste poistuu tai muuttuu. Me kerromme, kun meidän arviomme muuttuu. Te päätätte, mitä sillä tiedolla teette.

– Ette saa veto-oikeutta, jutun ennakotarkastusta ettekä avointa lupausta odottaa niin kauan kuin tutkinta haluaa.

– En pyydä mitään niistä. Pyydän rajattua lykkäystä.

Jarkko sulki kynän.

– En lupaa sitä tässä huoneessa.

– Hyvä.

– Hyvä?

– Se kuuluu sinun toimituksellesi, ei minulle.

Jarkko keräsi omat paperinsa ja jätti varmennetun kopion sekä poliisille tarkoitetun koosteen pöydälle.

Johanna ei pysäyttänyt häntä ovella eikä yrittänyt antaa mukaan yhtä lisälausetta, jolla pyyntö olisi muuttunut helpommaksi hyväksyä.

Päivi kuunteli Jarkon selostuksen loppuun keskeyttämättä.

He istuivat hänen työpisteensä vieressä pienessä palaverihuoneessa, jonka ovi oli kiinni. Jarkon kannettava oli pöydällä. Valmis juttu oli auki julkaisuikkunassa.

Otsikko näkyi ylimpänä.

Sama arkistokoordinaattori työskenteli

KASVOT-aineistojen parissa 2014, 2018 ja 2023

Ingressissä oli Tero Niemelän nimi.

Päivi katsoi hetken näyttöä ennen kuin puhui.

– Mitä Korpela sanoi täsmälleen?

Jarkko kertasi Johannan sanat niin tarkasti kuin pystyi.

Poliisi tarkisti Teron vuoden 2023 toimintaa ja vanhoja työyhteyksiä. Julkinen nimeäminen voisi kertoa hänelle juuri sen yhteyden, jota poliisi oli varmistamassa. Aktiivinen murhasarja oli juuri vaatinut uuden uhrin, eikä uutta tekoa voitu sulkea pois. Poliisi ei kuitenkaan tiennyt teon olevan käynnissä eikä pystynyt nimeämään ketään juuri sillä hetkellä vaarassa olevaksi. Pyyntö oli tilapäinen. Poliisi ei vaatinut jutun ennakkotarkastusta eikä pysyvää päätösvaltaa.

Päivi varmisti vielä, mitä Johanna oli jättänyt auki. Aineiston turvaamisen tarkkaa kohdetta tämä ei ollut kertonut eikä mahdollista uutta kohdetta pystynyt yksilöimään. Tutkinta- ja turvallisuusperustetta ei voinut tarkistaa muualta paljastamatta samalla, mitä toimitus oli löytänyt.

– Eli jutun faktat me voimme tarkistaa. Tätä perustetta emme samalla tavalla.

– Niin. Mutta se on yksilöity henkilöön, juuri tähän työyhteyteen ja siihen, mitä nimeäminen voisi nyt tehdä tutkinnalle. Ja jos sarja jatkuu, se voi vaikeuttaa uuden kohteen löytämistä.

Päivi siirsi katseensa artikkeliin.

– Jos julkaistaan nyt, mitä saadaan?

– Oikea ja uusi juttu ensimmäisenä. Todennäköisesti myös valtakunnallinen jatko muutamassa minuutissa, koska nimi on konkreettinen.

– Ja jos odotetaan?

– Joku muu voi löytää saman. Poliisi voi tiedottaa ennen meitä. Tero voi joka tapauksessa saada tietää, että häntä tarkistetaan. Ja meidän oma löytö voi menettää uutisarvoa.

– Eli toimituksellinen hinta on todellinen.

– On.

Päivi nojasi käsillään pöytään.

– Entä jos Korpela on väärässä?

– Silloin olemme lykanneet julkaistavissa olevaa juttua turhaan.

– Entä jos hän on oikeassa?

Jarkko katsoi ingressissä olevaa nimeä.

– Silloin me voimme varoittaa ihmistä, jonka toimintaa poliisi yrittää selvittää, vaarantaa aineistoa ja vaikeuttaa mahdollisen uuden kohteen löytämistä, jos sarja jatkuu.

Päivi ei sanonut mitään hetkeen.

Toimituksen äänet tulivat oven läpi vaimeina. Puhelin soi jossain ulkopuolella. Joku nauroi liian kovaa ja hiljeni saman tien. Päivän uutisvirta jatkui riippumatta siitä, mitä he päättäisivät yhdestä jutusta.

– Minusta lykätään, Päivi sanoi.

Jarkko nyökkäsi.

Hän oli tullut samaan tulokseen matkalla poliisitalolta, mutta vasta Päivin sanomana siitä tuli toimituksen päätös.

– Rajatusti, hän sanoi.

– Rajatusti. Ei ”kunnes poliisi antaa luvan”. Ei sellaista kirjata mihinkään.

– Uusi arvio heti, kun tutkinta- ja turvallisuusperuste muuttuu.

– Tai jos me saamme sellaista uutta tietoa, jonka vuoksi oma arvio muuttuu ennen sitä.

– Niin.

Päivi osoitti juttua.

– Tekstiin ei kosketa tämän takia.

– Ei nimeä pois varmuuden vuoksi.

– Ei muuteta valmista juttua sellaiseksi, jonka poliisin olisi helpompi hyväksyä. Ongelma ei ole sisältö. Ongelma on hetki.

Jarkko tallensi artikkelin vielä kerran.

– Teroa ei kontaktoida nyt.

– Ei. Jos päätämme julkaista, kommenttikierros arvioidaan siinä vaiheessa. Nyt koko lykkäyksen peruste on se, ettei hänelle kerrota meidän löytäneen tätä yhteyttä.

Jarkko sulki lähdeluettelon.

Päivi nousi.

– Pidä lähteet lukossa ja teksti valmiina. Minä merkitsen toimituksen päiväkirjaan, että julkaisu on siirretty tutkinta- ja turvallisuusperusteen vuoksi ja päätös arvioidaan uudelleen. En kirjoita sinne poliisin hyväksyntää, koska sellaista ei ole.

– Hyvä.

Päivi avasi oven ja pysähtyi vielä.

– Ja tee välillä jotain muuta. Muuten katsot tuota nimeä koko iltapäivän ja alat keksiä siihen tietoa, jota meillä ei ole.

– Minulla on varmasti kolme muuta uutista, joita en halua tehdä.

– Erinomaista. Aloita niistä.

Ovi sulkeutui.

Jarkko jäi hetkeksi yksin.

Julkaisuikkunan oikeassa reunassa oli kaikki, mitä hän yleensä tarkisti viimeisen kerran ennen julkaisupainikkeen painamista: otsikko, ingressi, pääkuva, linkit ja jutun tila. Hän avasi esikatselun.

Tero Niemelän nimi näkyi siinä tavallisen ihmisen nimenä.

Jokainen julkaistava lause kesti Jarkon tekemät tarkistukset.

Hän ei poistanut nimeä.

Hän ei pehmentänyt otsikkoa eikä lisännyt Johannalta saatua tietoa juttuun.

Jarkko tallensi tekstin uudelleen, lukitsi vuoden 2014 varmennetun kopion lähdekansioon ja sulki esikatselun.

Juttu jäi järjestelmään valmiina.

Tällä kertaa hän tiesi täsmälleen, miksi se ei ollut etusivulla.

Luku 23

Jarkon jättämä kopio oli ollut Johannalla alle tunnin, kun hän teki ensimmäisen pyynnön sen tarkistamisesta poliisin omaan käyttöön.

Perjantaiaamu oli jo pitkällä. Vuoden 2014 vastaanotto- ja palautusasiakirjan varmennettu jäljennös oli hänen pöydällään, ja Tero Niemelän nimi näkyi siinä yhtä selvästi kuin Jarkon neuvotteluhuoneessa näyttämässä versiossa.

– Keskusarkistosta alkuperäinen asiakirja ja sen säilytysketju meidän omalla pyynnöllä, Johanna sanoi Antille. – Vaskilahden rekisterimerkintä ja vuoden 2014 laskutusaineisto rinnalle. Ei Salosen koostetta todisteketjun osaksi.

Antti nyökkäsi.

– Se jää tiedoksi siitä, mistä löydös tuli.

– Niin. Ja poliisin pitää pystyä kulkemaan sama tie itse.

Johanna katsoi asiakirjaa vielä kerran.

Tero oli kuulustelussa sanonut, ettei muistista väittäisi vastanneensa yksittäisestä vuoden 2014 työpaketista, mutta jos paperissa niin luki, paperi oli parempi lähde kuin hän.

Nyt paperissa luki.

Se ei tehnyt Teron aiemmasta vastauksesta valhetta. Se täsmensi tiedon hänen silloisesta tehtävästään.

Antti avasi samalla vuoden 2018 säilytetyn aineiston.

– Kahdeksantoista meillä on edelleen tämä sama raja.

Henkilöstömerkintä, teknisen tuotannon käyttöoikeus ja työympäristö. Mahdollinen pääsy, mutta yksittäistä viestiä tai aineistoavausta ei ole yhdistetty henkilöön.

– Ja tänä vuonna?

– Henkilökohtaiset tunnukset, uudet kirjautumiset, työasema ja kulkutieto. Osalle avaamisista työperuste, osalle ei.

Johanna veti kolme vuotta samalle sivulle.

– Niemelää ei käsitellä enää teknisenä todistajana, Johanna sanoi. – Ei uusia kysymyksiä hänen omasta toiminnastaan ennen kuin asema ja menettely on käyty läpi.

– Selvä.

– Ja pidetään tämä edelleen pienenä. Jos hän on väärä ihminen, en halua rakentaa koko tutkintaa hänen nimensä ympärille niin, että kaikki muu alkaa näyttää vain poikkeukselta.

Antti katsoi taulukkoa.

– Mutta hän ei ole enää yksi nimi muiden joukossa.

Johanna ei vastannut heti.

– Ei ole.

Poliisin oma varmennus valmistui viikonlopun aikana.

Keskusarkiston alkuperäinen asiakirja, sen vastaanottotiedot ja säilytysviite vastasivat Jarkon toimittamaa jäljennöstä. Vaskilahden yritysarkiston rekisterimerkintä johti samaan asiakirjasarjaan. Vuoden 2014 laskutuksessa näkyvä erätunnus oli sama kuin vastaanotto- ja palautusasiakirjassa, ja työn sisältö vastasi teknistä koordinointia, aineiston vastaanottoa ja palautuksen valmistelua.

Tero Niemelä oli nimetty tekniseksi vastuuhenkilöksi.

Johanna luki poliisin oman varmennuksen sunnuntaiaamuna Kuvarinteen hallintosiiven neuvotteluhuoneessa.

Antti oli hänen vastapäätään. Teknisen tutkinnan työntekijä istui sivummalla koneensa ääressä ja oli avannut

rinnalle vuoden 2002 kampanjatunnuksen, jonka käyttö oli jäänyt edellisellä viikolla selittämättä.

- Vuoden neljätoista osalta ketju pitää, Antti sanoi.

- Kirjaa myös, mitä se ei osoita.

- Ei osoita murhaa, ei yksilöi nauhan käyttäjää eikä kerro, mitä yksittäisiä kuvia hän näki erän sisällä.

- Hyvä.

Johanna sulki varmennuksen.

Vuoden 2002 aineisto oli toistaiseksi toisenlainen kysymys.

Se oli vanha kampanja, johon Tero oli palannut toistuvasti ilman näkyvää syytä.

- Mennään siihen, Johanna sanoi.

Teknisen tutkinnan työntekijä avasi aineistopolun vaihteittain.

Vuoden 2023 henkilökohtaisessa käsittelyhistoriassa toistuva tunnus johti luovutusluettelon kautta vuoden 2002 mainoskampanjaan. Kampanjan alkuperäinen oikeudenhaltija ja tekninen säilytyserä pystytettiin nimeämään. Poliisin jo turvaamassa aineistossa oli luettelo ja osa lähdetiedoista, mutta varsinaiset kuvat oli haettu alkuperäisestä säilytyserästä erikseen niin, ettei tuotantojärjestelmää tarvinnut enää käyttää.

Ensimmäiseksi ruudulle avautuivat julkaistut kampanjakuvat.

Johanna ei tunnistanut mallia nimeltä.

Kasvot sen sijaan tuntuivat oudon tutuilta. Ei ihmiseltä, jonka hän olisi tavannut, vaan kuvalta, jonka hän oli joskus nähnyt liian monta kertaa muistaakseen missä.

Teknisen tutkinnan työntekijä avasi luettelotiedon.

- Kampanjan alkuperäisessä työaineistossa malli on nimetty. Mira Lehtinen.

Nimi ei herättänyt Johannassa mitään.

Antti kirjoitti sen hakuun.

Ensimmäinen osuma tuli vanhasta katoamisrekisteristä. Johanna huomasi vuosiluvun ennen muuta tekstiä. 2002.

Mira Lehtinen, 24 vuotta katoamishetkellä.

Mainosmalli.

Viimeiset varmat havainnot syksyltä 2002. Mahdollisena selityksenä oli aikanaan pidetty ulkomaille lähtöä mallityön vuoksi. Ruumista ei ollut löytynyt. Henkirikoksesta ei ollut ollut riittävää näyttöä, eikä tapaus ollut edennyt sitä koskevaksi esitutkinnaksi.

– Hän katosi samana vuonna kuin tämä kampanja tehtiin, Antti sanoi.

Johanna ei vastannut.

Teknisen tutkinnan työntekijä oli avannut kampanjan sisäisen luettelon.

Julkaistujen kuvien jälkeen tuli toinen ryhmä. Kuusi otosta, joita ei ollut merkitty julkaistuihin aineistoihin. Niiden ruututunnukset olivat peräkkäisiä vain osittain, mutta vieressä oli viittaus samaan työvedokseen.

– Mikä tuo on? Johanna kysyi.

Työntekijä avasi skannatun arkin.

Se oli vanha vedosarkki, kuusi kuvaa kahdessa rivissä. Jokaisen kuvan alla oli numero yhdestä kuuteen ja alkuperäinen ruututunnus. Reunassa oli käsin tehtyjä tuotannollisia merkintöjä, jotka eivät liittyneet poliisiin, Teroon tai myöhempiin murhiin. Arkki kuului kampanjan alkuperäiseen lähdeaineistoon.

– Onko järjestys alkuperäinen? Antti kysyi.

– Työvedoksen metatiedoissa ja fyysisen aineiston luettelossa sama sivu on kuvattu yhtenä kokonaisuutena. Numerointi on siinä valmiina. Me emme ole järjestäneet kuvia.

– Ja nämä kuusi ovat olleet erässä ennen vuotta 2014?
– Kyllä. Säilytyshistoria menee takaisin kampanjan omiin aineistoihin. KASVOT ei ole luonut tätä sivua.

Johanna katsoi kuvia.

Mira oli jokaisessa sama ihminen, mutta hänen asentonsa ja paikkansa kuvassa vaihtuivat. Yhdessä kasvot olivat lähellä ja katse alhaalla. Toisessa vartalo oli siirtynyt kuvan oikeaan reunaan. Kolmannessa hän istui eteen nojaten. Yhdessä hän kääntyi selin ja katsoi olan yli. Viimeisessä hän istui sivuttain tuolilla, käsivarsi selkänokalla.

Johanna ei nähnyt niissä vielä mitään muuta.

Hän ei yrittänyt.

– Ensin ihminen, hän sanoi. – Katoamistutkinnan alkuperäinen aineisto. Läheiset, jotka ovat edelleen tavoitettavissa. Ja samalla selvitetään, miksi Niemelän tunnus on palannut juuri tähän kampanjaan.

Antti nyökkäsi.

– Lähin omainen näyttää olevan sisar. Outi Lehtinen.

Johanna katsoi nimeä.

Jokaisella viidestä seinällä olevasta ihmisestä oli ollut läheisiä, joille poliisi oli muuttanut kokonaisen elämän aikajanaksi.

Mira Lehtinen oli ollut siihen asti vain uusi nimi vanhassa rekisterissä.

Seuraavaksi siitä ei saanut tulla pelkkää kuuden kuvan kansiota.

Outi Lehtinen ei halunnut tulla poliisitalolle.

Hän ei kieltäytynyt tapaamisesta. Hän sanoi puhelimesta vain, että jos Johannalla ei ollut estettä, hän puhuisi mieluummin kotonaan Rantaniityssä.

– Minulla on Miran papereita täällä, Outi sanoi. – En halua kantaa kaikkea minnekään vain siksi, että ehkä tarvitsette yhden asian.

– Se sopii.

– Ja haluan ensin tietää, mitä te oikeastaan olette löytäneet.

– Kerron sen, minkä tässä vaiheessa pystyn.

Johanna ajoi maanantai-iltapäivällä Myllyistä Rantaniittyyn yksin.

Kuvarinteen ympäriellä kadut olivat leveitä, työpäivän liikenne kulki hallien ja toimistojen välissä ja rakennusten sisäänkäynnit oli tehty kulunvalvontaa, tavaraa ja ihmisten virtoja varten. Rantaniityssä rytmi hajosi pienempiin osiin. Talojen väliin jäi pihoja, istutuksia ja sivukatuja, joilla ei ollut kiire kuljettaa mitään paikasta toiseen. Liikenne harveni vähitellen niin, että Johanna huomasi oman autonsa äänen risteyksissä.

Outi asui matalan kerrostalon toisessa kerroksessa.

Oven avannut nainen oli viisikymmentäviisivuotias, harmaat hiukset lyhyeksi leikattuina ja tummansininen neuletakki yllä. Hän katsoi ensin Johannaa, sitten tämän virkamerkkiä eikä pyytänyt anteeksi sitä, ettei hymyillyt.

– Tulkaa sisään.

Asunnossa oli lämmintä. Eteisessä oli kaksi paria kenkiä siististi seinän vieressä ja naulakossa kirkkaanpunainen sadetakki. Olohuoneen ikkunasta näkyi vastapäisen talon piha ja sen takana osa katua. Pöydällä odotti pahvikansio ja kolme erikokoista kirjekuorta.

Outi osoitti tuolia.

– Kahvia on, jos haluatte. Minä otan joka tapauksessa.

Johanna otti.

Outi kaatoi kahvin kahteen erilaiseen mukiin ja istui vastapäätä.

– Nyt kertokaa.

Johanna oli miettinyt sanamuotoa matkalla.

– Tutkimme viittä henkirikosta, joihin liittyy eri vuosina käsiteltyä vanhaa kuva-aineistoa. Yhden teknisen tarkistuksen yhteydessä nousi esiin vuoden 2002 mainoskampanja. Sen lähdetiedoissa on Miran nimi.

Outi ei liikahtanut.

– Mikä kampanja?

Johanna kertoi sen verran, että Outi tunnisti heti, mistä oli kyse.

– Se mainos, hän sanoi. – Tietysti.

Hän katsoi pöydällä olevaa kansiota mutta ei avannut sitä.

– Ihmiset muistivat sen pitkään. Mira ei itse pitänyt sitä edes parhaana työnään.

– Miksi ei?

Outi nosti olkapäitään.

– Liian siloteltu. Sen omia sanoja. Se nauroi joskus, että kaupungissa puolet ihmisistä tunnisti hänen poskensa paremmin kuin hänen nimensä.

Johanna ajatteli sunnuntaiaamuna ruudulla näkemiään kasvoja. Hän ei ollut osannut nimetä niitä, mutta oli tuntenut ne jostakin.

– Me löysimme samasta kampanja-aineistosta julkaisemattomia kuvia.

Outin katse tarkentui.

– Millaisia?

– Tavallisia työkuvia. Ainakin tässä vaiheessa. Niiden merkitystä selvitetään. En halua tehdä niistä enempää ennen kuin tiedämme enemmän.

– Liittyvätkö ne Miran katoamiseen?

– Sitä emme tiedä.

Outi nyökkäsi kerran.

Vastaus ei tuottanut hänelle pettymystä. Se tuntui pikemminkin siltä, että hän oli odottanut juuri tuota rajaa.

– Hyvä. Sitten minä kerron sen, minkä tiedän, en sen, mitä olen vuosien aikana miettinyt.

Johanna avasi muistivihkonsa.

– Mitä Mira puhui ulkomaille lähdöstä ennen katoamistaan?

Outi nosti ensimmäisen kirjekuoren pöydälle.

– Puhui paljonkin. Se ei tullut tyhjästä.

Kuoren sisällä oli muutama vanha kirje ja taitettu kortti. Outi ei ojentanut niitä heti Johannalle, vaan levitti ne itsensä eteen.

– Mira oli tehnyt töitä täällä jo useamman vuoden. Ei mitään tähtijuttua, mutta tarpeeksi, että se sai yhteyksiä ja uskoi saavansa niitä lisää muualla. Se puhui siitä, että voisi lähteä muutamaksi kuukaudeksi, katsoa, mitä löytyy, ja tulla takaisin, jos ei löydy mitään.

– Oliko lähtöpäivä päätetty?

– Ei ainakaan minulle kerrottu sellaista. Se vaihteli viikoittain sen mukaan, kenen kanssa se oli puhunut. Välillä lähtö oli melkein ensi kuussa, välillä keväällä.

– Oliko sillä työpaikka tai sopimus ulkomailla?

– Ei sellaista, jonka minä olisin nähnyt. Kontakteja oli. Puhelinnumeroita, osoitteita, ihmisiä, jotka lupasivat kysellä. Silloin oli helpompi sanoa, että lähdetään katsomaan, kuin näyttää joku sähköinen sopimus niin kuin nykyään.

Johanna ei korjannut yksityiskohtaa. Hän ei tarvinnut siitä historiallista selitystä.

– Kun Mira katosi, ajattelitteko itse aluksi, että hän oli lähtenyt?

Outi katsoi kahvikuppiaan.

– Ensimmäisen vuorokauden aikana ajattelin monta asiaa. Yksi niistä oli se.

– Entä myöhemmin?

– Sitten ei enää.

Vastaus tuli nopeasti.

Outi avasi yhden kirjeen.

– Tässä se kirjoittaa äidille siitä, että jos lähtee, se jättää osoitteen heti kun tietää, missä asuu. Täällä taas minulle, että minun pitää hakea yksi laatikko sen asunnolta, jos vuokrasopimus loppuu kesken matkan. Siinä oli Miran tapa suunnitella. Se saattoi olla huono pitämään aikatauluja, mutta ei se ajatellut lähtemistä katoamisena.

Johanna pyysi luvan katsoa kirjeitä.

Outi työnsi kaksi niistä pöydän yli.

Käsiala oli nopeaa ja paikoin vaikeaa lukea. Sisältö ei ollut dramaattista. Yhdessä Mira valitti kuvauksesta, toisessa puhui rahasta ja siitä, ettei halunnut varastoida tavaroitaan äidin kellariin. Ulkomaille lähtö oli mukana käytännön asiana, ei viimeisenä viestinä ennen katoamista.

– Mitä tapahtui yhteydenpidolle? Johanna kysyi.

Outi veti kirjeet takaisin ja asetti ne samaan järjestykseen kuin ennen.

– Se loppui.

– Kertaheitolla?

– Niin.

Outi nousi ja meni olohuoneen matalalle kaapille. Hän toi sieltä toisen pahvikansion.

– Nämä eivät ole poliisin papereita. Nämä ovat minun.

Kansiossa oli lehtileikkeitä, vanhoja tulosteita ja muistivihkon sivuja. Outi oli vuosien aikana merkinnyt muistiin pieniä asioita, jotka eivät olleet yksittäin todisteita mistään: milloin Mira oli viimeksi käynyt äidin luona, kenelle hän oli luvannut soittaa, mikä lasku oli tullut vielä

hänen osoitteeseensa, milloin joku tuttava kertoi saaneensa aiemmin tavallisen viestin ja milloin ei enää mitään.

– Poliisi kävi nämä aikanaan läpi siltä osin kuin niissä oli tutkittavaa, Outi sanoi. – Minä vain säilytin oman versioni.

Johanna selasi muutaman sivun Outin osoittamasta kohdasta.

– Oletteko muuttanut näitä myöhemmin?

– En alkuperäisiä merkintöjä. Olen lisännyt vuosilukuja ja selityksiä eri värillä, jos olen myöhemmin muistanut, mistä jokin nimi tuli.

– Hyvä.

Outi katsoi häntä.

– Te sanotte tuon samalla tavalla kuin se ensimmäinen tutkija.

– Mitä hän sanoi?

– Että älä korjaa vanhaa muistia uudella muistilla.

Johanna nyökkäsi.

– Hyvä neuvo.

– Oli. Hän teki työnsä hyvin.

Lause pysäytti Johannan enemmän kuin syytös olisi tehnyt.

Outi huomasi sen.

– En minä ajattele, että poliisi päätti Miran vain lähteneen ja sulki oven, hän sanoi. – Etsittiin. Kyseltiin. Käytiin hänen asuntoaan, töitä ja tuttuja läpi. Mutta kun ei löytynyt ruumista, rikospaikkaa eikä sellaista ihmistä, jonka olisi voinut osoittaa tehneen jotain, ulkomaille lähtö jäi yhdeksi mahdolliseksi selitykseksi.

– Ja teille?

– Minulle se ei koskaan ollut hyvä selitys.

Outi nojasi käsillään pöytään.

– Mira saattoi olla ajattelematon. Se saattoi lähteä viikonlopuksi ilmoittamatta ja muistaa vasta maanantaina,

että joku odotti puhelua. Mutta se ei olisi lähtenyt toiseen maahan niin, ettei kukaan meistä olisi saanut mitään. Ei osoitetta, ei valitusta huonosta asunnosta, ei kuvaa kadulta, ei pyyntöä lähettää jotain perässä. Ei edes riitaa rahasta.

Viimeinen sana sai Outin hymähtämään lyhyesti.

– Erityisesti ei riitaa rahasta.

Johanna antoi hymyn jäädä siihen ilman kysymystä.

Outi avasi kolmannen kuoren.

Siellä oli valokuvia.

Ei kampanjakuvia.

Ensimmäisessä Mira istui keittiön pöydän ääressä hiukset poninhännällä ja suuri villapaita päällä. Kuvan reunassa näkyi kakun puolikas ja jonkun käsi, joka oli jäänyt rajaukseen. Toisessa Mira seisoi ulkona sateessa huppu päässä ja irvisti kameralle. Kolmannessa hän oli Outin vieressä perhekuvassa, jossa kukaan ei katsonut samaan paikkaan.

– Näitä ei julkaistu missään, Outi sanoi. – Eivätkä ne kuulu minusta millekään murhaajalle vain siksi, että Mira on ehkä kuollut.

Johanna katsoi häntä.

– Eivät kuulukaan.

– Poliisi saa katsoa, jos niistä on hyötyä tunnistamiseen tai aikajanaan. Mutta kaikkia minä en anna kopioitavaksi.

– Teidän ei tarvitse.

Outi valitsi itse kaksi kuvaa ja yhden kirjeen.

– Nämä voitte ottaa kopioitavaksi. Tässä kuvassa on päiväys takana, ja tämä kirje osuu viimeisiin viikkoihin. Toinen kuva on vain siksi, että jos teillä on pelkkiä mainoskuvia, muistatte, miltä ihminen näytti silloin kun kukaan ei ollut maksanut siitä.

Johanna käänsi valokuvan.

Takana oli käsin kirjoitettu vuosiluku ja etunimiä.

Mira ei katsonut kameran ohi eikä pitänyt kasvojaan valokaistaleessa. Hän nauroi suu auki ja toinen silmä lähes kiinni.

Johanna laittoi kuvan takaisin pöydälle ennen kuin pyysi luvan kopiaointiin.

– Sopiiko, että nämä skannataan ja palautetaan teille?

– Sopii. Minä haluan niistä kuitin.

– Saatte.

Outi nyökkäsi.

Sitten hän kysyi ensimmäistä kertaa jotain muuta kuin siitä, mitä poliisi oli löytänyt.

– Onko joku nyt vaarassa?

Johanna ei voinut kertoa Jarkolle sanomaansa enempää, eikä Outi ollut osa tutkintaa sillä tavalla, että hänen pitäisi kantaa nimeämätöntä uhkaa ilman syytä.

– Me tutkimme aktiivista henkirikossarjaa, Johanna sanoi.

– Siksi reagoin tähän vanhaan aineistoon nyt nopeasti.

Minulla ei ole tällä hetkellä tietoa, että te olisitte vaarassa.

Outi kuunteli sanamuotoa tarkasti.

– Ette sanoneet, ettei kukaan olisi.

– En sanonut.

Outi katsoi hetken ikkunaa.

– Sitten tehkää se, mitä teidän pitää.

Johanna sulki muistivihkon.

– Teen.

Eteisessä Outi pysäytti hänet vielä ennen ovea.

– Yksi asia.

Johanna kääntyi.

– Jos tästä tulee jotain... jos Mira kuuluu siihen teidän juttuunne jollain tavalla, älkää puhuko hänestä vain uhrina.

– Vain uhrina?

– Uhrina. Vanhana kuvana. Jonkun muun tarinan osana.

Outi veti neuletakin hihaa alemmas ranteeseen.

– Se oli Mira ennen kuin kukaan teki sille mitään.

Johanna nyökkäsi.

– Ymmärrän.

Ulkona oli jo hämärää.

Autossa Johanna ei käynnistänyt moottoria heti.

Vuoden 2002 tutkinta oli voinut olla huoleellinen ja silti päätyä viimeiseen selitykseen, joka ei ehkä ollut totta. Sama ajatus oli kulkenut hänen mukanaan vuodesta 2014 toisessa muodossa. Tutkinta saattoi tehdä kaiken, minkä näyttö sillä hetkellä salli, ja jättää silti ihmisiä elämään vajaan vastauksen kanssa.

Siitä ei seurannut, että jokainen epävarmuus piti ratkaista toimimalla kuin se olisi varmuus.

Seurasi jotain vaikeampaa.

Piti osata erottaa, milloin epävarma tieto ei vielä riittänyt syyttämään ketään ja milloin se jo riitti siihen, ettei saanut jäädä odottamaan.

Johanna käynnisti auton.

Mira Lehtinen ei ollut enää kuusi kuvaa työvedoksessa.

Hän oli ollut ihminen, joka olisi Outin mukaan soittanut kotiin valittaakseen huonosta asunnosta.

Tiistaina Tero Niemelän nimi siirtyi tutkinnan sisäisessä tilannearviossa uuteen kohtaan.

Vakavaksi tutkintalinjaksi, johon kohdistettiin erillisiä toimia.

Johanna kävi perusteet Antin kanssa läpi yksi kerrallaan.

Vuoden 2014 alkuperäinen asiakirja osoitti täsmällisen teknisen vastuuroolin aineistoerässä, jonka ketju liittyi samaan vanhaan työympäristöön kuin myöhemmin tutkittu nauhanäyte.

Vuoden 2023 henkilökohtaiset käyttömerkinnät osoittivat Ellan ja Terhin aineistojen avaamisia, joille ei kaikille löytynyt työperustetta.

Sama henkilökohtainen käyttö palasi vuoden 2002 Mira Lehtisen kampanja-aineistoon tavalla, jota nykyinen toimeksianto ei selittänyt.

Vuoden 2018 aineisto jäi edelleen rajatummaksi, mutta se sijoitti Teron oikeaan tekniseen ympäristöön ja kertoi mahdollisuudesta päästä aineistoon.

– Seuranta aloitetaan tänään, Johanna sanoi.

Antti nyökkäsi.

Päätös oli valmisteltu niin, että tarkoitus pysyi selvänä: ajankohtaisten liikkeiden ja yhteyksien selvittäminen, mahdollisen välittömän riskin havaitseminen ja muun tutkinnan tukeminen. Ei uuden teon odottaminen.

Johanna ei halunnut nähdä Teron tekevän mitään.

Hän halusi tietää, mihin tämä meni ennen kuin kenenkään tarvitsi maksaa siitä hengellään.

– Hänen työpaikkansa pysyy normaalina niin pitkälle kuin turvallisesti voidaan, Antti sanoi. – Aino jatkaa luovutusta. Oikeudet sulkeutuvat normaalin aikataulun mukaan.

– Ja jos tulee peruste sulkea ne aiemmin, sitten suljetaan. Me emme suojele seurantaa vaaran kustannuksella.

– Selvä.

Johanna avasi Miran kuuden kuvan työvedoksen.

Outin luona koettu vaikutti hänen tapaansa katsoa sitä. Sunnuntaina arkki oli ollut vanha kampanjadokumentti. Nyt jokaisen ruudun takana oli ihminen, joka oli istunut keittiön pöydässä villapaita päällä ja tehnyt lähtösuunnitelmiaan huonosti mutta ei näkymättömästi.

– Verrataan nämä viiden uhrin alkuperäisiin arkistokuviiin, hän sanoi.

Antti katsoi työvedosta.

– Millä oletuksella?

– Ei millään. Me tiedämme vain, että Niemelä on palannut tähän aineistoon ja että viiden uhrin ratkaisevat kuvat ovat kulkeneet samantyyppisen teknisen työn kautta. Jos yhteyttä ei ole, haluan senkin näkyviin.

– Eli ei poimita vain sitä kuvaa, joka näyttää sopivalta.

– Ei. Kaikki kuusi Miran kuvaa. Uhrien kaikki olennaiset alkuperäiset vaihtoehdot samasta aineistosta mukaan. Suunta ja rajausta koskemattomina.

Antti nyökkäsi.

– Minä teen itselleni vastatestin.

– Millaisen?

– Jos löydän helposti samanlaisia osumia muiden kuvien välillä, teoria heikkenee. Jos yksi poseeraus näyttää hyvältä mutta muut piirteet eivät osu, se ei kelpaa. Ja jos järjestys vaatii meitä vaihtamaan Miran kuvia keskenään, se on huono merkki.

– Juuri niin.

Teknisen tutkinnan työntekijä rakensi vertailua varten erillisen työaineiston, jossa alkuperäiset tiedostot säilyivät muuttamattomina ja katselua varten tehdyt kopiot pidettiin erillään. Uhrien kohdalla mukaan otettiin myös vaihtoehtoisia otoksia samoista kampanjoista ja portfolioista.

Johanna ei jäänyt katsomaan ensimmäisiä rinnastuksia.

Hänellä oli muuta työtä, ja se oli tarkoituksellista.

Jos kuvista syntyisi jokin kuvio, sen ei pitänyt syntyä vain siksi, että hän seisoj vieressä odottamassa sitä.

Keskiviikkoamuna 25. lokakuuta Kuvarinne oli jo käynnissä ennen yhdeksää.

Johanna ja Antti olivat hallintosiiven puolella vastaanottamassa luovutukseen tulevaa aineistoerää ja käymässä Ainin kanssa läpi päivän turvaamistarpeita. Rakennuskokonaisuuden toinen siipi jäi usean kulkuoven taakse. Siellä olivat digitointitilat, joihin Terolla oli vielä työnsä perusteella pääsy.

Seurannalta tullut ensimmäinen aamun tieto oli yksinkertainen.

Tero Niemelä oli saapunut työtilojen alueelle.

Ei poikkeavaa liikettä.

Ei sellaista yhteydenottoa, jonka merkitys olisi ollut heti ymmärrettävissä.

Johanna oli lukenut tiedon kello 8.41 ja pyytänyt pitämään sijainnin ajantasaisena.

Kello 8.56 teknisen tutkinnan työntekijä soitti Antille.

Johanna näki tämän ilmeen muuttuvan ennen kuin puhelu oli loppu.

– Meidän pitää mennä neuvotteluhuoneeseen, Antti sanoi.

Aino jäi vastaanottoon. Johanna ja Antti kulkivat käytävän pieneen hallintotilaan, jonka ovi saatiin lukkoon. Antti avasi koneeltaan etäyhteyden poliisin työaineistoon.

Ruudulle tuli Miran työvedos.

Sen viereen oli asetettu viisi uhrikuvaa.

Johanna näki Ellan ensimmäisenä.

Lähikuva. Päälaen rajausta ulos. Poski avoimen kämmenen varassa. Katse alas kuvan ulkopuolelle. Kasvojen vieressä kapea pystysuora valokaistale.

Miran työvedoksen neljännessä kuvassa oli eri ihminen, eri vuosikymmen ja eri sävy maailma.

Rakenne oli silti sama tavalla, jota Johanna ei ollut nähnyt ennen kuin kuvat olivat vierekkäin.

Ei vain käsi poskella.

Sama rajauksen ja tyhjän tilan suhde. Sama katseen poistuminen kuvasta. Sama valo aivan kasvojen vieressä.

– Tämä on neljäs, Johanna sanoi.

– Niin, Antti vastasi.

Hän avasi seuraavan parin.

Aleksi.

Vuoden 2018 portfolio-otos, jossa hän nojasi eteen. Kyynärvarsi muodosti lähes vaakasuoran linjan. Polvi leikkautui alakulmaan. Vaalea sivuvalo irrotti olkapään tummasta taustasta.

Miran kolmannessa kuvassa ei ollut mitään Aleksin kasvoista, vartalosta tai vaatteista.

Sommittelun paino oli silti sama.

– Sukupuolella ei ole tässä merkitystä, Johanna sanoi.

– Eikä ulkonäöllä.

Antti avasi Jennin kuvan.

Punaiseksi valaistun seinän kampanjakuva oli ollut tutkinnassa vuodesta 2014 asti. Johanna oli nähnyt sen niin monta kertaa, ettei ollut enää vuosiin katsonut sitä kuvana. Se oli ollut Jenni Haapalan aineistoon kuuluva tiedosto, yksi osa aikajanaa ja työuraa.

Nyt se oli Miran ensimmäisen kuvan vieressä.

Hahmo kuvan vasemmassa puoliskossa.

Koukistettu käsivarsi muodosti kolmion vartalon ja taustan väliin.

Vinosti kulkeva varjoraja.

Oikealle jäävä tyhjä pinta.

Johanna siirtyi lähemmäs näyttöä.

– Tämäkin.

– Tämä ensin, Antti sanoi. – Ja siksi minä yritin rikkoa sen.

Hän avasi toisen näkymän.

Siinä oli useita Jennin saman aineiston kuvia, useita Miran kampanjan otoksia ja rinnalla Kaisan, Aleksin, Ellan sekä Terhin vaihtoehtoisia kuvia.

– Jos otetaan vain koukistettu käsivarsi, osumia tulee paljon. Jos otetaan vain hahmo vasemmalla, vielä enemmän. Sama koskee eteen nojaamista ja käden pitämistä kasvoilla. Ne ovat tavallisia poseerauksia.

Antti vaihtoi näkymää.

– Mutta kun pidetään alkuperäinen rajausta, suunta, tyhjän tilan paikka, valon tai varjon rakenne ja raajojen suhteet samoina, vaihtoehdot karsiutuvat nopeasti.

– Kuinka nopeasti?

– Näin.

Hän näytti joukon kuvia, jotka ensimmäisellä silmäyksellä muistuttivat Miran otoksia enemmän kuin osa uhrikuvista. Kun rakenteelliset piirteet merkittiin rinnalle, osumat hajosivat. Yhdessä käsi oli oikein mutta katseen ja rajauksen suhde väärä. Toisessa valo osui samalla tavalla, mutta vartalon linja kääntyi toiseen suuntaan. Kolmas olisi sopinut vain, jos kuva olisi käännetty peilikuvaksi.

– Sitä ei tehdä, Johanna sanoi.

– Ei tehty.

Antti palasi viiteen uhrikuvaan.

Kaisa vastasi Miran toista kohtaa. Seisova hahmo oikeassa kolmanneksessa, hartialinja ja kasvojen kääntyminen eri suuntiin, taustan pystysuora reuna kasvojen edessä ja valo toisella poskella.

Terhi vastasi viidettä. Selin viistossa, katse olan yli, käsi vaakasuoralla tasolla ja käden, olkapään sekä kuvareunan väliin jäävä kulmikas tyhjä alue.

Johanna ei tarvinnut kummastakaan yhtä pitkää erittelyä kuin kolmesta ensimmäisestä.

Hän näki, mitä Antti oli yrittänyt olla näkemättä liian nopeasti.

– Järjestys? hän kysyi.

Antti ei vastannut sanoin.

Hän vaihtoi näytölle taulukon.

Miran työvedos oli vasemmalla alkuperäisessä numeroinnissa yhdestä kuuteen.

Oikealle oli asetettu uhrien kuvat kuolinjärjestyksessä.

1 – Jenni.

2 – Kaisa.

3 – Aleksi.

4 – Ella.

5 – Terhi.

Viidennen jälkeen oli tyhjä tila.

Johanna katsoi sitä.

– Oletko kokeillut järjestystä toisinpäin?

– Olen. Olen kokeillut myös sitä, löytyisikö samantasoisia osumia muista kuuden kampanjakuvan yhdistelmistä tai uhrien muista otoksista. Ei samalla tavalla. Ja juuri tämä järjestys on työvedoksessa valmiina ennen ensimmäistä murhaa.

– Kuinka vahvana sinä pidät tätä?

Antti nojasi käsillään pöytään.

– Valintaperustetta koskevana työoletuksena vahvana.

Rikostodisteena yksin heikkona. Jos Niemelän käyttö ei liittyisi tähän, sanoisin silti, että viisi osumaa valmiiseen kuuden kuvan järjestykseen on tutkittava loppuun.

Johanna katsoi taas ruutua.

Niemelän käyttö liittyi siihen.

Vuoden 2002 kampanja.

Viiden myöhemmän uhrin kuvat.

Vuodet 2014, 2018 ja 2023.

Viisi paikkaa täytettynä.

Kuudes tyhjänä.

Hän ei ajatellut ensin Teroa.

Hän ajatteli Outin pöydällä ollutta valokuvaa, jossa Mira nauroi niin, ettei näyttänyt lainkaan samalta kuin yhdessäkään mainoskuvassa.

Sitten hän katsoi kuudetta otosta.

Sivuttain tuolilla istuva Mira. Pää kääntyi kameraan. Kyynärvarsi lepäsi selkänojan päällä. Käsivarren ja leuan väliin jäi kapea kolmio. Vinottainen varjo jatkui kuvan vasempaan alakulmaan.

Kuudennen kuvan vieressä ei ollut nimeä.

Ei ruumista.

Ei tunnettua uhria.

Johanna tunki ajatuksen muodostuvan ennen kuin ehti sanoa sitä ääneen.

– Me emme etsi enää vain sitä, miksi nämä viisi valittiin.

Antti katsoi häntä.

Johanna osoitti kuudetta paikkaa.

– Jos tämä on sarja, tuo paikka on vielä auki.

Huoneessa ei tapahtunut mitään näkyvää. Ei hälytystä, ei puhelimen soittoa juuri oikealla hetkellä.

Johanna ei tarvinnut sellaista.

Epävarmuus riitti nyt eri asiaan kuin syytteeseen.

Johanna vilkaisi kelloa. 9.01.

– Soita seurannalle, hän sanoi. – Niemelän tarkka sijainti nyt. Hänet tavoitetaan.

Antti oli jo ottamassa puhelinta.

– Kiinniotto?

– Tavoittaminen ja tilannearvio heti. Minä en odota kuudennen nimeä ennen kuin varmistetaan, missä Niemelä on ja mitä hän tekee.

Johanna avasi oven ja kutsui Ainon sisään.

– Tarvitsen välittömästi Niemelän tämän aamun työvuoron, nykyiset tehtävät ja tiedon siitä, mihin tiloihin hänen oikeutensa tänään ulottuvat, hän sanoi. – Jos tehtävissä on nimetty toinen ihminen, sekin. Älä ota yhteyttä Niemelään.

Aino ei kysynyt miksi.

– Haen ne.

– Ja turvaa tämän aamun vierailu- ja kulkutiedot muuttamattomina. Niitä ei vielä aleta käydä läpi Niemelän kanssa.

Aino nyökkäsi ja lähti.

Johanna soitti tekniselle tutkinnalle.

– Niemelän tuoreet yhteydenotot ja työjärjestelmien käytettävissä olevat tiedot kiireellisenä. Henkilö, jota kuudes kuva voisi vastata, pitää tunnistaa. Verrataan nykyisiin KASVOT-aineistoihin, mutta alkuperäisrajauksilla, ei julkisilla kasvokuvilla.

– Ymmärretty.

– Ja kaikki yhteystietoihin pääsemiseksi tarvittavat päätökset heti valmisteluun. Meillä on mahdollinen välitön hengenvaara.

Puhelu loppui.

Antti nosti oman puhelimensa korvaltaan.

– Seuranta: Niemelä on rakennuskokonaisuuden työtilojen alueella. Ei ole poistunut aamulla saapumisensa jälkeen. Tarkkaa huonetta ulkopuolelta ei saada.

Johanna katsoi käytävän päähän.

Digitointisiipi oli samassa kokonaisuudessa muutaman minuutin päässä, mutta eri kulunvalvonnan takana.

Johanna sulki kuvanäytön.

– Yksiköt liikkeelle sinne, hän sanoi. – Ei odoteta kohteen nimeä.

Antti kuittasi käskyn eteenpäin.

Ensimmäinen vastaus tuli ennen kuin Johanna ehti hallintotilan ovelle.

Yksikkö oli liikkeellä.

Luku 24

Kello oli kolme yli yhdeksän, kun Johanna soitti.

Jarkko oli Lystikkälän Sanomien kuvahuoneessa Kehräämössä. Huone kuului rakennuksen vanhempaan osaan, jossa paksut tiiliseinät ja korkea ikkuna olivat jääneet paikoilleen, vaikka niiden väliin oli vuosien aikana tuotu kaksi työasemaa, arkistokaappeja ja näyttö, joka oli liian suuri alkuperäiseen ikkunasyvennykseen.

Pöydälle oli levitetty KASVOT-aineistoa, jota hän oli käynyt aamusta asti läpi. Vuoden 2014 asiakirjan kopio oli omassa kansiossaan. Tero Niemelää koskeva valmis mutta julkaisematon juttu odotti edelleen lukitus- toimitusjärjestelmässä. Pöydällä olivat myös vuoden 2023 mallihaun lehdistövedokset, jotka Jarkko oli hankkinut jo viikkoja aikaisemmin nähdäkseen, miten alkuperäinen kuva muuttui matkalla julkiseksi versioksi.

Puhelimen näytöllä luki Korpela.

Jarkko vastasi heti.

– Salonen.

– Oletko toimituksessa?

Johannan ääni oli nopea. Ei hätäinen, mutta sellainen, jossa jokainen sana oli valittu jo ennen puhelua.

– Olen.

– Onko sinulla vielä ne tämän vuoden mallihaun alkuperäiset lehdistövedokset, jotka sait KASVOTilta?

Jarkko katsoi pöytää.

– Paperilla ja digitaalisena. Miksi?

Linjalla oli alle sekunnin tauko.

– Me saatamme etsiä ihmistä, joka on vaarassa juuri nyt.

Jarkko suoristautui tuolissa.

Johanna jatkoi ennen kuin hän ehti kysyä muuta.

– Tarvitsen sinulta kuvahaun. Ei kasvojen perusteella. Etsi alkuperäisistä rajauksista kuva, jossa henkilö istuu sivuttain tuolilla ja kääntää pään kameraan. Kyynärvarsi lepää selkänojalla niin, että käsivarren ja leuan väliin jää kapea kolmio. Laajassa rajauksessa vinon varjon pitäisi jatkua vasempaan alakulmaan.

Jarkko otti kynän ja kirjoitti sanat paperin reunaan.

Sivuttain. Pää kameraan. Kapea kolmio. Varjo vasempaan alakulmaan.

– Nimenomaan alkuperäinen rajausta? hän kysyi.

– Nimenomaan. Julkinen kasvokuva ei välttämättä näytä viimeistä piirrettä.

Jarkko katsoi vedossivuja.

Hän tiesi, miksi Johanna oli soittanut juuri hänelle, vaikka ei tiennyt, mihin poliisin kuvaus perustui. Julkisessa finalistigalleriassa kuvat oli rajattu yhtenäisemmiksi. Lehdistövedoksissa näkyi enemmän tuolia, käsivarsia, taustaa ja valoa. Hän oli itse kirjoittanut erosta jutun taustamuistioon.

– Kuinka monta osumaa haluat?

– Kaikki, joissa nuo piirteet täsmäävät. Mutta jos yksi on selvästi muita vahvempi, nimi ja alkuperäinen kuva heti minulle. Poliisi tarkistaa sen omasta aineistosta.

– Selvä.

Jarkko oli jo vetämässä vedossivuja lähemmäs.

– Johanna.

– Niin?

Hän olisi voinut kysyä, mikä oli muuttunut perjantain jälkeen. Oliko Tero nyt epäilty. Miksi kuvalla oli merkitystä. Mistä poliisi tiesi etsiä juuri tuollaista rakennetta.

Mikään niistä ei auttaisi häntä katsomaan paremmin.

– Soitan heti kun minulla on jotain.

– Hyvä.

Puhelu katkesi.

Jarkko jäi hetkeksi kuuntelemaan kuvahuoneen ilmastoinnin tasaista huminaa.

Sitten hän siirsi vuoden 2014 paperit sivuun ja levitti mallihaun koevedokset koko pöydälle.

Ovensuussa liikahti joku.

Päivi oli tullut käytävältä sisään ja pysähtynyt ovelle. Hän oli nähnyt Jarkon ilmeen.

– Mitä tapahtui?

Jarkko ei nostanut katsettaan papereista.

– Poliisi etsii mahdollisesti vaarassa olevaa ihmistä.

Minun pitää tunnistaa yksi kuva tästä aineistosta.

– Kuinka kiire?

– Nyt.

Päivi katsoi pöydälle levitettyjä sivuja. Hän ei kysynyt nimeä eikä sitä, miksi poliisi käytti toimittajaa.

– Sinulla on aamupalaveri yhdeksältä kymmenen.

– Ota se.

– Otan. Ja panen oven kiinni.

Hän teki niin.

Jarkko jäi yksin.

Hän aloitti paperista.

Näytöltä olisi ollut helppo zoomata yksityiskohtiin liian aikaisin. Vedossivuilla hän näki yhdellä silmäyksellä useita kokonaisia kuvia ja niiden väliset erot. Hän ei lukenut nimiä. Hän peitti osan niistä jopa kädellään, koska nimi ei saanut alkaa vetää katsetta ennen rakennetta.

Sivuttain tuolilla istuvia oli useita.

Se ei yllättänyt. Mallihaun koekuvissa käytettiin muutamaa samaa istuinta ja samoja kuvauspaikkoja. Osa

hakijoista oli kuvattu seisten, osa istuen, osa läheltä. Tuoli ei tehnyt kuvasta mitään erityistä.

Jarkko poimi ensimmäisellä kierroksella viisi mahdollista kuvaa.

Kahdessa pää kääntyi väärään suuntaan. Yhdessä käsivarsi jäi vartalon eteen niin, ettei leuan ja käden väliin syntynyt Johannan kuvaamaa tyhjää tilaa.

Jäljelle jäi kaksi.

Ensimmäinen näytti paperilla hyvältä.

Henkilö istui vinosti. Toinen käsivarsi oli nostettu tuolin selkänojalle, ja pään kääntyminen jätti kuvan keskelle samanlaisen avoimen kulman kuin Johanna oli kuvannut.

Jarkko siirtyi työasemalle ja avasi lehdistökansion digitaalisen version. Hän etsi oikean sivun ja suurensi alkuperäistä kuvaa niin, että koko rajaus näkyi.

Ei.

Varjo ei jatkunut vasempaan alakulmaan. Se katkesi henkilön selän taakse ja nousi taustassa oikealle. Paperivedoksen pienessä koossa tumma pinta oli tehnyt suunnasta epäselvän.

Jarkko sulki kuvan saman tien.

Yksi piirre sinne päin ei riittänyt.

Hän palasi pöydän ääreen.

Seuraava mahdollinen kuva oli sivun alarivissä.

Jarkon katse pysähtyi ensin asentoon.

Henkilö istui sivuttain tuolilla, vartalo poispäin kamerasta mutta pää käännettynä takaisin. Kyynärvarsi lepäsi selkänojan yläreunalla.

Hän siirsi sormeaan kuvan päällä koskematta paperiin.

Käsivarren ja leuan väliin jäi kapea kolmio.

Jarkko veti sivun lähemmäs.

Varjo näkyi paperilla vain tummana vinona alueena kuvan vasemmassa reunassa. Se saattoi jatkua alas. Se saattoi myös päättyä ennen kulmaa.

Hän vilkaisi nimeä vasta nyt.

Vilma Koskinen.

Nimi ei merkinnyt hänelle mitään muuta kuin että hän oli nähnyt sen samassa PDF:ssä jo silloin, kun oli tallentanut aineiston. Finalisteja oli ollut tarpeeksi, ettei yhdestä nimestä ollut jäänyt muistijälkeä.

Jarkko siirtyi koneelle ja avasi digitaalisen alkuperäisen.

Kuva täytti näytön.

Sivuttainen istuma-asento piti. Samoin kyynärvarsi selkänojalla ja käsivarren ja leuan väliin jäävä kapea tyhjä kolmio.

Jarkko pienensi kuvaa yhden askeleen, jotta näki myös rajauksen reunat.

Varjo lähti taustan yläosasta vinosti alaspäin, jatkui käsivarren ohi ja päättyi vasta vasempaan alakulmaan.

Jarkko ei ajatellut löytäneensä ratkaisua.

Johanna oli käyttänyt sanaa *vaarassa*.

Hän tarkisti paperivedoksen uudelleen, sitten digitaalisen kuvan, sitten Johannan kuvauksen neljä riviä.

Kaikki täsmäsivät.

Ei kasvoissa.

Ei hiuksissa tai vaatteissa.

Kuvan rakenteessa.

Jarkko avasi alkuperäisen saateviestin, jolla KASVOTin viestintä oli lähettänyt aineiston. Hän varmisti vastaanottopäivän, mallihaun nimen ja sen, että Vilman nimi oli vedoksessa samalla tavalla kuin muillakin finalisteilla. Sen jälkeen hän teki alkuperäistiedostosta erillisen lähetettävän kopion eikä koskenut toimituksen säilyttämään versioon.

Kello näytön kulmassa oli 9.07.

Hän soitti Johannalle.

Vastaus tuli ensimmäisen hälytyksen aikana.

– Korpela.

– Minulla on yksi selvästi vahvin osuma. Vilma Koskinen.

Johanna ei kysynyt, kuka hän oli.

– Perusteet.

– Sivuttain tuolilla, pää kameraan. Kyynärvarsi selkänojalla. Käsivarren ja leuan väliin jää kapea kolmio. Alkuperäisessä rajauksessa varjo jatkuu vinosti vasempaan alakulmaan asti. Yksi toinen kuva näytti paperilla mahdolliselta, mutta alkuperäisessä varjo kulki väärään suuntaan.

– Lähetä Vilman kuva ja lähdetieto nyt.

– Lähetän tutkinnan osoitteeseen. Alkuperäinen lehdistöaineisto tuli minulle KASVOTin viestinnästä viidentenä lokakuuta. Mallin nimi on painettu vedokseen.

Jarkko veti saateviestin esiin.

– Minulla on myös alkuperäinen lähetys tallella muuttamattomana.

– Hyvä. Lähetä kopio aineistosta, älä muuta alkuperäistä.

– Niin teen.

Jarkko liitti tiedoston viestiin samalla kun puhui.

Otsikkoon hän kirjoitti Vilma Koskisen nimen ja mallihaun tiedoston nimen siinä muodossa kuin se saateviestissä näkyi. Tekstiin hän kirjasi kolme lyhyttä kohtaa: lähteen, vastaanottoajan ja havaitun vastaavuuden.

– Lähti, hän sanoi.

Linjalla kuului hetken liikettä, vaimea ääni jostakin Johannan ympäriltä.

– Saimme sen, Johanna sanoi. – Poliisi vertaa sitä nyt omaan alkuperäisaineistonsa.

– Selvä.

Jarkko odotti puoli sekuntia.
Hän ei kysynyt, mitä sen jälkeen tapahtui.
– Pidä puhelin vapaana, Johanna sanoi.
– Pidän.
Puhelu loppui.

Kuvahuone oli hiljainen samalla tavalla kuin ennen puhelua, mutta Jarkko ei enää pystynyt näkemään pöydällä olevia papereita tausta-aineistona.

Vilma Koskisen kuva oli yhä muiden finalistien joukossa. Sama paperi, sama nimi, sama kuva kuin kolme minuuttia aikaisemmin.

Jarkko kävi vielä nopeasti läpi ne vedossivut, joista oli poiminut mahdolliset osumat. Vilma pysyi selvästi vahvimpana. Siihen vertailu sai jäädä.

Tietokoneen selaimessa hakukenttä oli tyhjä. Vilman julkinen profiili olisi löytynyt nopeasti, mutta Jarkko ei kirjoittanut nimeä siihen. Poliisi tiesi nimen nyt, eikä hänen pitänyt yrittää tavoittaa Vilmaa itse. Hän sulki selaimen.

Pöydän toisessa päässä odotti edelleen valmis Tero Niemelää koskeva juttu. Jarkko ei avannut sitäkään.

Käytävältä kuului askelia. Ne pysähtyivät oven taakse ja jatkoivat, kun oven kahva ei liikkunut. Päivi oli pitänyt lupauksensa.

Jarkko katsoi puhelinta.

9.09.

Näyttö sammui. Hän sytytti sen uudelleen melkein heti ja kiroi hiljaa.

Odotuksessa ei ollut enää mitään, mitä hän olisi voinut omalla työllään nopeuttaa. Se oli vaikeampaa kuin työn tekeminen.

Hän tarkisti vielä lähetetyn aineiston tiedostonimen ja saatteen päiväyksen. Molemmat täsmäsivät alkuperäiseen.

Siihen hänen työnsä loppui.

Puhelin soi kello 9.10.

Johanna.

– Niin?

– Kuva täsmää, Johanna sanoi. – Meidän alkuperäisessä on sama rajausta ja samat rakenteet.

– Onko Vilma tavoitettu?

– Ei vielä. Mutta meillä on sijainti.

– Aino tarkisti tämän aamun vierailu- ja kulkutiedot.

Vilma Koskinen on kirjautunut Kuvarinteen

digitointitiloihin Teron järjestämällä vierailuluvalla.

Jarkko katsoi vedossivulla olevaa nimeä.

– Milloin?

– Tapaaminen alkoi yhdeksältä.

Jarkko vilkaisi kelloa.

9.11.

Johanna sanoi vielä:

– Hän on siellä nyt.

Luku 25

Johanna katkaisi puhelun ja laski puhelimen pöydälle saadakseen molemmat kädet vapaiksi.

– Vilma Koskinen, hän sanoi. – Kaksikymmentäkaksi. Tapaaminen alkoi yhdeksältä. Vierailulupa on Niemelän tekemä.

Aino oli jo kääntänyt hallintotilan näytön heihin päin. Vilman nimi näkyi tämän aamun vierailutiedoissa. Saapuminen oli kirjautunut digitointisiiven puolelle, eikä poistumista ollut.

Antti nosti oman puhelimensa korvalleen.

– Varmistan seurannan.

Johanna lähti liikkeelle jo ennen vastausta.

– Mikä tila?

Aino avasi vierailuluvan tiedot.

– Digitointihuone neljä. Se on teknisen siiven sisemmässä käytävässä. Tero teki luvan eilen illalla ja liitti sen omaan työtehtäväänsä. Tapaamisen aiheeksi on merkitty mallihaun alkuperäistiedoston käyttö- ja oikeustietojen tarkistus.

Tavallinen työasia.

Juuri sellainen, jonka vuoksi Vilma oli voinut tulla Kuvarinteeseen ajattelematta olevansa vaarassa.

– Pääseekö sinne hallintosiivistä? Johanna kysyi.

– Yhdyskäytävän kautta sisäpihalle ja siitä teknisen siiven sivuovesta. Annoin jo paikalla oleville poliiseille Kuvarinteen kulkukortin. Sillä pääsee myös käytävään.

– Sinä jäät tähän. Pidä vierailu- ja kulkutiedot auki. Jos Vilma tai Niemelä kirjautuu ulos mistään ovesta, tieto heti.

– Selvä.

Antti laski puhelimensa.

– Seuranta vahvistaa. Niemelä tuli aamulla työtilojen alueelle. Poistumista ei ole havaittu.
– Näkivätkö, mihin hän meni?
– Eivät. Sisätiloissa ei ole näköyhteyttä. Häntä ei ole nähty yhdelläkään seurannassa olevalla poistumissuunnalla.

Johanna nyökkäsi.

Teroa ei ollut kadotettu. Ulkopuolelta ei vain nähty, missä hän liikkui rakennuksen sisällä.

Hän otti puhelimensa uudelleen.

– Päivitä yksiköille kohde. Digitointihuone neljä. Kyse on nyt yksilöidystä hengenvaaraa koskevasta tehtävästä. Niemelään ei oteta yhteyttä.

Antti välitti tiedon jo liikkeellä oleville poliiseille.

Aino katsoi Johannaa.

– Vilman numero on vierailutiedoissa.

– Lähetä se Antille.

Tieto siirtyi muutamassa sekunnissa. Antti valitsi numeron samalla kun he lähtivät hallintotilasta.

Puhelin hälytti.

Johanna kulki ensimmäisenä käytävään. Hallintosiiven aamutyö jatkui ympärillä oudolla tavalla ennallaan. Vastaanoton suunnasta kuului kärryn pyörien kolinaa. Jossakin suljettiin metallinen laatikko. Lasiseinän takana nainen istui työpisteessään kuulokkeet korvilla eikä katsonut heidän suuntaansa.

Antti lopetti puhelun.

– Ei vastausta.

– Viesti.

Antti kirjoitti sen kävellessään. Lyhyt poliisin yhteydenottopyyntö, nimi ja pyyntö vastata heti.

Johanna ei jäänyt odottamaan lukukuittausta.

Vilma saattoi pitää puhelinta äänettömällä. Se saattoi olla laukussa. Hän saattoi istua työpöydän ääressä ja ajatella,

ettei tuntemattomaan numeroon tarvinnut vastata kesken tapaamisen.

Hiljainen puhelin ei kertonut siitä, mitä digitointihuoneessa tapahtui.

Viisi kuvaa kertoi enemmän.

Ja kuudes.

Yhdyskäytävän päässä heitä odotti kaksi poliisia. Toinen oli ollut liikkeellä kohti Kuvarinnettä jo ennen kuin Vilman nimeä tiedettiin, toinen oli tullut rakennuksen toiselta sisäänkäynniltä. Antti antoi heille kohteen ja nimen ilman koko tutkinnan historiaa.

– Niemelä on rakennuksessa. Vilma Koskinen on kirjautunut hänen järjestämällään vierailuluvalla digitointihuone neljään. Korpelan päätös: edetään mahdollisen välittömän hengenvaaran perusteella.

Johanna jatkoi matkaa ennen kuin sanat ehtivät muuttua kokoukseksi.

Käytävä kapeni vanhemman rakennusosan kohdalla. Uudemmat lasiseinät loppuivat ja niiden tilalle tulivat maalatut tiilipinnat, joiden läpi kulki näkyviin jätettyjä putkia ja kaapelihyllyjä. Lattian kulumissa näkyi, missä tavarakärryt olivat vuosien ajan oikaisseet mutkan.

Antti tuli hänen rinnalleen.

– Viesti lähti.

Johanna nyökkäsi.

Hän tiesi, mitä heillä ei ollut.

He eivät voineet vielä todistaa Tero Niemelän tehneen viittä murhaa. Mutta ihmisen suojeleminen ei vaatinut samaa näyttökynnystä.

Vilman kuva vastasi kuudetta paikkaa. Hän oli juuri nyt Teron järjestämässä tapaamisessa, ja Tero oli yhä samassa rakennuskokonaisuudessa.

Vuonna 2014 Jennin ja Kaisan nimet olivat tulleet poliisin eteen vasta tekojen jälkeen, vuonna 2018 Aleksin samoin. Nyt heillä oli nimi ja paikka ennen kuin oli varmaa, että uusi murha oli tapahtunut.

Se riitti toimintaan.

Yhdyskäytävän lasioven takana näkyi sisäpiha.

Antti avasi oven, ja lokakuun kylmä ilma tuli vastaan heti.

Matka pihan yli oli lyhyt. Vasemmalla vanhan teollisuusrakennuksen tiilinen seinä jatkui lähes ikkunattomana, oikealla uudemman siiven vaalea julkisivu leikkasi sen suoraksi kulmaksi. Ylhäällä kahden rakennusosan välillä kulki suljettu huoltosilta. Pihan toisessa päässä peruutti jakeluauto, ja portin takana Myllyjen aamuliikenne jatkui kostealla kadulla.

Teknisen siiven sivuovella toinen poliisipari odotti heitä. Oven lukijan valo vaihtui vihreäksi, kun Kuvarinteen kulkukortti käytettiin lukijalla.

Ei viivettä.

Sisällä ilma oli kuivempi ja lämpimämpi kuin hallintosiivessä. Käytävän seinät olivat vaaleat, ovet tasaisia ja nimettömiä lukuun ottamatta pieniä huonekoodeja. Täällä ei ollut vastaanoton laatikoita eikä ihmisiä liikkumassa työpisteiden välillä. Käytävässä kuului vain vaimea ilmanvaihto, jossakin pyörivä laite ja yksittäinen metallinen napsahdus.

Antin puhelin värähti.

Hän vilkaisi näyttöä.

– Vilmalta ei vastausta. Aino vahvistaa, ettei Vilman luvalla ole poistumiskirjausta eikä Niemelänkään kulkutiedoissa poistumista tältä alueelta.

– Oikea tila? Johanna kysyi.

Antti vertasi oven koodeja Ainon lähettämään tietoon.

– Seuraava käytävä vasemmalle. Nelonen on lopussa oikealla.

Heidän edellään kulkeva poliisi hidasti vain sen verran, että ehti katsoa sivuovien merkinnät ja avoimet kulmat. Johanna piti katseensa siinä, mitä pystyi itse näkemään. Tyhjä käytävä. Suljetut ovet.

Johanna vilkaisi kelloon ensimmäisen kerran hallintotilasta lähdön jälkeen.

9.13.

Tapaaminen oli alkanut kolmetoista minuuttia aikaisemmin.

Se ei tarkoittanut, että hyökkäys olisi alkanut silloin. Jos Vilma oli pitänyt tapaamista tavallisena työasiana, ensimmäiset minuutit olivat voineet kulua tiedostojen, käyttöoikeuksien ja jonkin aidon työasian ympärillä. Tero oli pystynyt puhumaan poliisille samoista asioista pitkään kuulostamatta miltään muulta kuin pätevältä tekniseltä työntekijältä.

Johanna tiesi sen paremmin kuin useimmat tässä käytävässä.

Hän oli itse istunut miestä vastapäätä.

Ajatus ei muuttanut suuntaa eikä vauhtia.

Käytävän päässä oli ovi, jonka pienessä kyltissä luki

DIGITOINTI 4.

Poliisit asettuivat oven ympärille. Johanna jäi siihen paikkaan, josta näki oven ja pystyi antamaan käskyn. Antti oli puoli askelta hänen takanaan.

Ovi oli kiinni.

Ei lasia.

Ei ikkunaa käytävään.

Johanna kuunteli.

Ensin hän kuuli vain ilmanvaihdon.

Sitten jotakin oven takaa.

Yksi lyhyt ääni.

Kolahdus. Sen perään matala hankaus, joka loppui saman tien.

Kukaan ei tarvinnut ääntä perusteluksi.

Päätös oli tehty jo hallintosiivessä.

Johanna katsoi oven vieressä olevaa lukijaa ja sitten poliisia, jolla oli Kuvarinteen kulkukortti valmiina.

– Sisään.

Kortti kävi lukijalla.

Lukko vapautui.

Ovi avattiin.

Johanna näki huoneen ensin osina.

Kaatuneen tuolin.

Työpöydän, jonka näytöllä oli avoinna suuri valokuva.

Vilma Koskisen lattialla polviensa varassa, toinen käsi kurkottamassa eteenpäin tukea kohti.

Ja Teron hänen takanaan.

Vilma oli elossa.

Vilman kaulan etupuolessa kulki kapea, himmeä sidontanauha, ja Tero Niemelä piti sen molempia päitä käsissään.

Luku 26

Ensimmäinen poliisi oli Terossa kiinni ennen kuin Johanna ehti ottaa toista askelta huoneeseen.

Tero ehti vetää käsivarsiaan taakse vain kerran. Poliisi tarttui hänen ranteisiinsa ja pakotti kädet erilleen. Nauha löystyi Vilman kaulalla. Toinen poliisi tuli sivusta, sai Vilman olkapäistä kiinni ja veti tämän eteenpäin pois Teron ulottuvilta.

Vilma kaatui käsilleen.

Hän veti henkeä, mutta ääni katkesi yskään.

– Vilma, poliisi sanoi hänen vieressään. – Olet turvassa.

Älä nouse vielä.

Tero saatiin hallintaan muutamassa sekunnissa.

Johanna näki miehen kasvot vasta, kun tämän kädet olivat selän takana. Tero ei näyttänyt hämmästyneeltä eikä yrittänyt puhua. Hän hengitti nopeasti, katsoi kerran lattialla olevaa Vilmaa ja sen jälkeen seinään.

– Ensihoito tänne, Johanna sanoi. – Heti.

Antti välitti pyynnön käytävälle.

Vilma yski uudelleen. Hän oli edelleen polvillaan, mutta nyt toinen poliisi tuki häntä hartioista. Nauha riippui löysänä kaulan ympärillä. Se oli kapea ja himmeä, samanlainen kuin vanhoissa säilytyskoteloissa käytetty nauha, jota Johanna oli viime viikkoina nähnyt Kuvarinteessä niin usein, ettei enää osannut pitää sitä merkityksettömänä työesineenä.

Hän ei koskenut nauhaan.

– Vilma, kuuletko minua? Johanna kysyi.

Vilma nosti katseensa.

Silmissä oli vettä. Kasvot olivat laukukkaat, hengitys nopeaa ja pinnallista.

Hän nyökkäsi.

Se riitti.

Johanna kääntyi Teroon.

Mies oli nyt käsiraudoissa. Hänen vieressään ollut poliisi tarkisti nopeasti, ettei hänellä ollut käsissään enää mitään, millä voisi vahingoittaa itseään tai muita.

– Tero Niemelä, teidät otetaan kiinni, Johanna sanoi.

Tero katsoi häntä sanomatta mitään. Ei kysymystä, kieltoa eikä selitystä.

Johanna ei tarjonnut hänelle tilaa, johon sellainen olisi mahtunut.

– Viekää hänet ulos tästä huoneesta.

Kun poliisit lähtivät Teron kanssa käytävälle, mies ei vastustanut enää lainkaan.

Ensihoitajat tulivat vastaan ovella. Johanna väistyi heidän tieltään ja jäi käytävään Antin kanssa siksi aikaa, kun Vilman hengitystä ja kaulaa tutkittiin. Huoneen sisällä kuului lyhyitä kysymyksiä, joihin Vilma vastasi välillä sanalla, välillä vain nyökkäyksellä.

Oven vieressä seisova poliisi katsoi Johannaa.

– Niemelä on hallinnassa.

– Hyvä. Ei puhuttamista nyt. Normaali menettely ja kaikki kirjataan.

Antti oli jo puhelimessa.

– Rajaus laajenee koko digitointihuoneeseen ja välittömään kulkureittiin, hän sanoi lopetettuaan. – Rikospaikkaryhmä on tulossa. Ainolle on ilmoitettu, ettei tilaan päästetä ketään muuta.

Johanna nyökkäsi.

Kello käytävän seinällä näytti 9.16.

Kaksi minuuttia sitten he olivat etsineet ihmistä, jonka saattoi olla liian myöhäistä löytää.

Nyt Vilma hengitti oven takana.

Helpotus tuli itsestään, nopeana painon vähenemisenä rintalastan takana.

Tällä kertaa he olivat ehtineet.

Ajatus ei tarvinnut jatkoa. Jennin, Kaisan, Aleksin, Ellan ja Terhin nimet olivat olemassa ilman että Johanna kutsui niitä mieleensä yksitellen.

Ensihoitaja tuli käytävälle.

– Hän on tajuissaan ja vakaassa tilassa. Hengitys kulkee. Kaulassa on vammaa, joka pitää tutkia sairaalassa, ja hän lähtee meidän mukaan nyt. Tilanne ei tällä hetkellä näytä siltä, että henki olisi välittömässä vaarassa.

Johanna nyökkäsi.

– Saanko puhua hänelle yhden lauseen verran ennen lähtöä?

Ensihoitaja vilkaisi taakseen.

– Yhden.

Vilma istui nyt lattialla seinää vasten ensihoitajan tukemana. Nauha oli irrotettu hänen kaulaltaan hoidon edellyttämällä tavalla ja jätetty valkoisen suojan päälle odottamaan rikosteknistä talteenottoa. Kaulalle oli jäänyt punertava, kapea jälki. Johanna ei jäänyt katsomaan sitä.

– Vilma.

Vilma nosti katseensa.

– Niemelä on kiinni, Johanna sanoi. – Hän ei pääse enää sinun lähellesi.

Vilma sulki silmänsä hetkeksi.

Sitten hän nyökkäsi.

Johanna poistui ennen kuin lauseesta ehti tulla mitään muuta.

Digitointihuone neljä oli puolen tunnin kuluttua eri paikka kuin se, johon Johanna oli tullut.

Kaatunut tuoli oli edelleen lattialla. Työpöydän näyttö oli edelleen päällä. Vilman puhelin löytyi hänen laukustaan äänettömällä, aivan kuten Johanna oli käytävällä pitänyt mahdollisena.

Nauha oli kuvattu, kirjattu ja pakattu.

Ensimmäistä kertaa yhdeksän vuoden aikana poliisilla oli hallussaan suoraan keskeytetystä teosta talteen saatu väline. Aiemmin vertailu oli perustunut vanhaan arkistonäytteeseen ja uhrien iholle jääneisiin jälkiin.

– Kiireellinen vertailu viiden uhrin alkuperäisiin kaulajälkiin ja siihen vanhaan arkistonäytteeseen, hän sanoi rikosteknisen tutkinnan työntekijälle. – Mutta lausuntoon vain se, minkä näytteestä voi sanoa. Ei sanaa samasta rullasta, jos sitä ei voi osoittaa.

– Selvä.

Antti seisoj työpöydän toisella puolella.

– Katso näyttöä.

Johanna oli jo nähnyt suuren valokuvan ovella, mutta vasta nyt hän näki sen kokonaan.

Vilma Koskinen istui sivuttain tuolilla. Pää kääntyi kameraan. Kyynärvarsi lepäsi selkänojalla. Käsivarren ja leuan väliin jäi kapea kolmio.

Alkuperäinen kookuva.

Kyse oli samasta laajasta kuvasta, jonka Jarkko oli löytänyt lehdistövedoksista ja jonka poliisi oli varmentanut omasta aineistostaan, ei finalistigallerian tiukasta rajauksesta.

Työpöydän oikeassa reunassa oli yksi paperituloste. Se oli osittain näppäimistön alla, kuin sitä olisi katsottu työn ohessa ja työnnetty syrjään.

Antti ei koskenut siihen.

– Mira kuusi, hän sanoi.

Johanna tunnisti kuvan heti.

Sama sivuttainen asento. Sama avoin kolmio käsivarren ja leuan välissä. Sama vino varjo, joka jatkui kuvan reunaan.

Paperi oli työpöydällä ja Vilman kuva avoimna työasemalla, eri kohdissa juuri niin kuin Tero oli niitä käyttänyt. Tarkoituksellisen asetelman vaikutelmaa ei syntynyt.

– Kuvataan paikoillaan, hän sanoi. – Työaseman tila talteen ennen kuin mitään suljetaan. Tuloste erikseen. Selvitetään myöhemmin, mistä se on tehty ja milloin.

Antti nyökkäsi.

Johanna katsoi Vilman kuvaa vielä kerran.

Kuudennen paikan olemassaoloa ei enää tarvinnut päätellä vain viiden vanhan rinnastuksen jatkoksi. Tero oli tuonut Miran kuudennen kuvan huoneeseen, jossa hän oli yrittänyt kuristaa Vilman. Se ei sitonut häntä yksin viiteen murhaan, mutta murhayrityksen ja kuvasarjan yhteyttä oli vaikea selittää sattumalla.

Antti vilkaisi ovea, josta ensihoitajat olivat vieneet Vilman.

– Hän ehti aloittaa.

– Niin.

Johanna ei sanonut, kuinka vähän puuttui.

Sitä ei voinut mitata minuuteissa jälkikäteen.

Ensimmäinen julkinen vahvistus lähti poliisin viestinnästä ennen puoltapäivää.

Siinä kerrottiin, että poliisi oli ottanut kiinni henkilön vakavaan rikoskokonaisuuteen liittyvän operaation yhteydessä Myllyissä. Yksittäisen asianomistajan henkilöllisyyttä tai tapahtumien tarkempaa kulkua ei vahvistettu. Viiden henkirikoksen tutkinnan todettiin jatkuvan.

Kun kiinniotto oli virallisesti vahvistettu ja ensimmäinen tiedote ulkona, Jarkko soitti kaksi minuuttia myöhemmin.

Johanna vastasi Kuvarinteen hallintosiiven pienestä huoneesta, jossa hänellä oli ensimmäistä kertaa aamun jälkeen ovi kiinni ja tuoli allaan.

– Korpela.

– Salonen. Näin vahvistuksen.

– Niin.

– Niemelä on siis kiinni?

– On.

Jarkko oli hetken hiljaa.

– Entä Vilma?

Johanna katsoi pöydällä olevaa muistilappua, johon oli kirjattu sairaalan ensimmäinen tieto. Vakaa.

Jatkotutkimukset käynnissä.

– Vilma on elossa.

Jarkko hengitti ulos niin, että Johanna kuuli sen linjan yli.

– Selvä.

– Hänen nimensä ei silti ole julkaisulupa.

– Tiedän.

– En kommentoi vammoja, tapahtumapaikan havaintoja enkä sitä, mitä Niemelän hallusta on saatu.

– En kysynyt vielä.

Johanna melkein hymyili.

– Olisit kysynyt.

– Olisin.

Puhelu jäi siihen.

Myllyjen Länsimyllyssä ei ollut porttia, vastaanottoa eikä yhtenäistä kampusaluetta.

Kuvarinteen hallien ja kulkukorttien jälkeen kortteli näytti siltä kuin vanha teollisuus olisi vuosien mittaan

pilkottu pienemmiksi työpäiviksi. Yhden pitkän tiilirakennuksen entisiin lastausaukkoihin oli tehty lasisia toimisto-ovia. Pihalla oli huoltoauto, kaksi pakettiautoa ja polkupyöriä metallikaiteessa. Yhdessä ikkunassa mainostettiin äänitystilaa, toisessa elektroniikkahuoltoa. Rakennuksen päädyssä oli kahvila, jonka ulkopuolella kaksi miestä söi myöhäistä lounasta työvaatteissa.

Tero Niemelän yritys oli toisessa kerroksessa vanhan tavarahissin vieressä.

Yrityksen nimi oli ovesa pienellä tarralla muiden vuokralaisten nimien joukossa. Oven takana oli tavallinen työtila: kapea toimisto, kaksi työasemaa, avoimeksi jätetty skanneri, metallihyllyjä, muovilaatikoita ja numeroituja säilytyskoteloita. Pienessä takahuoneessa oli vanhempaa laitteistoa, varaosia ja arkistomateriaaleja. Seinällä kalenteri. Keittiönurkkauksessa kahvipaketti oli suljettu pyykkipojalla.

Etsintä oli aloitettu heti kun siihen tarvittavat päätökset oli saatu. Johanna tuli paikalle iltapäivällä siinä vaiheessa, kun tilan yleiskuva oli dokumentoitu ja rikostekninen työ pystyi etenemään järjestelmällisesti.

Antti odotti häntä ensimmäisen työaseman ääressä.

– Laitteiden sisällöllinen tutkimus on vasta alussa, hän sanoi. – Talteenotot ja kopiot ovat käynnissä. Fyysisessä aineistossa on silti jo asioita, jotka haluan näyttää ennen kuin ne siirtyvät pusseihin.

Johanna riisui takkinsa ja otti suojakäsineet.

– Näytä järjestyksessä.

Antti vei hänet metallihyllylle.

Ensimmäisissä laatikoissa oli sitä, mitä etiketit lupasivat: asiakkaiden vanhoja dioja, skannaustöiden tarkistusvedoksia, sopimuspapereita, palautuslistoja ja

tyhjiä arkistokoteloita. Osa aineistosta oli vuosikymmenen vanhaa. Osa viime viikolta.

Kolmannen hyllyn yhdessä laatikossa järjestys alkoi muuttua vaikeammin selitettäväksi, mutta ilman mitään dramaattisesti nimettyä kansiota.

Laatikossa oli työpaperien seassa irrallisia tulosteita ja ohuita muovitaskuja, joihin oli laitettu kuvia eri vuosilta. Niissä näkyivät vanhat aineistotunnukset ja kopiomerkinnot, mutta kaikkien kohdalla ei ollut toimeksiantoa, asiakkaan nimeä tai palautustietoa.

Rikosteknisen tutkinnan työntekijä oli erottanut ne vain siksi, että yksi kuvista oli tullut hänelle tutuksi viime viikkoina.

Jenni Haapala.

Ei se kuva, joka oli kiertänyt uutisissa hänen kuolemansa jälkeen.

Alkuperäinen kampanjaotos samasta aineistosta, jota poliisi oli verrannut Miran ensimmäiseen kuvaan. Tulosteen raja-
aus oli laajempi kuin vuoden 2014 julkisissa versioissa, ja takana oli vanha tekninen tiedostonimi.

Sen vieressä oli kaksi muuta Jennin kuvaa, joista kumpaakaan ei ollut käytetty julkisuudessa.

– Lähde? Johanna kysyi.

– Tiedostonimi vastaa KASVOTin vuoden neljätöistä teknistä erää, tutkija sanoi. – Varsinainen alkuperä tarkistetaan kopioista. Paperi ei kerro, milloin se on tulostettu.

– Eli emme tiedä vielä, onko tämä ollut täällä ennen murhaa vai kerätty myöhemmin.

– Emme.

Antti nosti viereisestä taskusta läpinäkyvän suojan päällä olevan yhteystietotulosteen.

Siinä oli Jennin vuoden 2014 kotiosoite, puhelinnumero ja muutama työyhteys. Osa tiedoista oli tavallista tuotantoaineistoa. Reunaan oli tehty lyijykynällä lyhyitä merkintöjä, joiden ikää tai tekijää ei vielä voitu todeta.

Yksi niistä koski kulkua taloon. Merkinnäissä ei ollut tapaamisaikaa tai viestiä Jennille, vain käytännöllinen huomio rakennuksesta ja osoitteesta, joka oli ollut Jennin koti ennen hänen kuolemaansa.

Johanna katsoi paperia kauemmin kuin kuvaa.

– Tämä ei osoita, että Jennin kanssa olisi sovittu tapaaminen, Johanna sanoi.

– Ei. Kuvat ja yhteystietosivu ajoitetaan niin pitkälle kuin voidaan.

Seuraava tasku toi Kaisan.

Vanha syystakkikampanjan kuva oli poliisille tuttu. Sen mukana oli kopio sähköpostiketjusta, jonka alkuperäinen vastaanottajapuoli oli tutkittu jo vuonna 2014. Tero Niemelän yrityksen hallussa oleva versio sisälsi samat viestit, saman teknisen aiheen ja saman sovituksen kotikäynnin tiedot.

Sen vieressä oli tulostettu työmuistio, jossa oli sama aineistotunnus ja Kaisan osoite.

– Tämä kopio ei tullut vanhalta palvelimelta, Antti sanoi. – Se löytyi täältä paperina. Digitaalinen vastine voi löytyä laitteista, mutta sitä ei vielä tiedetä.

Johanna luki ketjun ensimmäisen viestin. Aito KASVOTin työosoite oli päästänyt jonkun Kaisan kotiin yhdeksän vuotta aikaisemmin. Paperi ei vielä kukaan osoittanut kirjoittajaa, mutta nyt ketjun kopio oli Tero Niemelän työtilassa.

Aleksin aineisto löytyi eri paikasta ja toisin järjestettynä.

Takahuoneen vanhassa mapissa oli vuoden 2018 teknisiä töitä, laskuja ja käyttöoikeuslistoja. Niiden välissä oli

tulostettu kopio Aleksille lähetetystä viestiketjusta ja erillinen paperi, johon oli merkitty hänen osoitteensa sekä alkuperäistiedostojen tunnisteet.

Johanna tunnisti viestin. Vuoden 2018 selvityksessä yhteiselle työosoitteelle oli löytynyt useita käyttäjiä, mutta lähettäjä ei ollut voitu nimetä.

Vuoden 2023 kohdalla varaukset vähenivät.

Ella Saarisen nimellä ei ollut omaa kansiota. Hänen vanhan portfolioaineistonsa kopiot löytyivät yrityksen tämän vuoden työlevyltä toimeksiantoon liittyvän materiaalin seasta, mutta niiden lisäksi oli erillinen tulostettu yhteystietosivu ja versio siitä teknisestä yhteydenotosta, jolla aamun tapaaminen oli sovittu hänen työhuoneelleen.

Terhin kohdalla rakenne oli samankaltainen. Vanha kampanjakuva. Osoite. Aikaistetun tapaamisen tiedot. Muutaman rivin työmuistio, jossa ei ollut mitään murhasta mutta jossa oli liikaa tietoa siitä, milloin Terhi olisi yksin ja mitä teknistä asiaa tapaamisen perusteeksi käytettiin.

– Tämä muistio on tulostettu tämän vuoden koneelta, tutkija sanoi. – Tarkempi käyttäjä- ja ajoitusketju tulee vasta digitaalisen talteenoton jälkeen.

Johanna katsoi paperia.

– Mutta sisältö on ollut täällä.

– On.

Pöydälle oli kertynyt viisi nimeä. Aineistot olivat eri-ikäisiä, erimuotoisia ja sekoittuneet oikeaan arkistotyöhön niin, että yksittäinen niistä olisi voinut näyttää pitkään pelkältä vanhalta kopiolta.

Johanna käveli takaisin ensimmäiselle työasemalle. Sen vieressä oli tavallinen pino asiakkaiden palautuslaatikoita. Yhteen oli teipattu muistilappu, jossa pyydettiin tarkistamaan kuvien järjestys ennen perjantaita.

Tero oli tehnyt oikeaa työtä.

Hän oli tehnyt sitä tarpeeksi paljon, että väärät kopiot mahtuivat oikeiden joukkoon vuosiksi.

Antti tuli hänen viereensä.

– Vilman tapaus ei ollut erillinen, hän sanoi.

Johanna katsoi viittä nimeä pöydällä.

– Ei.

Vilman sairaalahuoneessa oli torstaiaamuna kaksi kukkakimppua, vaikka hän oli pyytänyt läheisiään olemaan tuomatta mitään.

– Äiti ei kuuntele, Vilma sanoi.

Ääni oli käheä.

Johanna istui tuolille vasta kun Vilma nyökkäsi siihen suuntaan. Kaulan toisella puolella näkyi vielä tummentuva jälki, jota sairaalapaita ei peittänyt kokonaan. Vilma huomasi Johannankin huomaavan sen ja veti paidan kaulusta vähän ylemmäs.

Johanna siirsi katseensa kasvoihin.

– Miten voit?

Vilma kohautti toista olkapäätä.

– Kysyykö poliisi tuon eri tavalla kuin kaikki muut?

– Yrittää ainakin olla arvaamatta vastausta.

Vilma henkäisi jotain, mikä saattoi olla naurahdus mutta muuttui heti yskäksi.

Hän nosti vesilasin pöydältä ja otti pienen kulauksen.

– Lääkäri sanoo, että hyvin olosuhteisiin nähden. Minä en tiedä, mitä se käytännössä tarkoittaa.

– Ei tarvitse tietää tänään.

Vilma katsoi häntä hetken.

– Miksi minä?

Johanna oli varautunut juuri siihen. Vilmalla oli oikeus saada ensimmäinen vastaus ennen kuin tieto alkoi kiertää muiden ihmisten sanoina.

– Meidän tämänhetkisen käsityksemme mukaan Niemelä valitsi sinut yhden kuvan perusteella.

Vilman otsa liikahti.

– Minkä kuvan?

– Sen mallihaun koekuvan, joka oli eilen hänen työasemallaan auki.

Vilma katsoi ikkunaa.

– Senkö takia minä olin siellä.

– Tapaamisen työsyö liittyi siihen kuvaan ja sen käyttöoikeustietoihin. Mutta minä tarkoitan muuta. Kuvassa on sommittelu, joka vastaa yhtä vanhaa valokuvaa. Me uskomme, että aikaisempien uhrien kohdalla valinta on perustunut samalla tavalla kuviin.

Vilman katse palasi Johannaan.

– Aikaisempien uhrien.

Johanna ei pehmentänyt sanaa.

– Viiden murhatun ihmisen.

Hiljaisuus kesti pitkään.

Käytävältä kuului kärryn pyörien ääni ja jonkun puhetta, josta ei saanut selvää.

– Oliko se sama kuva joka kerta? Vilma kysyi.

– Ei. Vanhoja kuvia on kuusi. Jokainen myöhempi kuva vastaa eri kohtaa siinä sarjassa.

– Ja minä olin kuudes.

– Siltä se nyt näyttää.

Vilma painoi peukalon vesilasin reunaa vasten.

– Kuka siinä vanhassa kuvassa on?

– Mira Lehtinen. Hän oli mainosmalli. Kuva on vuodelta 2002.

Nimi ei näyttänyt sanovan Vilmalle mitään.

– Onko hänkin kuollut?

Johanna valitsi sanan tarkasti.

– Hän katosi vuonna 2002. Me emme tiedä varmasti, mitä hänelle tapahtui.

Vilma nyökkäsi hitaasti.

Johannalla oli tabletilla tutkintaa varten tehty versio Miran kuudennessa kuvasta. Hän ei ollut avannut sitä.

– Jos haluat nähdä kuvan, se on mahdollista. Jos et halua, sinun ei tarvitse.

Vilma katsoi tablettia, vaikka näyttö oli pimeä.

Sitten hän pudisti päätään.

– En halua.

– Hyvä.

Vilma vilkaisi Johannaa terävästi.

– Hyvä?

– Hyvä, että sanoit, mitä haluat. Sitä minä kysyin.

Vilma laski lasin pöydälle.

– Jos se kuva oli hänelle joku syy, minä en halua katsoa sitä ja alkaa etsiä itsestäni samaa. En ainakaan nyt.

– Sinun ei tarvitse koskaan, jos et halua.

Johanna ei koskenut tablettiin.

Vilma nojasi tyynyyn ja sulki silmänsä muutamaksi sekunniksi.

– Minä näin oman kuvani sillä näytöllä, hän sanoi. – Ensin luulin, että se oikeasti aikoo puhua niistä tiedoista. Se kysyi, oliko kuva minusta hyvä.

Johanna ei keskeyttänyt.

– Minä sanoin kai jotain, että ihan sama, kunhan sitä ei käytetä väärässä paikassa. Se oli niin tavallinen keskustelu. Sitten se otti sen paperikuvan esiin. En edes nähnyt kunnolla, mikä siinä oli.

Vilma avasi silmänsä.

– Minä en halua kertoa nyt enempää siitä, mitä huoneessa tapahtui. En tänään.

– Ei tarvitse. Varsinainen kuuleminen tehdään silloin, kun se on sinun vointisi kannalta mahdollista. Ja sinulla on siinä tuki sekä kaikki normaalit oikeudet.

Vilma nyökkäsi.

Johanna otti esiin toisen asian.

– Julkisuus tulee kysymään sinusta. Poliisi ei ole vahvistanut nimeäsi. Me tarvitsemme myös sinun kantasi siihen, mitä voidaan myöhemmin kertoa, jos ja kun asia etenee.

Vilma katsoi kukkia.

– Nimi voi tulla.

Johanna odotti.

– En minä halua, että se näyttää siltä kuin minun pitäisi piiloutua, Vilma jatkoi. – Mutta ei sitä kuvaa.

– Koekuvaa?

– Ei sitä. Eikä mitään muitakaan kuvia minusta vain siksi, että nyt kaikki haluavat nähdä, kuka minä olen.

Ääni käheytyi lisää viimeisissä sanoissa.

– Jos joku käyttää kuvaa, minulta kysytään.

– Kirjaan sen.

– Voiko poliisi oikeasti estää mediaa käyttämästä kuvaa, jos ne saavat sen jostain?

– Emme voi luvata sellaista. Voimme päättää omasta aineistostamme ja siitä, mitä luovutamme tai vahvistamme. Ja me voimme tehdä oman rajamme selväksi.

Vilma nyökkäsi.

– Sitten se.

Johanna kirjoitti lyhyen merkinnän.

Nimi myöhemmin mahdollinen.

Kookuva ei.

Muut henkilökohtaiset kuvat vain Vilman omalla suostumuksella siltä osin kuin poliisi hallitsi niiden käyttöä.

Kun Johanna sulki muistivihkon, Vilma kysyi:

– Löysittekö te minut sen kuvan takia?

Johanna pysyi siinä, minkä tiesi.

– Toimittaja tunnisti sinun kuvasi alkuperäisestä koevedoksesta. Poliisi varmisti sen omasta aineistosta ja yhdisti nimesi eilisaamun vierailutietoon. Sen jälkeen tiesimme huoneen.

– Toimittaja?

– Lystikkälän Sanomista.

Vilma mietti hetken.

– Saako hän tietää, että minä en halua kuvaa julki?

– Sen tiedon voi välittää ilman että annan hänelle mitään muuta.

– Välitä.

– Teen niin.

Vilma kääntyi katsomaan ikkunasta ulos.

Johanna nousi.

– Minä palaan, kun sinä olet valmis siihen.

Vilma ei kiittänyt häntä.

Johanna ei odottanut sitä.

Johanna oli ovensuussa, kun Vilma sanoi vielä:

– Korpela.

Johanna kääntyi.

– Se kuva on silti minun, eikö?

Johanna tiesi, ettei kysymys koskenut tekijänoikeutta.

– On.

Vilma nyökkäsi.

Siihen keskustelu loppui.

Valkeajärven Rantahaan iltapäivä näytti samalta kuin tuhansien muiden työpäivien jälkeen.

Koulun pihalta tuli lapsia reppu selässä. Lähikaupan edessä joku yritti sovittaa kahta ostoskassia polkupyörän koriin. Hakapuiston puolelta kulki mies märässä juoksutakissa koiran kanssa, ja matalien kerrostalojen pihoilla syttyivät ensimmäiset pihavalot ennen kuin päivä oli kokonaan hämärä.

Tero Niemelä asui kolmannen kerroksen kaksiossa rakennuksessa, jonka porraskäytävän ilmoitustaululla muistutettiin seuraavan viikon saunavuorojen muutoksesta.

Johanna huomasi lapun matkalla ylös.

Asunnon ovi oli tavallinen vaalea kerrostalo-ovi. Sen sisäpuolella eteinen oli kapea. Kenkätelineessä oli neljä paria kenkiä. Naulakossa kaksi takkia ja heijastinliivi. Keittiön pöydällä oli muki ja kaupan tarjouslehtinen.

Jos poliisi ei olisi ollut siellä, asunnossa ei olisi ollut mitään syytä pysähtyä.

Kotietsintä oli alkanut ennen Johannan saapumista, mutta vasta yleisellä dokumentoinnilla ja aineiston turvaamisella. Rantahaan asunnossa oli niin paljon kuva- ja arkistomateriaalia, ettei kukaan yrittänyt teeskennellä sen läpikäynnin valmistuvan yhden iltapäivän aikana.

Olohuoneen yhdellä seinällä oli kirjahylly. Toisella työpöytä, skanneri ja kaksi näyttöä. Kaapissa oli muistikortteja, ulkoisia levyjä, vanhoja optisia levyjä ja paperikansioita eri vuosilta. Makuuhuoneen vaatekaapin yläosassa oli lisää laatikoita, joista osa sisälsi tavallisia veropapereita ja osa kuvia.

Asunnossa ei ollut kollaasia, uhreista tehtyä näyttelyä tai huonetta, jonka tarkoituksen olisi tunnistanut kynnykseltä.

Antti seisoi työhuoneena käytetyn olohuoneen nurkassa ja katsoi listaa.

– Meillä on tähän mennessä kahdeksantoista ulkoista levyä, seitsemän vanhempaa kovalevyä, kaksi laatikollista optisia levyjä ja paperia enemmän kuin haluan arvioida, hän sanoi. – Osa on selvästi asiakkaiden vanhaa aineistoa. Osa henkilökohtaista. Osa vielä täysin nimeämätöntä.

– Kaikki erotellaan ennen kuin sisältöä tulkitaan, Johanna sanoi.

– Niin tehdään.

Rikosteknisen tutkinnan työntekijä tuli makuuhuoneesta litteä harmaa säilytyslaatikko käsissään.

– Tämä löytyi vaatekaapin ylähyllyltä. En avannut muuta kuin sen verran, että varmistin sisällön olevan kuva-aineistoa. Kuvataan sijainti loppuun ennen tarkempaa käsittelyä.

Johanna katsoi laatikkoa.

Sen kyljessä ei lukenut mitään.

– Säilytetään alkuperäinen järjestys, hän sanoi.

– Totta kai.

Toisen kaapin alalaatikosta löytyi vanhoja kirjekuoria ja kortteja. Yhdessä kuoressa luki vain M. Toisessa oli vuoden 2002 postileima.

Johanna ei avannut niitä eteisen lattialla.

– Henkilökohtainen viestintä omaan kokonaisuuteensa, hän sanoi. – Päiväykset ja lähettäjät ensin. Sitten luetaan se, mihin peruste riittää.

Antti vilkaisi häntä.

– Mira?

– Mahdollisesti. Ei päätetä kirjaimesta.

Johanna kävi asunnon läpi kerran rikosteknisen työntekijän kanssa. Jääkaapissa oli ruokaa. Kylpyhuoneessa pyyhe kuivumassa. Makuuhuoneen tuolilla housut, joiden

vyö oli pujotettu pois puoliksi. Parvekkeella kaksi tyhjää kukkaruukkua ja taitettu puutarhatuoli.

Tero ei ollut elänyt rikospaikan näköisessä kodissa.

Hän oli elänyt tavallisessa kodissa ja säilyttänyt siellä jotakin, jonka merkitystä poliisi vasta alkoi avata.

Johanna lähti Rantahaasta ennen kahdeksaa.

Rikostekninen ryhmä jäi jatkamaan aineiston luettelointia.

Hän pyysi soittamaan vasta, kun jokin löydös olisi riittävän hyvin paikannettu ja dokumentoitu, että sen merkityksestä kannatti puhua.

Ensimmäinen nauhaa koskeva vertailutulos tuli perjantaina.

Antti toi sen Johannalle poliisitalon tutkintahuoneeseen ja laski lausunnon pöydälle.

– Ei yksilöintiä, hän sanoi ennen kuin Johanna ehti lukea.

– Hyvä alku.

Antti istui vastapäätä.

– Kuvarinteestä talteen saatu nauha vastaa leveydeltään, rakenteeltaan ja kudoksen olennaisilta ominaisuuksiltaan sitä välinetyyppejä, jonka kanssa viiden uhrin kaulajäljet ovat yhteensopivia. Myös se vanhasta arkistokotelosta saatu näyte kuuluu samaan materiaalityypin ryhmään.

Johanna luki johtopäätöksen.

Vertailu ei yksilöinyt samaa nauhanpätkää tai valmistuserää. Se osoitti kuitenkin, että Tero oli käyttänyt Vilmaan juuri sellaista välinetyyppejä, jonka jättämän jäljen poliisi oli salannut vuodesta 2014 asti.

– Salattu yksityiskohta pysyy edelleen salattuna, Johanna sanoi.

– Niin viestintäkin on linjannut.

– Hyvä.

Antti avasi seuraavan tiedoston.

Länsimyllyn digitaalinen talteenotto oli vasta alussa, mutta ensimmäisiä varmistettavia osumia oli jo saatu.

Ellan ja Terhin tämän vuoden aineistoissa työasemien käyttäjäketjut, tulostushistoria ja Teron henkilökohtaiset yritystunnukset alkoivat tukea fyysisiä löytöjä. Kaikkea ei ollut ajoitettu eikä jokaisen tiedoston tekijää voitu vielä sanoa varmasti, mutta kumpikaan nimi ei enää ollut yrityksessä vain irrallinen paperi.

Vanhempien tapausten kohdalla työ oli hitaampaa.

Kaisan ja Aleksin viestiketjujen kopiot vastasivat poliisin aikanaan uhreilta talteen saamia viestejä. Niiden mukana olleet tekniset tunnistheet ja vanhojen varmuuskopioiden rakenne osoittivat, ettei papereita ollut koottu vasta tämän syksyn uutisista.

Viestien kirjoittajan yksilöiminen vaati edelleen erillistä näyttöä.

Jennistä oli löytynyt lisää ei-julkisia kuvakopioita. Niiden, yhteystietosivun ja merkintöjen ikää verrattiin yrityksen vanhoihin varmuuskopioihin ja riippumattomiin vuoden 2014 aineistoihin.

– Jennille lähetettyä uutta viestiä ei ole löytynyt, Antti sanoi.

– Hyvä. Vanha aukko saa pysyä aukkona, ellei aineisto oikeasti täytä sitä.

– Niin.

Antti siirtyi seuraavaan kohtaan.

– Rantahaan aineistosta on löytynyt Miran kuvia niin paljon, ettei määrä selity pelkällä tämän vuoden kampanjatyöllä. Osa on paperikopioita, osa vanhoja digitaalisia tiedostoja. Säilytyshistoriaa käydään läpi.

Johanna katsoi häntä.

– Entä se harmaa laatikko?

– Dokumentoitu, mutta ei vielä purettu loppuun. Siinä on fyysisiä kuvia järjestyksessä. Rikostekninen haluaa käydä kokonaisuuden ensin läpi niin, ettei meidän ensimmäinen tulkinta sotke alkuperäisen järjestyksen dokumentointia.

– Oikein.

– Kirjeet näyttävät olevan ainakin osittain Miralta.

Johanna ei kysynyt sisältöä.

– Milloin tiedämme sen varmasti?

– Kun käsiala, päiväykset, kuoret ja muu aineisto on verrattu. Sähköpostitulosteiden alkuperä on hitaampi kysymys.

– Sitten odotetaan.

Tutkinta ei ollut enää pysähtynyt.

Juuri siksi sen kanssa ei tarvinnut kiirehtiä väärällä tavalla.

Tero oli kiinni.

Vilma oli elossa.

Ensimmäistä kertaa koko sarjan aikana he pystyivät tekemään loppuun sen työn, jonka aikana kukaan uusi nimi ei ollut juoksemassa heitä edellä.

Viikonloppuna tulokset alkoivat muodostaa useita rinnakkaisia ketjuja.

Vuoden 2023 osalta Teron yrityksen ja Kuvarinteen aineistot puhuivat selvimmin. Hänen henkilökohtaiset tunnuksensa, työasemansa, tapaamisten valmistelut ja hallustaan löytyneet kopiot yhdistyivät Ellan, Terhin ja Vilman kuviin tavalla, jota normaali toimeksianto ei kattanut.

Jennin kuvakopioiden säilymistä voitiin jäljittää yrityksen vanhoihin varmuuskopioihin. Hänen viimeinen iltansa jäi edelleen osin auki.

Maanantaina Antti toi Johannalle ensimmäisen koonnin ilman otsikkoa *näyttö Tero Niemelää vastaan*.

Otsikkona olivat vain nimet.

Jenni Haapala.

Kaisa Lehtola.

Aleksi Mäkinen.

Ella Saarinen.

Terhi Laine.

Vilma Koskinen.

Jokaisen alla oli kolme saraketta.

Tunnettu ennen kiinniotta.

Uusi löytö.

Vielä avoin.

Vilman kohdalla näyttö alkoi keskeytetystä teosta. Viiden kuolleen ketjut painoutuivat kukin hieman eri tavoin.

– Tässä on jo kokonaisuus, Antti sanoi.

Johanna selasi viimeiselle sivulle.

– On. Ja jokainen osa testataan.

Hän sulki kansion.

Maanantaina iltapäivällä Rantahaasta soitettiin uudelleen.

Rikosteknisen tutkinnan työntekijä muotoili asian varovasti:

– Harmaan laatikon järjestys on nyt dokumentoitu, ja

Miran kirjeaineiston alkuperästä on tarpeeksi varmuksia, että sinun kannattaa nähdä ne yhdessä.

Johanna katsoi kalenteria.

– Milloin?

– Huomenna aamulla jatkamme asunnolla. Fyysinen kokonaisuus on edelleen siellä valvotussa tilassa, koska emme ole siirtäneet kaikkia kuvaeriä laboratorioon. Jos tulet silloin, näet sen siinä järjestyksessä, jossa se löytyi.

– Tulen.

Tiistaina 31. lokakuuta Rantahaan pihat olivat yön jäljiltä märkiä.

Hakajärven suunnasta tuli matala sumu, joka jäi puiden väliin eikä yltänyt talojen ylimpiin kerroksiin. Lähikaupan edessä oli sama pyöräteline kuin torstaina, mutta nyt siinä oli lasten potkulauta ja seinään nojasi sateenvarjo.

Johanna nousi kolmannen kerroksen portaat.

Asunto oli samanlainen kuin torstaina, vaikka Johannan tieto siitä oli muuttunut lähes kokonaan.

Keittiön pöydälle oli asetettu rikosteknisen työn suojat. Jokainen esine oli numeroitu ja sen alkuperäinen löytöpaikka dokumentoitu ennen siirtoa. Harmaa laatikko oli avattu.

Antti seisoi ikkunan vieressä.

– Kävin tämän kerran läpi heidän kanssaan, hän sanoi. – En tehnyt vielä johtopäätöstä raporttiin.

– Hyvä.

Rikostekninen tutkija osoitti laatikon sisällä ollutta mustaa, litteää kuvakansiota.

– Tämä oli päällimmäisten irrallisten kuvien alla. Kansi oli suljettu. Sisällä olevat kuvat olivat muovitaskuissa tässä järjestyksessä. Jokainen aukeama on kuvattu ennen kuvien poistamista.

Johanna avasi ensimmäisen aukeaman.

Vasemmalla Mira.

Oikealla Jenni.

Aukeamaan ei ollut merkitty nimeä tai numeroa *uhri yksi*. Siinä oli vain kaksi kuvaa omissa taskuissaan.

Miran ensimmäinen julkaisematon otos ja Jennin vanha kampanjakuva, jonka poliisi oli viikko aikaisemmin asettanut sen rinnalle tietämättä, oliko rinnastus koskaan ollut olemassa Teron omassa aineistossa.

Johanna käänsi sivua.

Mira kaksi.

Kaisa.

Seuraava.

Mira kolme.

Aleksi.

Neljäs.

Ella.

Viides.

Terhi.

Johanna ei pysähtynyt jokaisen kuvan sommitteluun. Hän tunsi ne jo liian hyvin.

Kuudennen aukeaman oikealla puolella oli Vilma Koskisen kookuva.

Sama alkuperäinen rajausta kuin Kuvarinteen näytöllä.

Vasemmalla Mira istui sivuttain tuolilla.

Johanna antoi sivun olla auki.

– Onko kansiossa päiväyksiä? hän kysyi.

– Ei sellaista päiväystä, joka tekisi tästä rikospäiväkirjan, tutkija sanoi. – Kuvien taustapuolella on alkuperäisiä tiedosto- ja tuotantotunnisteita. Osasta tulosteita voidaan tutkia valmistus- ja paperitietoja, mutta niiden asettamisajasta kansioon ei vielä tehdä väitettä.

– Hyvä.

Antti tuli pöydän viereen.

– Mutta järjestys on sama.

– On.

Poliisi oli löytänyt Miran kuuden kuvan järjestyksen alkuperäisestä vuoden 2002 työvedoksesta.

Sen jälkeen he olivat löytäneet viisi vastaavuutta omalla vertailullaan ja kuudennen Jarkon avulla.

Tero oli säilyttänyt samat kuusi paria omassa kodissaan. Kansion arvo ei ollut tunnustuksessa vaan

valintaperusteessa: hänen yksityinen järjestyksensä vastasi poliisin itsenäisesti rakentamaa tulkintaa.

Johanna katsoi Vilman kuvaa.

Vilma oli sairaalassa kieltäytynyt näkemästä vasemmalla olevaa kuvaa.

Tero oli laittanut ne rinnakkain siitä riippumatta.

Johanna sulki kansion.

– Kirjeet, hän sanoi.

Rikostekninen tutkija toi pöydälle kaksi nippua.

Ensimmäisessä oli postikortteja ja käsin kirjoitettuja kirjeitä. Toisessa tulostettuja sähköposteja ja lyhyempiä viestejä. Kaikki eivät olleet Miralta, ja osa oli selvästi tavallista työviestintää. Ne, joiden alkuperästä oli saatu ensimmäiset riittävät varmennukset, oli erotettu omaksi ryhmäkseen.

– Käsinkirjoitetuissa kirjeissä käsiala vastaa Outi Lehtisen meille vertailuun antamaa Miran aineistoa, Antti sanoi. – Päiväykset ja postileimat sopivat. Sähköpostitulosteissa ei ole enää alkuperäistä palvelindataa, joten niitä käsitellään tulosteina. Osa sisällöstä saa tukea kirjeistä ja muista saman ajan tiedoista.

Johanna nyökkäsi.

– Mitä ne osoittavat ilman että meidän pitää uskoa jokaista tulostettua otsakeriviä?

Antti avasi ensimmäisen kirjeen.

Suhde tuli näkyviin ennen riitaa.

Mira kirjoitti tapaamisesta, josta ei ollut halunnut kertoa sisarelleen. Yhdessä kortissa hän valitti siitä, että heidän yhteinen viikonloppunsa oli taas pitänyt selittää muille jonakin toisena. Toisessa kirjeessä hän puhui Terolle tavalla, jota ei pystynyt tulkitsemaan pelkäksi työtoveruudeksi tai kuvaajan ja mallin väliseksi tuttavuudeksi.

Suhde ei tullut näkyviin yhtenä suurena rakkaudentunnustuksena vaan pienistä asioista, jotka yhdessä tekivät sen selväksi.

– Outi ei tiennyt tästä, Johanna sanoi.

– Ei ainakaan sen perusteella, mitä hän kertoi.

Sitten sävy muuttui.

Yhdessä myöhemmässä kirjeessä Mira kysyi, miksi Terolla oli edelleen kopioita kuvista, joita ei ollut julkaistu.

Johanna luki lauseen kahdesti.

Minä en antanut niitä sinulle säilytettäväksi.

Seuraavassa viestissä Mira oli vielä täsmällisempi.

Se, että olet tehnyt niiden kanssa töitä, ei tee niistä sinun kuviasi.

Toisessa tulosteessa hän vaati Teron poistamaan digitaaliset kopiot ja palauttamaan paperit, jotka tämä oli ottanut itselleen.

Tero oli ilmeisesti vastannut jotakin siitä, ettei kuvilla ollut enää käytännön merkitystä eikä kukaan muu välittänyt vanhoista vedoksista. Hänen omaa vastaustaan ei ollut säilynyt kokonaisena. Miran seuraava viesti kuitenkin vastasi siihen.

Minä välitän. Minä olen niissä.

Johanna laski paperin pöydälle.

Keittiön ikkunan takana joku työnsi lastenvaunuja pihan poikki. Nainen pysähtyi hetkeksi vetämään peitettä paremmin vaunujen päälle ja jatkoi matkaa.

Asunnossa ei ollut mitään ääntä rikosteknisen kameran vaimeaa suljinääntä lukuun ottamatta.

Antti avasi yhden viimeisistä varmistetuista kirjeistä.

Siinä Mira ei enää pyytänyt.

Hän vaati.

Kuvat piti palauttaa tai hävittää. Tero ei saanut päättää hänen puolestaan, mitä hänestä säilytti. Jos asia ei loppuisi, Mira aikoi ottaa sen esiin muiden kanssa.

Kirjeessä ei ollut murhauhkausta, sovittua viimeistä tapaamista eikä kuvausta myöhemmistä tapahtumista. Viestiketju katkesi ennen Miran katoamista. Se jätti enemmän kysymyksiä kuin Johanna olisi halunnut ja vähemmän vastauksia kuin valmis syytös olisi tarvinnut.

– Viimeisten varmojen havaintojen ja tämän aineiston väliin jää aukko, Antti sanoi. – Katoamistutkinta pitää avata alkuperäisenä ennen kuin voidaan sanoa, mitä siinä ajassa oikeasti tiedettiin Terosta tai ei tiedetty.

– Niin.

Johanna veti kuuden kuvan kansion takaisin eteensä.

Mira oli tullut heidän tutkintaansa ensin kasvona vanhassa mainoksessa ja sitten nimenä katoamisrekisterissä. Outin luona Johanna oli nähnyt, kuinka vähän kumpikaan niistä kertoi ihmisestä.

Mitä Miralle oli lopulta tapahtunut ja missä hän oli, jäi auki. Tero ei ollut tunnustanut mitään, vaan oli ensimmäisissä menettelyissä käyttänyt oikeuttaan olla vastaamatta tutkinnan keskeisiin kysymyksiin.

Johannan mielessä sarjan mahdollinen alku siirtyi Jenni Haapalasta taaksepäin. Vuosi 2014 saattoi olla ensimmäinen kerta, jolloin Tero oli toistanut jotakin, mikä oli alkanut jo paljon aikaisemmin.

Johanna katsoi Miran ensimmäistä kuvaa ja sen vieressä Jenniä. Miran vaatimus oli yhä pöydällä, kuvat Teron kansiossa. Tero oli pitänyt ne ja valinnut niiden rinnalle uudet ihmiset. Miran omille sanoille ei ollut siinä järjestyksessä sijaa.

Aino oli kertonut, että alihankkijoiden projektioikeudet päättyisivät arkiston luovutuksessa. Se ei olisi vienyt näitä

kuvia Teron laatikoista. Kopioiden säilyttäminen ei silti antanut hänelle oikeutta päättää niiden käytöstä. Oliko Tero ollut menettämässä omasta mielestään enemmän kuin pääsyn työaineistoon?

Johanna käänsi viimeiselle aukeamalle. Vilma oli elossa eikä halunnut nähdä tätä rinnastusta. Johanna muisti Teron kädet nauhan päissä. Oliko Tero katsonut saavansa määrätä myös siitä, mitä kuvien ihmisille tapahtui?

Johanna sulki kansion uudelleen.

Antti odotti.

– Tämä ei todista Miran henkirikosta, Johanna sanoi.

– Ei.

– Mutta katoamisaineisto pitää lukea uudestaan.

Johanna katsoi pöydällä olevia kirjeitä.

Outi oli sanonut, ettei Mira olisi lähtenyt niin, ettei kukaan olisi saanut osoitetta, valitusta huonosta asunnosta tai edes riitaa rahasta.

Johanna nousi pöydästä.

– Kokoa Miran vuoden 2002 katoamisaineisto uudelleen, hän sanoi Antille. – Kaikki alkuperäinen. Käydään se nyt läpi mahdollista henkirikosta silmällä pitäen.

Antti nyökkäsi.

Luku 27

Tero Niemelän nimi oli keskiviikkoamuna kolmessa eri otsikossa Lystikkälän Sanomien etusivulla.

Yksi juttu käsitteli vangitsemista. Toinen kokosi poliisiin siihen mennessä julkisesti vahvistamat rikosepäilyt. Kolmas seurasi KASVOT-aineistojen teknistä reittiä ja saman alihankkijan työtä tapahtuman kuva-arkistossa eri vuosina.

Jarkko oli kirjoittanut suuren osan kahdesta jutusta ja tarkistanut kolmannen ennen julkaisua.

Hänen näytöllään oli silti auki neljäs tiedosto.

Sen otsikkona oli vain:

Niemelä – tausta ja näyttö / julkaisematon

Alla oli enemmän aineistoa kuin hän oli saanut yhdestä ihmisestä kokoon vuosiin: vuoden 2014 vastaanotto- ja palautusasiakirja, vuoden 2018 varmennetut henkilöstölähteet, vuoden 2023 työrooli sekä poliisin julkiset tiedot viidestä henkirikoksesta ja Vilmaan kohdistuneesta murhayritysepäilystä. Epäillyn hallusta oli kerrottu saadun vanhoihin kuva-aineistoihin liittyvää materiaalia, mutta niin yleisellä tasolla, ettei siitä voinut rakentaa yksityiskohtaista näyttöketjua.

Lisäksi oli kaikki se, mitä Jarkko ei voinut julkaista.

Hän tiesi Vilma Koskisen nimen, vaikka se ei ollut vielä julkinen, ja tiesi tämän olevan elossa. Johanna oli välittänyt myös Vilman oman rajan: koekuvaa ei saanut käyttää, eikä muitakaan henkilökohtaisia kuvia kuulunut alkaa etsiä siksi, että hän oli selvinnyt murhayrityksestä. Jos kuvaa joskus haluttaisiin käyttää, lupa kysyttäisiin Vilmalta.

Jarkko oli kirjoittanut toimituksen sisäiseen muistioon saman asian ilman lisäselityksiä.

Ei yhteydenottoa Vilmaan. Ei koekuvaa. Kuvien käyttö vain hänen luvallaan.

Kehräämön toimitus oli viikon ajan kuulostanut suurelta rikosjutulta ilman että kukaan varsinaisesti huusi. Puhelimet soivat useammin. Ovien takana käytiin lyhyitä neuvotteluja. Päivi kulki pöytien väliä kahvikuppi kädessä ja pysähtyi milloin rikostoimituksen, milloin verkon, milloin kuvatoimituksen luo. Joku kysyi oikeudenkäyntigrafiikasta jo nyt, vaikka syytteistä ei ollut vielä päätöksiä. Toinen halusi aikajanan vuodesta 2002 tähän päivään.

Jarkko katsoi omaa aikajanaansa.

Jenni Haapala.

Kaisa Lehtola.

Aleksi Mäkinen.

Ella Saarinen.

Terhi Laine.

Vilma Koskinen.

Jokaisella nimellä oli hänen arkistossaan muutakin kuin kuolinpäivä tai rikosepäily. Jennillä Salla Nurmen ääni puhelimessa. Kaisalla työ ja elämä, jotka eivät sopineet ensimmäiseen helppoon selitykseen. Aleksilla Emilia ja fitnesskuvien ulkopuolelle jäänyt arki. Ellalla Henna ja nauru, jota yksi julkinen profiilikuva ei ollut pystynyt selittämään. Terhillä oppilaat, joita hän oli ärsyttänyt ja jotka olivat samalla oppineet häneltä jotain.

Vilma oli elossa, ja hänen kohdallaan tärkein tieto oli juuri nyt se, mitä hän ei halunnut muiden tekävän.

Mira Lehtisen kohdalla Jarkolla oli kolme asiaa.

Vanha mainoskuva.

Katoamisvuosi 2002.

Ja nimi, joka oli noussut esiin poliisin tutkinnassa vasta lokakuun lopulla.

Hän avasi kuvahaun, jonka oli tehnyt jo ennen Teron kiinniottoa. Miran tunnettu mainoskuva nousi näytölle. Jarkko muisti kasvot jo vuodesta 2014, vaikka nimi oli tullut niiden taakse vasta tämän syksyn arkistotyössä.

Jarkko avasi vuoden 2002 katoamisjutun. Lyhyt uutinen. Poliisi pyysi havaintoja. Läheiset olivat kertoneet mahdollisista ulkomaille lähtemisen suunnitelmista. Rikoksesta ei ollut näyttöä. Myöhemmissä jutuissa sama tieto oli muuttunut vähitellen melkein selitykseksi.

Hän sulki jutun.

Pöydän toisella puolella joku kysyi, saadaanko Niemelän yrityksen toiminnasta erillinen tausta ennen iltapäivää.

Jarkko kuuli kysymyksen muttei kääntynyt.

Hän avasi uuden tyhjän tiedoston.

Kirjoitti ensimmäiselle riville:

Kuka Mira Lehtinen oli ennen katoamistaan?

Sitten hän etsi Outi Lehtisen numeron.

Outi valitsi tapaamispaikan itse.

Rantaniityn kahvila oli sen verran sivussa keskustan läpikulusta, ettei siellä ollut lounaan jälkeen kuin muutama pöytä varattuna. Ikkunan toisella puolella märkä kävelyreitti kulki asuintalojen välistä kohti rantaa. Lehdettömät puut tekivät marraskuun valosta tasaisen harmaan, eikä kukaan terassille pinottujen tuolien ohi kulkevista ihmisistä näyttänyt kiirehtivän minnekään.

Outi oli jo paikalla.

Hänellä oli pöydän vieressä kangaskassi ja sen sisällä litteä pahvikansio.

Jarkko ei ottanut nauhuria esiin heti.

– Kiitos, että suostuit, hän sanoi.

– En minä vielä suostunut juttuun.

– Et.

Outi katsoi häntä.

Johanna oli kertonut Jarkolle vain sen, että Outi oli Miran vanhempi sisar ja että poliisi oli puhunut tämän kanssa. Mistä he olivat puhuneet, Johanna ei ollut kertonut.

– Minä en halua kysyä sinulta, miksi Mira olisi joutunut Niemelän uhriksi, Jarkko sanoi. – Enkä tiedä edes, onko poliisi valmis sanomaan niin.

Outin suupieli liikahti tuskin havaittavasti.

– Hyvä alku.

– Haluan tietää, kuka hän oli silloin kun hän ei ollut kadonnut ihminen, vanha mainoskasvo tai mahdollinen rikoksen uhri.

Outi vilkaisi ikkunasta ulos.

– Miksi?

Jarkko oli miettinyt vastausta jo toimituksessa eikä yrittänyt tehdä siitä kauniimpaa.

– Koska kaikki muu on nyt vaarassa peittää sen. Niemelästä tulee vielä kuukausiksi juttuja. Ehkä vuosiksi. Miran nimi kulkee niissä hänen vieressään, jos tutkinta etenee siihen suuntaan. En halua, että se on ainoa tapa, jolla hän enää näkyy.

Outi ei sanonut mitään.

Jarkko jatkoi:

– Mutta jos sinä et halua sitä juttua, sitä ei tehdä sinun aineistollasi. En pyydä kaikkea. Enkä pyydä mitään sellaista, minkä poliisi on käskennyt pitämään tutkinnan vuoksi poissa julkisuudesta.

– Poliisi ei ole käskennyt minua pitämään koko Miraa salassa.

– Ei niin.

– Ne ovat pyytäneet tiettyjä asioita.

Jarkko nyökkäsi.

– Niitä en tarvitse.

Outi katsoi kangaskassia.

– Minä toin joitakin kuvia.

Hän sanoi sen kuin olisi itsekin hieman ärsyyntynyt siitä, että oli tehnyt päätöksen ennen tapaamista.

Jarkko ei hymyillyt.

– Katsotaan vain ne, jotka haluat näyttää.

Outi nosti pahvikansion pöydälle mutta piti käden sen päällä.

– Yksi asia ensin.

– Niin?

– Älä tee Mirasta jälkikäteen jotain pyhimystä, koska hän on ehkä kuollut.

– En tee.

– Se oli joskus aivan mahdoton.

– Hyvä.

Outi siristi silmiään.

– Hyvä?

– Se kertoo ihmisestä enemmän kuin se, että kaikki muistavat vain, kuinka ihana hän oli.

Outi nojasi taaksepäin.

– Mira oli kunnianhimoinen. Se halusi oikeasti tehdä mallintöitä, ei vain sanoa tekevänsä niitä. Ja se oli tarkka rahasta. Jos laskusta puuttui jotain, se soitti perään. Jos joku lupasi kuvien käytöstä yhtä ja paperissa luki toista, se huomasi.

– Oliko se aina tarkka?

– Silloin kun asia kiinnosti. Keittiön kaappien ovia se pystyi jättämään auki viikoksi.

Jarkko kirjoitti sen muistiin.

Outi huomasi ja pudisti päätään.

– Älä kirjoita keittiön kaapeista.

– En välttämättä kirjoita.

– Sinä kirjoitit sen silti.

– Koska se auttaa muistamaan, ettei tarkkuus ollut koko ihminen.

Outi katsoi häntä hetken ja avasi sitten kansion.

Ensimmäiset kuvat olivat tavallisia perhekuvia vuosien varrelta. Mira teini-ikäisenä liian suuressa talvitakissa. Mira jonkin kesäisen pöydän ääressä aurinkolasit päässä. Sisarukset seisomassa vierekkäin paikassa, jota Jarkko ei tunnistanut.

Outi siirsi yhden kuvan syrjään.

– Tätä ei.

Jarkko ei kysynyt miksi.

Seuraavassa Mira istui keittiön pöydän ääressä hiukset kiireellä kiinni vedettyinä. Hänellä oli toisessa kädessä puulusikka ja edessään kulho. Kuva oli otettu juuri sillä hetkellä, kun hän oli kääntänyt päänsä kameraa kohti ja alkanut nauraa jollekin kuvan ulkopuolella. Suu oli auki, toinen silmä melkein kiinni. Puseron hihassa oli vaalea tahra.

Jarkko jäi katsomaan sitä hieman liian pitkäksi aikaa.

Outi huomasi.

– Se on meidän äidin keittiöstä, hän sanoi. – Mira teki jotain kakkua. En muista enää mitä.

– Kuka otti kuvan?

– Minä.

– Saanko käyttää sitä, jos juttu syntyy?

Outi ei vastannut heti.

– Saat ehkä. Et vielä.

– Selvä.

Jarkko työnsi kuvan takaisin Outin puolelle.

Seuraavaksi tuli lehtileikkeitä. Pieniä haastatteluja, kuvatekstejä, mainosalan uutisia. Yhdessä Mira puhui siitä, ettei pitänyt ajatuksesta, että mallin pitäisi olla kuvauksissa

vain hiljaa ja odottaa ohjeita. Toisessa hän kertoi haluavansa ulkomaille töihin. Ei kadota. Tehdä töitä.

– Se oli ihan totta, Outi sanoi. – Se puhui ulkomaille lähdöstä paljon. Siksi kaikki tarttuivat siihen, kun se katosi.

– Uskotko, että se oli lähdössä silloin?

– Uskon, että se halusi lähteä joskus. En usko, että se olisi lähtenyt niin kuin se katosi.

Jarkko ei kysynyt enempää.

Outi otti kassista vielä ohuen nipun kirjeitä ja postikortteja.

– Näitä saat lukea tässä. Et saa kopioida kaikkea.

– Sovitaan erikseen jokaisesta, jos jotain tarvitsen.

Kirjeet olivat eri vuosilta. Osa työmatkoilta, osa ajalta, jolloin Mira oli ollut poissa Lystikkälästä muutaman päivän tai viikon. Niissä ei ollut mitään, mikä olisi ratkaissut katoamisen.

Mira valitti yhdessä hotellin aamiaisesta ja pyysi Outia lähettämään yhden puhelinnumeron, jonka oli unohtanut kotiin. Toisessa hän kertoi nähneensä omat kasvonsa bussipysäkin mainoksessa ja hävenneensä sitä enemmän kuin oli odottanut. Yhdessä hän kirjoitti saaneensa työn, jota oli tavoitellut kuukausia, ja oli selvästi ylpeä itsestään. Seuraavassa hän riiteli jonkun tuotannon kanssa maksusta ja käytti kaksi kappaletta asian selittämiseen.

– Tässä se on, Outi sanoi ja napautti viimeistä kirjettä. – Kun se suuttui, kaikki saivat tietää miksi.

Jarkko hymyili ensimmäisen kerran.

– Sinä pidit sitä raskaana?

– Välillä. Ja sitten se saattoi soittaa yöllä vain siksi, että oli nähnyt kadulla koiran, joka näytti meidän lapsuuden koiralta.

Outi katsoi kirjettä.

– Ihmiset yrittävät nyt kysyä minulta, millainen se oli viimeisinä viikkoina. Niin kuin kaikki ennen katoamista olisi ollut ennusmerkkiä. Ei ollut.

Jarkko lopetti kirjoittamisen hetkeksi.

– Tuon minä haluan pitää jutussa.

Outi nosti katseensa.

– Että kaikki ei selitä sitä?

– Niin.

– Sen saat kirjoittaa.

He kävivät aineistoa läpi lähes kaksi tuntia.

Lopuksi Outi valitsi itse neljä kuvaa, jotka Jarkko sai viedä toimitukseen skannattaviksi, ja kaksi leikettä, joista sai tehdä kopiot. Kirjeistä hän antoi luvan käyttää muutamaa arkista yksityiskohtaa, ei kokonaisia tekstejä eikä mitään sellaista, mikä koski Miran yksityisiä ihmissuhteita tavalla, jota hän ei itse enää voinut kommentoida.

Keittiökuva oli mukana.

Outi laittoi sen pahvikuoreen erikseen.

– Jos käytät tätä, et rajaa sitä niin että siitä tulee taas kasvokuva.

– En rajaa.

– Ja minun nimeni kuvan yhteyteen kuvaajaksi. Ei mitään ”perheen albumi” -selitystä, jos nimi kerran tiedetään.

– Sovittu.

Outi työnsi kuoren pöydän yli.

Jarkko otti sen vastaan.

– Minä tarkistan jokaisen käytettävän asian sinulta ennen julkaisua.

Outi nyökkäsi.

– Sisällön minun osaltani. Ei koko juttua.

– Juuri niin.

Kun he lähtivät kahvilasta, sade oli alkanut uudelleen. Outi kääntyi asuintalojen väliin eikä pyytänyt Jarkkoa soittamaan, jos poliisi kertoisi jotain uutta.

Perjantaina 3. marraskuuta poliisin tiedote tuli kello 11.07.

Jarkko oli toimituksessa skannaamassa Outin valitsemia leikkeitä, kun viestijärjestelmä nosti tiedotteen ruudun oikeaan reunaan.

Mira Lehtisen vuoden 2002 katoamista tutkitaan mahdollisena henkirikoksena.

Kehräämön rikostoimituksessa syntyi heti liike.

Päivi tuli Jarkon pöydän luo ennen kuin tämä oli ehtinyt lukea tiedotteen loppuun.

– Sinä olet jo Mirassa?

– Olen.

– Rikostaustakooste verkkoon heti. Erotta se siitä jutusta, jota teet.

– Joo.

Päivi lähti seuraavan pöydän luo.

Jarkko luki tiedotteen kokonaan.

Poliisi kertoi, että vuoden 2002 katoamista oli päätetty tutkia mahdollisena henkirikoksena uuden aineiston perusteella. Tiedote ei väittänyt Miran kuolleen, eikä ruumiin löytymisestä puhuttu. Ketään ei nimetty hänen henkirikoksestaan epäillyksi. Poliisi vahvisti ainoastaan, että tutkinnassa arvioitiin myös Tero Niemelän ja Miran välistä yhteyttä.

Jarkko rajasi lyhyen uutisen näihin tietoihin.

Hän ei käyttänyt Outin haastattelua siinä.

Hän ei käyttänyt keittiökuvaa.

Kun uutinen oli julkaistu, hän sai kaksi puhelua ihmisiltä, joilla oli mielipide siitä, mitä Miralle oli varmasti

tapahtunut. Kolmas soittaja tarjosi vanhaa kuulopuhetta siitä, että Mira oli nähty ulkomailla vuosia katoamisen jälkeen.

Jarkko kirjasi nimet ja kysyi lähteet.

Yksikään ei päätynyt Mira-juttuun.

Iltapäivällä hän avasi henkilöjutun luonnoksen uudelleen.

Loisteessa vanha mainosmaailma ei näyttänyt vanhalta.

Jarkko kulki kahdeksantena marraskuuta lasiovista sisään rakennukseen, jonka alakerrassa vaihtuivat saman päivän aikana podcast-kuvaus, yritystilaisuus ja pieni muotikatalogin tuotanto. Aulan seinällä oli näyttöjä, joilla pyöri tapahtumamainoksia ilman ääntä. Yhdestä sivukäytävästä tuli kaksi nuorta ihmistä valojalustat olkapäillä. Kahvilapöydässä joku leikkasi kannettavalla videota kuulokkeet päässä.

Tiina Saarni oli työskennellyt 2000-luvun alussa meikkaajana ja stylistinä. Nyt hän työskenteli edelleen kuvauksissa, mutta enemmän tapahtumien ja kaupallisten tuotantojen kuin muotijuttujen parissa.

Hän tunnisti Miran nimen heti.

– Kasvot olisin tunnistanut vielä nopeammin, hän sanoi.

Jarkko kirjoitti lauseen muistiin.

Tiina katsoi vanhaa kampanjaleikettä, jonka Jarkko oli saanut käyttöön julkisesta arkistosta.

– Tuo päivä kesti ikuisuuden.

– Miksi?

– Asiakas vaihtoi mielipidettä kolme kertaa. Ensin hiukset piti saada auki. Sitten kiinni. Sitten taas auki, mutta niin että se näytti muka luonnolliselta. Mira sanoi jossain vaiheessa,

että jos ne avaavat sen hiukset vielä kerran, joku muu saa selvittää takut.

Tiina naurahti muistolleen.

– Oliko hän vaikea?

– Oli joskus.

Vastaus tuli niin nopeasti, että Jarkko katsoi ylös muistiinpanoistaan.

– Millä tavalla?

– Jos hänestä puhuttiin kuin hän ei olisi huoneessa, se loppui kyllä. Kerran joku sanoi meikissä, että ”tehdään tästä vähän pehmeämpi”. Mira katsoi peilin kautta ja sanoi:

”Tämä istuu tässä.”

Tiina hymähti.

– Se oli ihan hirveän ärsyttävää ja yleensä myös ihan aiheellista.

– Puhuiko hän omista kuvistaan paljon?

– Kaikki mallit puhuivat kuvista. Työ oli kuvia.

– Tarkoitan käyttöä, valintaa, sitä, kuka päätti.

Tiina mietti.

– Hän halusi tietää, mihin niitä meni. Silloin se ei ollut kaikille yhtä tavallista kuin nyt. Tuotannossa ajateltiin helposti, että kun kuva on otettu, asia on hoidettu. Mira saattoi kysyä vielä kuukauden päästä, missä versiossa kuvaa käytettiin ja miksi jotain muuta ei käytetty.

– Oliko se kontrollia?

– Ammattia, ainakin suurimmaksi osaksi.

Tiina katsoi Jarkkoa.

– Älä kirjoita siitä niin, että se oli jotenkin kohtalokkaasti kiinnostunut omasta kuvastaan. Se oli malli. Tietenkin se oli kiinnostunut kuvistaan.

– En kirjoita.

– Ja se nauroi paljon.

Jarkko nosti kulmiaan.

- Outikin sanoi jotain samaa.
- Se nauroi rumasti.
- Rumasti?
- Kovaa. Pää taakse ja kaikki hampaat näkyviin.

Mainoskuivissa siltä pyydettiin usein sitä pientä hallittua hymyä. Oikeasti se ei nauranut niin.

Jarkko ajatteli Outin keittiökuvaa.

- Muistatko jotain muuta, mikä ei liity työhön?

Tiina pudisti ensin päätään. Sitten hän pysähtyi.

– Se söi aina muiden salmiakit pukuhuoneesta ja kielsi sen, kun kysyttiin.

- Oletko varma, että se oli hän?

- En tietenkään. Mutta syytän sitä edelleen.

Tällä kertaa Jarkko nauroi.

Haastattelun jälkeen hän jäi hetkeksi Loisteen aulaan tarkistamaan muistiinpanonsa. Seinänäytölle vaihtui uusi kuva ennen kuin hän ehti nähdä, mitä edellisessä mainostettiin.

Kuvia tuli koko ajan lisää.

Niiden ympärillä ihmiset tekivät tavallista työtä.

Kaarisillassa Jarkko tapasi Markus Lehdon neljä päivää myöhemmin lounasravintolassa, jossa pöydät oli asetettu liian lähelle toisiaan ja tiskiltä kuului jatkuvasti astioiden kolinaa.

Markus oli ollut vuonna 2002 mainostuotannon tuotantoassistentti. Nyt hän työskenteli aivan toisella alalla, kiinteistöpalveluyrityksen aluepäällikkönä. Hän tuli haastatteluun työpuhelin taskussa ja sanoi jo alkuun, että hänen pitäisi lähteä viimeistään kahdelta.

– Mira oli ammattimainen, Markus sanoi. – Mutta jos kysyt suoraan, pidinkö minä siitä silloin, niin en aina.

– Miksi?

– Koska olin kaksikymppinen ja yritin saada päivän aikataulun pitämään. Mira oli juuri se ihminen, joka kysyi viisi minuuttia ennen kuvausta, miksi sopimuspaperissa luki eri käyttöaika kuin meidän päivän työlistassa.

– Ja mitä sinä teit?

– Luultavasti toivoin, että se olisi ollut hiljaa.

Markus joi vettä.

– Nykyään ajattelen, että se oli oikeassa kysyessään.

Silloin ajattelin, että se oli hankala.

– Oliko se usein oikeassa?

– Ei aina.

Markus hymyili ensimmäisen kerran.

– Se pystyi pitämään kiinni asiasta silloinkin kun oli väärässä. Kerran se väitti, että yksi sovittu kuva oli luvattu kansikäyttöön. Ei ollut. Paperi löytyi. Mira luki sen, sanoi että hyvä on ja oli viisi minuuttia mykkänä. Sitten se jatkoi töitä kuin mitään ei olisi tapahtunut.

– Pyysikö anteeksi?

– Ei muistaakseni.

Jarkko kirjoitti sen ylös.

– Mitä se halusi uraltaan?

Markus kohautti olkapäitään.

– En tiedä. Silloin kaikki puhuivat ulkomaista. Mira puhui myös. Se halusi isompia kampanjoita. Mutta en minä ollut sen ystävä. Minä tunsin sen vain töistä.

– Muistatko viimeisiä kertoja, kun näit hänet?

– Muistan yhden tuotantopäivän muutamaa kuukautta ennen katoamista. En siksi, että siinä olisi tapahtunut jotain. Meillä meni aikataulu pahasti yli. Mira lähti ensimmäisenä, koska sillä oli jokin toinen meno. Tuottaja kirosi. Mira sanoi, että sen päivä oli sovittu päättymään kuudelta ja kello oli melkein seitsemän.

– Lähtikö se?

– Lähti.

Markus katsoi lounasravintolan ikkunasta kadulle, jossa ihmiset kulkivat sateensuojat ylhäällä.

– Silloin minä pidin sitä taas hankalana.

– Entä nyt?

– Nyt minä lähden täältä kahdelta, koska sanoin töissä niin.

Jarkko pani korkin kynään.

Mira-jutun ensimmäinen kokonainen versio oli valmis maanantaina 13. marraskuuta.

Se oli väärä.

Jarkko tiesi sen ennen kuin Päivi ehti sanoa mitään.

Teksti oli hyvä. Faktat pitivät, lähteet olivat kunnossa ja rakenne eteni selvästi vuodesta 2002 nykyhetkeen. Mukana olivat Outin haastattelu, Tiinan ja Markuksen muistot, henkirikostutkinnan avaaminen ja julkisesti vahvistettu rikoskokonaisuus.

Tero Niemelä tuli tekstiin jo neljännessä kappaleessa eikä poistunut siitä kunnolla enää kertaakaan.

Jarkko tulosti jutun ja vei sen Päiville.

Päivi luki ensimmäiset kaksi sivua puhumatta.

Kolmannen kohdalla hän teki lyijykynällä yhden viivan marginaaliin. Neljännellä toisen.

Kun hän oli valmis, hän laski paperit pöydälle.

– Mikä tämän jutun varsinainen väite on?

Jarkko nojasi tuolin selkänojaan.

– Että Mira Lehtinen oli muutakin kuin mahdollinen ensimmäinen uhri.

Päivi katsoi papereita.

– Sitten miksi minä tiedän sivun kaksi lopussa enemmän Niemelän työvuosista kuin Miran elämästä?

Jarkko ei vastannut.

Päivi napautti yhtä marginaalia.

– Ja kuinka paljon Teroa tässä oikeasti tarvitaan?

– Jonkin verran. Nykyinen tutkintatilanne pitää kertoa, eikä henkikirikostutkinnan avaamista voi käsitellä tyhjiössä.

– Jonkin verran ei ole tämä.

– Ei.

Päivi työnsi paperit takaisin.

– Sinulla on kaikki rikosjutun aineisto käsissäsi. Se näkyy tekstissä niin, että alat selittää lukijalle uudelleen sitä, minkä olet jo uutisoinut.

Jarkko käänsi ensimmäisen sivun.

Ingressissä luki Tero Niemelän nimi.

– Se lähtee, hän sanoi.

– En minä käske poistamaan nimeä. Kysyn vain, kenen juttu tämä on.

Jarkko katsoi seuraavaa sivua.

Siinä oli kuuden kuvan työvedos niin pitkälle kuin julkisista tiedoista pystyi kirjoittamaan, viiden murhan aikajana ja Vilman pelastus lyhyenä kuvauksena ilman tämän kuvaa tai haastattelua.

– Minä teen tämän uudestaan, Jarkko sanoi.

– Et alusta asti. Sinulla on juttu täällä sisällä. Ota muu pois sen tieltä.

Jarkko vei paperit takaisin työpöydälleen.

Hän aloitti poistamalla Teron työjatkuvuuden ja viiden murhan aikajanan. Kuuden kuvan teknisestä selityksestä jäi kaksi virkettä: poliisi tutki yhteyttä vanhoihin kuva-aineistoihin, ja Mira Lehtisen kuvat olivat osa kokonaisuutta, jonka vuoksi hänen katoamisensa oli avattu uudelleen.

Vilman nimi jäi tekstiin vasta, kun se oli hänen luvallaan tullut julkiseksi. Kuvasta ei tullut sanaakaan.

Sitten Jarkko siirsi katoamisen alemmaksi ja nosti alkuun Outin keittiökuvan. Kuvatekstissä luki Miran nimi, Outin varmistama vuosi ja kuvaajana Outi Lehtinen. Alkuperäistä rajausta ei muutettu.

Ensimmäisessä kappaleessa Mira nauroi kesken leipomisen. Sen jälkeen tulivat Outin muistot, Tiinan ja Markuksen työpäivät ja vasta sitten katoaminen.

Jarkko kirjoitti iltaan asti.

Kun hän lähti Kehräämöstä, versio oli lyhentynyt lähes kolmanneksen. Nyt Mira mahtui siihen.

Johanna soitti torstaina 16. marraskuuta vähän ennen neljää.

Jarkko oli lähettänyt aamulla kolme kysymystä poliisin viestintään, kaikki sellaisia, joihin tarvittiin vain julkisen tiedon tarkennus.

- Korpela.
- Salonen.
- Sinulla oli kysymyksiä Mirasta.
- Oli.

Jarkko avasi muistionsa.

– Vahvistaako poliisi edelleen, ettei ruumista ole löydetty eikä Niemelä ole tunnustanut Miran surmaa?

– Vahvistaa.

– Ja että vuoden 2002 asiaa tutkitaan mahdollisena henkirikoksena, ei ratkaistuna henkirikoksena?

– Kyllä.

– Olette julkisuudessa sanoneet, että Niemelän ja Miran välillä oli henkilökohtainen yhteys. Voinko käyttää muotoa henkilökohtainen suhde?

Johanna oli hetken hiljaa.

– Voit. Olemme vahvistaneet sen tänään myös muille toimituksille. Suhteen laatua tai kestoja en kommentoi enempää.

– Entä kuvista syntynyt ristiriita?

– Voit sanoa, että poliisi tutkii heidän välillään ollutta erimielisyyttä Miran kuva-aineiston säilyttämisestä ja hallinnasta. Älä kirjoita, että se todistaisi surman motiivin.

– En kirjoita.

Jarkko merkitsi vastaukset.

Puhelun olisi voinut lopettaa siihen.

Johanna ei lopettanut.

– Yksi asia vielä.

– Niin?

– Se vuoden 2014 asiakirja, jonka toit meille. Ja Vilman tunnistaminen.

Jarkko odotti.

– Ne olivat ratkaisevia juuri silloin kun ne tulivat, Johanna sanoi. – Eivät yksin ratkaisseet kokonaisuutta. Mutta ilman niitä olisimme olleet hitaampia.

Jarkko katsoi pöydän reunalla olevaa kansiota, johon hän oli koonnut vuoden 2014 varmennetun ketjun.

– Ilman sinun säilyttämiäsi vuoden 2018 alkuperäisiä aineistoja teidän olisi ollut vaikeampi varmistaa, miten uudet löydöt liittyivät vanhaan tutkintaan.

– Ne olivat poliisin työtä.

– Niin oli kuvasarjan testaaminenkin. Ja se, että lähditte liikkeelle ennen kuin Vilmalla oli nimi.

Johanna oli hetken hiljaa.

Jarkko nojasi tuoliin.

– Oliko siinä meidän loppulausuntomme? Jarkko kysyi.

– Toivottavasti ei. Minä oletan, että te kirjoitatte rikoksista vielä jatkossakin.

- Todennäköisesti.
- Sitten me riitelemme vielä.
- Todennäköisesti.
- Hyvä.

Jarkko vilkaisi kelloa.

- Korpela.
- Niin?

– Vilman rajat ovat pysyneet toimituksessa. Ei kuvaa. Ei haastattelupyyntöä.

- Tiedän. Hänelle on kerrottu sekin.
- Selvä.
- Salonen.
- Niin?

– Julkaise oma juttusi.

Jarkko ehti naurahtaa.

– Tuo kuulosti vaarallisen paljon hyväksynnältä.

– Sitten muotoilen uudelleen. Minulla ei ole mitään sanottavaa siihen, mitä julkaiset niiden tietojen lisäksi, jotka juuri vahvistin.

– Parempi.

Puhelu loppui. Jarkko laski puhelimen ja palasi Mira-juttuun.

Perjantaina 17. marraskuuta Kehräämön toimitus näytti tavalliselta.

Se oli melkein loukkaavaa.

Kello oli vähän yli kymmenen. Verkossa seurattiin samaan aikaan kaupungin budjettiriihen jälkipyykkiä, keskustan liikennekatkoa ja kahta urheilujuttua.

Rikostoimituksen puhelin soi aivan toisesta jutusta.

Kahviautomaatin alla oli taas pieni lätäkkö, jota kukaan ei ollut pyyhkinyt.

Jarkko teki Mira-jutun viimeisen tarkistuksen.

Outi oli hyväksynyt omat sitaattinsa ja keittiökuvan käytön. Hän oli pyytänyt yhden sanan pois kohdasta, jossa Jarkko oli kuvannut Miran suunnitelmia ulkomaille. Sana teki suunnitelmista varmemmat kuin ne olivat olleet. Jarkko poisti sen.

Tiina oli tarkistanut nimensä ja yhden työvuoden. Markus oli vastannut viestillä, että hänen muistonsa sai käyttää siinä muodossa kuin oli sovittu.

Poliisin julkiset muotoilut olivat eiliseltä.

Päivi tuli pöydän viereen.

– Otsikko?

Jarkko näytti otsikon.

Päivi luki sen.

Mira Lehtinen halusi päättää itse, millaisena hänet nähtiin

Päivi mietti hetken.

– Se kestää.

– Niin minustakin.

– Kuva?

Jarkko avasi esikatselun.

Outin keittiokuva oli jutun pääkuvana alkuperäisessä rajauksessaan. Mira oli hieman kuvan sivussa, pöydällä näkyi kulho, reunassa osa toisen ihmisen käsivarresta.

– Hyvä, Päivi sanoi.

Jarkko katsoi häntä.

– Kuvatoimitus olisi saanut siitä teknisesti paremman rajaamalla tiukemmin.

– Tiedän.

– Miksi ette tehneet?

– Koska kuvaaja kielsi.

Päivi nyökkäsi kerran.

– Sitten se on siinä.

Hän ei jäänyt odottamaan julkaisua.

Jarkko luki jutun vielä kerran alusta loppuun.

Tero Niemelä mainittiin ensimmäisen kerran jutun puolivälin jälkeen. Viittä henkirikosta ja Vilma Koskiseen kohdistunutta murhayritystä koskeva epäily mahtui yhteen taustakappaleeseen.

Miran ja Teron suhde sekä kuvien säilyttämisestä syntynyt erimielisyys pysyivät poliisin vahvistaman tiedon rajoissa. Juttu ei tehnyt erimielisyydestä todistettua murhamotiivia eikä Miran kuolemasta varmaa.

Lopussa palattiin kirjeisiin ja ihmisiin, jotka muistivat Miran eri tavoin.

Viimeinen kappale oli lyhyt. Siinä ei ollut Teroa.

Jarkko painoi julkaisupainiketta.

Sivu latautui.

Hetken kuluttua Mira Lehtisen nimi oli Lystikkälän Sanomien etusivulla ilman Tero Niemelän nimeä samassa otsikossa.

Jarkko ei avannut kävijätilastoja.

Toimituksessa joku kirosi jumittunutta tulostinta. Päivi puhui puhelimessa budjettijutun otsikosta. Kahviautomaatin lätäkkö oli edelleen lattialla.

Jarkko sulki julkaisujärjestelmän ja otti pöydän sivussa olevasta pahvikuoresta Outin lainaaman alkuperäisen valokuvan.

Hän katsoi sitä vielä kerran ennen kuin laittoi sen takaisin.

Mira istui keittiön pöydän ääressä puulusikka kädessään, tahra hihassa, pää puoliksi kameraan päin.

Hän nauroi jollekin, jota kuvassa ei näkynyt.

Jälkikuva verkossa

Jälkikuvaan liittyvää oheismateriaalia, karttoja ja muuta teoksen maailmaa täydentävää aineistoa on luettavissa osoitteessa:

kajorautio.fi